

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภิรมย์ ลีกุล

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

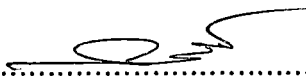
ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

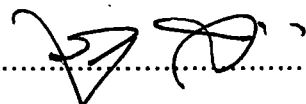
คณะกรรมการควบคุมคุณฐิณีพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณฐิณีพนธ์ ได้พิจารณา
คุณฐิณีพนธ์ของ ภิรมย์ ลีกุล ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปรัชญาคุณฐิณีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

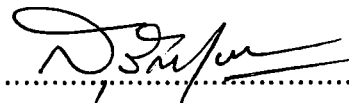
คณะกรรมการควบคุมคุณฐิณีพนธ์

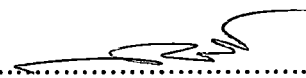

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู)

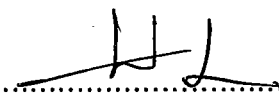

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สม โภชน์ อเนกสุข)

คณะกรรมการสอบคุณฐิณีพนธ์

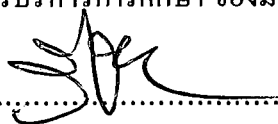

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจนจิต)

.....กรรมการ
(ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สม โภชน์ อเนกสุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก)

คณะศึกษาศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณฐิณีพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาคุณฐิณีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ ๓ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2558

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข กรรมการที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง พร้อมทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ของคุษฎีนิพนธ์ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่ง เจนจิต ประธานคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก ผู้แทนคณะศึกษาศาสตร์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขข้อบกพร่องจนกระทั่งคุษฎีนิพนธ์สำเร็จอย่างสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ในศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ให้ความรู้ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เป็นเหลือ ดร.สถาพร พงษ์พิบูล และ ดร.สุกิจ โพธิ์ศิริกุล ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงวุฒิและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คุณครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ รุ่นพี่และพี่น้องนักศึกษาปริญญาเอกทุกรุ่น ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและ ร่วมกันให้คำปรึกษากับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ พรของคุณพ่อ คุณแม่ ภรรยา บุตรและญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อน ๆ และลูกศิษย์ ที่ดูแลให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจกับผู้วิจัยมาโดยตลอด

ภิรมย์ ลีกุล

54810133: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม/ ตัวบ่งชี้/ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

ภุมย์ ลีกุล: การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (DEVELOPMENT OF INDICATORS FOR CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF SECONDARY SCHOOLS IN THE EASTERN REGION UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION) คณะกรรมการควบคุมคณานิพนธ์: สุรัตน์ ไชยชมภู, กศ.ด., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด. 230 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง พัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 300 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง มี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

2. ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง ที่พัฒนามาจากองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้หลักและ 19 ตัวบ่งชี้ย่อย

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

541800133: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ph.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY/ INDICATORS/ SECONDARY SCHOOL IN THE EASTERN REGION

PIROM LEEKUL: DEVELOPMENT OF INDICATORS FOR CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION. DISSERTATION ADVISORS: SURATH CHAICHOMPU, Ed. D., SOMPOCH ANEGASUKHA. Ed.D. 230 P. 2015.

The purposes of this research were to study the factors of corporate social responsibility for secondary schools in the Eastern Region, to develop indicator of corporate social responsibility for secondary schools in the Eastern Region and to investigate the correspondence of the indicator model of corporate social responsibility for secondary schools in the Eastern Region with the empirical data. The samples consisted of 300 administrators, teachers and School Boards of in secondary schools derived by multi-stage sampling. The instrument used for collecting the data was a five -rating scale questionnaire. The statistics for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation and confirmatory factory analysis.

The findings of this research were as follows:

1. The factors which influenced the development of indicators of corporate social responsibility of secondary school in the Eastern Region consisted of 6 factors; social issue perception, social service, social solving problem collaboration, public activity participation, public-minded volunteer and quality of educational provision for social.

2. The indicators of development of corporate social responsibility of secondary school consisted of six major factors and nineteen corporate social responsibility indicators.

3. The results of the structural validity test of the model of the development of indicators of corporate social responsibility and the empirical data by using Chi- square, Goodness of Fit Index, and the Adjusted Goodness of Fit Index revealed that the model significantly corresponded with empirical data.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	9
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้.....	17
ความรับผิดชอบต่อสังคม.....	28
การจัดการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมระดับมัธยมศึกษา.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	88
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	108
ขั้นตอนการวิจัย.....	108
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	109
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	110

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	120
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	123
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	148
สรุปผลการวิจัย.....	149
อภิปรายผล.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	172
บรรณานุกรม.....	174
ภาคผนวก.....	186
ภาคผนวก ก.....	187
ภาคผนวก ข.....	191
ภาคผนวก ค.....	197
ภาคผนวก ง.....	216
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	230

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้แนวคิดองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมจากวรรณกรรม ที่ศึกษา.....	42
2	การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการรับรู้ประเด็นทางสังคม.....	58
3	การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการให้บริการสังคม.....	63
4	การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม.....	68
5	การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน.....	72
6	การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการสร้างจิตอาสาต่อสังคม.....	80
7	การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม.....	87
8	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำแนกตามกลุ่ม ของผู้บริหารครู และคณะกรรมการสถานศึกษา.....	123
9	ค่าสถิติบรรยายลักษณะของตัวบ่งชี้ในการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง.....	124
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียน.....	128
11	ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลสมการ โครงสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	140
12	ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	142
13	แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate social responsibility: CSR).....	217

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	12
2	ขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	119
3	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การรับรู้ประเด็นทางสังคม.....	131
4	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การให้บริการต่อสังคม.....	132
5	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม.....	133
6	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ของชุมชน.....	135
7	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีจิตอาสาต่อสังคม.....	136
8	ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การวัดการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ต่อสังคม.....	137
9	โมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	139

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมของโลกยุคปัจจุบัน เป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม เป็นยุคแห่งโลกไร้พรมแดน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ช่วยส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจทั้งภาครัฐและเอกชนประสบความสำเร็จเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก ในยุคนี้เป็นสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดความเจริญด้านอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ซึ่งความเจริญดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของมวลมนุษยชาติทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การดำเนินด้านธุรกิจถูกเปลี่ยนแปลงจากการยึดผลิตภัณฑ์เป็นศูนย์กลางไปสู่การยึดผู้บริโภคเป็นศูนย์กลาง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้มนุษย์เริ่มหันมาให้ความสนใจต่อการสร้างคุณภาพองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยยึดหลักการพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จและเติบโตอย่างยั่งยืนมิใช่การดำเนินการที่มุ่งเน้นกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว แต่องค์กรต้องเรียนรู้การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสิ่งดี ๆ ตอบแทนสังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย (พัคตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์, 2554, หน้า 1) จากการสำรวจข้อมูล โดยองค์กรแฟร์เทรด (Fairtrade) ซึ่งทำการสำรวจความตื่นตัวของผู้บริโภคในด้านการดำเนินธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนต่อสังคมในเชิงคุณธรรม พบว่า ร้อยละ 55 ของประชากรในประเทศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล มีลักษณะเป็นผู้บริโภคที่ตื่นตัวเชิงคุณธรรม “Active ethical consumers” (CSR Asia, 2009) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของหน่วยงานต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า ผู้คนในปัจจุบันมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานขององค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น จากผลการสำรวจดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทบาทของแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกำลังได้รับการตอบรับจากองค์กรธุรกิจทั่วโลก เพราะสังคมมีความคาดหวังว่าจะช่วยเป็นเครื่องมือที่สร้างกลไกให้ควบคุมการดำเนินงาน เพื่อรักษาสมดุลระหว่างผลกำไร (Profit) ความรับผิดชอบต่อประชาชน (People) และความรับผิดชอบต่อโลก (Planet) ให้ดำรงอยู่อย่างสมดุล จึงทำให้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมที่องค์กรต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงและถือเป็นแนวปฏิบัติสำคัญประการหนึ่งในการบริหารงานขององค์กร ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีการพัฒนาให้เป็นข้อกำหนดทางการค้ายุคใหม่ที่ทำให้องค์กรธุรกิจตระหนักและตื่นตัว โดยองค์กรจะต้องไม่พิจารณาเฉพาะตัวแปรด้านราคา ด้านปริมาณหรือคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อใช้เป็นตัวกำหนดความได้เปรียบทางธุรกิจหรือความสำเร็จขององค์กรอีกต่อไป แต่ต้องให้ความสำคัญ

และยอมรับว่าความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม และการสร้างความเป็นธรรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการดำเนินธุรกิจให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

ปัญหาที่พบในปัจจุบันเกิดจากการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ต่างมุ่งหวังประสบความสำเร็จในกิจการ โดยมุ่งหวังเฉพาะเพื่อสร้างผลประโยชน์หรือผลกำไร แต่ขาดความรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคมที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินกิจการขององค์กร ด้วยเหตุดังกล่าวส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤติด้านสังคมเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแรงงานในทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นสาเหตุของปัญหาภาวะโลกร้อนที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง และสามารถรับรู้มองเห็นเป็นรูปธรรมได้โดยทั่วไป ธุรกิจต้องเผชิญกับแรงกดดันรอบด้าน จึงต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ทำให้แนวโน้มของสังคมโลกทุกวันนี้ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงเรื่องการสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม อาทิ การรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม การดูแลชุมชน การใส่ใจด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการเอาเปรียบต่อกันซึ่งบทบาทในการดูแลโลกต่อประเด็นดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ในการดำเนินงาน โดยปัจจุบันกำหนดให้องค์กรต่าง ๆ ต้องดำเนินกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นกิจกรรมหลักของการจัดการองค์กรที่เรียกว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร”

(Corporate social responsibility: CSR) แนวความคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ได้ถูกบัญญัติให้เป็นเรื่องระดับสากลโดยองค์การสหประชาชาติ ได้นำเสนอประเด็นนี้ในที่ประชุม World economic Forum ในปี ค.ศ. 1999 โดยนายโคฟี อันนัน (Kofi Annan) เลขาธิการสหประชาชาติของโลก ได้เรียกร้องให้องค์กรแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ และได้เสนอบัญญัติที่เรียกว่า The UN Global Compact ในการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และได้ระบุไว้ในบทบัญญัติ 3 หมวดหลัก คือ หมวดสิทธิมนุษยชน มาตรฐานแรงงาน และสิ่งแวดล้อม (บนนรา ชวนอาจ, 2553, หน้า 2) ต่อมาองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International organization for standardization: ISO) ได้ประกาศใช้มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการแสดง ความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000 Social responsibility) ซึ่งในมาตรฐานดังกล่าวระบุไว้ว่า องค์กรจะต้องดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างผลตอบแทนต่อสังคม ให้ได้มากที่สุดควบคู่กับการสร้างผลกำไรให้องค์กรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพองค์กรอย่างยั่งยืน

สำหรับในระดับภูมิภาคอาเซียน ซึ่งได้กำหนดให้มีแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN socio-cultural community: ASCC) ก็ได้มีการระดมนโยบาย ให้ประเด็นการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการเป็นประเด็นหลักและประเด็นสำคัญ ประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ เพื่อผลักดันให้ภาคธุรกิจผนวกเอาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไว้ในวาระหลักของ

การดำเนินงานกิจการขององค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ สังคมที่ยั่งยืนในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียน (Thai CSR Network, 2555, หน้า 1) จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคปัจจุบันได้ปลุกกระแสความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วยจากทุกภาคส่วนทั่วโลก ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรภาครัฐรวมทั้งองค์กรไม่แสวงหากำไร (NGOs) ก็ได้ออกมารณรงค์ในเรื่องดังกล่าวกันอย่างจริงจัง หลายหน่วยงาน เช่น ธนาคารโลก (World bank) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมให้ประเทศสมาชิกปฏิบัติตาม เช่นเดียวกับองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนด “The global compact” หรือ “The UN global compact” ซึ่งประกอบด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน แรงงาน สิ่งแวดล้อม และต่อต้านการทุจริตรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO) ได้มีการกำหนดมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000 Social responsibility) เป็นมาตรฐานหนึ่งที่องค์กรจะต้องปฏิบัติ (सानิตย์ หนูนิล, 2554, หน้า 3) ทุกหน่วยงานจึงต้องตระหนักถึงความจำเป็นที่หน่วยงานของตนต้องนำความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไปผูกกำหนดเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรในยุคปัจจุบัน เพื่อสร้างความสมดุลของสังคมและนำไปสู่สังคมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งในการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสังคมทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นสาเหตุทำให้องค์กรทุกภาคส่วนเกิดความตระหนัก และร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ถึงสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน การทุจริตที่เกิดจากการบริหารจัดการ การไม่ได้รับความเป็นธรรมของบุคลากรในองค์กร ไม่ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดการสื่อสารข้อมูลที่ดีทั้งภายในองค์กรและชุมชนรอบข้าง ซึ่งทำให้ทุกภาคส่วนต้องกลับมามอง และให้ความสนใจแนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) อย่างจริงจัง ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปด้านการศึกษาหลายครั้งได้มีการนำประเด็นของความรับผิดชอบต่อสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในฐานะที่สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคม จึงทำให้ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยหลักที่มีได้ดำเนินการเฉพาะในด้านธุรกิจอีกต่อไปแต่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (SR: Social responsibility) ได้เข้ามามีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดคุณภาพและหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องปลูกฝังและดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษามีจิตสำนึกในการตอบแทนสังคม

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนทุกระดับ ได้นำแนวความคิดด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) เข้ามาสู่สถานศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีจำนวนสถานศึกษา

ระดับดังกล่าวอยู่ในทุกชุมชนทั่วประเทศไทย เป็นจำนวนมากกว่า 37,959 แห่ง (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2554, หน้า 2) โดยกำหนดการดำเนินการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2 ซึ่งเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยอย่างยั่งยืน (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2554, หน้า 1) ให้กับเยาวชนโดยขับเคลื่อนนโยบายนี้ลงไปปฏิบัติในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อวางรากฐานของสังคมไทย โดยการบ่มเพาะเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) กำลังเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำเนินงาน เพื่อไปใช้ขับเคลื่อนในสถานศึกษา โดยสร้างความตระหนัก และให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมในเชิงบูรณาการควบคู่กับการจัดการศึกษาตามหลักสูตร โดยนำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมไปปรับใช้ในการบริหารเพื่อช่วยสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่ยั่งยืน การนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social R=responsibility: CSR) ซึ่งว่าด้วยการที่องค์กรแสดงความรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการดำเนินการขององค์กร ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายใน และภายนอกองค์กร สิ่งแวดล้อม และสังคมชุมชนที่อยู่รอบด้าน มาผสานกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในปัจจุบัน จะเป็นการสร้างความสำเร็จในด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับเยาวชน ซึ่งเป็นกลไกหลักของสังคมเพื่อตอบสนองและช่วยเหลือให้วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนมีความสุข สำหรับประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นนอกจากจะเป็นการตอบสนองนโยบายกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด และยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพและยังได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตรงตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มรองอันได้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา เจ้าหน้าที่จากภาครัฐและสื่อมวลชน (ฉฉฉฉ ฉฉฉฉ, 2550, หน้า 10-13)

โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนมีบทบาทหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กเรียนอายุตั้งแต่ 12-18 ปี เป็นการศึกษาในระดับกลางที่อยู่ระหว่างระดับประถมศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่มาเชื่อมต่อสัมพันธ์กัน การจัดการศึกษาในระดับนี้นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างมากในฐานะที่เป็นสถานศึกษาระดับที่ต้องกำหนดคุณสมบัติแนวทาง กิจกรรมและกระบวนการที่สามารถหล่อหลอมบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและระดับสติปัญญาของนักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย พฤติกรรมที่เด็กวัยนี้แสดงออกมา มักจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคม ซึ่งหากมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมก็จะช่วยปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นคนดีของสังคมได้ การจัดการการศึกษาในระดับนี้จึงต้องให้ ทั้งความพร้อม และความสนใจของผู้เรียน โน้มน้าวให้ผู้เรียนรู้คุณค่าของตนเอง และรู้จัก ที่จะรับผิดชอบต่อสังคม สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ปลูกพื้นฐาน วิชาชีพให้ผู้เรียนเพื่อไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามสิ่งที่ตนเองสนใจและถนัด ถ้าการจัดการศึกษา ในระดับนี้ประสบความสำเร็จแล้ว ย่อมส่งผลสะท้อนไปสู่ระบบการศึกษาของประเทศและ สภาพความก้าวหน้าของสังคมอย่างแน่นอน ครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคคลากรหลักในการอบรมนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องใช้กลวิธีการสอน การอบรมเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยนี้ ให้มีพฤติกรรมไปในทางที่สังคมพึงปรารถนา (พยุงค์ดี สนเทศ, 2531 อ้างถึงใน จักริน คำวงศ์, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยซึ่งเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ติดชายฝั่ง อ่าวไทยด้านตะวันออกเฉียง ซึ่งเป็นภูมิภาคหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นแหล่งที่มีความเติบโตด้านอุตสาหกรรมอย่างหลากหลาย ควบคู่ไปกับความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยี พัฒนากิจกรรม สำหรับการจัดแบ่งภูมิภาคตามคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2556) ได้แบ่งจังหวัดที่อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเป็น 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดนครนายก จังหวัดสมุทรปราการ โดยจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดใน ภาคตะวันออกเฉียง คือ ชลบุรี ส่วนจังหวัดตราดมีประชากรน้อยและหนาแน่นที่สุด นอกจากนี้ จากการสำรวจพบว่าประชากรในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงมีอัตราการเติบโตของจำนวนประชากร เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากเกิดการเคลื่อนย้ายของประชากรจากภาคอื่น ๆ มาประกอบอาชีพ ในพื้นที่ ซึ่งเป็นเขตพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียง เป็นที่ตั้งของกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีมูลค่ารวมของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจังหวัดในภาคนี้ การสำรวจในปี พุทธศักราช 2553 มูลค่ารวมเป็นเงิน 1,235,064 ล้านบาท ทำให้ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 418,250.75 บาทต่อคนต่อปี จากจำนวน โรงงานอุตสาหกรรมในกลุ่มจังหวัดที่มีถึง 7,082 แห่ง มีเม็ดเงินลงทุน 1,434,544 ล้านบาท มีแรงงานเข้ามาทำงานในสถานประกอบการเป็นจำนวน 391,978 คน (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียง, 2556) บริษัท และ โรงงานอุตสาหกรรม ในภาคตะวันออกเฉียงทุกแห่งได้นำรูปแบบกระบวนการความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) มาดำเนินการในหน่วยงานของตนเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อหน่วยงาน พนักงาน ลูกค้า ผู้บริโภค ชุมชน และสิ่งแวดล้อมในสังคม ทำให้องค์กรได้รับการยอมรับและ ภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร เช่น บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) บริษัท เครือซิเมนต์ไทย (SCG) จำกัด (มหาชน) บริษัท จัดการ และทรัพยากรน้ำภาคตะวันออกเฉียง (East water) จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ไออาร์พีซี (IRPC) จำกัด (มหาชน) ด้วยเหตุผลดังกล่าว

จังหวัดในภาคตะวันออกจึงเป็นเขตที่มีการพัฒนาในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ของหน่วยงานอย่างแพร่หลายในภาคทางธุรกิจสามารถเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ สถานศึกษาในภาคตะวันออกจึงสามารถนำแนวทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดกิจกรรมปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียนในรูปแบบของการจัดกิจกรรมจิตอาสาและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักเรียนและสถานศึกษา เพราะการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถือว่าเป็นหัวใจของสร้างคุณภาพของคนสู่สังคม การปูพื้นฐานการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมจึงควรเริ่มต้นไปพร้อมกันทั้งในสถานศึกษา สังคม และครอบครัว โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมกัน ปลูกฝังจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ฝึกฝนให้เกิดนิสัยการเสียสละ มีน้ำใจ และการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการมีจิตสาธารณะให้กับนักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาโดยสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์กร ระบุเป็นวิธีการทำงาน บูรณาการในการจัดกิจกรรม และการอบรมสั่งสอน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกมีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งสามารถลดปัญหาสังคมและปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมได้ จากผลการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญของคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมตกต่ำ ดังจะเห็นได้จากผลคะแนนสอบนักเรียนไทยไม่ว่าจะวัดจากข้อสอบมาตรฐานในประเทศอย่าง O-NET หรือระหว่างประเทศอย่าง PISA และ TIMSS มีแนวโน้มลดลง ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นความรับผิดชอบต่อโรงเรียนทั้งสิ้น จากการศึกษาที่มีข้อค้นพบที่สำคัญหลายประการคือ หนึ่ง การเพิ่มทรัพยากรเช่น ด้านงบประมาณไม่รับประกันความสำเร็จในการเพิ่มคุณภาพการศึกษา สองคุณภาพครูช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ และสามต้องมีกลไกการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) ในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการปฏิรูปการศึกษา เพราะจะทำให้เรื่องอื่น ๆ สำเร็จและล้มเหลวไปด้วย งานวิจัยหลายชิ้นของทีดีอาร์ไอชี้ว่า ใจกลางปัญหาของระบบการศึกษาไทยคือการขาด “ความรับผิดชอบต่อสังคม” (Accountability) ของระบบการศึกษาตลอดทุกขั้นตอนกล่าวโดยสรุป หัวใจสำคัญของการปฏิรูประบบการศึกษาอยู่ที่การสร้างระบบความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยให้โรงเรียนมีความรับผิดชอบต่อผู้ปกครองและนักเรียนมากขึ้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2555) ดังนั้นความรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการศึกษาและองค์กรการศึกษาที่เป็นแกนหลักสำคัญในการดำเนินงานได้แก่สถานศึกษานั้นเอง

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งตั้งอยู่ในบริบทของพื้นที่ที่ประชาชนมีวิถีชีวิตทั้งในด้านสังคมอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจทั้งภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม จากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจน การดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องกำหนดตัวบ่งชี้และวิธีการดำเนินการ เพื่อประเมินผลการดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นรูปธรรม มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการประเมินผลได้อย่างครอบคลุม โดยมีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจน เพื่อให้โรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถนำไปใช้ในการจัดศึกษาของโรงเรียน เพื่อปลูกฝังและ สร้างความรับผิดชอบต่อสังคมแก่นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและ ประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูล เชิงประจักษ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาในการใช้ตัวบ่งชี้เป็นแนวทางการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในการพัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

องค์ประกอบสมการ โครงสร้างตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีขององค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษา และร่วมกับการศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการชี้วัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาจากฐานความคิดสรุปได้ตัวบ่งชี้หลักที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ 6 ด้าน ได้แก่

1. การรับรู้ประเด็นทางสังคม จากแนวคิดการประเมินมาตรฐานโรงเรียนตามระบบ ISO 26000 แนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ Phillip kotler และ Nancy lee (2005) และ Matten and Moon (2004) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการศึกษา

2. การให้บริการต่อสังคม จากแนวคิดการประเมินมาตรฐานโรงเรียนตามระบบ ISO 26000 แนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ Phillip kotler และ Nancy lee (2005) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ ด้านความรู้ และอาชีพ ด้านสุขภาพ ด้านความร่วมมือกับชุมชน

3. การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม แนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ Carrol (1991) Phillip kotler และ Nancy lee (2005) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษา ปัญหาความรุนแรง

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน จากแนวคิดการประเมินมาตรฐานโรงเรียนตามระบบ ISO 26000 แนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ Phillip kotler และ Nancy lee (2005) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ บริจาคเพื่อการกุศล สืบสานประเพณี วัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม

5. การสร้างจิตอาสาต่อสังคม จากแนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของพิชามญช์ กรวัฒน์กฤตย์ (2553) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วยจิตอาสาในโรงเรียน จิตอาสาต่อชุมชนและสังคมการสร้างเครือข่ายจิตอาสา

6. การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม จากแนวคิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ Matten and Moon (2004) พิชามญช์ กรวัฒน์กฤตย์ (2553) และณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ คุณภาพนักเรียน คุณภาพครู คุณภาพผู้บริหาร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร โรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปีการศึกษา 2557 ซึ่งประกอบด้วย 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ
ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด มีจำนวนโรงเรียน
ทั้งสิ้น 194 โรงเรียน จำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 11,229 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหาร โรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 300 คน จาก 50 โรงเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียน
มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย
6 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่
 - 1.1 การรับรู้ประเด็นทางสังคม
 - 1.2 การให้บริการต่อสังคม
 - 1.3 การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน
 - 1.5 การสร้างจิตอาสาต่อสังคม
 - 1.6 การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม
2. ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.1 การรับรู้ประเด็นทางสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.1.1 ปัจจัยทางสังคม
 - 2.1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
 - 2.1.3 ปัจจัยทางการศึกษา
 - 2.2 การให้บริการต่อสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.2.1 ด้านความรู้และอาชีพ
 - 2.2.2 ด้านสุขภาพ
 - 2.2.3 ด้านความร่วมมือกับชุมชน

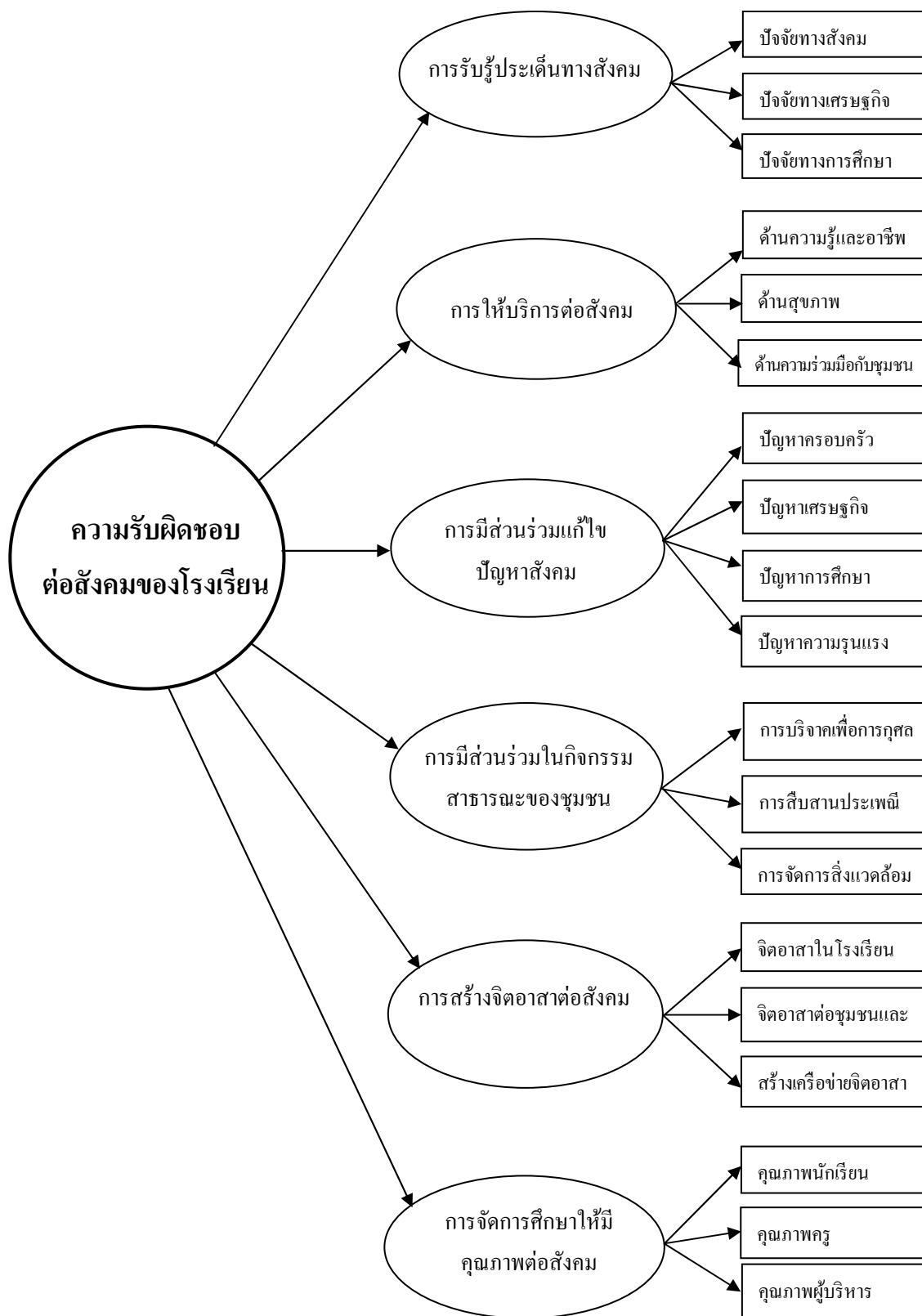
- 2.3 การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.3.1 ปัญหาครอบครัว
 - 2.3.2 ปัญหาเศรษฐกิจ
 - 2.3.3 ปัญหาการศึกษา
 - 2.3.4 ปัญหาความรุนแรง
- 2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.4.1 บริจาคเพื่อการกุศล
 - 2.4.2 สืบสานประเพณีวัฒนธรรม
 - 2.4.3 การจัดการสิ่งแวดล้อม
- 2.5 การสร้างจิตอาสาต่อสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.5.1 จิตอาสาในโรงเรียน
 - 2.5.2 จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม
 - 2.5.3 การสร้างเครือข่ายจิตอาสา
- 2.6 การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
 - 2.6.1 คุณภาพนักเรียน
 - 2.6.2 คุณภาพครู
 - 2.6.3 คุณภาพผู้บริหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้หลักการแนวคิดของศาสตราจารย์ฟิลิป คอตเลอร์ แห่งมหาวิทยาลัยนอร์ธเวสต์เทิร์น และแนนซี ลี อาจารย์สมทบแห่งมหาวิทยาลัยอชิงตันและมหาวิทยาลัยซีแอตเติล ที่ได้จำแนกรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) (Phillip Kotler และ Nancy Lee (2005) เป็นฐานคิด โดยนำหลักการดังกล่าวมาบูรณาการกับบทบาทของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของวาสนา สืบสุติน (2544, ออนไลน์) ทิศทางการจัดการมัธยมศึกษาของโกวิท วรพิพัฒน์ (2533 อ้างถึงใน ชูติมา อริยชนากุล, 2556) ภารกิจของโรงเรียนของแมคเคลีย์รี และเฮนซเลย์ (McCleary and Henley, 1965, p. 25) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพที่กำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิด

กับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) สรุปได้เป็นองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สார்วจข้อมูลเบื้องต้นร่วมกับการศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน และครู ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10-20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 จำนวน 20 คน นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด แล้วนำกรอบแนวคิดที่สรุปได้กลับไปสัมภาษณ์คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 1-20 มกราคม พ.ศ. 2557 จำนวน 10 โรงเรียน นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม จากตัวแปร 6 ด้าน ผู้วิจัยได้พัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สรุปลเป็นตัวบ่งชี้ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 (First order: Confirmatory factor analysis) ได้ตัวบ่งชี้ของความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้ องค์ประกอบการรับรู้ประเด็นทางสังคม มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ปัจจัยทางสังคม 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยทางการศึกษา องค์ประกอบ การให้บริการต่อสังคม มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ และอาชีพ 2) ด้านสุขภาพ 3) ด้านความร่วมมือกับชุมชน องค์ประกอบการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคมมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ปัญหาครอบครัว 2) ปัญหาเศรษฐกิจ 3) ปัญหาการศึกษา 4) ปัญหาความรุนแรง องค์ประกอบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) บริจาคเพื่อการกุศล 2) สืบสานประเพณีวัฒนธรรม 3) การจัดการสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบการสร้างจิตอาสาต่อสังคม มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จิตอาสาในโรงเรียน 2) จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม 3) การสร้างเครือข่ายจิตอาสา องค์ประกอบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) คุณภาพนักเรียน 2) คุณภาพครู 3) คุณภาพผู้บริหาร จากนั้นผู้วิจัยนำตัวบ่งชี้ทั้ง 19 ตัวบ่งชี้ มาวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Second order: Confirmatory factor analysis) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดตัวบ่งชี้ความพึงพอใจต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรขององค์ประกอบที่มีค่าแสดงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณหรือคุณภาพ ที่บอกความหมายหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และจัดลำดับการพัฒนาของหน่วยงานได้

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การยอมรับบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เกิดจากผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ส่งผลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชน และสังคมโดยรวม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้หลัก ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การรับรู้ประเด็นทางสังคม หมายถึง การได้รับข้อมูลจากการศึกษาประเด็นทางสังคมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ประเด็นสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชน และสังคม ที่เป็นผลกระทบที่เกิดจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัศึกษามี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.1.1 ปัจจัยทางสังคม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของค่านิยม วัฒนธรรม ครอบครัว จำนวนประชากร การดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชนและสังคม ที่เป็นประเด็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพอะอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิต แรงงาน และการจ้างงาน การกระจายรายได้ของชุมชนและสังคม ที่เป็นประเด็นต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.1.3 ปัจจัยทางการศึกษา หมายถึง เหตุอันทำให้เกิดผลทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โอกาสรับบริการทางการศึกษา เป็นประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนประชาชนในชุมชน และสังคม

2.2 การให้บริการต่อสังคม หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแก่สังคม โดยการจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการให้บริการ และสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามความต้องการของชุมชน และสังคม มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.2.1 ด้านความรู้และอาชีพ หมายถึง โรงเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความรู้ และส่งเสริมอบรมให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ

2.2.2 ด้านสุขภาพ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพพลานามัยให้กับชุมชน การร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย การดูแลรักษาสุขภาพ การบริโภคของชุมชน

2.2.3 ด้านความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การให้ความร่วมมือในการจัดการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และกิจกรรมที่สามารถช่วยเหลือ ให้บริการตามความต้องการของชุมชน

2.3 การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม หมายถึง บทบาทการให้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและการจัดการศึกษาของโรงเรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.3.1 ปัญหาครอบครัว หมายถึง อุปสรรคหรือความยากลำบากของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว การอยู่ร่วมกัน การอยู่อย่าง การเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.3.2 ปัญหาเศรษฐกิจ หมายถึง อุปสรรคที่เกี่ยวกับความยากจนการมีรายได้มีงานทำ ไม่มีงานทำ สภาพคล่องทางการเงินของประชาชนในชุมชนที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

2.3.3 ปัญหาการศึกษา หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการจัดการศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2.3.4 ปัญหาความรุนแรง หมายถึง สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และส่งผลกระทบต่อรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยมและจริยธรรม ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน หมายถึง การจัดกิจกรรมของโรงเรียน ที่ให้ความช่วยเหลือโดยตรงไปยังการกุศลหรือปัญหาสังคมนั้น ๆ ตามความต้องการของชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นเงินให้ความช่วยเหลือ การบริจาค หรือการบริการการเข้าร่วมกิจกรรม สืบสานวัฒนธรรมของชุมชน การร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมและการร่วมกิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน มี 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.4.1 บริจาคเพื่อการกุศล หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้รู้จักการเสียสละ การแบ่งปัน การช่วยเหลือบริจาค ทรัพย์สินสิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ยกไว้ในโอกาสต่าง ๆ

2.4.2 สืบสานประเพณีวัฒนธรรม หมายถึง การส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นร่วมกับชุมชนตลอดจนการเผยแพร่ให้ธำรงอยู่ตลอดไป

2.4.3 การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การร่วมจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรง และทางอ้อม

2.5 การสร้างจิตอาสาต่อสังคม หมายถึง การสนับสนุนหรือจูงใจให้บุคลากรและนักเรียน ของโรงเรียนร่วมสละเวลา และแรงงาน ตระหนักรู้และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมร่วมกัน กระทำสิ่งหนึ่งให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์ในสังคมเดียวกัน เป็นการแสดงเพื่อสังคมส่วนรวม การบริการชุมชน การทำประโยชน์เพื่อสังคมมี 3 ตัวอย่าง ได้แก่

2.5.1 จิตอาสาในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่ใช้สถานที่หรือบุคคลในสถานศึกษาเป็นแหล่งทำกิจกรรมหลัก ที่ส่งเสริมความสนใจในลักษณะอาสาพัฒนาโรงเรียน ชั้นเรียน และบรรยากาศการอยู่ร่วมกัน ภายในโรงเรียนและอาคารเรียนที่ปฏิบัติโดยความสมัครใจ

2.5.2 จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม หมายถึง รูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์โดยใช้ชุมชนและสังคมเป็นฐานในการทำกิจกรรม เป็นกิจกรรมส่งเสริมความสนใจในลักษณะอาสาสมัครเพื่อแสดงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละ และความมีจิตสาธารณะ ต่อผู้คนในครอบครัวและชุมชน

2.5.3 การสร้างเครือข่ายจิตอาสา หมายถึง รูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์โดยใช้เครือข่ายจิตอาสาทางสังคมเป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาและเครือข่ายจิตอาสาในชุมชน หรือในสังคมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มชมรมที่มีการดำเนินกิจกรรมจิตอาสาด้วยกัน มีการติดต่อประสานงานทำกิจกรรมร่วมกัน

2.6 จัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน คุณภาพของครู และคุณภาพของผู้บริหาร อย่างมีประสิทธิภาพได้ผ่านการรับรองมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม มี 3 ตัวอย่าง ได้แก่

2.6.1 คุณภาพนักเรียน หมายถึง การพัฒนาความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2.6.2 คุณภาพครู หมายถึง ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ร่วมมือในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างมีความสุข สามารถครองตน ครองคนและครองงาน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

2.6.3 คุณภาพผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา บริหารจัดการและดำเนินการให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาให้สมบูรณ์แบบให้เกิดผลในทุกมิติกับนักเรียนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

3. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนของรัฐ ปีการศึกษา 2557 ที่เปิดทำการสอน 2 ช่วงชั้น ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 50 โรงเรียน ที่ได้มาโดยการสุ่มจากจังหวัดในภาคตะวันออก จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 28 โรงเรียน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 34 โรงเรียน จังหวัดนครนายก จำนวน 11 โรงเรียน จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 19 โรงเรียน จังหวัดสระแก้ว จำนวน 14 โรงเรียน จังหวัดชลบุรี จำนวน 31 โรงเรียน จังหวัดระยอง จำนวน 19 โรงเรียน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 23 โรงเรียน และจังหวัดตราด จำนวน 16 โรงเรียน รวมทั้งหมดจำนวน 195 โรงเรียน

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่ควบคุม กำกับ ติดตาม ดูแล รายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีจำนวน 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

5. ผู้อำนวยการ หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 6 เขต 7 เขต 17 และเขต 18

6. รองผู้อำนวยการ หมายถึง รองหัวหน้าสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 เขต 7 เขต 17 และเขต 18

7. ครู หมายถึง ผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 เขต 7 เขต 17 และเขต 18

8. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับแต่งตั้งโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้
 - 1.1 ความหมายของตัวบ่งชี้
 - 1.2 ความสำคัญของตัวบ่งชี้
 - 1.3 ประเภทของตัวบ่งชี้
 - 1.4 การสร้างตัวบ่งชี้ และวิธีพัฒนาตัวบ่งชี้
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)
 - 2.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 2.2 องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 2.3 ประเภทและระดับชั้นของความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 2.4 รูปแบบของการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
3. การจัดการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมระดับมัธยมศึกษา
 - 3.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาต่อสังคมใน โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 3.2 สภาพการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมใน โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 3.3 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมใน โรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 3.4 ยุทธศาสตร์ที่นำมาสู่การจัดการศึกษามัธยมศึกษาที่ดีมีคุณภาพ
 - 3.5 บทบาทของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้

ความหมายของตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ เป็นสารสนเทศหรือค่าที่สังเกตได้เชิงปริมาณหรือเป็นสารสนเทศเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้บอกสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดหรือสะท้อนลักษณะผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง นักวิชาการการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ ดังนี้

วิลาวลัย มาคุ้ม (2549) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ว่า เป็นตัวแปรหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาหรือระบบ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยค่าของตัวแปรชี้แสดงถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้

อภิชาติ พงษ์ศรีหุศลชัย (2550) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ว่า เป็นเครื่องมือหรือสิ่งที่บ่งบอกถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของกิจกรรมหรือกระบวนการทำงาน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมิติต่าง ๆ ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผล

สุทธิรัช คนกาญจน์ (2547) ได้สรุปว่า ตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดเป็นประมาณหรือคิดเป็นตัวเลขได้ มิใช่เป็นการบรรยายข้อความ และในการตีความหมายค่าตัวเลขของตัวบ่งชี้แต่ละตัวต้องนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่จัดไว้

ทิพวรรณ สังขศิลา (2552) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ว่า เป็นสารสนเทศหรือค่าที่สังเกตได้ในเชิงปริมาณหรือเป็นสารสนเทศเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้บอกสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดหรือสะท้อนลักษณะรวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานอย่างกว้าง ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับความหมายของตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นค่าที่สังเกตได้ทั้งเชิงปริมาณหรือคุณภาพที่บอกความหมายหรือสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารงาน การติดตามผลการดำเนินงานและจัดลำดับการพัฒนาของหน่วยงาน ได้

ความสำคัญของตัวบ่งชี้

การบริหารงาน โดยกำหนดตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนและครอบคลุมสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบการดำเนินงานคุณภาพการศึกษาได้ หากตัวบ่งชี้ที่ตรงตามจุดประสงค์ต้องมีความชัดเจน จะช่วยให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามองค์ประกอบคุณภาพการศึกษา ข้อมูลที่ได้นั้นจะสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพได้ในที่นี้ผู้วิจัยนำเสนอความสำคัญของตัวบ่งชี้ตามที่ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้หลายท่านระบุไว้ ดังนี้

จอห์นส โตน (Johnstone, 1981 อ้างถึงใน เจษฎา นกน้อย, 2552) สรุปลักษณะความสำคัญของตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่ใช้บ่งบอกสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดในลักษณะกว้าง ๆ หรือให้ภาพเชิงสรุปโดยทั่วไป เพื่อบ่งบอกหรือบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปที่เฉพาะเจาะจงต่อสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน

2. ตัวบ่งชี้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากตัวแปรโดยทั่วไป เนื่องจากตัวบ่งชี้มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงในการบ่งชี้หรือบ่งบอกปรากฏการณ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างชัดเจน ขณะที่ปรากฏการณ์นั้นอาจมีตัวแปรหลายตัวเพื่อใช้ในการอธิบายแต่ตัวบ่งชี้จะเป็นตัวแปรสำคัญส่วนหนึ่งที่สามารถอธิบายหรือบ่งบอกปรากฏการณ์นั้นได้ชัดเจนมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ

3. ค่าของตัวบ่งชี้จะแสดงในเชิงของปริมาณได้ ตัวบ่งชี้ถึงแม้จะถูกกำหนดในลักษณะของข้อความก็ตาม ต้องสามารถแปลหรือสะท้อนข้อความนั้นให้เห็นเป็นตัวเลข (Real number) ในเชิงปริมาณที่สามารถวัดได้

4. ค่าของตัวบ่งชี้มีลักษณะเป็นค่าชั่วคราว ณ ห้วงเวลาใดเวลาหนึ่งการเปลี่ยนแปลงของห้วงระยะเวลา มีผลต่อค่าของตัวบ่งชี้ได้ กล่าวคือ การใช้ตัวบ่งชี้เพื่อบ่งบอกสถานการณ์ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งจะมีความเฉพาะเจาะจงในห้วงระยะเวลานั้น เมื่อระยะเวลาเปลี่ยนไป การแปลค่าของตัวบ่งชี้ควรต้องมาให้คำจำกัดความใหม่ เพื่ออธิบายหรือสะท้อนปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับระยะเวลานั้น

5. ตัวบ่งชี้มีลักษณะเป็นหน่วยพื้นฐานในการพัฒนาทฤษฎีเนื่องจากตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่ได้มาอย่างเป็นขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การกำหนดข้อความเพื่อใช้อธิบายหรือบ่งชี้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สนใจแล้วจึงแยกแยะแนวคิดหรือสิ่งต่าง ๆ ที่จะช่วยอธิบายปรากฏการณ์เหล่านั้น โดยต้องให้คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการเพื่อให้สามารถวัดตัวแปรเหล่านั้นได้และสุดท้ายจึงวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่การสร้างตัวบ่งชี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 อ้างถึงใน ทิพวรรณ สังขศิลา, 2553) สรุปลักษณะความสำคัญของตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ใช้บอกทิศทางหรือสภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้บริหาร นักวางแผน นักวิจัย และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงสภาพการศึกษาทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและการจัดวางนโยบายในอนาคตได้ นโยบายทางการศึกษาที่ดีจะถูกกำหนดโดยอาศัยข้อเท็จจริงทางการศึกษา นอกจากนี้การวางแผนอย่างจริงจังสำหรับระบบการศึกษา ควรจะมีข้อมูลที่ผ่านการจัดกระทำเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และคุณค่าในการตัดสินใจ ซึ่งการพัฒนานี้เป็นเครื่องบ่งชี้เพื่อวัดองศาเหนือระดับที่บรรลุผลแล้ว

2. ใช้ในการติดตามตรวจสอบระบบการศึกษา ทำให้บอกสภาพการศึกษาได้ง่าย เช่น การขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคต่าง ๆ ในประเทศไทยจะมีดัชนีความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับติดตามหรือตรวจสอบระบบการศึกษา เป็นต้น

3. พัฒนาระบบการศึกษาก้าววิจัยถึงระบบการพัฒนาการศึกษาต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ภาคตัดขวาง หรือการติดตามการศึกษาในระยะยาว

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้เป็นกำหนดจุดอ้างอิงที่ชัดเจนเปรียบเสมือนเป็นเกณฑ์หรือบรรทัดฐาน สำหรับการประเมินของการปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้จะอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการนำไปใช้ประโยชน์ และช่วยลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล เป็นการจัดข้อมูลอย่างสรุป

ประเภทของตัวบ่งชี้

การพัฒนางาน โดยกำหนดตัวบ่งชี้ ผู้พัฒนาต้องศึกษาถึงคุณสมบัติและประเภทของตัวบ่งชี้ ซึ่งมีหลายประเภท การเลือกพัฒนาตัวบ่งชี้ประเภทใดขึ้นอยู่กับวิธีการและเกณฑ์ที่จะใช้ในการแบ่ง บางเกณฑ์อาศัยวิธีการนำไปใช้ บางเกณฑ์อาศัยแนวคิดของวิธีการสร้างตัวบ่งชี้ มีนักวิชาการ ได้แบ่งประเภทของตัวบ่งชี้ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

จอห์นสโตน (Johnstone, 1981 อ้างถึงใน สุกิจ โปษฐ์ศิริกุล, 2553) กล่าวถึงประเภทของตัวบ่งชี้ทางการศึกษา ได้แก่

1. แบ่งประเภทตามทฤษฎีระบบ มองการศึกษาเป็นระบบที่ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ปัจจัยนำเข้า หมายถึง สิ่งเริ่มต้นที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน เช่น นักศึกษา ครูอาจารย์ สิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ กระบวนการ หมายถึง การกระทำที่สถาบันการศึกษา ดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า เช่น โปรแกรมการเรียนกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตร เบื้องต้น ผลลัพธ์ หมายถึง ด้านพุทธปัญญา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์และมูลค่าเพิ่มที่เกิดแก่นักศึกษา และผลด้านที่ไม่ใช่พุทธปัญญาที่มีต่อผู้เรียน เช่น ทักษะ เจตคติ พฤติกรรม ดังนั้น แบ่งตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า (Input indicators) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process indicators) และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (Output indicators)

2. แบ่งตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ แบ่งเป็นตัวบ่งชี้สัมบูรณ์ (Absolute indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีค่าบอกปริศนาที่แท้จริงมีความหมายในตัวเอง เช่น จำนวนโรงเรียน จำนวนครู และตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ (Relative indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีเป็นปริมาณเทียบเคียงกับค่าอื่น เช่น จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน

3. แบ่งตามลักษณะตัวแปรที่นำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

3.1 ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative indicators) เป็นตัวแปรเดี่ยวที่สะท้อนให้เห็นแง่มุมของระบบการศึกษา หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่บ่งชี้ลักษณะหนึ่งลักษณะใดในระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ใช้มากในงานวิจัย งานบริหารและงานวางแผน เช่น อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในระบบการศึกษา อัตราการเรียนต่อของนักเรียนในระดับต่าง ๆ อัตราการลงทะเบียนเรียนของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ เป็นต้น

3.2 ตัวบ่งชี้เดี่ยว (Diaggregative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่ถูกนำมาจำแนกออกเป็นตัวเดี่ยว ๆ แต่ละตัวแทนที่จะใช้ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเพื่ออธิบายเรื่องหนึ่ง ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ต้องอาศัย

จะนำไปอธิบายเพียงบางส่วนก็จะเกิดปัญหาในความไม่ถูกต้องลักษณะของระบบการศึกษา ซึ่งถ้าจะนำไปอธิบายเพียงบางส่วนก็จะเกิดปัญหาในความไม่ถูกต้องลักษณะของระบบการศึกษาได้อย่างถูกต้อง

3.3 ตัวบ่งชี้รวม (Composite indicators) เป็นการรวมตัวแปรทางการศึกษาจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกัน มีการถ่วงน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัว เพราะตัวแปรแต่ละตัวนั้นอาจมีค่าน้ำหนักไม่เท่ากันแล้วคำนวณหาค่าตัวบ่งชี้รวมออกมา ตัวบ่งชี้ประเภทนี้จึงสามารถอธิบายลักษณะหรือสถานการณ์ของการศึกษาได้ดีกว่าการใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียว

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2551) ได้จัดแยกประเภทของตัวบ่งชี้ไว้แตกต่างกันตามเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดแยกประเภท ซึ่งได้จัดแยกประเภทได้เป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. การจัดแยกประเภทตามทฤษฎีระบบ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัย (Input indicators) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (Process indicators) และตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (Output indicators)

2. การจัดแยกประเภทตามลักษณะนิยามของตัวบ่งชี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้แบบอัตนัย (Subjective indicators) และตัวบ่งชี้แบบปรนัย (Objective indicator)

3. การจัดแยกประเภทตามวิธีการสร้าง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากตัวแปรเพียงตัวเดียวให้เป็นตัวแทนตัวแปรอื่น ๆ ตัวบ่งชี้แยก (Disaggregative indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีสถานะคล้ายกับตัวแปรหรือตัวบ่งชี้ย่อย โดยที่ตัวบ่งชี้ย่อยแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกันและบ่งชี้ลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว การที่จะบ่งชี้สภาพองค์รวมจะต้องใช้ตัวบ่งชี้ย่อยทุกตัวรวมกันทั้งหมด ตัวบ่งชี้ประกอบ (Composite indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการรวมตัวแปรหลาย ๆ ตัวเข้าด้วยกัน โดยให้น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตามที่เป็นจริง ตัวบ่งชี้ชนิดนี้ให้สารสนเทศที่มีคุณค่า มีความเที่ยงและความตรงสูงกว่าตัวบ่งชี้สองประเภทแรก จึงเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การกำกับ ติดตาม และการประเมิน และเป็นที่ยอมรับกันมากในปัจจุบัน

4. การจัดแยกประเภทตามลักษณะตัวแปรที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้ การจัดวิธีนี้แยกประเภทที่สำคัญได้ 3 วิธี วิธีแรก คือ การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้การศึกษาตามระดับการวัดของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 4 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ (Nominal indicators) ตัวบ่งชี้เรียงอันดับ (Ordinal indicators) ตัวบ่งชี้ช่วง (Interval indicators) และตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Ratio indicators) วิธีที่สอง คือ การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้การศึกษาตามประเภทของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้สต็อก (Stock indicators) และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว (Flows indicators) วิธีที่สาม คือ การจัดแยกประเภทตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้

เกี่ยวกับการแจกแจง (Distributive indicators) เช่น สัมประสิทธิ์ การกระจาย (Coefficient of variation) และตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง (Non-distributive indicators) เช่น ค่าเฉลี่ย มัชยฐาน ของตัวแปร

5. การจัดแยกประเภทตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้สมบูรณ์ (Absolute indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริง และมีความหมายในตัวเอง คือ ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Relative or ratio indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณเทียบเคียงกับค่าอื่น ๆ เช่น จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คนสัดส่วนของครู วุฒิปริญญาโท

6. การจัดแยกประเภทตามฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้อิงกลุ่ม (Norm-referenced indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่มตัวบ่งชี้เชิงเกณฑ์ (Criterion-referenced indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้และตัวบ่งชี้อิงตน (Self-referenced indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

7. การจัดแยกประเภทตามลักษณะการใช้ตัวบ่งชี้ แบ่งตามการใช้ตัวบ่งชี้ในการวิจัยได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้แสดงความหมาย (Expressive indicators) และตัวบ่งชี้ทำนาย (Predictive indicators) และแบ่งตามการใช้ตัวบ่งชี้ในการกำกับ โคร่งได้เป็น 2 ประเภท คือตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติ (Performance indicator) และตัวบ่งชี้ตามข้อกำหนด (Compliance indicator)

จากการศึกษาข้อมูลการจัดประเภทของตัวบ่งชี้ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ามีหลากหลาย ขึ้นอยู่กับประโยชน์ที่จะนำไปใช้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำไปใช้ในกระบวนการ

การสร้างตัวบ่งชี้และวิธีพัฒนาตัวบ่งชี้

การสร้างตัวบ่งชี้

วิธีการสร้างตัวบ่งชี้ทางการศึกษามี 3 วิธี (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่และแสวง ปิ่นมณี, 2529 อ้างถึงใน ขวัญใจ ศรีทาพักตร์, 2555) ได้แก่

1. การสร้างตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติ (The pragmatic of an indicator) คือ การเลือกตัวแปรจำนวนหนึ่งที่ทำได้หรือที่มีอยู่มาใช้ในการงานวิจัยงานใดงานหนึ่ง โดยเฉพาะอาศัย การตัดสินใจและประสบการณ์

2. การสร้างตัวบ่งชี้ โดยอาศัยข้อกำหนดเชิงทฤษฎี (The theoretical definition of an indicator) วิธีการนี้อาศัยการผสมหรือการรวมตัวแปรจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกัน โดยวิธีการทางเรขาคณิต ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ถูกเลือกมาตามลำดับความสำคัญและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และกัน และแต่ละตัวแปรนั้นจะมีค่าน้ำหนัก การเลือกตัวบ่งชี้ขึ้นนี้อาศัยฐานเชิงทฤษฎี เอกสารงานวิจัย หรือแนวความคิดที่มีอยู่แล้ว

3. การสร้างตัวบ่งชี้ วิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีที่สอง แตกต่างอยู่ที่ว่าวิธีการสร้างตัวบ่งชี้ จากข้อกำหนดเชิงทฤษฎีนั้น การเลือกกำหนดน้ำหนักนั้นกำหนดจากลำดับความสำคัญ ส่วนวิธีการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์นั้นกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวโดยวิธีทางสถิติเป็นหลัก ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือมากที่สุด

กล่าวโดยสรุป การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา โดยทั่วไปมีอยู่ 3 วิธี วิธีแรก เป็นการเลือกตัวแปรที่มีอยู่หรือการรวมตัวแปรจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันแล้วนำไปใช้ วิธีที่สอง เป็นการรวมตัวที่มีความสัมพันธ์กันด้วยวิธีทางคณิตศาสตร์ตามข้อกำหนดเชิงทฤษฎี วิธีที่สาม เป็นการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์แล้วจัดกลุ่มตัวแปร โดยอาศัยหลักทางสถิติ ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็ตาม การสร้างตัวบ่งชี้มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง 4 ประการ คือ การกำหนดนิยามของตัวบ่งชี้ การคัดเลือกตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่มุ่งศึกษาการสังเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

วิธีพัฒนาตัวบ่งชี้

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา มีวิธีการในการพัฒนาหลายแนวทางแต่ทุกวิธีจะมีสิ่ง ที่ผู้พัฒนาจะต้องพิจารณาตัดสินใจอยู่ 4 ประการคือ (Johnstone, 1981)

1. วิธีการในการกำหนดหรือนิยามตัวบ่งชี้
2. การเลือกตัวแปรที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้
3. วิธีการรวมตัวแปรให้เป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม
4. การกำหนดน้ำหนักให้กับตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2541) ได้สรุปกระบวนการดำเนินงาน

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้เป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้

นักวิจัยต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรและอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวบ่งชี้

เนื่องจากตัวบ่งชี้ หมายถึง องค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดง สาระสนเทศของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนนี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดตัวบ่งชี้ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไรในการนิยามตัวบ่งชี้ จึงแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. การกำหนดกรอบความคิดหรือการสร้างแนวคิด (Conceptualization) เป็นการให้ความหมาย คุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ โดยการกำหนดรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (Conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ว่า มีส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกิมิติ (Dimension) และแต่ละมิติประกอบด้วย แนวคิดอะไรบ้าง

2. การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบหรือตัวแปรย่อย (Development of component measures) การสร้าง และการกำหนดมาตร (Construction and scaling) เป็นการกำหนดนิยาม ปฏิบัติการของตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิดและการกำหนดการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การกำหนดส่วนประกอบหรือแปรตัวย่อย (Component variables) ของตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องอาศัยความรู้จากทฤษฎีและประสบการณ์ ศึกษาตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ (Relate) และตรง (Relevant) กับตัวบ่งชี้แล้วตัดสินใจคัดเลือกตัวแปรย่อยเหล่านั้นว่าจะใช้ตัวแปรย่อย จำนวนเท่าใด ใช้ตัวแปรประเภทใดในการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยต้องเลือกตัวแปรให้เหมาะสม กับคุณลักษณะของตัวบ่งชี้ที่กำหนดและไม่ควรมีตัวแปรมากเกินไป การลดจำนวนตัวแปร อาจทำได้โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ถ้าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์สูง ก็คัดเลือกมา เพียงตัวเดียว

2.2 การกำหนดวิธีการรวม (Combination method) ตัวแปรย่อย นักวิจัยต้องศึกษาและ ตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ ซึ่งวิธีการทำได้ 2 แบบ คือ

2.2.1 การรวมเชิงบวก (Additive) เป็นวิธีการที่ยึดหลักแนวคิดที่ว่าตัวแปรแต่ละตัว สามารถทดแทนหรือชดเชยกันได้ด้วยตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่ง ซึ่งทำให้ค่าตัวบ่งชี้อรวมไม่ได้ เปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าค่าตัวแปรย่อย $V_1 = 5$, $V_2 = 35$ เมื่อ $I = V_1 + V_2$ ในการรวมตัวแปร องค์ประกอบด้วยวิธีบวกนี้ แบ่งเป็น 2 วิธี ตามน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบ และการคำนวณ ค่าตัวบ่งชี้อรวมโดยใช้ค่าเฉลี่ย ดังนี้

2.2.1.1 การรวมกรณีน้ำหนักตัวแปรเท่ากัน

สมการ $I = V_1 + V_2 + V_3 + \dots + V_n$

และค่าเฉลี่ยตัวบ่งชี้ $I = (V_1 + V_2 + V_3 + \dots + V_n) / n$

เมื่อ $I =$ ตัวบ่งชี้อรวม, $V_1 =$ ตัวแปรที่ 1, $V_2 =$ ตัวแปรที่ 2, $n =$ จำนวนตัวแปร

2.2.1.2 การรวมกรณีน้ำหนักตัวแปรไม่เท่ากัน

สมการ $I = W_1 V_1 + W_2 V_2 + \dots + W_n V_n$

และค่าเฉลี่ยตัวบ่งชี้ $I = (W_1 V_1 + W_2 V_2 + \dots + W_n V_n) / W_1$

เมื่อ $W_1 =$ น้ำหนักของตัวแปร, $V_1 W_2 =$ น้ำหนักของตัวแปร,

$V_2 W_1 =$ น้ำหนักรวมของตัวแปร, $n =$ จำนวนตัวแปร

2.2.2 การรวมแบบพหุคูณ (Multiplying) เป็นการรวมค่าตัวแปรเข้าด้วยกัน โดยการคูณ มีข้อตกลงเบื้องต้น คือ การเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรหนึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของอีกตัวแปรหนึ่ง ไม่อาจทดแทนหรือชดเชยกันได้ คือ ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น จะมีค่าสูงได้

ก็ต่อเมื่อตัวแปรองค์ประกอบทุกตัวองค์ประกอบมีค่าสูงทั้งหมด และตัวแปรองค์ประกอบแต่ละตัวต้องเสริมกันและกัน ส่งผลต่อตัวบ่งชี้

$$\text{ดัชนีสมการ} \quad I = V_1 \times V_2$$

เมื่อ $I =$ ตัวบ่งชี้รวม, $V_1 =$ ตัวแปรที่ 1, $V_2 =$ ตัวแปรที่ 2

การคำนวณค่าตัวบ่งชี้รวมใช้ค่าเฉลี่ยเรขาคณิต ดังนี้

2.2.2.1 การคำนวณเมื่อน้ำหนักตัวแปรเท่ากัน

$$I = \sqrt[n]{V_1 V_2 \dots V_n}$$

2.2.2.2 การคำนวณเมื่อน้ำหนักตัวแปรไม่เท่ากัน

$$I = \sqrt{\sum w_n V_1^{w_1} V_2^{w_2} \dots V_n^{w_n}}$$

แต่การรวมตัวแปรวิธีนี้ ไม่พบว่าได้มีการนำมาใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในการวิจัยในการรวมตัวแปรเพื่อสร้างตัวบ่งชี้ทั้ง 2 แนวทางเบื้องต้นเป็นการรวมตัวแปรในรูปคะแนนดิบ (Raw score) ซึ่งมักมีปัญหาเกี่ยวกับหน่วยการวัดตัวแปรไม่เท่ากันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและทำให้ค่าที่ได้มีความถูกต้องมากขึ้นและสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างมีความหมาย ผู้วิจัยได้แปลงค่าของตัวแปรจากคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (Standard score) ก่อนแล้วจึงนำคะแนนมาตรฐานที่ได้มาถ่วงน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละตัว เพื่อสร้างเป็นตัวบ่งชี้รวมโดยทั่วไปมักใช้คะแนนมาตรฐาน Z ดังกล่าว $Z = (X - \bar{X}) / SD$

เมื่อ $Z =$ คะแนนมาตรฐานของตัวแปร

$X =$ คะแนนดิบของตัวแปร

$\bar{X} =$ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของตัวแปร

$SD =$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

ดังนั้น สมการในการสร้างตัวบ่งชี้ คือ

$$I = W_1 Z_1 + W_2 Z_2 + \dots W_n Z_n$$

เมื่อ $I =$ ตัวบ่งชี้รวมของตัวแปร

$W_n =$ น้ำหนักของตัวแปร ตัวที่ n

$Z_n =$ คะแนนมาตรฐานของตัวแปรที่ n

2.3 การกำหนดน้ำหนักของตัวแปร ในการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้

ผู้วิจัยต้องกำหนดน้ำหนักแทนความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัว ซึ่งสามารถทำได้ 2 วิธี คือ กำหนดให้ตัวแปรแต่ละตัวมีน้ำหนักความสำคัญเท่ากัน และกำหนดให้ตัวแปรแต่ละตัวมีน้ำหนักแตกต่างกันซึ่งทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.3.1 วิธีการพิจารณาตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert judgment) เป็นการพิจารณา ลงความเห็นในหมู่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ต้องการศึกษานั้น ๆ โดยให้สมาชิกแต่ละคนเสนอค่าน้ำหนัก ของตัวแปร พิจารณาหาข้อยุติด้วยการใช้ค่าเฉลี่ย หรือการอภิปรายลงความเห็น หรืออาจใช้แบบสอบถาม เพื่อหาค่าร้อยละที่ผู้ตอบเห็นด้วยกับน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปร หรืออาจใช้วิธีที่เป็นระบบ มากขึ้น เช่น การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เพื่อสำรวจหาฉันทามติจากผู้เชี่ยวชาญ โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากัน แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาให้ค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปรต่อไป

2.3.2 วิธีวัดความสำคัญของตัวแปร (Measure effort requires) โดยพิจารณาจากเวลา หรือค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้น เช่น สมมติว่าถ้าเวลาหรือ ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการกระทำเกี่ยวกับตัวแปรที่ 1 มากกว่าตัวแปรที่ 2 ตัวแปรที่ 1 จะมีน้ำหนัก ความสำคัญมากกว่า (หรือน้อยกว่า) ตัวแปรที่ 2 ขึ้นอยู่กับบริบทของสิ่งที่จะศึกษา

2.3.3 วิธีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical data) เป็นการใช้วิธีการทางสถิติ ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปร โดยอาจใช้การวิเคราะห์ องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiplier regression analysis) การวิเคราะห์จำแนก (Discriminate analysis) หรือการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical correlation analysis) เป็นต้น

ขั้นตอนนิยามตัวบ่งชี้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการพัฒนาบ่งชี้ เพราะเป็นขั้นตอน ที่เป็นเหมือนแผนของการดำเนินการขั้นต่อไป โดยทั่วไปจะทำได้ 3 วิธี ดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัยและ สุวิมล ว่องวานิช)

วิธีที่ 1 การนิยามตามแนวปฏิบัติ (Pragmatic reduction) เป็นวิธีการนิยามที่ใช้กรณีที่มี การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมกัน มีฐานข้อมูลหรือ มีการสร้างตัวแปรประกอบจากตัวแปรย่อย ๆ หลายตัวไว้แล้ว ผู้วิจัยเพียงแต่พิจารณาคัดเลือกตัวแปร จากฐานข้อมูลที่มีอยู่ นำมาพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนัก ความสำคัญของตัวแปรย่อย วิธีการนิยามตัวบ่งชี้วิธีนี้อาศัยการตัดสินใจ และประสบการณ์ ของนักวิจัยเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างใด จึงเป็นการนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับแบบอื่น และไม่ค่อยนิยมใช้ แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้ ผู้วิจัยควรพยายามปรับปรุงจุดอ่อน โดยใช้การตรวจสอบ สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือการใช้กรอบทฤษฎีประกอบกับวิจารณ์ญาณในการเลือกตัวแปร

วิธีที่ 2 การนิยามตามทฤษฎี (Theoretical definition) เป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุน การตัดสินใจของผู้วิจัย ใช้วิจารณ์ญาณน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น เป็นวิธีที่ผู้วิจัยกำหนดตัวแปร

และให้ค่าน้ำหนักของตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้จากทฤษฎีและใช้วิธีการรวมตัวแปรเป็นตัวบ่งชี้ด้วยวิธีการทางรวมทางเลขคณิต ซึ่งการนิยามวิธีนี้อาจทำได้ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 ใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมด โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปร และการกำหนดน้ำหนักตัวแปร ผู้วิจัยใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้ตามที่ผู้พัฒนาแล้วทั้งหมด

แบบที่ 2 ใช้ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อยและกำหนดวิธีการรวมตัวแปรเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรแต่ละตัว นักวิจัยใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบการตัดสินใจ ซึ่งวิธีนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือตัวบ่งชี้ไว้ก่อน

วิธีที่ 3 การนิยามตามข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical definition) เป็นลักษณะการนิยามที่ใกล้เคียงกับการนิยามตามทฤษฎี เพราะเป็นการนิยามที่ผู้วิจัยกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไรและกำหนดรูปแบบวิธีการรวบรวมตัวแปร โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการหรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ขึ้น อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นวิธีการนิยามที่มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับใช้กัน

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูล (Data collection)

เป็นการดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับการทดลองใช้ และการปรับปรุงเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างตัวบ่งชี้ (Construction) และการสร้างสเกลตัวบ่งชี้ (Scaling) นิยามที่ได้กำหนดไว้ว่าประกอบด้วยตัวแปรอะไรรวมกันในลักษณะใดและมีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรในการรวมกันอย่างไร โดยการนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์รวมให้ได้ตัวบ่งชี้ใช้วิธีการรวมตัวแปรที่มีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญตามที่ได้นิยามไว้แล้ว

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ (Quality check)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้ด้วยตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจะมีคุณภาพดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของตัวบ่งชี้ขึ้นนั้นว่ามีความเหมาะสมตามเกณฑ์ต่อไปนี้หรือไม่ ได้แก่ ความเที่ยง (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความน่าเชื่อถือ (Credibility) ความคงเส้นคงวา

(Consistency) ความเป็นมาตรฐานที่เปรียบเทียบกันได้ (Standardization) ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยหลักสำคัญ 2 ประการดังนี้ (ศักดิ์ชาย เพชรช่วย, 2541)

1. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ถือว่าสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้เริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้วไม่ว่าใช้เทคนิคทางสถิติที่ได้อย่างไรผลที่ได้จากการพัฒนาก็ย่อมคือคุณภาพไปด้วย

2. การตรวจสอบด้วยวิธีการทางสถิติ สำคัญน้อยกว่าขั้นแรก เพราะเป็นเพียงการนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนคุณภาพของตัวบ่งชี้เท่านั้น

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องศึกษาและการนำเสนอรายงาน (Contextualization and presentation)

เป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเช่นกัน เพราะเป็นการสื่อสารระหว่างผู้พัฒนาตัวบ่งชี้กับผู้ใช้งานตัวบ่งชี้หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบตัวบ่งชี้ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ให้ได้ค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท เช่น อาจวิเคราะห์แยกตามระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียนหรือแยกตามประเภทของบุคลากรหรืออาจวิเคราะห์ดีความในระดับมหภาคแล้ว จึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้ให้ผู้บริโภคผู้บริหารนักวางแผนนักวิจัยนักการศึกษาได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้ได้อย่างถูกต้องต่อไป

สรุปได้ว่า ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ขึ้นนั้น ผู้เกี่ยวข้องจะต้องทำการวิเคราะห์ กำหนดรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งด้วยวิธีคุณภาพและวิธีการด้านปริมาณที่ใช้สถิติเป็นตัวกำหนด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของหน่วยงาน

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)

ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)

ในการบริหารจัดการศึกษาหรือการจัดการภาคธุรกิจนั้น องค์กรจะต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำลงไป ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นผลดีหรือผลร้าย รวมไปถึงการรับผิดชอบต่อแนวทางปรับปรุงแก้ไขและการป้องกันผลร้ายที่จะเกิดขึ้นด้วย ที่สำคัญ คือ การวางแผนทางเพื่อสร้างสรรค์และรักษาสิ่งดีดีให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งอาจรวมไปถึงขยายผลกระทบในแง่บวกออกไปสู่กลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย การจัดการขององค์กรอย่างเป็นระบบที่พึงกระทำเพื่อรับมือกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมจากการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินงานขององค์กร เริ่มตั้งแต่การป้องกันรักษาปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจากองค์กรออกไปสู่สังคมสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาเหล่านี้ เรียกว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ได้มีนักวิชาการเป็นจำนวนมากที่ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ดังนี้

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2551) กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ว่าเป็นการดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดีและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

สถาบันไทยพัฒน์ (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่าความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) คือ การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กรที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมทั้งในระดับใกล้และระดับไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กร หรือทรัพยากรจากภายนอกองค์กรอันจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

พิชามญชุ์ กรวัฒนกฤตย์ (2553) ให้ความหมายไว้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) คือ พันธะผูกพันหรือหน้าที่ขององค์กรที่สมัครใจ จะประกอบธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์แก่ชุมชน และสังคมควบคู่กันไปกับประโยชน์ทางธุรกิจ และมีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านงานนโยบายและกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น ทั้งนี้ นโยบาย และกิจกรรมควรมีความสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อจะได้รับความร่วมมือและสนับสนุน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

สถาบันพระปกเกล้า (2557) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไว้ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วยคำ 3 คำ ได้แก่ Corporate หมายถึง ความร่วมมือหรือองค์กร Social หมายถึง สังคม และ Responsibility คือ ความรับผิดชอบต่อซึ่งเมื่อรวมความแล้ว หมายถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรหรือบรรษัทบริหาร การดำเนินการที่องค์กรให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรหรือภายนอกองค์กรที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กรในระดับใกล้และระดับไกล ระดับใกล้ก็คือภายในองค์กรเองและบริเวณข้างเคียงขององค์กรส่วนสังคมระดับไกลคือสังคมภายนอกประชาชนทั่วไปรวมไปถึงลูกค้าทางธุรกิจ เพื่อให้สังคมโดยรวมอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข

Matten & Moon (2004) กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ของธุรกิจเป็นกลุ่มของแนวคิดที่คาบเกี่ยวกับจริยธรรมทางธุรกิจ การช่วยเหลือสาธารณะ การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมอย่างยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นพลวัต และสามารถโต้แย้งได้ที่ถูกฝังตรึงอยู่ในแต่ละบริบททางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และสถาบัน

มูน และแกรฟสกี (Moon & Grafski, 2004 อ้างถึงใน พิชามญชุ์ กรวัฒนกฤตย์, 2553) ได้กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไว้ในการศึกษา

Comparative overview of western and russian CSR 2004 ว่ามีความหมายคาบเกี่ยวกันระหว่าง จริยธรรมทางธุรกิจ (Business ethics) การดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะ (Corporate philanthropy) การเป็นประชากรที่ดี (Corporate citizenship) การรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน (Sustainability and environmental responsibility)

Kotler Phillip & Nancy Lee (2005) กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ขององค์กรซึ่งเขียนไว้ในหนังสือ Corporate social responsibility: Doing the most good for your company and your cause ว่าเป็นความรับผิดชอบในการปรับปรุง ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของสังคมจากการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการอุทิศทรัพยากรของบริษัทให้ โดยสมัครใจ ไม่ได้ถูกควบคุมด้วยกฎหมายหรือข้อบังคับใด ๆ ซึ่งหมายรวมถึงสภาพความเป็นอยู่ ของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมหลักที่ดำเนินการ โดยบริษัท เพื่อสนับสนุนประเด็นทางสังคม และทำให้พันธะสัญญาในความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ขององค์กร

Carrol (1991) กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ว่าเป็นความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจด้านกฎหมาย ด้านจรรยาบรรณ และด้านการกุศลในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการดำเนินกิจกรรมที่นำมาซึ่งผลกำไร โดยถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยหลักจรรยาบรรณและ การช่วยเหลือสังคม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมขององค์กรโดยมีการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการและการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์แก่ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยรอบ ควบคู่ไปกับเป้าหมายขององค์กรอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)

ความรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและ เอกชนต้องคำนึงถึงในการบริหารองค์กร เพื่อนำไปสู่ความมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม ให้กับผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไป มีผู้กำหนดองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไว้หลายรูปแบบดังต่อไปนี้

จฉิน เอี่ยมสะอาด (2550) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ที่ยอมรับในปัจจุบันได้มีการรวบรวมลักษณะรูปธรรม ในการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร โดยเฉพาะจาก European commission on

CSR ซึ่งกล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) นั้น มีอยู่สองมิติหลักก็คือ มิติภายใน อันเป็นการดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ที่ธุรกิจนั้นดำเนินการอยู่แล้วจัดการได้โดยตรง และมิติภายนอกซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางธุรกิจที่บริษัทอาจจะควบคุมไม่ได้โดยตรง เช่น การดูแลลูกค้าการรับผิดชอบต่อผู้ส่งมอบและการสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมซึ่งประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ

1. องค์ประกอบด้านมิติภายใน

เป็นการดูแลและบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์กรนั้น โดยตรงมี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.1 การจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมองค์การต่าง ๆ

ปัจจุบันมีความท้าทายที่จะต้องดึงพนักงานที่มีความสามารถ ดังนั้น ธุรกิจจึงควรส่งเสริมการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต Life-long learning การให้ข้อมูลที่โปร่งใสกับพนักงานในทุก ๆ ด้าน การให้ความสำคัญระหว่างงาน ชีวิตครอบครัว และการพักผ่อน การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมทั้งด้านการคัดเลือกเข้าทำงาน รายได้ และความก้าวหน้าทางการทำงาน โดยเฉพาะกับผู้หญิงและผู้พิการ การดูแลเอาใจใส่พนักงาน โดยเฉพาะที่ได้รับบาดเจ็บหรือเกิดปัญหาสุขภาพจากการทำงาน นอกจากนี้ในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ธุรกิจควรที่จะให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมในระดับต่าง ๆ หรือแม้แต่การมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เช่น การสนับสนุนช่วงต่อระหว่างโรงเรียนมาสู่พนักงานสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยการให้ฝึกอบรมพิเศษสำหรับคนกลุ่มนี้ นอกจากนี้ที่สำคัญที่สุดคือการสร้างสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในที่ทำงานให้ได้

1.2 สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายควบคุมดูแล

ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน แต่กระแสนการกระจายงานไปสู่ผู้ส่งมอบ (Supplier) ทำให้บริษัทควบคุมไม่ทั่วถึง จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ควรจะช่วยกันดูแลหรือตั้งเป็นนโยบายขององค์กรนั้น ๆ เช่น เลือกร่วมทำธุรกิจหรือเลือกใช้ผู้ส่งมอบ (Supplier) ที่มีคุณธรรมจรรยาบรรณต่อพนักงานเพื่อเป็นการควบคุม ดูแลอีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการกำหนดให้บริษัทอื่น ๆ ที่ต้องการจะทำธุรกิจกับเราต้องพัฒนาตนเองไปตามด้วย เพราะหากเกิดผลร้ายจากการใช้ผู้ส่งมอบ (Supplier) ที่ไม่ใส่ใจสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง ภาวการณ์ที่ไม่ดีก็จะสะท้อนกลับมายังบริษัทผู้ว่าจ้างด้วย

1.3 การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง การบริหารองค์การ

ที่มีนโยบายที่จะรับผิดชอบต่อพนักงานในกรณีที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมืองหรือแม้แต่การปรับโครงสร้างภายในขององค์กรเอง โดยเฉพาะการควมรวมกิจการต่าง ๆ ซึ่งมักจะนำมาสู่

การเลิกจ้างพนักงานจำนวนมาก ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อองค์กรเอง นอกเสียจากจะสุดวิสัยจริง ๆ เพราะทำให้ความเชื่อถือไว้วางใจและความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กรต้องเสียไป ทั้งนี้ในช่วงที่เกิดวิกฤตในองค์กรนั้น ๆ การปรึกษาหารือและสร้างความร่วมมือกันในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัท ไม่ว่าจะเป็นนักลงทุน ผู้บริหาร พนักงาน หรือแม้แต่ลูกค้าย่อมนำมาซึ่งการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากกว่า

1.4 การจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในองค์กรการลดการใช้ทรัพยากร และการปล่อยสารพิษของเสีย ซึ่งเป็นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมเป็นผลดีต่อองค์กรนั้น ๆ เอง ในอันที่จะจัดการการผลิตสินค้า บริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและยังเป็นการลดต้นทุนด้านพลังงานและการจัดการของเสียต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งนำไปสู่ผลกำไรที่สูงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่เพิ่มขึ้นและที่สำคัญเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับบริษัทถือว่าได้ประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (Win-win)

1.5 บรรษัทภิบาลและความโปร่งใสในการดำเนินกิจการ ปัจจุบันความเชื่อมั่นที่มีต่อบริษัทเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้นความโปร่งใสและขั้นตอนการตัดสินใจต่าง ๆ ของบริษัทที่มีความชัดเจนตรวจสอบได้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งต่อความมั่นคงของบริษัทในมุมมองของนักลงทุนและความมั่นคงในสังคม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสทางบัญชีและกระบวนการตัดสินใจในทุกระดับนั้นย่อมนำไปสู่ข้อมูลที่มีความชัดเจน ซึ่งสามารถเข้าถึงได้โดยนักลงทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งทำให้เกิดระบบการลงทุนในสังคมโดยรวมที่มีประสิทธิภาพ ความผิดปกติทางการเงินหรือกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ย่อมจะสามารถจัดการได้โดยองค์กรที่เกี่ยวข้อง และลดโอกาสของความสูญเสียทั้งในด้านการเงินและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องเสียไปกับการคอร์รัปชันอีกด้วย ซึ่งนำไปสู่สังคมที่มีความยั่งยืนและแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจในที่สุด

2. องค์กรประกอบด้านมิติด้านนอก

เป็นกิจกรรมทางธุรกิจที่บริษัทอาจจะควบคุมไม่ได้โดยตรง เช่น การดูแลลูกค้า การรับผิดชอบต่อผู้ส่งมอบ (Supplier) และการสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมมี 5 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1 การจัดการกับผู้ส่งมอบ (Supplier) และหุ้นส่วนทางธุรกิจ (Partners) กล่าวคือ การเลือกผู้ส่งมอบ (Supplier) และหุ้นส่วนทางธุรกิจ (Partners) ควรคำนึงถึงบทบาทการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรนั้น ๆ เพื่อเป็นการขยายความรับผิดชอบต่อสังคม จากองค์กรของตนไปสู่องค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และป้องกันปัญหาที่อาจจะตามมาจากความซับซ้อนของระบบธุรกิจสมัยใหม่ที่ยากต่อการควบคุมให้ครอบคลุมไปทั้ง Supply chain ซึ่งอาจจะมิโนบายหรือกิจกรรมที่ส่งเสริม

ประเด็นเหล่านี้ อาทิ ส่งเสริมผู้ประกอบการใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาเป็นผู้ส่งมอบ (Supplier) ด้วยการส่งที่ปรึกษาไปช่วยพัฒนาระบบการทำงานให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

2.2 การดูแลผู้บริโภคผู้บริโภคหรือผู้ซื้อสินค้าบริการขององค์กร เป็นแหล่งที่มาของรายได้ ดังนั้นจึงต้องมีระบบการดูแลผู้บริโภคในทุก ๆ กระบวนการของสินค้าบริการ ตั้งแต่การผลิต การขายไปจนถึงการทิ้งให้ปลอดภัย มีประสิทธิภาพทั้งในเชิงคุณภาพและราคา และมีจริยธรรม นอกจากนี้ยังสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคด้วยการเลือกผลิตจำหน่ายสินค้า บริการเฉพาะด้านให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคหรือแม้แต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถใช้ได้กับทุกกลุ่มรวมถึงผู้พิการ (Design for all) เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีอักษรเบรลล์หรือสั่งการด้วยเสียง สำหรับคนปกติและคนตาบอดใช้ได้

2.3 ความรับผิดชอบต่อชุมชนใกล้เคียงตามปกติบริษัทต่าง ๆ จะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนอยู่แล้ว เช่น จ้างแรงงานชุมชนซึ่งทำให้ชุมชนมีรายได้และรายได้ภาษีของพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่ทุนสาธารณะที่สามารถนำมาสร้างประโยชน์แก่ชุมชนได้อีก บริษัทจึงควรมีส่วนช่วยเหลือทั้งด้านสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ผ่านการบริจาค หรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ใด ๆ ที่จะช่วยพัฒนาชุมชนและนำไปสู่ความแข็งแรงของชุมชนนั้น ๆ ซึ่งผลตอบแทนที่บริษัทจะได้รับคือภาพลักษณ์ที่ดีนำไปสู่ความร่วมมือและพร้อมจะช่วยเหลือบริษัท

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม บริษัทที่อยู่ในเมืองหรือบริษัทใหญ่หรือบริษัทที่มีสาขามากมายทั่วประเทศควรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในวงกว้าง โดยการบริจาคทำกิจกรรม หรือสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไข และพัฒนาสังคม ในประเด็นที่บริษัทเกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นการแสดงบทบาทผู้นำทางธุรกิจต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อสังคมอย่างชัดเจน และควรอย่างยิ่งที่จะต้องวัดผลได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและการหาพันธมิตรในการปฏิบัติงานที่ดีซึ่งจะนำมาสู่ภาพลักษณ์ที่ดีเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและคุณค่าของบริษัทในมุมมองของผู้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5 การรับผิดชอบต่อโลกในมิติต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน และประเด็นสำคัญอื่น ๆ ในระดับภูมิภาคและหรือระดับโลก ตามความเหมาะสม และศักยภาพขององค์กร โดยสามารถร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น รัฐบาล NGO สถาบันการศึกษา องค์กรธุรกิจอื่น ๆ เป็นต้น

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2553) ได้กล่าวว่า สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (Corporate social responsibility institute: CSRI) ได้แบ่งแนวปฏิบัติทางด้านซีเอสอาร์ชื่อ “เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม” โดยได้แบ่งแนวปฏิบัติเป็น 8 องค์กรประกอบ ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี

การกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นการจัดให้มีระบบบริหารจัดการมีความรับผิดชอบในการจัดการอย่างโปร่งใส เท่าเทียม เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบได้ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจต่อผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันจะนำไปสู่ความเติบโต และเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของธุรกิจ

2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม

การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลดีต่อกิจการในระยะยาว ทั้งนี้ธุรกิจควรถือปฏิบัติตามแนวทางเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจโดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์อื่นที่อาจได้มาจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง

3. การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงาน

การเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันมีส่วนสัมพันธ์กับธุรกิจในลักษณะการเพิ่มคุณค่า และทรัพยากรบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญของธุรกิจในการสร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มผลผลิต ดังนั้น ธุรกิจควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในการทำงานให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้มีโอกาสแสดงศักยภาพ ตลอดจนได้รับโอกาสในการฝึกฝนและเพิ่มพูนทักษะในการทำงาน

4. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

สินค้าหรือบริการของธุรกิจไม่ควรก่อให้เกิดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ธุรกิจควรปรับปรุงมาตรฐานของสินค้าหรือบริการให้มีความเป็นสากล และให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งควรพัฒนาสินค้าหรือบริการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยแก้ไขปัญหาของสังคมด้วย

5. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

ชุมชน และสังคมที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้นธุรกิจควรจัดกิจกรรมทางสังคมหรือมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และสังคมที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการของธุรกิจ โดยการแสดงตัวเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนนั้น พร้อมกับคัดค้านวิธีการที่จะลดและหยุดผลกระทบในทางลบต่อชุมชนและสังคม ที่เกิดจากกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจ ในที่สุด

6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โลกบวกกับปัจจัยความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากเป็นสาเหตุของการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากเกินกว่าความจำเป็น ยังก่อให้เกิดมลภาวะทั้งทางน้ำ อากาศ ขยะ สารพิษ ฯลฯ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อนตามมา

โดยภาวะโลกร้อนดังกล่าวจะกระทบต่อมนุษย์และระบบนิเวศต่อไป ดังนั้น ธุรกิจจึงมีหน้าที่ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน

7. นวัตกรรม และการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

ในการดำเนินธุรกิจควรนำแนวคิดซีเอสอาร์มาประยุกต์ผสมผสานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม และสอดคล้องกับการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างกลมกลืน โดยนำความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การดำเนินงานด้านซีเอสอาร์มาพัฒนาปรับใช้ และคิดค้นให้เกิดนวัตกรรมทางธุรกิจที่สามารถสร้างประโยชน์ความสามารถในการแข่งขันและมูลค่าเพิ่ม ทั้งต่อธุรกิจ และสังคมไปพร้อม ๆ กัน

8. การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตามแนวทางซีเอสอาร์ที่กล่าวมาอย่างครบถ้วน โดยข้อมูลที่เปิดเผยนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายยังช่วยในการสอบทานให้ธุรกิจทราบได้ว่า ได้ดำเนินการในเรื่องซีเอสอาร์ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่อย่างไร

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม (2552) กล่าวถึงมาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ISO 26000 ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อที่สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) โดยองค์กรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อที่สามารถตรวจสอบได้กับผลกระทบที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

2. ความโปร่งใส (Transparency) โดยองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจและกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรที่มีผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

3. การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical behavior) โดยองค์กรจะต้องมีการดำเนินการอย่างมีจริยธรรม

4. การคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย (Respect for stakeholder interests) โดยองค์กรจะต้องยอมรับ พิจารณา และตอบสนองต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย

5. การเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for the rule of law) โดยองค์กรจะต้องยอมรับว่าการเคารพต่อหลักนิติธรรม เป็นข้อบังคับที่สำคัญอย่างมาก

6. การเคารพต่อแนวปฏิบัติสากล (Respect for international norms of behavior) โดยองค์กรจะต้องให้การยอมรับต่อแนวปฏิบัติสากล ในขณะที่ต้องยึดมั่นในหลักการของการเคารพต่อหลักนิติธรรมด้วย

7. การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (Respect for human right) โดยองค์กรจะต้องให้ความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและยอมรับถึงความสำคัญความเป็นสากลของหลักการนี้

จากการกำหนดองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ตามที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ในการพัฒนาคุณสมบัติความรับผิดชอบต่อสังคม ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายประการ เช่น การให้บริการต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมที่ตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมการคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย เป็นต้น และองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีความสำคัญที่จะช่วยให้เห็นแนวทางในการนำไปใช้ปรับหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและองค์กรให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโลกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์กรจะเลือกใช้อะไรในองค์ประกอบใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบท และปัจจัยทั้งภายในและภายนอกขององค์กรที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจะต้องสังเคราะห์หาองค์ประกอบหลักเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ซึ่งการสังเคราะห์ และประมวลแนวคิดหาองค์ประกอบหลักของความรับผิดชอบต่อสังคมที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานในองค์กรของตนเอง

ประเภทและระดับขั้นของความรับผิดชอบต่อสังคม

ประเภทกิจกรรมของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) การดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการมิได้จำกัดว่ากิจการที่ดำเนินการจะต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ในภาครัฐเท่านั้น ในอดีตที่ผ่านมามาภาครัฐเองก็ได้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ ต้องพัฒนาการปฏิบัติราชการโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน (พระราชกฤษฎีกา, 2546) ดังนั้นส่วนราชการต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความรับผิดชอบหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ทั้งยังเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยไม่แสวงหาผลกำไร ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ในภาครัฐจึงมิใช่เรื่องใหม่หรือหลักการบริหารบ้านเมืองแนวใหม่แต่ประการใด แต่เป็นเรื่องที่ข้าราชการทุกคนต้องตระหนัก และสำนึกได้เองว่าตนเองมีบทบาท และความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลาฉะนั้นหากหน่วยราชการใดออกมาประกาศว่าจะนำหลักการความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) มาใช้ในการปฏิบัติงานนั้นก็แสดงว่าหน่วยงานนั้นไม่เพียงแต่ไม่เข้าใจเรื่องของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) แต่ยังตระหนักถึงบทบาทขั้นพื้นฐานของตนเองในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม

เมื่อพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ตามบทบาทและความเกี่ยวข้องของหน่วยงานจะสามารถจำแนก ออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม, 2555)

1. กิจกรรมเพื่อสังคม (CSR-after-process) คือ การดำเนินกิจกรรม (Activities) ของหน่วยงาน ซึ่งโดยมากเป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไรเพื่อสร้างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในด้านต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นจะแยกต่างหากจากการดำเนินธุรกิจที่เป็นกระบวนการ (Process) หลักของกิจการและเกิดขึ้นภายหลังเช่นการแก้ไขเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษจากการประกอบการการแจกจ่ายสิ่งของช่วยบรรเทาสาธารณภัยการเป็นอาสาสมัครช่วยบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งกิจกรรมเพื่อสังคมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือเวลาทำงานตามปกติ

2. ธุรกิจเพื่อสังคม (CSR-in-process) คือ การดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนการทำงานหลักของกิจการหรือเป็นการทำธุรกิจที่หากำไรอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การป้องกันหรือกำจัดมลพิษในกระบวนการผลิตเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามข้อกำหนดในฉลากผลิตภัณฑ์การเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้องครบถ้วนต่อผู้บริโภค การชดเชยความเสียหายให้แก่ลูกค้าที่เกิดจากความผิดพลาดและความบกพร่องของพนักงาน ซึ่งการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในเวลาทำงานปกติของกิจการ

3. กิจการเพื่อสังคม (CSR-as-process) คือ กิจการที่องค์กรดำเนินงานโดยไม่แสวงหากำไรให้แก่ตนเองกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ให้แก่สังคมในทุกกระบวนการของกิจการตัวอย่างของกิจการที่อาจจัดอยู่ในข่ายนี้ได้แก่ มูลนิธิองค์กรสาธารณประโยชน์องค์กรประชาชนและส่วนราชการต่าง ๆ อย่างไรก็ตามก็คือกิจการเพื่อสังคมในความหมายเต็มของกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นมีข้อแตกต่างจากหน่วยงานที่เรียกตัวเองว่าองค์กรที่ไม่มีวัตถุประสงค์หากำไร (Non-profit organization) อาจอยู่ในสภาพที่ไม่มีกำไรให้ทั้งแก่ตนเองและแก่สังคมอันเนื่องมาจากการขาดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพแต่สถานะของกิจการเพื่อสังคมนั้นเกิดจากการผสมผสานอุดมการณ์ในแบบนักพัฒนาสังคมเข้ากับการบริหารจัดการในแบบผู้ประกอบการซึ่งเป็นการผนวกจุดแข็งระหว่างแผนงานของภาคประชาสังคมกับกระบวนการที่มีประสิทธิภาพของภาคธุรกิจการสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวมขณะเดียวกันกิจการก็สามารถอยู่รอดได้ด้วยการพึ่งพาการดำเนินกิจกรรมของตนเองแทนการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอกหรือได้รับการอุดหนุนจากภาษีของประชาชนเรียกว่าเป็นองค์กรที่หากำไรให้แก่สังคม (Social profit organization) โดยที่เจ้าของกิจการเหล่านี้ มักเรียกตัวเองว่า เป็นผู้ประกอบการทางสังคม (Social entrepreneur) การที่องค์กรที่ไม่มีวัตถุประสงค์หากำไรในรูปแบบเดิมอาศัยทุนสนับสนุนจาก การบริจาคหรืออาศัยทุนอุดหนุนจากเม็ดเงินภาษีถือว่าเป็นการใช้ทรัพยากรจากสังคมทางหนึ่งซึ่งหากดำเนินงานโดยขาดประสิทธิภาพหรือขาดความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วยังต้องได้รับการตำหนิมากกว่าองค์กรที่หากำไร

ให้แก่ตนเองเป็นเท่าตัว เพราะนอกจากจะเป็นการถือครองทรัพยากรทางสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมแล้วยังเท่ากับเป็นการปิดโอกาสองค์กรที่ไม่หากำไรแห่งอื่น ๆ ในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรเหล่านี้เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมด้วยถือเป็นค่าเสียโอกาส (Opportunity cost) ที่คนในสังคมต้องร่วมกันจ่ายโดยที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดกลับคืนมาเลย

จึงสรุปได้ว่าความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) นั้นเปรียบเสมือนน้ำมันหล่อลื่นของเครื่องยนต์ที่ช่วยสร้างความคล่องตัวในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลของผลงานและสามารถนำไปใช้ได้กับทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งสังคมส่วนรวมหรือส่วนบุคคล เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมจะเป็นพื้นฐานของคุณธรรมทุกด้าน ในหน่วยงานภาครัฐจึงมีการนำหลักบริหารแบบธรรมาภิบาล (Good governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาเป็นหัวใจในการบริหารองค์กร รวมหน่วยงานทางการศึกษาที่ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคมว่ามีความเที่ยงธรรม โปร่งใส คุ่มค่า การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งประเภทกิจกรรมของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ทั้งกิจกรรมเพื่อสังคม ธุรกิจเพื่อสังคม กิจการเพื่อสังคมนั้น สำหรับในสถานศึกษาแล้ว เป็นองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายทั้งแสวงหาประโยชน์ขององค์กรการทำกิจกรรมเพื่อสังคมหรือทำกิจกรรมเพื่อสังคมโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์นั้นสามารถนำรูปแบบทั้งสามกิจกรรมไปปรับใช้ได้ ทั้งสามรูปแบบ

ระดับขั้นของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2555) ได้กำหนดการปฏิบัติตามหลัก (Corporate social responsibility: CSR) ที่นำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับธุรกิจแบ่งได้เป็น 4 ขั้นดังนี้

ขั้นที่ 1 Mandatory level: ข้อกำหนดตามกฎหมาย (Legislation) หมายถึง การที่ธุรกิจมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายแรงงานการจ่ายภาษี เป็นต้น

ขั้นที่ 2 Elementary level: ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic profit) หมายถึง การที่ธุรกิจคำนึงถึงความสามารถในการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นซึ่งในขั้นนี้ ธุรกิจควรหมั่นตรวจสอบว่ากำไรที่ได้นั้นต้องมีกำไรซึ่งเกิดจากการเบียดเบียนสังคม

ขั้นที่ 3 Preemptive level: จรรยาบรรณทางธุรกิจ (Business code of conduct) หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถสร้างกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ในอัตราที่เหมาะสมและผู้ประกอบธุรกิจได้ใส่ใจ เพื่อให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมใกล้ที่อยู่รอบข้างที่มีความคาดหวังว่าจะได้รับการดูแลหรือเอาใจใส่จากผู้ประกอบธุรกิจ

ขั้นที่ 4 Voluntary level: ความสมัครใจ (Voluntary action) หมายถึง การดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทางด้วยความสมัครใจ โดยไม่ได้ถูกเรียกร้องจากสังคมแต่อย่างใด ซึ่งในขั้นนี้การประกอบธุรกิจจะอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ และการดำเนินการ ในส่วนนี้สมควร ได้รับความยกย่องชื่นชมจากสังคมอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ธุรกิจต้องดำเนินการตามเกณฑ์ในระดับ 1 เป็นอย่างน้อย ส่วนการดำเนินการในระดับต่อไปให้ขึ้นกับความพร้อมของแต่ละองค์กร โดยหลักสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทางการอยู่บนหลักพอประมาณที่ธุรกิจต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และก็ต้องไม่เบียดเบียนสังคม

สรุปได้ว่า การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา ควรมีการดำเนินการ โดยยึดหลักกฎระเบียบของกฎหมาย คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ปกครอง นักเรียน บุคลากร และชื่อเสียงของสถานศึกษา โดยยึดหลักการดำเนินการทำงานที่โปร่งใส มีส่วนร่วม สร้างประโยชน์ให้แก่สังคมให้มากที่สุด มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินกิจการทางการศึกษา ที่สร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน สังคมและประเทศชาติ

รูปแบบของการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

การจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องกำหนดแนวทาง และวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน มีการวัดผลประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรในองค์กร ซึ่งตัวชี้วัดดังกล่าว ต้องมาจากรูปแบบและขั้นตอนที่เป็นระบบ ครอบคลุมคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องในการกำหนดรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคม ได้มีผู้กำหนดรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไว้หลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

Phillip (2005 อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2557) ได้จำแนกรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรไว้ทั้งหมด 6 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

1. การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause promotion) เป็นการจัดหาเงินทุน วัสดุสิ่งของ หรือทรัพยากรอื่นขององค์กร เพื่อขยายการรับรู้และความห่วงใยต่อประเด็นปัญหาทางสังคมนั้น ตลอดจนสนับสนุนการระดมทุน การมีส่วนร่วม หรือการเฟ้นหาอาสาสมัครเพื่อการดังกล่าว

2. การตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม (Cause-related marketing) เป็นการอุดหนุน หรือการบริจาครายได้ส่วนหนึ่งจากการขายผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือหรือร่วมแก้ไขประเด็นปัญหาทางสังคมจำเพาะหนึ่ง ๆ ซึ่งมักมีช่วงเวลาที่กำหนดแน่นอนหรือดำเนินการแบบจำเพาะผลิตภัณฑ์ หรือให้แก่การกุศลที่ระบุไว้เท่านั้น

3. การตลาดเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาลังคม (Corporate social marketing) เป็นการพัฒนา สนับสนุนหรือการทำให้เกิดผลจากการณรงค์เพื่อเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านสาธารณสุข ด้านความปลอดภัย ด้านสิ่งแวดล้อมหรือด้านสุขภาวะ ความแตกต่างสำคัญระหว่างการตลาด เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาลังคมกับการส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคมตลอดจนการสนับสนุน ทรัพยากรด้านทุน และอาสาสมัครเพื่อให้รับรู้ถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว

4. การบริจาคเพื่อการกุศล (Corporate philanthropy) เป็นการช่วยเหลือไปที่ประเด็น ปัญหาทางสังคมโดยตรงในรูปของการบริจาคเงินหรือวัตถุสิ่งของ เป็นกิจกรรมความรับผิดชอบ ต่อสังคมขององค์กรที่พบเห็นในแทบทุกองค์กรธุรกิจ

5. การอาสาช่วยเหลือชุมชน (Community volunteering) เป็นการสนับสนุนหรือจูงใจ ให้พนักงาน คู่ค้าร่วมสละเวลา และแรงงานในการทำงานให้แก่ชุมชนที่องค์กรตั้งอยู่ และ เพื่อตอบสนองต่อประเด็นปัญหาทางสังคมที่องค์กรให้ความสนใจหรือห่วงใย

6. การประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Socially responsible business practices) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจอย่างพินิจพิเคราะห์ทั้งในเชิงป้องกันด้วยการหลีกเลี่ยง การก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมหรือในเชิงร่วมกันแก้ไขด้วยการช่วยเหลือเยียวยาปัญหาทางสังคมนั้น ๆ ด้วยกระบวนการทางธุรกิจ เพื่อการยกระดับสุขภาวะของชุมชนและการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม โดยที่องค์กรธุรกิจสามารถที่จะดำเนินการเองหรือเลือกที่จะร่วมมือกับพันธมิตรภายนอกก็ได้

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2557) กล่าวถึง ประเภทความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. ซีเอสอาร์ในกระบวนการ (CSR-In process) หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคม และ สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสิ่งแวดล้อมขององค์กร เช่น การดูแลสวัสดิการ พนักงานการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมความรับผิดชอบต่อลูกค้า

2. ซีเอสอาร์นอกกระบวนการ (CSR-After process) หมายถึง กิจกรรมเพื่อสังคม และ สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร โดยตรง เช่น การปลูกป่า, การบริจาคทุนการศึกษาการณรงค์สร้างจิตสำนึกการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. ซีเอสอาร์ทั้งกระบวนการ (CSR-As process) หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังคม และสิ่งแวดล้อมโดยไม่มุ่งหวังผลกำไร เช่น มูลนิธิ หรือสมาคมการกุศลต่าง ๆ

สถาบันไทยพัฒน์ องค์กรสาธารณประโยชน์ที่ดำเนินการด้านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พอเพียงและความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แบ่งรูปแบบของความรับผิดชอบต่อสังคม ตามทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ ดังนี้ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, 2553 อ้างถึงใน จฉนิ น เอี่ยมสะอาด, 2550)

1. Corporate-driven-CSR เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในองค์กรเป็นหลักตัวอย่าง เช่น องค์กรบริจาคเงินที่ได้จากกำไรในกิจการหรือบริจาคสินค้าและบริการของบริษัทเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิหรือนำพนักงานลงพื้นที่เพื่อเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ประสบภัย เป็นการเสียสละทรัพยากรด้านเวลาหรือเป็นการลงแรง นอกเหนือจากการลงเงินหรือให้เงินสิ่งของตามปกติทั่วไป เป็นต้น ทั้งนี้หากพิจารณาโดยยึดที่ตัวกระบวนการทางธุรกิจ (Business process) เป็นหลักยังสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1.1 CSR-In-process ซึ่งปัจจุบันมักเรียกกันว่า “ธุรกิจเพื่อสังคม” คือ การดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนการทำงานหลักของกิจการหรือเป็นการทำธุรกิจที่หากทำไปอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การป้องกันหรือกำจัดมลพิษในกระบวนการผลิต เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชน การผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามข้อกำหนดในฉลากผลิตภัณฑ์การเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้องครบถ้วนต่อผู้บริโภค การชดเชยความเสียหายให้แก่ลูกค้าที่เกิดจากความผิดพลาดและความบกพร่องของพนักงาน ซึ่งการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคมเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในเวลาทำงานปกติของกิจการ

1.2 CSR-After-process ที่มักใช้คำในภาษาไทยว่า “กิจกรรมเพื่อสังคม” คือ การดำเนินกิจกรรม (Activities) ของหน่วยงาน ซึ่งโดยมากเป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไรเพื่อสร้างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในด้านต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นมักแยกต่างหากจากการดำเนินธุรกิจที่เป็นกระบวนการ (Process) หลักของกิจการและเกิดขึ้นภายหลัง เช่น การแก้ไขเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษจากการประกอบการ การแจกจ่ายสิ่งของช่วยบรรเทา สาธารณภัย การเป็นอาสาสมัครช่วยบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งกิจกรรมเพื่อสังคมเหล่านี้มักเป็นกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือเวลาทำงานปกติ

2. Social-driven-CSR เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรภายนอกองค์กรเป็นหลัก เช่น การเชิญชวนให้ลูกค้าซื้อสินค้าและบริการของบริษัทในช่วงเวลาการรณรงค์โดยบริจาครายได้จากการขายสินค้าและบริการส่วนหนึ่งต่อทุก ๆ การซื้อแต่ละครั้งให้แก่หน่วยงานหรือมูลนิธิที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยสึนามิ เป็นการระดมเงินจากการซื้อของลูกค้าและมอบหมายให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่พนักงานในองค์กร ลงแรงช่วยเหลือในพื้นที่ เป็นต้น

สรุปได้ว่ารูปแบบในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ผู้ทำการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงระบบการทำงานภายในองค์กรที่สามารถเอื้อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมและบริบทที่อยู่โดยรอบหน่วยงาน ในลักษณะของการให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านปัจจัย แรงงาน ความเสียสละเพื่อให้สังคมส่วนรวมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้แนวคิดองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมจากวรรณกรรมที่ศึกษา

องค์ประกอบ	ISO	CSR	Car roll	Phillip Kotler	SSI	UN GC	GRI	Matten & Moon (2004)	พิชามญช์ กรวัฒน์กุลย์ (2553)	ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550)	ความดี ขององค์ ประกอบ
1. การรับรู้ประเด็น ทางสังคม	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓			7
2. การให้บริการทาง สังคม	✓	✓		✓	✓	✓					5
3. การมีส่วนร่วมแก้ไข ปัญหา		✓	✓	✓		✓					5
4. การมีส่วนร่วม ในกิจกรรมสาธารณะ ของชุมชน	✓			✓	✓				✓		4
5. การสร้างจิตอาสา ช่วยเหลือชุมชน					✓	✓	✓		✓		4
6. การจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ ต่อสังคม								✓	✓	✓	3
7. การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ที่ส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อ ต่อสังคม								✓		✓	2
8. มนุษยสัมพันธ์และ การติดต่อสื่อสาร			✓		✓					✓	3
9. การใช้ทรัพยากร		✓			✓						2
10. ด้านการจัดการ ทรัพยากรมนุษย์		✓			✓						3
11. การปลูกฝัง ความรับผิดชอบต่อ ต่อสังคม		✓		✓	✓			✓			5
12. ด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓								4
13. ด้านการต่อต้าน คอร์รัปชัน							✓				1
14. ด้านทัศนคติ ต่อเพื่อนที่มี ความรับผิดชอบต่อ ต่อสังคม				✓	✓					✓	3
15. การพัฒนา บุคลิกภาพ					✓					✓	2

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ISO	CSR	Car roll	Phillip Kotler	SSI	UN GC	GRI	Matten & Moon (2004)	พิชามญชุ์ กรวัฒน์กุลศุทธิ์ (2553)	ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550)	ความดี ขององค์กร ประกอบ
16. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ต่อสังคม		✓	✓								3
17. การสร้าง ความตระหนักถึง ความสำคัญ ของปัญหาสังคม		✓	✓								3
18. การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม		✓			✓	✓					4
19. การรับผิดชอบ ต่อชุมชน และสังคม				✓	✓		✓				3

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้แนวคิดองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมด้านต่าง ๆ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมที่สำคัญ ๆ ตามความถี่ของแต่ละด้านได้ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการทางสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม การสร้างจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพแก่สังคม เมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบต่อสังคมหนึ่งไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบต่อสังคมหนึ่ง จึงสรุปเป็นองค์ประกอบได้ 6 องค์ประกอบ คือ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

การจัดการศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมระดับมัธยมศึกษา

ความสำคัญของการจัดการศึกษาต่อสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การจัดการศึกษามัธยมศึกษา เป็นการศึกษาในระดับกลางที่อยู่ระหว่างระดับประถมศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่มาเชื่อมต่อสัมพันธ์กัน การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการจัดการศึกษาที่ให้ทั้งความพร้อมและความสนใจของผู้เรียน เพราะผู้เรียนกำลังอยู่ในวัยรุ่น อยู่ในช่วงที่สับสนและแสวงหาความเป็นตัวของตัวเอง จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ที่จะให้แนวทางที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนแต่ละคน การศึกษาในระดับนี้เป็นการปูพื้นฐานวิชาชีพ ให้ผู้เรียนในการไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ตามสิ่งที่ตนเองสนใจ และถนัด เลือกอาชีพ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม เมื่อจบมัธยมศึกษาตอนต้นแล้วอาจสามารถไปประกอบอาชีพ ได้เลยตามความสามารถหรือศึกษาเพิ่มตามสายที่ตนถนัดและมีความสนใจ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถ อาจจะศึกษาวิชาชีพขั้นสูง ต้องการความรู้เป็นพิเศษ ก็ศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาไว้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักการจัดการศึกษาที่ส่งเสริม ความถนัดเฉพาะตนเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อให้เพียงพอ แก่การประกอบงานและอาชีพตามที่ตนถนัด (วาสนา สืบสุติน, 2557)

การจัดการศึกษาในระดับมัศึกษามีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก ในฐานะที่เป็น ตัวกำหนดและกระบวนการหล่อหลอมบุคลิกภาพลักษณะนิสัย และระดับสติปัญญาของบุคคล ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มีความอ่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ง่ายพฤติกรรมที่เด็กวัยนี้ แสดงออกมามักจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในสังคมและบุคคลในวัยนี้มีมากที่สุด ในจำนวนประชากรทั้งประเทศ ดังนั้นถ้าการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาประสบความสำเร็จแล้วจะเป็นผลสะท้อนไปสู่ระบบการศึกษาของประเทศแน่นอน ทำให้เป้าหมายของการศึกษา ที่ส่งผลกับการพัฒนาประเทศจะได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วยผู้ที่เป็นครูผู้สอนอบรมนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาจึงต้องใช้กลวิธีการสอนการอบรมเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กวัยนี้ ให้มีพฤติกรรมไปในทางที่สังคมพึงปรารถนา (พยุงศักดิ์ สนเทศ, 2531 อ้างถึงใน จักริน ด้วงคำ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญญู สาธร (2546) ได้กล่าวถึง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาว่า สามารถที่จะกลมเกลียวปลูกฝังและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเยาวชนให้เป็นไปตามความต้องการ และจุดมุ่งหมายของสังคมได้อย่างดีที่สุดและอีกประการหนึ่ง โรงเรียนมัธยมศึกษายังเป็นสถานศึกษา ที่มีเด็กวัยรุ่นเข้าเรียนมากที่สุดคืออายุระหว่าง 12-18 ปี ซึ่งรัฐจะต้องเตรียมสร้างคนเหล่านี้ ให้เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อบ้านเมืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

วาทนา สืบสุติน (2557) ได้อธิบายการดำเนินการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายให้แน่นอนและจัดอย่างกว้างขวาง เพื่อให้บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมได้มีโอกาสได้เข้ารับบริการได้ตามความต้องการ และความสามารถ ณ ท้องถิ่นของตนได้ตลอดเวลาต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระดับต่าง ๆ ทั้งในเขตเมือง และชนบท โดยจัดให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม และวิถีชีวิต อันจะทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้ถึงความสัมพันธ์กับสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ตระหนักในความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง และชุมชนให้เป็นไปตามทิศทางที่พึงประสงค์
3. จัดการศึกษาให้มีความหลากหลายทั้งในรูปแบบ เนื้อหาวิธีการเพื่อให้บุคคลได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม
4. เน้นให้ผู้เรียนได้มีความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ ตลอดจนคุณธรรม อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการหล่อหลอมคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์
5. พัฒนาความสมดุลระหว่างการเรียนรู้วิชาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมจากสังคมภายนอกประเทศ กับการเรียนรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิม และวัฒนธรรมที่สั่งสมกันมาของชุมชน โดยการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน
6. พัฒนาความสมดุลระหว่างการพึ่งพาตัวเองและการอาศัยพึ่งพากัน และกัน อันเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์การพัฒนาประสานความร่วมมือเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

7. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มนุษย์ และธรรมชาติอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน และเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน

ทิศทางการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (โกวิท วรพิพัฒน์, 2533 อ้างถึงใน ชุตินา อริชานกุล, 2556) ได้ระบุทิศทางการจัดการมัธยมศึกษาไว้ ดังนี้

1. นักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังจากการศึกษาประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชน
2. บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการสร้างความคิดจิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์
3. โรงเรียนที่ดีจะต้องไม่แปลกแยกจากชุมชนฉะนั้น โรงเรียนจึงต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมคิด และหรือร่วมแก้ปัญหาของชุมชนด้วย

4. การร่วมคิดร่วมให้คำปรึกษาแนะนำให้การสนับสนุนช่วยเหลือเผยแพร่ผลงานตลอดจน ส่งเสริมสวัสดิการ ทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนครู-อาจารย์และนักเรียนมีขวัญกำลังใจอันจะทำให้ การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูง การมัธยมศึกษาเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ดีว่าเป็นปัจจัยหลัก ในการพัฒนาคุณภาพของประชากรชาวไทยให้ได้มาตรฐานตามสภาพที่เป็นได้ โดยเน้นให้เยาวชน กลับไปท้องถิ่นและโรงเรียนจะต้องบริการชุมชน โรงเรียนมัธยมศึกษาควรเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีพของทุกคน และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม

สรุปการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นับว่ามีความสำคัญยิ่งเนื่องจากเป็นเสมือน จุดเปลี่ยนที่สำคัญของชีวิตที่จะก้าวสู่ชีวิตในอนาคต มีสภาพการณ์ที่มีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อชีวิต ทั้งด้านอายุ ความเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ การรู้จักสังคม และมวลประสบการณ์ เป็นช่วงของเวลาที่มีการพัฒนาทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ของนักเรียนที่จะเป็นการเริ่ม วางรากฐานความถนัด ความสามารถ เพื่อต่อยอดสู่การศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมุ่งพัฒนานักเรียนในทุก ๆ ด้าน ให้มีประสบการณ์ทั้งทางตรง และทางอ้อม

สภาพการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพใน โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ต้องตระหนัก และให้ความสำคัญต่อผลผลิตของการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน โรงเรียนในฐานะผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อผลของการจัดการศึกษา และ พัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้นสภาพการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จึงมีความสำคัญ บทบาท และความจำเป็นดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญ และความจำเป็นของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมใน โรงเรียน มัธยมศึกษาการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ถือว่ามีความสำคัญ และ จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย (Stakeholders) โดยยึดหลักการที่ว่า สถานศึกษาเป็นของชุมชน เป้าหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2556) คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดองค์ความรู้ ทางความคิด สามารถแก้ปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการจัดการศึกษา ในมาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (1) และ (2) ให้การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษามีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กอปกับมาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน และมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทั้งนี้ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนว่า สถานศึกษากับชุมชนมีความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนชุมชนจะต้องถือว่าสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะต้องให้การเอาใจใส่ดูแล และสนับสนุน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น ชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย มีความเหมาะสม สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และท้องถิ่นให้มากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ดังนั้น การศึกษาในปัจจุบันจะประสบความสำเร็จได้จำเป็นต้องใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน สร้างโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคน พัฒนาองค์ความรู้ไปสู่การพัฒนาชุมชน

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมที่สำคัญ ผู้ที่มีความรับผิดชอบสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยความสงบสุขเพราะบุคคลแต่ละบุคคลย่อมต้องมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องกระทำมากมาย ถ้าทุกคนในสังคมมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีแล้วก็จะก่อให้เกิดความสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ในประเทศที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ยังต้องการบุคลากรที่มีความรับผิดชอบสูงอย่างยิ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเสมือนหนึ่งว่าการพัฒนาด้านจิตใจหรือจริยธรรมไม่ได้ก้าวหน้าไปในสัดส่วนที่พอเหมาะ

กับความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านวัตถุ ทั้ง ๆ ที่การพัฒนาทางด้านจริยธรรมนั้น มีความจำเป็นไม่น้อยกว่าความเจริญทางวัตถุ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมมากขึ้น

ดังนั้นการพัฒนาด้านความรับผิดชอบจึงมีความสำคัญมาก (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย, 2540) หากบุคคลมีความรับผิดชอบจะมีผลต่อไปนี้ คือ คนมีความรับผิดชอบย่อมจะทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลาและเป็นคุณประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคม ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น ไม่ทำให้เป็นต้นเหตุของความเสื่อม และความเสียหายแก่ส่วนรวมทำให้เกิดความก้าวหน้าสงบสุข เรียบร้อยแก่สังคมในการช่วยให้บุคคลพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติ ความรับผิดชอบสามารถเสริมสร้างและฝึกฝนให้มีขึ้นได้ในตัวบุคคล โดยต้องฝึกฝนอบรม และพัฒนาตนเองขึ้นเรื่อย ๆ ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้เกิดกับทุกคน นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ความเสียสละประหยัด ฯลฯ การปลูกฝังให้คนมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีที่สำคัญ เป็นปัจจัยอันสำคัญที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข (สัญญา สัจญาวิวัฒน์, 2514 อ้างถึงใน จักรพงษ์ เกษีน, 2554) ในการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับมัธยมศึกษามีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน ซึ่งได้มีผู้ให้จุดมุ่งหมายในการพัฒนาดังกล่าว ดังนี้

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2547) ได้กล่าวถึง ความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างหนึ่ง นอกจากความมีวินัยทางสังคม ความเอื้อเฟื้อ และความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน และมีความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นคนมีความรับผิดชอบนี้ เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่นสงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย ถ้าบุคคลในสังคมมีความรับผิดชอบต่อสังคมจะส่งผล ดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายทันเวลา
2. คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญ และเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคลปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎ จริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น
4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุขเรียบร้อยในสังคม
5. ไม่เป็นเหตุแห่งความเสื่อม และความเสียหายส่วนรวม

กองศรี เชิญชม (2547) กล่าวถึง ความรับผิดชอบว่าเป็นลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้หน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบประสบความสำเร็จ และเสร็จตามเวลาที่กำหนด และได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของความรับผิดชอบ ดังนี้

ผลดีของความรับผิดชอบ ดังนี้

1. คนที่มีความรับผิดชอบย่อมทำงานทุกอย่างสำเร็จตามเป้าหมายได้ทันเวลา คนที่มีความรับผิดชอบย่อมเป็นที่นับถือ ได้รับการยกย่องสรรเสริญและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคม

2. ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้คนปฏิบัติงานสอดคล้องกับกฎจริยธรรม และหลักเกณฑ์ของสังคม โดยไม่ต้องมีการบังคับจากผู้อื่น

3. ไม่ทำให้ผู้อื่นเป็นต้นเหตุของความเลื่อม และเสียหายแก่ส่วนรวม

4. ทำให้เกิดความก้าวหน้า สงบสุข เรียบร้อยแก่สังคม

ผลเสียของผู้ขาดความรับผิดชอบ ดังนี้

1. คนที่ขาดความรับผิดชอบย่อมไม่ได้รับความไว้วางใจในงานสำคัญใด ๆ และมักได้รับคำตำหนิในการทำงาน

2. คนที่ขาดความรับผิดชอบจะไม่มี ความมั่นใจในตนเอง ต้องพึ่งผู้อื่นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

3. คนที่ขาดความรับผิดชอบมักจะทำงานไม่เสร็จทันเวลา

4. คนที่ขาดความรับผิดชอบมักจะ ไม่กล้าเผชิญความจริง

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ (2533 อ้างถึงใน วริยา ชินวรรณ โณ, 2541) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของความรับผิดชอบเป็นการประมวลความประพฤติและความนึกคิดในสิ่งที่ดีงามเหมาะสม ความคิดในเชิงจริยธรรมมีกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ นักปราชญ์ในยุคโบราณหลายท่านต่างกล่าวถึง และพยายามสั่งสอนให้ผู้คน ประพฤติปฏิบัติกันในแนวทางที่ถูกต้องชอบธรรม กระทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และสังคมจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญยิ่งเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง เป็นลักษณะนิสัย และทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเอง และมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะความรับผิดชอบ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น โรงเรียน ครู และบุคลากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่นำมาสู่การจัดการศึกษามัธยมศึกษาที่ดีมีคุณภาพ

ถ้าวิเคราะห์ถึงมิติคุณภาพการศึกษาในการจัดการศึกษา พบว่ามียุทธศาสตร์ดำเนินการ ดังนี้ (ศักดิ์สิน ช่องดารากุล, 2554)

1. ด้านสมรรถนะ เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้เรียนต้องมีสมรรถนะสำคัญ ในการแสดงออกมาเป็นผลผลิตที่เป็นชิ้นงานหรือภาระงาน
2. ด้านคุณลักษณะพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ไม่ใช่เป็นการจัดการศึกษา เพียงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะ กระบวนการที่เป็นคุณลักษณะพิเศษในเรื่องนั้น ๆ
3. ด้านความตรงตามข้อกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เป็นการจัดการศึกษา ที่มีคุณภาพ สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดจะต้องจัดการศึกษาได้ตรงตามข้อกำหนดและ ตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ และเป็นไปตามคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้รับบริการ
4. ด้านความคงทน เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้และ ทักษะที่ติดตัวคงทนอยู่นาน รวมทั้งมีความรู้ และทักษะที่ลึกซึ้ง
5. ด้านความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยจะต้องเป็น การจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้และได้เรียนรู้ทักษะที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงและ มีความทันสมัย
6. ด้านความรู้ลึกที่ดี เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความสามารถ ในการให้บริการแก่สังคม และชุมชนที่ผู้เรียนศึกษาอยู่ที่เป็นการสนองตรงตามความต้องการของสังคม
7. ด้านการรับรู้คุณภาพ เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องตรงตามการรับรู้ ความมีคุณภาพของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คุณภาพการศึกษาเป็นวิธีที่พัฒนา ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีและบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ หรือความต้องการของแต่ละสถานศึกษาที่ได้ดำเนินงานตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และวัตถุประสงค์

สรุปการจัดการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพจำเป็นต้องสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนโดดเด่น ตามศักยภาพ มีความรู้ลึก รู้จริง นำไปใช้ในชีวิตจริงให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ต่อชุมชน และสังคม

สำหรับการจัดการมัธยมศึกษาที่ดีมีคุณภาพผู้รับผิดชอบจะต้องมีความเข้าใจ ในเรื่องกระบวนการจัดการศึกษาที่เป็นระบบ เพื่อแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และหรือส่งเสริมสนับสนุน ได้อย่างถูกต้อง และตรงตามความเป็นจริง ตามกระบวนการจัดการ (ศักดิ์สิน ช่องดารากุล, 2554)

1. เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ความเป็นคนดี นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นทรัพยากรบุคคลที่อยู่ในช่วงของวัย เปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ หลักการจัดการศึกษาที่ผ่านมาสร้างขึ้นภายใต้ปรัชญาของสังคมเมือง

ซึ่งเป็นปรัชญาแนวสังคมนิยมทำให้การศึกษามีหน้าที่ให้ความรู้ ทักษะ และวิธีคิด ที่ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำการผลิตได้อย่างรวดเร็ว โดยการสร้าง และใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง ซึ่งมักจะมีประสิทธิภาพในการทำลายสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็ยังส่งผลให้เกิดสังคมที่เน้นค่านิยมในการบริโภค มีการบริโภคที่เกินความจำเป็นอย่างไม่จำกัดเพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีจุดสิ้นสุด ปราศจากความตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ผลิต และผู้บริโภคฝ่ายหนึ่งกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต และเป็นที่อยู่อาศัยของคนอีกฝ่ายหนึ่ง อีกทั้งส่งเสริมให้คนอยู่เหนือธรรมชาติ และมีฐานะเป็นผู้แสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติมากกว่าที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติ แต่ในการจัดการศึกษาปัจจุบัน โรงเรียนต้องทำหน้าที่พัฒนานักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1.1.1 ผู้เรียนต้องมีสมรรถนะที่สำคัญ คือ มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้มากกว่า 1 ภาษา มีความสามารถในการวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์อย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลบนพื้นฐานของความถูกต้อง และชอบธรรมมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตพื้นฐานที่ถูกต้อง และมีคุณค่าต่อตนเองและเพื่อนมนุษย์ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเอง งานอาชีพ และสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.1.2 ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะที่สังคมต้องการคือ มีจิตใจรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ บนพื้นฐานของความเป็นไทยและสังคมแบบประชาธิปไตย มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อบุคคล องค์กร และสถาบันที่มีความผูกพันกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ใฝ่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าที่สูงขึ้น อยู่อย่างพอเพียง กล่าวคือ รู้จักประมาณตนเพื่อความสุขของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม มุ่งมั่นในการทำงาน และการประกอบอาชีพที่สุจริต เพื่อคุณภาพประสิทธิภาพของการทำงาน และการประกอบอาชีพ รักความเป็นไทย มีความภูมิใจ และมีจิตสาธารณะ

1.2 มีความรู้ตามระดับชั้นที่กำหนด (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งมีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้เพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

1.3 อยู่ในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสุข โดยสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี มีเหตุผลในสังคมทุกระดับ

2. ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะมีคุณภาพ ประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1 หลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) หรือหลักสูตรระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) เป็นตัวกลางที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.2 นักเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นปัจจัยที่มีความแตกต่างกันอย่างมากมาย คือ เป็นตัวแปรที่ควบคุมได้ยากที่สุด โดยทั่ว ๆ ไป สามารถจัดนักเรียน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเก่งหรือกลุ่มดีกลุ่มกลางและกลุ่มอ่อน

2.3 ครู คือ บุคคลที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา โดยทั่วไปครูในระดับมัธยมศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญดังนี้

2.3.1 เป็นบุคคลที่มีความรู้ (Knowledge) ตามกลุ่มสาระที่รับผิดชอบในระดับ “รู้จริง รู้แจ้ง” คือ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าองค์ความรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2 มีความรู้ในเรื่องของกระบวนการจัดการ (Process) ในการจัดการเรียนรู้ หลากหลายเพื่อการจัดการเรียนรู้ได้ตรงตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน สามารถพัฒนา นักเรียนได้ทุกกลุ่ม ให้มีความรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เป็นไปตามเอกัตภาพ อย่างแท้จริง

2.3.3 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) คือ เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งมีความเสียสละในการมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ได้ทุกคนในรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ

2.3.4 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา และสามารถนำหลักสูตร ไปใช้ได้อย่างดี สอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้เรียน

2.3.5 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ได้ตรงตามสภาพจริง

2.3.6 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาวัยรุ่น เพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ได้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่แท้จริง

2.4 ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลสำคัญและเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

2.4.1 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการเชิงระบบที่มุ่งเน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2.4.2 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการบริหารข้อมูล (Data) การพัฒนาข้อมูล (Information) การนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทุก ๆ เรื่อง

2.4.3 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลในระดับที่สามารถเป็นผู้นิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อการปรับปรุง แก้ไข และหรือพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียนให้สามารถจัดการเรียนการสอน

และการจัดการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียน ตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน

2.4.4 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบประกันคุณภาพในระดับผู้นำของบุคลากร ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองชุมชน และองค์กรประเมินมาตรฐาน

2.4.5 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับผู้นำของครู และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามแผนพัฒนาทางสังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งแผนพัฒนาการศึกษาในทุกระดับของสังคม

2.5 บทบาทของการมีส่วนร่วม โรงเรียนโดยผู้บริหารและบุคลากรครูจะต้องทำหน้าที่ ส่งเสริมสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมรับผิดชอบ ร่วมปฏิบัติ ฯลฯ เพื่อพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน และปรับปรุงแก้ไขนักเรียนให้สามารถพัฒนา ได้เต็มตามศักยภาพ โดยทั่วไปบทบาทการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นในรูปแบบขององค์กรคณะบุคคล ได้แก่ กรรมการสถานศึกษาสมาคมผู้ปกครอง และครูสมาคมศิษย์เก่าเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน เครือข่ายผู้นำชุมชนกรรมการนักเรียน ฯลฯ

3. กระบวนการจัดการ (Process) หมายถึง ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยทั่วไปกำหนดไว้ 3 ปี ในแต่ละระดับ โดยการกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด และตรวจสอบคุณภาพ การจัดการตามมาตรฐานตัวชี้วัดตลอดเวลา

4. ผลผลิต (Output) คือ ผลผลิตจากการจัดการศึกษาตลอดหลักสูตรระยะเวลา 3 ปี ซึ่งถือว่าเป็นประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ได้แก่

4.1 จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยทั่วไปจะต้องสัมพันธ์กับจำนวนนักเรียนที่เริ่มต้นในปีจายนำเข้า (Input)

4.2 ระดับผลการเรียนตลอดหลักสูตร (GPA)

4.3 ระดับผลการเรียนเฉลี่ยรายวิชา (GPAX)

5. ผลลัพธ์ (Outcome) หมายถึง ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการนำผลผลิตที่ได้ ไปใช้ประโยชน์ โดยมีเป้าประสงค์ (Goals) เป็นตัวตรวจสอบ กล่าวคือ ผลลัพธ์ที่ได้จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยในที่นี้ ได้แก่

5.1 คุณลักษณะของนักเรียนที่จบในแต่ละหลักสูตร

5.2 ผลการวัดหรือตรวจสอบระดับชาติ ได้แก่ NT และ O-NET เป็นต้น

5.3 ผลการสอบเข้าระดับอุดมศึกษา ได้แก่ GAT, PAT, A-NET เป็นต้น

5.4 ผลการแข่งขันระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ เช่น ผลการแข่งขันโอลิมปิก

5.5 ผลการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

6. ผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดผลการปฏิบัติงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนให้ออกมาเป็นรูปธรรม คือ เป็นผลรวมของผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการซึ่งเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการในโรงเรียนที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างชัดเจนผลสัมฤทธิ์ของการจัดมัธยมศึกษาการจัดการมัธยมศึกษาจะต้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงรูปธรรม ดังต่อไปนี้

6.1 จำนวนนักเรียนที่จบหลักสูตร (Output) จะต้องมีปริมาณใกล้เคียงหรือเท่ากับจำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเรียน (Input) ในหลักสูตร

6.2 ผลการเรียนสะสม (GPA) และผลการเรียนเฉลี่ยรายวิชา (GPAX) ต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

6.3 นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามหลักสูตร

6.4 มีผลงานนักเรียนเป็นที่ปรากฏในเวทีต่าง ๆ

6.5 มีผลการสอบ NT, O-NET, A-NET ฯลฯ และผลการสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิต

และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สรุปการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจะต้องมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนที่สร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของนักเรียน โดยต้องให้ความสำคัญของปัจจัยสำคัญด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน หลักสูตร ด้านผลผลิต คือ นักเรียน ด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

บทบาทของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ชี้วัดบทบาทของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากสถานศึกษาถือเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีหน้าที่ในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาจากฐานความคิด สรุปรูปเป็นองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคม ได้ 6 องค์ประกอบ คือ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อสังคม และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคมซึ่งแต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมย่อย ๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการสร้างการรับรู้ประเด็นทางสังคม

สถานศึกษาสามารถสร้างการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม (Cause promotion) โดยเพิ่มการตระหนักรู้ และความเป็นห่วงเป็นใยกับประเด็นปัญหาทางสังคม โดยจะใช้การสื่อสารแบบโน้มน้าว (Persuasive communication) เพื่อสร้างความตระหนักและความห่วงใยกับประเด็นสังคม และโน้มน้าวให้กลุ่มที่มีศักยภาพในการบริจาคหรือเป็นอาสาสมัครได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาสังคม (Kotler & Nancy, 2005)

กิจกรรมประเภทนี้จะประสบความสำเร็จได้จะต้องใช้หลักการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยการพัฒนาข้อความที่จูงใจ สร้างแผนปฏิบัติการที่โน้มน้าวใจ และเลือกช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แผนการณรงค์จะต้องมีความชัดเจนในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ตามประเด็น และเป้าประสงค์ที่ต้องการการสนับสนุนสำหรับประโยชน์ที่สัญญาไว้ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาให้แน่นอนและจัดอย่างกว้างขวาง และถือว่านักเรียนเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาโรงเรียนควรมีการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนที่ส่งผลกับการจัดการศึกษาซึ่งประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจึงควรเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีบทบาท และอิทธิพลที่จะส่งผลให้การจัดการศึกษาไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลว (วาสนา สืบสุติน, 2557)

จักรพงษ์ สุวรรณรัตน์ (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการรับรู้ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านสังคม การศึกษาเป็นระบบของสังคมและต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สังคมวางไว้ รวมถึงการมีบทบาทตามที่สังคมปรารถนา การศึกษาเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบหรือระบบการศึกษาในสังคมได้เช่นเดียวกัน การศึกษามีบทบาทหรือมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์ประกอบปัจจัยทางสังคมต่อการศึกษา ได้แก่ ค่านิยมวัฒนธรรม ครอบครัว จำนวนประชากร

2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการศึกษาการจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์ และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา ได้แก่ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตของประเทศแรงงาน และการจ้างงาน การกระจายรายได้

3. ปัจจัยทางการเมืองกับการศึกษา โครงสร้าง และกระบวนการทางการเมืองการให้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ การพัฒนาทักษะนิสัยและทัศนคติต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพื่อช่วยให้เขาได้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม และควรค่าแก่สังคมการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจฝ่ายการเมืองใช้อำนาจในการดำเนินการปกครองซึ่งจะอยู่ในรูปของกฎหมาย การกำหนดนโยบาย และการจัดสรรทรัพยากร การเมืองเป็นเรื่องของคุณธรรมหากนักการเมืองเป็นผู้มีคุณธรรม มีความยุติธรรมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ก็จะทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า เจริญศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ได้วิเคราะห์ให้เห็นว่า การรับรู้ทางสังคมซึ่งเป็น 5 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษาไทย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมีผลต่อการกำหนดคุณสมบัติ และคุณภาพของแรงงานในอนาคต เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการขนส่ง เทคโนโลยีการผลิต นาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีผลต่อตลาดแรงงาน และตลาดการศึกษา เนื่องจากการกำหนดลักษณะของแรงงานที่ต้องการ ดังนั้น การศึกษาต้องพัฒนาคนให้มีทักษะการทำงานวิจัยให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจการเปิดเสรีทางการค้า และการลงทุน เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและเงินลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

3. ปัจจัยด้านระบบราชการ การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมามีผลเคลื่อนไปอย่างยากลำบาก เนื่องด้วยระบบราชการเป็นอุปสรรคซึ่งเกิดจากความล่าช้าในการประสานงาน เนื่องจากการทำงานตามระบบราชการไทย มักทำงานแบบต่างคนต่างทำไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การทำงานแบบราชการที่ยึดกฎระเบียบตายตัว ขาดความยืดหยุ่นและเอื้อต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษา และครูบางส่วนที่ไม่ยอมปรับตัว

4. ปัจจัยด้านการเมืองการปฏิรูปหรือพัฒนาการจัดการศึกษาจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการเมืองมากกว่าแนวทางและวิธีการ แต่หากการเมืองไทยมีเงื่อนไขบางประการที่เป็นอุปสรรคจะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาไทยไม่ก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

5. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม สังคมไทยมีเงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาไทย ขาดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม สังคมไทยในปัจจุบันขาดความเหนียวแน่น ขาดความร่วมมือร่วมใจ คนในสังคมจึงมองการศึกษาว่าเป็นเรื่องของรัฐบาลไม่เกี่ยวกับตนเอง สรุปว่าโรงเรียนควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ควรผลิตนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมทั้งด้านคุณลักษณะและความสามารถ ควรปูพื้นฐานให้กับนักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพและฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้น เพื่อให้คนรักงานรักอาชีพสุจริต

2. โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นต้นแบบของชุมชน และเป็นแกนนำส่งเสริมบุคลากรในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. โรงเรียนควรปฏิบัติตามภารกิจของโรงเรียนให้ดีที่สุด

4. มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสนองความต้องการของชุมชน

5. โรงเรียนรับฟังความคิดเห็น และตอบสนองความต้องการของชุมชน

6. การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม และท้องถิ่น

7. การสร้างคนดี คนเก่ง คู่ชุมชน

จฉิน เอี่ยมสะอาด (2550) พิพัฒน์ นนทธารณ์ (2553) และอนันตชัย ยูรประถม, (2550) ได้กล่าวถึงการรับรู้ประเด็นทางสังคมที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมองค์กรควรมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง

2. นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

3. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการบริหารองค์กร

Lafferty (2007 อ้างถึงใน ชนนิกันต์ เสริตานนท์, 2555) กล่าวถึง ประเด็นทางสังคม ที่องค์กรธุรกิจสามารถให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการแสดงตนว่าเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น สามารถสรุปประเด็นทางสังคมได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ประเด็นด้านสุขภาพ

2. ประเด็นด้านความปลอดภัย

3. ประเด็นด้านการศึกษา

4. ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม

5. ประเด็นด้านสิทธิของสัตว์และ

6. ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการรับรู้ประเด็นทางสังคม

การรับรู้ประเด็นทางสังคม	จักรพงศ์	เกรียงศักดิ์	อนันตชัย	ชนิกานต์	การศึกษา นาร่อง	ค่า ความถี่
ปัจจัยทางสังคม						
1. ปัจจัยทางด้านสังคม	✓	✓	✓		✓	4
2. ปัจจัยด้านการเมือง	✓	✓	✓			3
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ						
1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจกับการศึกษา	✓	✓	✓	✓		4
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	✓	✓	✓		✓	4
ปัจจัยทางการศึกษา						
1. ปัจจัยด้านเทคโนโลยี		✓		✓		2
2. ปัจจัยด้านระบบราชการ		✓		✓		2
3. ปัจจัยทางการศึกษา	✓	✓		✓	✓	4
4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม		✓	✓		✓	3

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการรับรู้ประเด็นทางสังคม ด้านต่าง ๆ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นตัวบ่งชี้ตามความถี่ของแต่ละด้านและเมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบหนึ่งไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบหนึ่ง จึงสรุปเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของการรับรู้ประเด็นทางสังคมได้ 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ปัจจัยทางสังคม คือ ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่โรงเรียนควรรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสภาพของครอบครัว สภาพชุมชน และสังคม คุณภาพชีวิตของชุมชน
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ ประเด็นสภาพทางเศรษฐกิจ สภาพอาชีพ รายได้ของครอบครัว ชุมชน และสังคมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา
3. ปัจจัยทางการศึกษา คือ ประเด็นพื้นฐานการศึกษาของชุมชน ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียน ความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษา

2. บทบาทด้านการให้บริการต่อสังคม

ในกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการให้บริการต่อสังคม ต้องจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายทั้งในรูปแบบ เนื้อหาวิธีการเพื่อนำไปใช้ในด้านการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน และสร้างสัมพันธ์ในการให้บริการเพื่อสนองความต้องการของสังคม ในลักษณะที่อาจเรียกได้ว่าการคืนกำไรให้สังคม ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนก็เป็นสมบัติของชุมชน หรือเกิดจากการระดมทรัพยากรมาจากสังคม จึงควรที่ต้องคืนกำไรให้แก่สังคมที่โรงเรียนสามารถ

ให้บริการแก่สังคมด้านใดบ้าง การบริการต่อสังคมของโรงเรียนมีเอกสารบทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

วิไลลักษณ์ แก้วนพรัตน์, ชูศักดิ์ เอกเพชร และพรศักดิ์ อาษาสุจริต (2551)

ได้ศึกษาวิจัยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากระบี่มีขอบข่าย ดังนี้

1. ด้านงานให้บริการชุมชน
2. ด้านงานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน
3. ด้านงานบทบาทร่วมของคณะกรรมการ
4. ด้านงานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
5. ด้านงานจัดตั้งกลุ่มชมรมสมาคมมูลนิธิ

พินิจดา วีระชาติ (2542) ได้กล่าวถึง บทบาทด้านการให้บริการต่อสังคมว่า โรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีฐานะเป็นสถาบันและเป็นองค์กรทางสังคม โรงเรียนเกิดขึ้นจากความต้องการ และความจำเป็นของสังคมเพื่อรับใช้ และบริการสังคม โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเตรียมเยาวชน ให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้บทบาทของโรงเรียน จึงมีลักษณะคล้ายกับบทบาทของสถาบันครอบครัวหรือบ้านในอดีต ครอบครัวหรือบ้านมีบทบาท ในการให้การศึกษารอบรมเด็ก และเยาวชน แต่ในปัจจุบันสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้เปลี่ยนแปลงไป บ้านจึงให้การศึกษารอบรมแก่เด็กและเยาวชนน้อยลง ดังนั้น โรงเรียนจึงมีหน้าที่ ดังนี้

1. ให้ความรู้ทางวิชาการทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคมให้แก่ผู้เรียน
2. ฝึกเด็กให้มีทักษะและความสามารถในการประกอบอาชีพและทางด้านเศรษฐกิจ
3. ฝึกอบรมเด็กให้มีวัฒนธรรม ศิลธรรม จรรยาและมารยาทอันดีงาม
4. ดำเนินงานของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ และระเบียบแบบแผน

ของทางราชการ

5. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อช่วยกันปรับปรุง โรงเรียน และชุมชน

อนุชา ภูธร (2552) ได้วิจัยเพื่อศึกษาปัญหาการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนของโรงเรียนวัดท่าซ่าง มีแนวทางการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดท่าซ่าง ดังนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ครูควรเข้าไปพบปะเยี่ยมเยียนนักเรียนผู้ปกครอง ในเขตบริการในวาระที่เหมาะสม มีการเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวด้านการจัดการศึกษา ให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ควรมีการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลงาน

ความสำเร็จของโรงเรียน และชุมชนให้ทราบโดยทั่วถึงกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย จัดให้มีการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนทุกภาคเรียนตาม โอกาสที่เหมาะสม ควรมีศูนย์ข้อมูล ข่าวสารบริการให้ชุมชน

2. ด้านการให้บริการแก่ชุมชน ควรจัดให้โรงเรียนเป็นสถานที่ให้บริการความรู้ทางวิชาการ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ให้กับชุมชน มีการให้บริการห้องสมุด ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน การจัดนิทรรศการ งานประเพณี และกีฬา ให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาในชุมชน จัดเป็นที่ออกกำลังกาย จัดบริเวณโรงเรียนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนในชุมชนให้ความสะดวกกับชุมชน ได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อทำประโยชน์เกี่ยวกับชุมชน

3. ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน โรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนา ท้องถิ่นของชุมชน โดยการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ครูมีส่วนรับผิดชอบประสานงานในชุมชน แต่ละหมู่บ้านที่อยู่ในเขตบริการ มีการวางแผนงานติดตามประเมินผลร่วมกับการพัฒนาชุมชนครู และนักเรียนมีส่วนร่วมงานพัฒนาชุมชนในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้ และส่งเสริม ด้านคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม ควรจัดตั้งชมรม สมาคมศิษย์เก่าหรือสมาคมเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อสนับสนุน ด้านการเงิน แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการสรุปประเมินผลการจัดกิจกรรม ของโรงเรียน

5. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น โรงเรียนควรเป็น ศูนย์กลางสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมด้านวิชาการ กีฬา สุขภาพอนามัย ด้านศาสนาขนบธรรมเนียมประเพณี และการเมือง การปกครอง มีคณะกรรมการผู้รับผิดชอบติดต่อประสานงานสัมพันธ์ชุมชนอย่างชัดเจน

คณิกา ชูระธรรม (2555) ได้ให้ความหมายของจุดมุ่งหมายของโรงเรียนชุมชน มีอยู่หลายประการด้วยกัน คือ

1. เพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีให้แก่สมาชิกทุกคนในชุมชน โดยเป็น แหล่งศึกษาหาความรู้ทั้งในด้านวิชาการ และการประกอบอาชีพของคนในชุมชนนั้น

2. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนของตน และมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น โดยการกระตุ้นให้มีการศึกษา และสำรวจชุมชน

การวางแผนแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชน ด้วยความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานราชการ และประชาชนในท้องถิ่น

3. เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอาชีพ การกระตุ้นให้ประชาชนปฏิบัติตนตามหลักสุขอนามัย การให้ความรู้ด้านการเกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือน นันทนาการ เป็นต้น

4. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย ให้เด็กและผู้ใหญ่รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียนและท้องถิ่นของตน ให้ประชาชนมีความศรัทธาต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวันของตน

5. เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำให้แก่ชุมชน โดยให้ครูได้พัฒนาความสามารถของตนร่วมกับผู้นำอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น

6. เพื่อนำบุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน และชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในการพัฒนาชุมชน

ฉลาด จันทรสมบัติ (2553) ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องจัดโครงสร้างการบริหารยึดหลักการมีส่วนร่วมเน้นการทำงานเป็นทีม จัดให้มีคณะบุคคลทำหน้าที่บริหารและจัดการทุนทางสังคมในท้องถิ่นพร้อมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นมาใช้อย่างเหมาะสม มีการกำหนดหน้าที่ที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถทำได้ ดังนี้

1. สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา

2. สถานศึกษานำหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมายแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดแนวนโยบาย และการวางแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

3. สถานศึกษาจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความสามัคคี และจิตอาสาสนับสนุนแหล่งความรู้ และสารสนเทศเกี่ยวกับทุนทางสังคมที่มีในชุมชนท้องถิ่นให้กับบุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง

4. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้องค์กรหรือหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา

5. สถานศึกษานำคุณลักษณะความมีคุณธรรมนำความรู้มาปรับปรุงวิสัยทัศน์เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา
6. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในรูปของสาระเพิ่มเติมทุกระดับ
7. บูรณาการวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำหนด หน่วยการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และแสวงหาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา อย่างเป็นระบบสอดคล้อง และเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
8. สนับสนุนให้ครูสร้างหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นของสถานศึกษาโดยเฉพาะ โดยประยุกต์ ใช้ประโยชน์องค์ความรู้จากวิทยากรภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
9. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น
10. จัดพื้นที่ภายในให้เกิดประโยชน์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น
11. จัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่เน้นความสะอาดร่มรื่น และมีความปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้
12. มอบหมายให้นักเรียนครู และบุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา
13. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนภายในสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเอาใจใส่นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิด
14. ส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกด้านคุณธรรม และจริยธรรมทั้งในและนอกสถานศึกษา
15. สถานศึกษานำบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ
16. สถานศึกษาจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อให้บริการแก่ผู้สนใจ ชุมชน และหน่วยงานอื่น
17. สถานศึกษามีการขยายผล และเผยแพร่สารสนเทศผ่านนักเรียนสู่บุคคลในครอบครัว และชุมชนโดยมีบ้านวัด และ โรงเรียนเป็นแกนในการดำเนินงานร่วมกัน
18. สถานศึกษาจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูคุณนักเรียนผู้ปกครองที่ดำรงชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดี ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
19. สถานศึกษามีการจัดทำเอกสารเว็บไซต์ ซีดี วีซีดี เพื่อเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ การดำเนินการของสถานศึกษาให้ชุมชน และหน่วยงานอื่นได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ

จากทฤษฎี และงานวิจัยของพิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2553) มีประเด็นที่กล่าวถึงบทบาทด้านการให้บริการต่อสังคม ดังนี้

1. การร่วมพัฒนาชุมชน และสังคม
2. การจัดทำรายงานด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม
3. ความรับผิดชอบต่อด้านชุมชน และสังคม

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการให้บริการสังคม

การให้บริการสังคม	วิสัยทัศน์ และคณะ	พินิจดา	อนุชา	คณิกา	ฉลาด	พิพัฒน์	การ ศึกษา นำร่อง	ค่า ความดี
ความรู้และอาชีพ								
1. ให้ความรู้ทางวิชาการ อาชีพ	✓		✓	✓	✓		✓	5
2. การบริการทางวิชาการ			✓	✓		✓		3
สุขภาพ								
1. ด้านการส่งเสริม สุขภาพพลานามัย	✓		✓	✓	✓		✓	5
2. ด้านการออกกำลังกาย	✓		✓		✓	✓		4
ความร่วมมือกับชุมชน								
1. ด้านความสัมพันธ์ กับชุมชน	✓			✓	✓	✓	✓	5
2. การร่วมกิจกรรมชุมชน		✓		✓	✓		✓	4
3. ด้านความสัมพันธ์ กับชุมชน		✓		✓		✓	✓	4
4. การบริการชุมชน	✓	✓	✓		✓	✓	✓	6

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการให้บริการสังคม ด้านต่าง ๆ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นตัวบ่งชี้ตามความถี่ของแต่ละด้าน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบต่อหนึ่ง ไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบต่อหนึ่ง จึงสรุปเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของการให้บริการสังคมได้ 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ด้านงานความรู้ และอาชีพ คือ การจัดบริการให้กับชุมชนในด้านส่งเสริมด้านความรู้ แหล่งเรียนรู้ คุณธรรม บุคลากร และด้านอาชีพต่าง ๆ

2. ด้านสุขภาพ คือ การจัดกิจกรรมบริการด้านสุขภาพพลาสมาฯ ความรู้ ด้านสาธารณสุข การบริโภค ความปลอดภัย และการควบคุมโรคต่าง ๆ

3. ด้านความร่วมมือกับชุมชน คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การให้บริการ ด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน และสังคม

3. บทบาทด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม

ด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนมีบทบาทด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม โดยการศึกษาต้องคำนึงถึงการสร้างผลประโยชน์ให้เกิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษา ให้มากที่สุดนำมาปรับ และประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนที่ดี จะต้องไม่แปลกแยกจากชุมชนมีการร่วมคิดร่วมให้คำปรึกษาแนะนำให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ผลงงานในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ทุกภาคส่วน ปัญหาที่เกิดในสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา จึงจำเป็นที่โรงเรียน จะต้องมีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมเพราะปัญหาของสังคมก็คือ ปัญหาของการศึกษา (โกวิท วรรณพัฒน์, 2533 อ้างถึงใน ชุติมา อริยะธนากุล, 2556) การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีบทความผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ธีรวัส บำเพ็ญบุญบารมี (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรู้ปัญหาสังคม กล่าวถึงว่า ปัจจุบัน สังคมไทยมีปัญหาด้านสังคมที่น่าสนใจศึกษาและควรจะได้หาทางป้องกัน และแก้ไขอยู่หลายปัญหา และที่สำคัญ เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการใช้อำนาจ โดยผลการ ปัญหาด้านศีลธรรม และจิตใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาอบายมุข ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ถ้าปล่อยทิ้งไว้จะยิ่งทำให้สังคมไทยเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ ผู้คนก็จะประสบ กับความเดือดร้อน ดังนั้น จึงควรที่จะได้ศึกษาถึงสาเหตุและแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สำหรับในบทนี้จะได้อธิบายถึงปัญหาสังคมซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย บางปัญหา

สุพัตรา สุภาพ (2546) ได้กล่าวว่า ปัญหาด้านสังคมเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วจะเข้าใจกัน หรือเชื่อกันว่าสถานการณ์เช่นนั้นเป็นอันตรายต่อคุณธรรมของปัญหา และต้องการหาทางแก้ไข สถานการณ์นั้นให้ดีขึ้นด้วยการร่วมมือทางสังคม ปัญหาด้านสังคมไทยปัจจุบัน มีดังนี้

1. ปัญหาอาชญากรรม ปัจจุบันในสังคมพบผู้ที่ติดยาเสพติดมาก จากการวิจัยพบว่าสาเหตุ ที่เสพยา เนื่องมาจากเกิดจากจิตใจ เกิดจากร่างกายที่เจ็บป่วย เกิดจากความท้อถอย อยากรู้ อยากเห็น อดคิด อดทนอดกลอง ติดเพราะยาซึ่งมีคุณสมบัติทำให้ติด ติดเพราะสิ่งแวดล้อม อยู่ใกล้กับพวกเสพยา เกิดจากสภาพแวดล้อมที่ผลักดันไปสู่อายาเสพติด เกิดจากการว่างงาน ไม่มีอะไรทำเป็นสาระ ก่อให้เกิดความกลัดกลุ้ม เมื่อติดยาเสพติด ทำให้เศรษฐกิจในครอบครัวตกต่ำจนถึงหาหนะได้ เช่น เกิดการลักขโมย ปล้นจี้ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ถ่วงความเจริญของประเทศ

2. ปัญหาคอร์รัปชัน เป็นการกระทำที่ขัดต่อความซื่อสัตย์ คุณธรรมความดี หรือศีลธรรม เป็นการกระทำผิดทำนองคลองธรรม กฎเกณฑ์หรือกฎหมาย เนื่องจากการให้สินบนหรือไม่เหมาะสม เป็นการกระทำที่ถือว่าไม่บริสุทธิ์หรือไม่เหมาะสม ลักษณะของคอร์รัปชันมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมการกระทำในลักษณะต่อไปนี้

2.1 การแสวงหาผลประโยชน์โดยใช้อำนาจไม่ชอบธรรม

2.2 การจูงใจ เรี่ยกรัง บังคับ ช่มชู้ หน่วงเหนี่ยว หรือกลั่นแกล้ง เพื่อที่จะให้มีการตอบแทนการปฏิบัติของคนอย่างตรง ๆ

2.3 ฝ่าฝืน หลีกเลียง บิดเบือนข้อบังคับหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ

2.4 สมยอม รู้เห็นเป็นใจ เพิกเฉยการกระทำที่ผิดกฎหมาย

2.5 ปลอมแปลงหรือการกระทำใด ๆ อันเป็นเท็จ

2.6 การเล่นพรรคเล่นพวกในวงบริหารงานบุคคล

2.7 การให้สินบนแก่นักการเมือง นักหนังสือพิมพ์ และผู้ไปใช้สิทธิในการออกเสียง

เลือกตั้ง

2.8 การเอาของหลวงรถหลวงไปใช้ส่วนตัว

2.9 การรับของขวัญราคาแพง

2.10 การช่วยพรรคพวกเข้าทำงานมีเงินเดือนหรือบำนาญ การเลือกที่รักมักที่ชัง

2.11 การนอกราชการบังหลวง

3. ปัญหาความยากจน คือ สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและไม่สามารถจะบำบัดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่สังคมวางไว้

4. ปัญหาการแพร่กระจายของโรคเอดส์ การแพร่ขยายของโรคเอดส์ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และปัจจัยการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม ปัญหาที่เกิดจากการแพร่ของโรคเอดส์

4.1 ปัญหาทางเศรษฐกิจ

4.2 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก

4.3 ปัญหาทางอารมณ์ และจิตใจ

5. ปัญหาการค่าบริการทางเพศ ในสภาพสังคมปัจจุบันเราจะพบการค่าบริการทางเพศอย่างเปิดเผยและแบบแอบแฝงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เตரிคเตอร์อยู่ตามถนนหรือที่สาธารณะ เช่น ป้ายรถเมล์ สวนสาธารณะ ตามโรงแรม ตามบ้าน หรือการค่าบริการ

Webmaster AKD (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาสังคมกับการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขได้กล่าวถึง ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นก็มีความรุนแรงในหลาย ๆ ระดับซึ่งมีผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันออกไป และยังเป็นสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ โดยมากเรามักจะมานั่งในเรื่องของปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการล่องละเมิดต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ปัญหาความเครียด ฯลฯ และหาทางแก้ไขจากปลายเหตุ ส่วนปัญหาสังคมอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาสิทธิส่วนบุคคล ปัญหาการจำกัดสิทธิ ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความเครียด และการกดดัน ปัญหาทางด้านการศึกษา เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งไม่ได้รับความสนใจมากเท่ากับพวกปัญหาอาชญากรรม อย่างที่เราทราบกันดีว่าการที่ปัญหาสังคมจะเกิดขึ้นนั้นมันก็เริ่มมาจากคนที่ได้รับความกดดันความกระทบกระเทือนทางจิตใจ แต่อะไรเป็นสาเหตุของความกระทบกระเทือน และความกดดันเหล่านั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่เราจะเริ่มต้นแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาของสังคมไทยมีสาเหตุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสมาชิกในสังคมบางกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ และเกิดจากการที่กลุ่มสังคมต่าง ๆ มีความคิดเห็นความต้องการและผลประโยชน์ขัดกันไม่ยอมรับร่วมมือแก้ไขปัญหาของสังคม (บ้านจอมยุทธ, 2557) มีดังนี้

1. ปัญหาความยากจน มีสาเหตุเกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขาดการศึกษา ทำให้มีรายได้ต่ำ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ลักษณะอาชีพมีรายได้ไม่แน่นอน สม่ำเสมอ เช่น กรรมกร รับจ้าง มีบุตรมากเกินไป รายได้ไม่พอกับรายจ่าย มีลักษณะนิสัยเฉื่อยชาและเกียจคร้าน ไม่ชอบทำงาน
2. ปัญหาอาชญากรรม มีสาเหตุเกิดจากการขาดความอบอุ่นทางจิตใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้น สิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และสังคม มีค่านิยมในทางที่ผิด
3. ปัญหาสุขภาพจิตมีสาเหตุมาจากถูกชักชวนให้ทดลองประกอบอาชีพบางอย่างที่ต้องการเพิ่มงานมากขึ้น ความอยากรู้ และอยากทดลองสภาวะแวดล้อมไม่ดี
4. ปัญหาโรคเอดส์มีสาเหตุมาจากปัญหาสุขภาพจิต ขาดความรู้ในการป้องกันโรคเกิดจากความยากจน และไม่เพียงพอ
5. ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ขาดความรับผิดชอบ และระเบียบวินัยของสมาชิกในสังคม

ชวลิต สละ (2544) กล่าวถึง ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมว่าเป็นเรื่อง “สาธารณะ” มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน และสังคมโดยส่วนร่วม การจัดการปัญหา และวิกฤตจึงมิใช่เป็นเรื่องของรัฐเพียงฝ่ายเดียวที่จะแก้ไข แต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการชุมชน แต่ละครั้ง โดยเฉพาะในชุมชนเมืองประชาชนหรือชาวชุมชนได้สะท้อนปัญหาของตนเองผ่านเวทีการมีส่วนร่วมบนแผนที่ทางความคิด ดังนี้

1. ปัญหาสุขภาพจิต
 - 1.1 ตำรวจไม่กวาดขัน
 - 1.2 เขาวงกตติดยามากขึ้น
 - 1.3 คนขายเพิ่มมากขึ้น และอยู่ในชุมชน ฯลฯ
2. ปัญหาเศรษฐกิจ
 - 2.1 ว่างงาน
 - 2.2 ยากจน
 - 2.3 ดอกเบี้ยนอกระบบสูง
 - 2.4 ไม่มีเงินทุนรายวัน ฯลฯ
3. ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขปโลก
 - 3.1 ขยะ
 - 3.2 คลองเน่าเสีย
 - 3.3 ไฟฟ้าส่องทางไม่สว่าง
 - 3.4 ไม่มีน้ำประปา ฯลฯ
4. ปัญหาสวัสดิการ
 - 4.1 คนชราไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือดูแล
 - 4.2 นักเรียนไม่มีทุนในการศึกษา
 - 4.3 การไม่ได้รับความสะดวกการรักษา และค่าพยาบาลแพง
 - 4.4 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง (เป็นที่เช่าหรือที่บุกรุก) ฯลฯ
5. ปัญหาสังคม
 - 5.1 ขาดความร่วมมือ และความสามัคคีในชุมชน
 - 5.2 การเล่นเกมพนัน
 - 5.3 การลักขโมย
 - 5.4 ผู้นำบางชุมชนคอร์รัปชั่น ฯลฯ

จฉิน เอี่ยมสะอาด (2550) และพัศตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์ (2554) ได้ทำการวิจัยในประเด็น
การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในสังคม ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม
2. ความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม

การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม	ธีรวัส	ชุตินา	สุพัตรา	Web master	ชวลิต	การศึกษา นำร่อง	ค่า ความถี่
ปัญหาครอบครัว							
1. ปัญหาครอบครัว	✓		✓	✓	✓	✓	5
2. ปัญหาความยากจน	✓		✓	✓	✓		4
ปัญหาเศรษฐกิจ							
1. ปัญหาเศรษฐกิจ	✓	✓	✓	✓		✓	5
2. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน			✓		✓		2
ปัญหาการศึกษา							
1. ปัญหาการศึกษา	✓	✓		✓	✓	✓	5
2. ปัญหาความเสื่อมโทรม ทางด้านจิตใจ	✓		✓		✓		3
ปัญหาความรุนแรง							
1. ปัญหาการล่วงละเมิด			✓	✓		✓	3
2. ปัญหายาเสพติด	✓		✓	✓		✓	4
3. ปัญหาอาชญากรรม	✓		✓		✓	✓	4

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคมด้านต่าง ๆ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นตัวบ่งชี้ตามความถี่ของแต่ละด้าน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบหนึ่งไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบหนึ่ง จึงสรุปเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม ได้จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. ปัญหาครอบครัว คือ การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านความสัมพันธ์ของครอบครัว ปัญหาด้านความรุนแรง ด้านสถานะความมั่นคงของครอบครัว ด้านการอบรมเลี้ยงดู
2. ปัญหาเศรษฐกิจ คือ การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาความยากจนค่าเล่าเรียน ส่งเสริมให้ความรู้ด้านอาชีพ ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ปัญหาการศึกษา คือ การมีส่วนร่วมการอบรมสั่งสอนช่วยเหลือด้านความขาดแคลนของนักเรียน ร่วมแก้ไขปัญหของนักเรียน และส่งเสริมการสร้างลักษณะนิสัยที่ดี
4. ปัญหาความรุนแรง คือ มีส่วนร่วมแก้ไขความรุนแรงที่เกิดในชุมชน ได้แก่ ปัญหา ยาเสพติด อบายมุข การทะเลาะวิวาท และปัญหาหมกมุ่นเป็นพิษต่างของชุมชน

4. บทบาทด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ กรุงเทพมหานคร, 2557) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยให้ประชาชน ชุมชนร่วมกันรับผิดชอบและเห็นถึงความสำคัญในการฟื้นฟูพัฒนาสังคม และชุมชนของตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ บูรณาการความรู้ ประสบการณ์ และทักษะอาชีพ เข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม และชุมชนโดยรวม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ได้แบ่งกิจกรรมพัฒนาสังคม และชุมชนมี 5 ด้าน คือ

- 4.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง
- 4.2 ด้านการเมือง ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
- 4.3 ด้านสังคม ได้แก่ กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 4.4 ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กิจกรรมรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 4.5 ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนในแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น จึงควรดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการบริจาคทั้งทางด้านการเงินอุปกรณ์หรือสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือได้รับเดือดร้อนในการดำรงชีวิตเพื่อสร้างคุณธรรม ด้านความเสียสละความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างจิตใจ ด้านการสร้างกุศลหรือการทำบุญแก่เพื่อนมนุษย์ในสังคม การร่วมมือกับชุมชน ในการส่งเสริมประเพณีศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความยั่งยืนในการดำรงชีวิตให้ชุมชน และสังคม ประโยชน์ของการให้เพื่อสังคมของโรงเรียนจะช่วยสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนที่น่านับถือ สร้างความนิยมของท้องถิ่น (Community goodwill) และความสนใจระดับชาติ สร้างความแข็งแกร่งให้กับ การจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นที่ยอมรับของสังคมจากการศึกษาเอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

การบริจาคเพื่อการกุศลธนาคารแห่งประเทศไทย (2557) ได้เสนอตัวอย่างโครงการ ที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) โดยให้การสนับสนุนด้านการศาสนา กิจกรรมทางสังคม สาธารณกุศล ตลอดจนสนับสนุนองค์กรภายนอกในการจัดประชุมสัมมนา การเสวนาทางวิชาการ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์แก่สังคมโดยรวม ได้แก่ การบริจาคเงินเพื่อทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การบรรพชา และอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน สนับสนุนเงินเพื่อสร้างอาคารที่พักผู้ป่วยและจัดหาเครื่องมือแพทย์ การจัดกิจกรรมเดินการกุศลและการช่วยเหลือผู้ประสบพิบัติภัยต่าง ๆ รวมถึง การบริจาคเงิน เพื่อก่อสร้างและปรับปรุงอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องน้ำ

สนับสนุนอุปกรณ์การเรียน เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์กีฬาแก่โรงเรียน นอกจากการบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ และสาธารณกุศลดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยยังจัดโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนยากจน โดยการจัดสรรเงินบริจาคของพนักงาน ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อสนับสนุนแก่โรงเรียนระดับประถมศึกษาในถิ่นทุรกันดาร ในชนบทอีกด้วย

คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายของรัฐบาล (2557) ในด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชนไว้ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา รัฐบาลจะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้ และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิตและมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงาน และสร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจ และสังคม โดยยึดหลักการศึกษารสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน ได้แก่ เร่งจัดให้มีระบบ และ โครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวง อย่างแท้จริง เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการศึกษาทุกประเภท และทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา และเครือข่ายสารสนเทศเพื่อเพิ่ม และกระจายโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมือง และชนบท จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษาส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกอบรม โดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐาน สนับสนุนและระดมทรัพยากร เตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่ายครอบครัว และอื่น ๆ รวมทั้งการจัดการศึกษา เพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา ในการให้การศึกษารอบรมแก่เด็ก และเยาวชนปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ส่งเสริมวิชาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชน รวมทั้งพัฒนา และผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรมปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เด็ก และเยาวชนมีวินัย รักงาน และทำงานเป็นให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับหรือมัธยมปลาย ผู้ว่างงาน และผู้สูงอายุได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เป็นผู้ประกอบการอิสระได้

2. ด้านการศาสนาส่งเสริม และสนับสนุนศาสนศึกษาและศาสนาพาทายา เพื่อเผยแผ่ศาสนาธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาศาสนสถานให้สะอาด ร่มเย็น สงบสุข

เพื่อให้เป็นประโยชน์ ด้านจิตใจต่อชุมชนสนับสนุนให้เด็ก และเยาวชนได้ศึกษาศาสนาธรรม และร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้ศาสนิกชนต่างศาสนาร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อความสามัคคี และเพื่อสันติธรรมในสังคม

3. ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาได้สืบค้น และศึกษาเรื่องราวของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย พัฒนาแหล่งวัฒนธรรมศิลปวัตถุ และ โบราณสถาน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และแหล่งรายได้ของประชาชนประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนสนับสนุนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรี และสร้างสรรค์

พัศตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์ (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม (ซีเอสอาร์) กับภาพลักษณ์ขององค์กรเครือซีเมนต์ไทย (SCG) ในมุมมองผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์กรเครือซีเมนต์ไทย มีการดำเนินงานเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านหลากหลายรูปแบบ อาทิ กิจกรรมการตลาดเพื่อสังคม โดยองค์กรธุรกิจ (Corporate social marketing) เช่น โครงการสร้างฝายในคน ซึ่งเป็นโครงการที่รณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ใช้น้ำอย่างมีคุณค่าให้กับชุมชน การบริจาคเพื่อการกุศล โดยองค์กรธุรกิจ (Corporate philanthropy) ในโครงการมอบทุนการศึกษา โครงการศิลปะเพื่อเยาวชนไทย เป็นต้น กิจกรรมพนักงานจิตอาสา (Workforce volunteer) อาทิ โครงการสร้างฝายร่วมกับชุมชน โครงการเอสซีจีอาสาพัฒนา เป็นต้น และการประกอบธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (Social responsible business practices) อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายใต้ตราสินค้า SCG Eco Value ซึ่งเป็นสินค้านวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของเครือซีเมนต์ไทย ส่งผลให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร รับรู้ว่าเป็นองค์กรที่มีช่วยพัฒนาสังคมไทยอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดเป็นความเชื่อถือ ความไว้วางใจ และความตั้งใจในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัท

มนตรี เลิศสกุลเจริญ (2547) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการแสดงออก พฤติกรรมองค์กรต่อสังคมภายนอก เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรทำให้เกิดการยอมรับจากสังคม การปฏิบัติขององค์กรจะต้องอยู่ในความรับผิดชอบต่อของเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรม และการใช้ดุลยพินิจองค์กรที่พึงเห็นสมควรของ ซึ่งการจัดกิจกรรมหรือการบริการสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ทั้งด้านพัฒนาชุมชน สุขภาพอนามัย การศึกษา สิ่งแวดล้อม สิทธิผู้บริโภค และวัฒนธรรม

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน

การมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะของชุมชน	สำนักงาน	การบริจาค	พัสดุ	การศึกษา		ค่าความถี่
	กชน. กทม.	เพื่อการกุศล รพท.	สุภาวศ์ มนตรี	นำร่อง		
บริจาคเพื่อการกุศล						
1. การบริจาคเพื่อการกุศล	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. ด้านการศึกษา		✓				1
สืบสานประเพณีวัฒนธรรม						
1. ด้านวัฒนธรรม		✓		✓	✓	3
2. ด้านการศึกษา	✓	✓		✓		3
การจัดการสิ่งแวดล้อม						
1. การให้เพื่อสังคมขององค์กร		✓	✓			2
2. การร่วมพัฒนาชุมชน และสังคม	✓		✓	✓		3
3. สิ่งแวดล้อม	✓	✓		✓	✓	4
4. ความรับผิดชอบต่อชุมชน และสังคม	✓					1

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ด้านต่าง ๆ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นตัวบ่งชี้ตามความถี่ของแต่ละด้าน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบต่อหนึ่งไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบต่อหนึ่ง จึงสรุปเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ได้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. การบริจาคเพื่อการกุศล คือ การส่งเสริมกิจกรรมการเสียสละ แบ่งปันบริจาคทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ และให้การช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน
2. การสืบสานประเพณีวัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี คนตรี กีฬา และนันทนาการของถิ่น และชุมชน
3. การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ให้ร่วมสร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

5. บทบาทด้านการสร้างจิตอาสาต่อสังคม

การอาสาชุมชนจะเน้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมและสมัครใจในการอุทิศเวลาและความสามารถต่าง ๆ ของตัวเองไปสนับสนุนหรือช่วยองค์กรชุมชนท้องถิ่น และประเด็นปัญหาสังคม ประโยชน์ของการอาสาชุมชน ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แท้จริงในชุมชนมีการตอบแทนกลับไป ยิ่งเป้าประสงค์ของธุรกิจ เพิ่มความพึงพอใจ และแรงจูงใจของพนักงาน สนับสนุนกิจกรรมอื่นขององค์กร เสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร เมื่อนำมาปรับเพื่อประยุกต์ให้เข้ากับการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียน ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อสร้างจิตอาสาในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชน และสังคม การสร้างจิตอาสาในโรงเรียน มีบทความ ผลงานวิชาการ และงานวิจัยกล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (2555) ได้กล่าวถึง รายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีนิยามกว้าง ๆ ว่าเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคมและมีจิตอาสา ซึ่งรูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคมอาจพิจารณาได้ 2 มิติ ดังนี้

1. มิติของการปฏิบัติกิจกรรมส่วนบุคคลที่ผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ทันที เมื่อพบเหตุการณ์กิจกรรมส่วนบุคคลที่ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมจิตอาสาได้ทันทีทั้งในครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน หรือในสังคม ทั้งในแง่ของการช่วยเหลือ ธรรมชาติ ร่วมลงแรง ให้ทานบริจาค เป็นต้น

2. มิติของการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ในภาพรวมของสถานศึกษา จำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ

2.1 กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่ใช้สถานที่หรือบุคคลในสถานศึกษาเป็นแหล่งทำกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมความสนใจในลักษณะอาสาพัฒนาโรงเรียน ชั้นเรียน และบรรยากาศการอยู่ร่วมกันภายในโรงเรียน และชั้นเรียน เช่น การเก็บขยะในบริเวณโรงเรียนโดยไม่ต้องสั่ง เป็นต้น

2.2 รูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์โดยใช้ชุมชน และสังคมเป็นฐานเป็นกิจกรรมส่งเสริมความสนใจ ในลักษณะอาสาสมัครเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ความดีงาม ความเสียสละ และความมีจิตสาธารณะต่อผู้คนในครอบครัว และชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมอาสาพัฒนาเด็กด้อยโอกาสในสังคม เป็นต้น

2.3 รูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์โดยใช้เครือข่ายจิตอาสา
ทางสังคมเป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษา และเครือข่ายจิตอาสาในชุมชน หรือในสังคมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้สถานศึกษาต้องมีการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานด้านจิตอาสา และวางแผนการดำเนินงานร่วมกันก่อนกำหนดกิจกรรม

การพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากการพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญในการทำงาน คนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม จะทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีคุณภาพ โดยต้องรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง (Self responsibility) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเพื่อบุคคลอื่นหรือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่น การให้คำแนะนำเพื่อนในสิ่งที่ถูกต้อง (ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์, 2550)

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา นอกจากจะจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดแล้ว ยังต้องจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นส่งเสริมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนตามปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเดิมเรียกว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-curriculum activities) ซึ่งในหลักสูตรปัจจุบัน เปลี่ยนไปเป็น “กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน” ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยระบุว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ มีศีลธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้นักเรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ให้กับโรงเรียนชุมชน และสังคม เป็นกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ และบูรณาการกับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างหลากหลายรูปแบบ เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ในลักษณะจิตอาสา นักเรียนต้องได้รับการประเมินผลการเรียนจึงจะสำเร็จการศึกษาซึ่งหลักสูตรกำหนดการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ดังนี้ การจัดกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันสำรวจ และวิเคราะห์สภาพปัญหาพร้อมกันออกแบบ การจัดกิจกรรมวางแผนการจัดกิจกรรมปฏิบัติกิจกรรมตามแผนสรุป และประเมินผลการจัดกิจกรรม

ร่วมรายงานผลพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรมการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ผู้เรียนสามารถเลือกจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ (โรงเรียนราชินี, 2556) ดังนี้

1. จัดกิจกรรมภายในโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมในวิถีชีวิตโรงเรียนเพื่อปลูกฝังจิตอาสา เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน และครูที่ปรึกษากิจกรรมร่วมกันวางแผนปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาในวิถีชีวิต ของชั้นเรียน และโรงเรียนจนเกิดเป็นนิสัยในการสมัครใจทำงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งงานเหล่านี้จะขยายขอบเขตจากใกล้ตัวไปสู่สังคมที่อยู่ภายนอกได้

2. จัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสังคมเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน ได้รับการสนับสนุนตามแผนการจัดกิจกรรม โดยให้ทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจที่เป็นประโยชน์ ชุมชน และสังคมโดยรวม

พจน์ใจ ชาญสุขกิจ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนในปัจจุบัน ต่างให้ความสนใจต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในทางตรง เช่น การสร้างแบบ อย่างการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ดำเนินกิจการแบบมีมาตรฐานการทำงานด้วยจรรยาบรรณ เช่น ดำเนินโครงการที่องค์กรมีความสนใจเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องเฉพาะด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) จึงเป็นการแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ เช่น การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งของที่ใช้ร่วมกันของโรงเรียนชุมชนสังคมการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในการใช้สาธารณสมบัติ การเคารพกฎหมาย การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี สิ่งสำคัญ คือ องค์กรควรสร้างจิตอาสา ให้เกิดเป็นรูปธรรมนั่นก็คือ การมีส่วนร่วมของพนักงานที่ออกมาจากจิตใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้น ไม่ใช่วิธีการเกณฑ์พนักงานมาเข้ากิจกรรมเป็นครั้ง ๆ ไปแต่เป็นการสร้างค่านิยมการมีส่วนร่วม ด้วยจิตสำนึกทั้งกระบวนการทำงานปกติ และทุกส่วนที่พนักงานในองค์กรสามารถให้กับสังคม ได้ เน้นการมีส่วนร่วมของพนักงานจิตอาสาวิธีการสร้างจิตอาสาภายในองค์กรจิตอาสาเกิดขึ้นได้ กับองค์กรทุกขนาด

ภัทธีร์ย์ ผกานนท์ และธนพัฒน์ โคสะสุกิจ (2555) ได้กล่าวถึง กรรมที่สะท้อนจิตสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน อนามัย หมู่บ้าน ชุมชน กิจกรรมปลูกต้นไม้ปลูกป่า กิจกรรมค่ายชุมชนอาสาสมัครกิจกรรมด้านคุณธรรม ความดี กิจกรรมนักเรียนกิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ วันสำคัญทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม วันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมรณรงค์ ป้องกันอุบัติเหตุ และสารเสพติด กิจกรรมบริการชุมชนด้านดนตรี นาฏศิลป์ไทย ดนตรีสากล บริจาคโลหิต บริจาคเงินสิ่งของเครื่องใช้ บริการด้านสถานที่ กิจกรรม อย. น้อย รณรงค์ให้ความรู้ เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

กิจกรรมที่สะท้อนจิตสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการกับสิ่งแวดล้อม กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมเดินรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กิจกรรมค่ายการจัดตั้งชมรมชุมนุมอาสาสมัคร กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดพื้นที่ในโรงเรียน กิจกรรม 5 ส. และ Big cleaning day กิจกรรมธนาคารขยะ กิจกรรมดูแลบำรุงรักษา และปรับปรุงภูมิทัศน์ในโรงเรียน กิจกรรมปลูกหญ้าแฝก

ลักษณะกิจกรรมส่งเสริมความมีจิตสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

1. กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน ได้แก่ วัด เช่น ทำความสะอาดวัด เติมน้ำแบ่งปัน รอยยิ้ม กิจกรรมพัฒนาวัดใกล้โรงเรียน กิจกรรม 5 ส. กิจกรรมพัฒนาลานวัดชนทรายเข้าวัด
2. กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน อำนวย หมู่บ้านชุมชน เช่น กิจกรรมรักษาเขตพื้นที่ทำความสะอาดพื้นที่ในโรงเรียน โรงเรียนสวยด้วยมือเราซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน กิจกรรมเรารักชุมชน โครงการ “รักษ์โรงเรียนรักษ์โลกด้วยวิถีพอเพียง” ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น งานอุปสมบท งานบำเพ็ญกุศลศพ ดูแลรักษาความสะอาด สาธารณะสมบัติกิจกรรมช่วยเหลืองานทอดกฐินสามัคคี วัดพัฒนาแหล่งเรียนรู้รอบโรงเรียน
3. กิจกรรมปลูกต้นไม้ ปลูกป่า เช่น การปลูกต้นไม้ การสร้างฝายกั้นน้ำในชุมชน
4. กิจกรรมค่ายชุมนุมอาสาสมัคร เช่น ค่ายจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์ชุมนุมบำเพ็ญประโยชน์ โครงการสร้างสำนึกพลเมือง ระบุนโยบายสาธารณะในชุมชน
5. กิจกรรมด้านคุณธรรมความดี ได้แก่ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนที่ทำความดี เมื่อนักเรียนพบสิ่งของมีค่าส่งคืนเจ้าของ และกิจกรรมดูแลช่วยเหลือผู้อื่น เช่น โครงการจิตอาสา “พี่ให้น้อง” ร่วมกับโรงเรียนสมเด็จพระปรมัยยิกายติ วัดวิเวกศาลายา เพื่อมอบทุนการศึกษาให้กับโรงเรียน กิจกรรมบริจาคโลหิต กิจกรรมช่วยดูแลผู้ป่วย ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยไม่มีญาติ ให้นักเรียนรุ่นพี่มีน้อง ในความดูแล 1 ต่อ 5 คน กิจกรรม Dog lovers club กิจกรรมพี่สอนน้องเป็นพี่เลี้ยงนักเรียน ในการจัดระเบียบแถวหน้าเสาธงนักเรียน เพื่อนที่ปรึกษา YC กิจกรรมลูกเสือเนตรนารีผู้ฝึกสอน ช่วยครูในการฝึกลูกเสือ กิจกรรมพี่สอนน้องกิจกรรมธนาคารความดี และกิจกรรมด้านศาสนา เช่น กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้นักเรียนมีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีคาบทำวัตรเช้าของทุกวันอังคารเพื่อทำพิธีสวดมนต์ นั่งสมาธิ ยกปิ่นโตไปวัดในวันพระแห่เทียนพรรษา กิจกรรมชมรมกับชีวิต กิจกรรมชวนเด็กไปวัด การอบรม 5 นาทีหลังเลิกแถว กิจกรรมวันสุดสัปดาห์ โครงการฟื้นฟูศีลธรรมโลกทุกโรงเรียนระบุว่าจัดกิจกรรมนี้
6. กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ การนำนักเรียนไปร่วมการจัดค่ายวิชาการของโรงเรียนอื่น เข้าค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ค่ายวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์ อนุรักษ์แหล่งต้นน้ำ พาเหรดลดภาวะโลกร้อน ประกวดคำขวัญ แต่งกลอน จัดประกวดแข่งขันลดโลกร้อน กิจกรรมวันวิทยาศาสตร์ จัดการเรียนการสอน

วิชาโลกศึกษา กิจกรรมฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ กิจกรรมแหล่งเรียนรู้สู่ความพอเพียง กิจกรรมประชาธิปไตย เช่น ประกวดกิจกรรมสำนึกพลเมืองของรัฐสภา รมรงค์เลือกตั้งให้นักเรียน รู้จักการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง รมรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิในระดับชุมชนและระดับประเทศ การเลือกหัวหน้าห้องเลือกประธานนักเรียนเลือก ผู้นำท้องถิ่นสร้างสำนึกพลเมือง กิจกรรมประกวด โรงเรียนประชาธิปไตยต้นแบบ ประกวดโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน แข่งขันตอบปัญหาความรู้ เกี่ยวกับรัฐสภา กิจกรรมสถานักเรียน กิจกรรมเยาวชนประชาธิปไตยรมรงค์ต่อต้านยาเสพติด ส่งเสริมสุขภาพ และจัดเข้าร่วมกิจกรรมในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ วันสำคัญทางศาสนา และ ประเพณีวัฒนธรรม วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชาวันอาสาฬหบูชา วันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันสถาปนาลูกเสือแห่งชาติ วันวิสาขบูชา กิจกรรมทางศาสนาธรรมสวนะพบพระเข้าวัด กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน กิจกรรมรณรงค์ลดอุบัติเหตุ ในเทศกาลปีใหม่ ค่ายจริยธรรมกิจกรรมปลูกต้นไม้ กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณชน กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นกิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมลอยกระทง กิจกรรมกฐินสัมฤทธิ์เพื่อสืบสานประเพณีที่ดีงามตามวัฒนธรรม ทุกโรงเรียนระบุว่าจัดกิจกรรม ในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ

7. กิจกรรมรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ และสารเสพติด เช่น ชมรม To be number one จัดประกวดคำขวัญ จัดทำสติ๊กเกอร์อบรมขับขี่ปลอดภัยใส่หมวกกันน็อก การปฏิบัติตามกฎจราจร วินัยจราจร การป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน กิจกรรมรณรงค์สร้างภูมิคุ้มกันบุหรืรณรงค์ ต่อต้านยาเสพติด และป้องกัน โรคติดต่อร้ายแรงรณรงค์ลดละเลิกยาเสพติด จัดกิจกรรมกีฬา ด้านยาเสพติด กิจกรรมในวันงดสูบบุหรี่โลก สกัคนักดื่มหน้าใหม่ กิจกรรมป้องกันไข้เลือดออก

8. กิจกรรมบริการชุมชน ได้แก่ การบริการด้านดนตรี นาฏศิลป์ไทย ดนตรีสากล กิจกรรมดนตรีสู่ชุมชน บริการวงโยชวาทิตแก่โรงเรียนและชุมชนดนตรีไทยสู่ชุมชน การบริจาค เช่น บริจาคโลหิต บริจาคเงินสิ่งของเครื่องใช้ให้กับผู้ประสบภัยต่าง ๆ บริจาคเงินเสื้อผ้าอาหารแห้ง ให้กับหน่วยกู้ภัย กิจกรรมทอดผ้าป่าสามัคคี ระดมทุนเป็นการศึกษาช่วยเด็กนักเรียนที่ขาดแคลน และยากจน กิจกรรมดูแลผู้ป่วยร่วมกับ โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ช่วงปิดเทอมการบริการสถานที่ ให้บริการสังคม เช่น ห้องประชุม สนามกีฬาการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ ชุมชนแข่งขันกีฬากรีฑา กิจกรรมวันเด็กกิจกรรมรับน้องกีฬาประจำจังหวัด กีฬาต้านยาเสพติดรณรงค์การเลือกตั้งในชุมชน รับบริจาคหนังสือเพื่อมอบให้ห้องสมุดประชาชน สสำรวจลูกน้องยุวลาในชุมชนร่วมกับเทศบาล การสร้างเครือข่ายโรงเรียน อย.น้อย รมรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่วมกับโรงพยาบาล และ สาธารณสุข กิจกรรมคุ้มครองผู้บริโภคตรวจสอบคุณภาพอาหารภายในชุมชน กิจกรรมรณรงค์ ไข้เลือดออกกำจัดลูกน้ำยุงลาย กิจกรรมฟันดีเหงือกแข็งแรง

คู่มือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์) ได้ให้ความหมายกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวชุมชนสังคม และประเทศชาติในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้เรียน ให้มีความเมตตา กรุณา มีความเสียสละ และมีจิตสาธารณะ เพื่อช่วยสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เน้นให้ผู้เรียนร่วมกันสำรวจ และวิเคราะห์สภาพปัญหาาร่วมกัน ออกแบบการจัดกิจกรรมวางแผน กิจกรรมปฏิบัติกิจกรรมตามแผนร่วมสรุป และประเมินผล กิจกรรมรายงานผลพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่กิจกรรม การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์สามารถเลือกจัดกิจกรรม หรือเข้าร่วมกิจกรรมได้ทั้งภายใน และภายนอก โรงเรียน ดังนี้

1. จัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนเอง โดยผู้เรียน สามารถจัดกิจกรรมตามองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมได้ทั้งจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน และจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน

2. จัดกิจกรรมลักษณะโครงการ โครงการ หรือกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนนำเสนอการจัดกิจกรรมต่อโรงเรียน เพื่อขอความเห็นชอบในการทำโครงการ โครงการ หรือ กิจกรรม ซึ่งมีระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดที่ชัดเจน โดยสามารถจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน และจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน

3. จัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรอื่น หมายถึง กิจกรรมที่ผู้เรียนอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่จัดกิจกรรมในลักษณะเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยผู้เรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียน และร่วมกับหน่วยงานอื่นที่จัดกิจกรรมนอกโรงเรียน

จากผลการสัมภาษณ์การศึกษานำร่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสามารถนำมาสรุปประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. เสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ
2. โรงเรียนส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสาให้ครู และนักเรียนเป็นผู้นำ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกโรงเรียน
3. การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น
4. จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะของนักเรียน
5. ส่งเสริมกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อม ความสะอาดในโรงเรียน รอบโรงเรียน
6. ส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน

7. จัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ส่งเสริมให้สถาบันเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม
9. ส่งเสริมสนับสนุนโน้มน้าวให้เกิดแรงบันดาลใจร่วมทำกิจกรรม เพื่อสร้างสรรค์

คุณประโยชน์ต่อสังคม

10. สร้างจิตสำนึกแห่งการบริการกับบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างสรรค์งานบริการด้วยใจตลอดรวมทั้งเครือข่ายแห่งการให้บริการอย่างครอบคลุม

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2546) อ้างถึงใน รัชฎาพร อุทาทิส (2556) ได้กล่าวถึงกิจกรรมในการสร้างเสริมจิตสาธารณะ ว่ามีกิจกรรมหลากหลายที่จัดเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนมีพัฒนาการด้านจิตสาธารณะสูงขึ้น โดยจัดกิจกรรมสร้างเสริมจิตสาธารณะ ประกอบด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะ 3 ด้าน ได้แก่

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม
ที่ใช้เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่
 - 1.1 กิจกรรมช่วยกันดูแล
 - 1.2 กิจกรรมซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน
 - 1.3 กิจกรรมบำรุงรักษา
 - 1.4 กิจกรรมร่วมแรงร่วมใจ
2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนเองสามารถทำได้ คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ของตนเอง และพร้อมที่จะอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่
 - 2.1 กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา
 - 2.2 กิจกรรมรักษาเขตพื้นที่
 - 2.3 กิจกรรมดูแลรักษาความสะอาดพื้นที่ในโรงเรียน
 - 2.4 กิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะโดยผ่านตัวแบบภาพการ์ตูน
 - 2.5 กิจกรรม Big cleaning day
 - 2.6 กิจกรรมธนาคารขยะ
 - 2.7 กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน
 - 2.8 กิจกรรมเสียงตามสาย
3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม คือ กิจกรรมที่ผู้เรียนใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บให้เข้าที่ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมนั้น ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่

- 3.1 กิจกรรมดูแลรักษาอาคารณะสมบัติของโรงเรียน
- 3.2 กิจกรรมซ่อมแซมอุปกรณ์กีฬา
- 3.3 กิจกรรมแบ่งปันกันใช้
- 3.4 กิจกรรมสร้างสำนึก

ตารางที่ 6 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการสร้างจิตอาสาต่อสังคม

การสร้างจิตอาสาต่อสังคม	สพม.25	ร.ร.ราชินี	พจนใจ	ภัสชญ์และ ธนพัฒน์	ร.ร.ราชประชาสมา ลัย	รัชฎาพร	การ ศึกษา นาร่อง	ค่า ความ ถี่
จิตอาสาในโรงเรียน								
1. จิตอาสา ในโรงเรียน	✓	✓		✓	✓	✓	✓	6
2. การสร้าง จิตสำนึก				✓	✓	✓		3
จิตอาสาต่อชุมชน และสังคม								
1. กิจกรรมนอก โรงเรียน	✓	✓			✓	✓	✓	5
2. การพัฒนา ศาสนสถาน	✓		✓	✓			✓	4
การสร้างเครือข่าย จิตอาสา								
1. การสร้าง เครือข่าย จิตอาสา				✓	✓	✓	✓	4
2. การพัฒนา สาธารณประโยชน์	✓		✓		✓		✓	4

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการสร้างจิตอาสาต่อสังคมด้านต่าง ๆ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นตัวบ่งชี้ตามความถี่ของแต่ละด้าน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบหนึ่งไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบหนึ่ง จึงสรุปเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของการสร้างจิตอาสาต่อสังคม ได้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. จิตอาสาในโรงเรียน คือ การจัดกิจกรรมจิตอาสาเสียสละ ดูแลและรักษาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน กิจกรรมสาธารณะภายในโรงเรียน
2. ด้านจิตอาสาต่อชุมชน คือ การจัดกิจกรรมจิตอาสาบริการในชุมชนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประชาธิปไตยของชุมชน
3. ด้านการสร้างเครือข่ายจิตอาสา คือ การร่วมจัดกิจกรรมที่สร้างเครือข่ายจิตอาสา ส่งเสริมความร่วมมือจัดกิจกรรมร่วมกัน สร้างความเสียสละ และจิตสาธารณะร่วมกัน

6. บทบาทด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีที่ยังที่โรงเรียน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยตรง จะต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้นักเรียน มีคุณภาพตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ใช้การบริหาร และจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาระบบการศึกษา นำไปสู่การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาจะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ เน้นให้ผู้เรียน ได้มีความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจ ตลอดจนคุณธรรมพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้วิชาการสมัยใหม่ กับภูมิปัญญาดั้งเดิม พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งพาตัวเองและการอาศัยพึ่งพากันและกัน บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน โดยมีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทรงยศ แก้วมงคล (2555) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน สถานศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านองค์ประกอบ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. ปัจจัยระดับนักเรียน ได้แก่ ด้านเจตคติต่อการเรียน และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
2. ปัจจัยระดับครู ได้แก่ ด้านวุฒิการศึกษาของครู ด้านประสบการณ์การสอนของครู ด้านคุณลักษณะครู และด้านพฤติกรรมการสอนของครู
3. ปัจจัยระดับผู้บริหาร ได้แก่ ด้านประสบการณ์ทางการบริหาร ด้านการฝึกอบรมทางการบริหาร ด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหาร และพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหาร และพฤติกรรมการบริหารด้านการติดต่อสื่อสาร

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2555) ได้กล่าวถึงปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพศิษย์ให้มีคุณภาพ 3 ประการ ได้แก่

1. คุณภาพการจัดการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบท นโยบายต้องมีความต่อเนื่องชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงที่สำคัญ คือ ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ต้องมีครูอาจารย์ประจำหลักสูตร

ที่มีคุณวุฒิความรู้ผู้บริหารมีคุณภาพ มีอาคารสถานที่เหมาะสม ห้องเรียนมีชีวิต และสถานศึกษา
ต้องมีเสรีภาพทางวิชาการ

2. คุณภาพครู คือ ภาพสะท้อนจากคุณภาพศิษย์ ดังนั้น ครูจึงเป็นหัวใจของการพัฒนาศิษย์
โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพครู ได้แก่ ครูที่มีความรู้ มีความใฝ่รู้ และมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
มีความรัก ความเมตตา ปรารถนาดีต่อศิษย์ ทุ่มเท เสียสละ ทำงานเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจ
ต่อวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และมีทัศนคติที่ดี

3. คุณภาพการประเมิน หมายถึง การประเมินตนเอง (IQA) การประเมินภายนอก
ด้วยกลไกด่านมิตร (EQA) การประเมินเพื่อพัฒนา และการสร้างคุณค่าต่อสังคม โดยปัจจัยสำคัญ
ที่ส่งผลต่อคุณภาพการประเมิน ได้แก่ การที่ผู้ประเมิน และผู้รับการประเมินมีทัศนคติที่ถูกต้อง
ต่อการประเมิน การประเมินที่จะต้องสะท้อนสภาพจริง การมีส่วนร่วมในการประเมินของทุกฝ่าย
ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการนำผลประเมินไปใช้เพื่อการพัฒนา และนำไปสู่วิถีชีวิตคุณภาพต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาของไทยว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกันค้นหา
แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่าง ๆ พบว่า มีทั้งหมด 5 ประการ (ธีรวุฒิ พุทธกริ, 2556) คือ

1. การพัฒนาคุณภาพด้านผู้เรียนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา แต่เกี่ยวข้องโดยตรง
กับครอบครัวของผู้เรียนเอง เช่น ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ไม่สมบูรณ์ ไม่มีความพร้อม
ไม่ได้รับการสนับสนุน ที่จะทำให้เขาเรียนได้

2. การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่ตอนนี้เราประสบกับปัญหา
การขาดแคลนครู ประสบกับปัญหาครูไม่มีคุณภาพ และเราไม่สามารถที่จะดึงผู้คนดีคนเก่ง
ให้เข้ามาเป็นครูได้ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะกอบกู้บูรณาการทางการศึกษาได้ เราจึงอยากที่จะผลักดัน
นโยบายที่ว่าเลิกอัตราครูจ้างให้เป็นข้าราชการครูทั้งหมด โดยจะคัดกรองให้คนที่มีความสนใจ
มีใจรักอาชีพครูจริง ๆ เข้ามาเป็นครู

3. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
เราต้องการเทคโนโลยี สื่อ และอุปกรณ์ทางการศึกษาที่ทันสมัยเข้ามาช่วยครู และเด็ก เพื่อให้เขาสามารถ
แสวงหาความรู้ และมีทักษะที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งถือเป็นหนทางที่จะช่วยขยายโอกาส
ทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี

4. การจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากระบบการศึกษา
เกือบทุกระดับยังเป็นระบบที่ล้าหลังอยู่ ซึ่งจะเน้นอยู่แต่ในเรื่องระบบการวัดผล และการเลื่อนขั้น
แบบอัตโนมัติ แม้เด็กจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ก็เลื่อนไปเรื่อย ๆ เราจึงจะเลิกใช้ทั้ง 2 ระบบ

5. การสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา โดยการกระจายอำนาจให้โรงเรียนในระดับต่าง ๆ มีความเข้มแข็งขึ้น และจะสนองนโยบายที่ให้เด็กเรียน โรงเรียนใกล้บ้าน ซึ่งจะทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพทัดเทียมกับ โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดใหญ่

ไกรยศ ภัทรवास (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์และทิศทางการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มุ่งพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนแก่ครู และผู้เรียนเอาไว้อย่างชัดเจน

2. การพัฒนาคุณภาพครู และการผลิตครูรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ ผู้พื้นที่ยากลำบาก ที่ยังขาดแคลนครู

3. การเปิดช่องว่างโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้เด็ก และเยาวชนไทยทุกคนมีหลักประกัน โอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยประเทศที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม ของยุทธศาสตร์หลักทั้ง 3 มาตรการข้างต้นนี้ คือ เกาหลีใต้ จีน (เซี่ยงไฮ้) โปแลนด์ และบราซิล ซึ่งประสบความสำเร็จในการสร้างโอกาส และคุณภาพทางการศึกษาพร้อม ๆ กัน

การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในอนาคตมีปัจจัย ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน พัฒนาการจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการมีระเบียบวินัยในตนเอง และเพื่อส่วนรวมของนักเรียนมากขึ้น เพื่อส่งผลให้เกิดพฤติกรรม อย่างยั่งยืน บูรณาการกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมที่สอดแทรกในเรื่องด้านศิลปะ ดนตรี โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ทุกโครงการ และพัฒนาการฝึกทักษะการเล่นอังกะลุงอย่างต่อเนื่อง จัดให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการวางแผนแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างทีมงานอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้มีจิตสาธารณะเกิดกับนักเรียนอย่างยั่งยืน

2. ด้านครูผู้สอน ครูต้องสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการสอนแบบ โครงการการสอนแบบบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกชั้นเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการประเมินค่าเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ ให้ครูได้มีการทำวิจัยในชั้น เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ปรับกระบวนการวัดผลประเมินผลให้หลากหลาย โดยใช้การประเมินผลจากสภาพจริงเชิงประจักษ์ และการใช้แบบทดสอบนำนักเรียนสู่การเรียนรู้ในห้องเรียน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และ การเรียนรู้วิถีชุมชนมาเสริมในการจัดการเรียนการสอนสร้างผลงานด้านการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดกับตนเอง และผู้เรียนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมทันสมัยแบบใหม่ ๆ มาใช้

3. ด้านผู้บริหาร ควรมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดความสะดวกและทันต่อการใช้งาน เร่งด่วนปรับปรุงระบบการติดตามการปฏิบัติงาน และประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูล ไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนางาน นำคณะกรรมการ สถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำรวจ ความต้องการของชุมชนในการจัดการศึกษาหรือการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนทุกฝ่าย ในการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียน

ชัยณรงค์ อินทรมิทรัพย์ (2557) ได้แสดงความคิดเห็นว่า มีผลการวิจัยออกมาเป็นที่ยอมรับ ทั่วโลกว่าคุณภาพของผู้เรียนมาจาก 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. คุณภาพของครู หากครู ไม่มีคุณภาพ นักเรียนก็จะมีคุณภาพ จะทำอย่างไรที่จะพัฒนาครู ทั้งระบบ

2. นักเรียนหากไม่มีความพร้อม ไม่มีสติปัญญาที่จะเพิ่มคุณภาพไม่ได้ ซึ่งการให้เด็กที่ไม่ผ่าน ได้ไปเรียนในชั้นที่สูงกว่าย่อมไม่ดีแน่

3. อุปกรณ์และหลักสูตรการเรียนการสอน จะต้องมีความเหมาะสมหลักสูตรการเรียน การสอน ควรต้องมีหน่วยงานที่มาจัดทำหลักสูตร มีผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ มาช่วยกันทำหลักสูตร กำหนดเทคนิคและบทเรียนต่าง ๆ ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

อาภรณ์ รัตนมณี (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการศึกษาของไทยที่ไม่ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. ระดับนโยบายในเรื่องเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งเป็นระดับประเทศ จะเห็นได้ว่า รัฐบาลหลายยุค ยังให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษาในระดับรองเมื่อเทียบกับปัญหาด้านอื่น ๆ ความจริงแล้ว เรื่องการศึกษาถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของประเทศ ซึ่งมีข้อที่น่าสังเกตว่าผู้ที่จะมา รับผิดชอบกำกับดูแลการศึกษาของชาติกลับกลายเป็นว่าไม่ได้เป็นบุคคลที่มีความรู้ มีความเข้าใจงาน ด้านการศึกษา หรือมีความรู้ และประสบการณ์ทางด้านการศึกษาไม่มากนัก กล่าวคือ อาจมีความรู้ และประสบการณ์ในวิชาชีพอื่น แต่เมื่อมารับผิดชอบงานทางด้านการศึกษากลับไม่สามารถกำกับดูแล และกำหนดนโยบายด้านการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และนโยบายการศึกษาของชาติได้ ดังนั้น จึงส่งผลกระทบต่อการศึกษาและแนวทางการปฏิบัติกับบุคลากรทางการศึกษา ทั้ง ๆ ที่ในวงการศึกษามีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างมากมาย

2. ระดับปฏิบัติในระดับปฏิบัติอันดับแรกก็ต้องนึกถึงครู ผู้ให้ความรู้ ประสิทธิภาพสาขาวิชาเป็นผู้ถ่ายทอดให้กับนักเรียนสำหรับประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ในอดีตนั้น อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญ มีเกียรติ ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นได้ จากการสอบเข้ามหาวิทยาลัยคณะที่จบออกมาเป็นครูนั้น นักเรียนจะให้ความสำคัญน้อยเลือกเป็น

อันดับท้าย ๆ หรือสอบเข้าอะไรไม่ได้จึงต้องไปเรียนครู ได้ยินคนในสังคมกล่าวกันอย่างนั้น ทำให้ผู้ที่ต้องการเข้ามาเพื่อเป็นครูจริง ๆ มีน้อยลงทุกวัน เมื่อไม่มีจิตวิญญาณในการเป็นครูแล้ว การสอนให้ได้ประสิทธิภาพดีก็น้อยลงตามความสำคัญ จะทำอะไรให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู และต้องการเป็นครูเลือกคณะครูเป็นอันดับแรก ๆ และสิ่งที่ตอกย้ำลงไปอีก คือ ครูจำนวนไม่น้อยเป็นผู้ที่มีหนี้สินมาก เนื่องมาจากค่าตอบแทนจากอาชีพการเป็นครูน้อย ไม่เพียงพอต่อการครองชีพกับสังคมปัจจุบัน ทำให้ครูส่วนหนึ่งสนใจที่จะหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากกว่าการสอนหนังสือ เช่น การสอนพิเศษ ตั้งใจทำอาชีพเสริมมากกว่าไม่เพียงเท่านั้นครูที่เป็นครูด้วยจิตวิญญาณที่เหลือน้อยแล้ว ยังมีเรื่องของภาระประเมินผล ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพโดยเฉพาะการเลื่อนวิทยฐานะ ไม่ได้วัดจากความสำเร็จของนักเรียน แต่วัดจากผลงานทางวิชาการ ดังนั้น ครูบางส่วนจึงสนใจที่จะทำผลงานทางวิชาการมากกว่าการสอนเพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้จริง ๆ ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การศึกษาไทยพัฒนาได้ช้า

3. ระบบการศึกษาของไทย การศึกษาของประเทศไทยเริ่มต้นมาจากวัฒนธรรมของคนไทย ที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่โบราณให้เคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีวันไหว้ครู ดังนั้น ครูสมัยก่อนจะดุ และนักเรียนจะเชื่อฟังมาก นักเรียนจะกลัวไม่กล้าถาม ไม่กล้าตอบ ทำให้ปลูกฝังมาจนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังเป็นระบบที่ฟังจากครูอย่างเดียวไม่กล้าคิดไม่กล้าแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ไม่เป็น การศึกษาไทยเป็นระบบป้อนเข้าอย่างเดียว ไม่มีการแลกเปลี่ยนกัน หรือมีก็น้อยมาก มีการสนใจใฝ่หาความรู้ด้วยตนเองน้อย ทำให้เด็กคิดไม่เป็น วิเคราะห์ไม่เป็น ยังมีการเน้นย้ำด้วยการสอบโดยอาศัยความจำเป็นหลัก นักเรียนก็จะท่องจำอย่างเดียวที่ซ้ำร้ายกว่านั้น สังคมปลูกฝังให้นักเรียนต้องเป็นคนเก่ง ซึ่งนักเรียนก็จะแข่งกันโดยไม่คิดถึงเรื่องอื่น ๆ เมื่อคิดหวังรุนแรงก็ไม่สามารถแก้ปัญหาตนเองได้ เป็นต้น แต่ก็เห็นว่าในปัจจุบันได้พัฒนา และเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแล้ว เด็กกล้าคิดกล้าทำมากขึ้น ก็นับว่าเป็นจุดที่ดีที่จะพัฒนาให้ทัดเทียมประเทศอื่นต่อไป

ยีนง ราชวงศ์ (2555) ได้เสนอปัจจัย 5 กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่หลักสูตรได้กำหนด ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญเป็นตัวช่วย เป็นตัวสนับสนุน ปัจจัยที่สำคัญประกอบด้วยปัจจัย 5 คือ

1. ครู เป็นปัจจัยที่สำคัญ เพราะครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ จัดกิจกรรม จัดแหล่ง การเรียนรู้ หรือจัดหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ผู้เรียนหรือเยาวชนนั้นได้รับรู้ เรียนรู้ ผ่านสมองให้มากที่สุด การรับรู้พยายามรับรู้หลาย ๆ ทาง เช่น ให้ได้ยินฟังทางหู ให้ได้เห็นทางตา ให้ได้กลิ่นทางจมูก ถ้าจำเป็นต้องได้รับรู้ให้ได้รับรส ให้ได้สัมผัสทางกาย ดังนั้น การจัดประสบการณ์ในแต่ละครั้งครูจำเป็นต้องหาช่องทางให้ผู้เรียนเยาวชนให้ได้รับรู้ในช่องทางดังกล่าวให้มากที่สุด ที่บอกว่าให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุดให้มีส่วนร่วมให้มากที่สุด เมื่อสมองผ่านการรับรู้ก็จะนำไปสู่การจัดกระทำด้วยกระบวนการคิดทางสมอง และนำมาถ่ายทอดให้สังคมได้รับรู้ ได้เห็นว่ามิทิศทางที่ดีขึ้น

2. พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนหรือเยาวชนตลอดเวลา จะต้องเป็นตัวช่วยให้กับครู เช่น อาจต้องมีการติดตาม ชักถาม ให้กำลังใจ หาปัจจัยสนับสนุน เช่น เอกสาร ตำรา สื่อแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาช่วยเพื่อให้บุตรหลานเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ถ้าพ่อแม่หรือผู้ปกครองท่านใดให้ความเอาใจใส่ผู้เรียนของท่านจะประสบผลสำเร็จได้เร็วขึ้นกว่าผู้เรียนทั่วไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนครู ต้องให้กำลังใจครูผู้สอน ต้องนิเทศ ติดตาม คอยดูแลช่วยเหลือ เมื่อครูประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง และตลอดเวลา เช่น ขาดงบประมาณ ขาดสื่อ ขาดแหล่งเรียนรู้ ต้องร่วมมือกับครู ต้องช่วยครูหาทางออก ไม่ใช่ปล่อยให้ครูช่วยเหลือตนเองเพียงลำพัง ควักกระเป๋าของตนเองตลอดสัปดาห์ครูก็จะท้อ และหมดกำลังใจ จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องให้มีความยุติธรรม เท่าเทียม เสมอภาค และอย่าเลือกปฏิบัติ

4. บรรยากาศในสถานศึกษา สถานศึกษาต้องแหล่งเรียนรู้ที่รู้สึกปลอดภัย สบายใจ รมรื่น เย็นสบาย มีแต่ความสดชื่น มีแต่ความสุข เมื่อเข้ามาในรั้วโรงเรียน ความเขินขอาย มีรั้วรอบขอบชิด มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของผู้เรียนกับครูทั้ง โรงเรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนต้องการมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ไม่หนีเรียน ทุกจุด ทุกมุมของโรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ เช่น ป้ายนิเทศ ประกาศ สารสนเทศต่าง ๆ มีห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง สถานศึกษาบางแห่งมีครูยืนอยู่หน้าสถานศึกษา บางแห่งมีครูชอบชกต้อย เตะเวลาทำโทษอยู่ในสถานศึกษา สถานศึกษาเช่นนี้ไม่มีความสุขที่จะเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาใดมีบรรยากาศที่ดีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ย่อมได้เปรียบสถานศึกษาอื่นที่ไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจ

5. ผู้เรียน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นตัวป้อน ต้องมีความกระตือรือร้น ต้องเอาใจใส่ ต้องใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ถาม ใฝ่คิด ใฝ่ติดตาม ใฝ่แสวงหา สร้างทางเลือกให้กับตนเองในการเรียนรู้ และหาวิธีการเรียนรู้ของตนเองให้ได้ว่า ชอบวิธีการเรียนรู้อย่างไร เรียนแล้วจึงจะเข้าใจได้รวดเร็ว ต้องมีความรับผิดชอบ ต้องมีเหตุผล ต้องให้ความร่วมมือกับครูกับเพื่อนเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ไม่เป็นตัวทำลาย ไม่ก่อกวนให้กับการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนสามารถประพฤติปฏิบัติได้ ก็จะทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพมากขึ้น

ดรรรัตน์ จันทร์กาย (2557) ได้กล่าวว่า การที่เราจะยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยของเรานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างหลาย ๆ ฝ่ายทั้งผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนถึงผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุน แนวคิดของการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้จะต้องมีการประเมินสภาพหรือสภาวะความต้องการของสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ และสม่ำเสมอ

เพื่อให้ข้อมูลความต้องการเหล่านั้นเป็นปัจจุบัน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกข่าวสาร และสามารถจะพัฒนาจนถึงขั้นยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย เราให้ทันยุคทันสมัย อยู่เสมอต่อไป

ตารางที่ 7 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

การจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ ต่อสังคม	ทรงยศ	สมศ.	ธีรวุฒิ	ไกรยศ	ชัยณรงค์	อาภรณ์	ยีนยง	ดาร์รัตน์	นาร่อง	การศึกษา ความ ถี่
คุณภาพนักเรียน										
1. บัณฑิตระดับ นักเรียน	✓	✓	✓	✓				✓	✓	6
2. การเปิดช่องทาง โอกาสทาง การศึกษา			✓	✓		✓				3
คุณภาพครู										
1. บัณฑิตระดับครู	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	8
2. ปฏิรูปหลักสูตร		✓		✓	✓	✓				4
3. ปฏิรูปครู Streamline	✓			✓	✓	✓	✓			5
4. การพัฒนา คุณภาพครู และการผลิตครู	✓	✓		✓			✓	✓	✓	6
5. ปฏิรูป โครงสร้าง		✓				✓				2
6. การพัฒนา หลักสูตร				✓	✓	✓				3
คุณภาพผู้บริหาร										
1. บัณฑิตระดับ ผู้บริหาร	✓	✓		✓			✓	✓	✓	6
2. บัณฑิตระดับ ผู้บริหาร			✓	✓		✓		✓		4

จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ย่อยการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ด้านต่าง ๆ สามารถสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นตัวบ่งชี้ตามความถี่ของแต่ละด้าน และเมื่อพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาแต่ละด้าน บางด้านมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันบางกิจกรรมของความรับผิดชอบหนึ่งไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอีกความรับผิดชอบหนึ่ง จึงสรุปเป็นตัวบ่งชี้ย่อยของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ได้ 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1. คุณภาพนักเรียน คือ จัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะมีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
2. คุณภาพครู คือ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางการสอนจัดการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีบุคลิกภาพเหมาะสม
3. ด้านคุณภาพผู้บริหาร คือ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีมนุษยสัมพันธ์ บริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุรชาติพิทย์ แก้วเกลี้ยง (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตอาสาในพระพุทธศาสนา ได้ทำการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาภาคเอกสาร โดยศึกษาจากหลักคำสอนพระพุทธศาสนาและหนังสือเกี่ยวกับ “จิตอาสา” ของพระไพศาลวิสาโล ผลจากการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มุ่งเน้นให้บุคคลมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คือ สังคหวัตถุธรรม พรหมวิหาร 4 ตลอดจน เรื่องการให้ทาน ซึ่งเป็นหลักธรรมมีความสอดคล้องกับจิตอาสา และการพัฒนาจิตอาสา คือ มุ่งเน้นให้บุคคลในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือคนอื่น และการสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่วนที่สองเป็นการศึกษาภาคสนาม โดยศึกษาจากการดำเนินงานของเครือข่ายจิตอาสา และเครือข่ายพุทธิกา ในโครงการฉลาดทำบุญ จากการศึกษาทราบว่ากระบวนการพัฒนาจิตอาสา คือ การสร้างให้บุคคลมีโอกาสทำงานเพื่อผู้อื่น และส่วนรวมด้วยตนเองผ่านงานอาสาสมัคร ผลจากการศึกษาพบว่าบุคคลที่ปฏิบัติงานอาสาจะเข้าถึงความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่นการเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งได้รับความสุขความภาคภูมิใจ จากการปฏิบัติงานอาสาจะหาโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น และสร้างประโยชน์ต่อไป ส่วนสุดท้าย คือ ข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่องการทำบุญ และอาสาสมัครผู้ศึกษาพบว่า งานอาสาสมัครเป็นการทำบุญรูปแบบหนึ่งจะรู้สึกอยากทำงานอาสาสมัครมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาจิตอาสาทางหนึ่ง จากการศึกษาทั้งสามส่วนจึงสรุปได้ว่าการทำงานอาสาสมัครเป็นแนวทางหนึ่งของการปฏิบัติตามคำสอนพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการขัดเกลาจิตใจสามารถกระตุ้นให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่น และส่วนรวมได้

จณิน เอี่ยมสะอาด (2550) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบและการสื่อสารการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจไทย พบว่า องค์กรธุรกิจไทยมีนโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม โดยกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน และยึดถือปฏิบัติตั้งแต่ก่อตั้งกิจการ แม้จะแตกต่างกันในการกำหนดชื่อเรียก และรายละเอียดปลีกย่อย แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระแล้วพบว่า มีการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมที่ให้ความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งต่อองค์กรและสังคมส่วนรวม

กฤษณัดดา สุวรรณศรี (2551) ได้ศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า “ซอนด้า” และแนวโน้มนวัตกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลในครอบครัว ลักษณะบุคลิกภาพรูปแบบการดำรงชีวิต และความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า “ซอนด้า” ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้า “ซอนด้า” กับแนวโน้มนวัตกรรมของผู้บริโภคของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้ใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลยี่ห้อซอนด้า และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 420 คน ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลทำให้ผู้บริโภคมีการรับรู้คุณค่าตราสินค้าด้านความซาบซึ้งถึงคุณค่าตราสินค้า คือ การทำให้ลูกค้ามีความพอใจที่เกิดจากการที่ลูกค้าได้รับสินค้าหรือบริการที่เหนือความคาดหมายของเขา มีผลทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าของบริษัท ดังนั้น ในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมจะต้องดำเนินการ และทำให้ผู้บริโภคได้รับรู้ให้มากที่สุดโดยเน้นการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นเพื่อภาพลักษณ์ที่ดีของสินค้า และองค์กร

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน 2) ศึกษาสภาพจิตอาสา และปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา 3) เพื่อพัฒนา และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่นการเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น 4) การสละเงินแรงกายเพื่อผู้อื่น และสังคม 5) การสละเวลา และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม 6) การสนใจในปัญหา และการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 7) การร่วมพัฒนากิจกรรม

การเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ และหลากหลายนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลางปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมี 6 ด้าน ปัจจัยด้านนักเรียนครอบครัว โรงเรียน/ ครู/ เพื่อน/ สังคม/ ชุมชน และด้านสื่อมวลชน

นันทวิภา ชีวะอุดม (2551) ศึกษาเรื่อง การศึกษาการให้ความหมายรูปแบบ และกลยุทธ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารที่ถูกค้า ผู้ถือหุ้น พนักงาน และสังคม เลือกว่าการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมดำเนินการ อย่างมีธรรมาภิบาล และส่วนรวม ในการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความสามารถในการ ใช้ผลประโยชน์ตอบแทนที่เหมาะสมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ธนาคารมีการดำเนิน ธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งตรงตามหลักการดำเนินการธุรกิจอย่างยั่งยืน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์รูปแบบของกิจกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยใช้หลักการกำหนด รูปแบบของฟิลิป คอตเลอร์และแนนซี ลี พบว่า ธนาคารมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่มีความโดดเด่น มากที่สุด คือ การส่งเสริมประเด็นสังคม (Cause promotion) ส่วนประเด็นหลักที่ให้ความสำคัญ ในการมาดำเนินการกิจกรรมเพื่อสังคมของธนาคารเริ่มจากภายในองค์กร โดยกำหนดเป็นนโยบาย อย่างชัดเจน และมีโครงสร้างองค์กรรับรองการขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการสื่อสารภายในองค์กร ได้รับทราบถึงนโยบายขององค์กร มีการกำหนดงบประมาณให้ชัดเจน และเลือกประเด็นสังคม ที่มีความจำเป็น จากนั้นมีการดำเนินการ และสื่อสารไปยังภายนอกได้รับทราบข้อมูล อีกทั้งมีการประเมินผลสำเร็จของกิจกรรมหลังเสร็จสิ้น การดำเนินผลตอบรับของสังคมต่อการดำเนิน ธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมของธนาคาร ได้รับผลตอบรับของสังคมอย่างดีจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย รวมทั้งได้รับผลตอบรับที่ดีจากกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม

ปาริณา ประยูกดวงศ์ และแมท โอเซ็น (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาซีเอสอาร์ ในประเทศไทยและบทบททอสาสมัคร พบข้อสรุป 4 ข้อ ดังนี้

1. ท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นนี้ ธุรกิจไทยกำลังเผชิญช่วงเวลาที่กำลังยาก ในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ในปัจจุบันธุรกิจดำเนินงาน ความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างชื่อเสียงหรือมุ่งเป็นเพียงกลยุทธ์ การตลาดเท่านั้น แต่กระแสดการพัฒนาคความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับโลกนั้น มุ่งไปที่การพัฒนา การทำกิจกรรมเพื่อสังคมให้เป็นเครื่องมือการพัฒนาที่นำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งที่ไม่ใช่ เพียงแต่ธุรกิจเท่านั้นแต่เป็นการสร้างคุณค่าทางสังคม เพื่อให้เท่าทันกระแสการพัฒนา นี้ ธุรกิจจำเป็นต้องทำความเข้าใจหาวิธีการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างบูรณาการ ในการดำเนินธุรกิจโดยทั่วไป

2. ความท้าทายขององค์กรสนับสนุนในประเทศไทย ที่มีต่อการส่งเสริมสนับสนุน เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สิ่งที่เป็นข้อจำกัด สำหรับรัฐบาลไทยต่อการพัฒนากระบวนการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมในประเทศไทย ก็คือ ไม่ปรากฏหน่วยงานราชการไทยใดที่จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานกลางที่จะประสานความร่วมมือในการประสานการส่งเสริมที่ต่างมีการส่งเสริมที่เป็นไปตามวาระการพัฒนา ขององค์กรตนเองโดยเฉพาะ

3. กระแสการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาอาสาสมัครในประเทศไทย มีแนวโน้มที่ดีต่อแนวทางการพัฒนาของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และ แนวทางการส่งเสริมเรื่องอาสาสมัครของโครงการอาสาสมัครแห่งสหประชาชาติประเทศไทย

4. การรับรู้เรื่องหลักการข้อตกลงโลกแห่งสหประชาชาติ (UN global compact) ในประเทศไทยยังไม่มากนัก

ภาธร วงศ์จันทร์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเครือซีเมนต์ไทย จากการศึกษาพบว่า เครือซีเมนต์ไทยมีแนวการดำเนินงาน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมในชื่อว่า “การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) สรุปได้ตามประเด็นหลัก 6 ประเด็น คือ การกำกับดูแลกิจการที่ดีการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรมการเคารพสิทธิ และการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม การร่วมพัฒนาชุมชน และสังคมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และนวัตกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ครอบคลุมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร คือ การกำกับดูแลกิจการที่ดีการประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม และการเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมนั้นเป็นการเคารพสิทธิมนุษยชน การดูแลความปลอดภัยทุกข์สุข ความก้าวหน้าของพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในกิจกรรม ขององค์กร เช่น ผู้ถือหุ้นพนักงาน และแรงงานภายในองค์กร ในขณะที่เดียวกันการร่วมพัฒนาชุมชน และสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการสร้างนวัตกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เปิดเผยสู่สาธารณะก็เป็นการปฏิบัติที่ครอบคลุมในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกองค์กร นั่นคือ เป็นการดูแลรักษาชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร และสร้างประโยชน์ต่อองค์กรอื่น ๆ ในการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

สุเมธ กาญจนพันธุ์ และสุวัฒนา วงษ์กระพันธ์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหาร จัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ พบว่า ปัจจุบันองค์กรธุรกิจมีความรู้ความเข้าใจ

ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจว่าเป็นวิธีการที่จะขับเคลื่อนให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนแต่อย่างไรก็ตามองค์กรธุรกิจบางองค์กรก็ยังไม่ได้มีการดำเนินงานในด้านที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม และมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะมุ่งเน้นใน 2 มิติเป็นหลัก คือ มิติด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม และถึงแม้ว่าองค์กรธุรกิจจะมีความรู้ความเข้าใจด้านการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์การดำเนินงานนั้นองค์กรธุรกิจยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องสำหรับแนวโน้มในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นในอนาคตขององค์กรธุรกิจจะให้ความสำคัญในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น โดยจะมีการจัดการที่เป็นเชิงกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านนี้ โดยเฉพาะมีการมุ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของพนักงานคู่ค้ามากขึ้น และจะมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจโดยเฉพาะ

วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ผลการศึกษาพบว่า นิยามของ CSR มีนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ ให้ความหมายไว้อย่างมากมายที่ปรึกษาได้สรุปความหมายของ CSR ของภาครัฐ โดยจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล: CSR หมายถึง จิตสำนึก (จิตอาสา) ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แสดงความรับผิดชอบต่อองค์กรสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 2) ระดับองค์กร: CSR คือ การจัดการอย่างมีความรับผิดชอบต่อหน่วยราชการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียสังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนความสำคัญของการดำเนินการ CSR ต่อองค์กรมี 4 ด้าน คือ 1) CSR ช่วยเสริมสร้างผลกำไรในระยะยาวให้แก่องค์กร 2) CSR ช่วยให้การดำเนินการขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจาก CSR เป็นเครื่องมือในการบริหารความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรให้ได้รับผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม 3) CSR ช่วยให้องค์กรดำเนินงานอย่างมีจริยธรรม และ 4) CSR ช่วยให้องค์กรเป็นที่ยอมรับของสังคมส่วนประ โยชน์จากการดำเนินการ CSR สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล CSR ช่วยสร้างจิตอาสาและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมแก่พนักงาน 2) ระดับองค์กร CSR ช่วยสร้างประโยชน์ต่อองค์กรในรูปแบบตัวเงิน และที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความเชื่อมั่นของประชาชนการดึงดูดผู้มีวุฒิสามารถเข้ามาทำงาน และการเสริมสร้างภาพลักษณ์ และแบรนด์ขององค์กร และ 3) ระดับประเทศ CSR ช่วยลดปัญหาความยากจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

กัญญณัฐ นีรภัย (2554) ศึกษาเรื่อง ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) ในมุมมองของนักวิชาชีพประชาสัมพันธ์ มีผลการวิจัยพบว่า 1) ความหมายของ CSR

ในมุมมองของนักวิชาชีพประชาสัมพันธ์ไทยที่มีประสบการณ์สูง จำแนกได้เป็น 9 ความหมาย คือ 1.1) แนวทางการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน 1.2) ขอบเขตมากกว่าการบริจาคการกุศล 1.3) การดำเนินกิจกรรมต่อสังคม 1.4) คำที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นเพื่อยกระดับสังคมไทย 1.5) การทำดีต้องบอก 1.6) การสร้างคุณค่าบุคลากรในองค์กร 1.7) เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ 1.8) การทำดีตามในหลวง และ 1.9) จริยธรรมประจำองค์กร และ 2) ความหมายของ CSR ในมุมมองของนักวิชาชีพประชาสัมพันธ์ไทย 2.1) ในองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรมอง CSR เป็นภาระหน้าที่ปกติขององค์กร 2.2) มุมมองนักวิชาชีพประชาสัมพันธ์องค์กรแสวงหาผลกำไรมอง CSR เป็นสิ่งที่ต้องทำในทุกกระบวนการขององค์กร และ 2.3) มุมมองนักวิชาชีพประชาสัมพันธ์บริษัทที่ปรึกษา ด้านการประชาสัมพันธ์มอง CSR เป็นการเลือกทำความดีจากภายในสู่ภายนอกองค์กร

จินตนา มังคละกนก (2554) ในภาพรวมชุมชน และสังคม มีความต้องการการรับบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ด้านการฝึกอบรมสัมมนาอภิปรายและบรรยายมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการค้นคว้าสำรวจ วิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ และบริการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และวิชาชีพตามลำดับ ส่วนความต้องการลำดับต่ำสุด ได้แก่ บริการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริการด้านการบริการสารสนเทศ และบริการด้านการเขียนงานวิชาการ และงานแปลตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามเขตพื้นที่พบว่า ชุมชน และสังคมในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีความต้องการการรับบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ด้านการจัดฝึกอบรมสัมมนาอภิปรายและบรรยายมากที่สุด รองลงมา คือ บริการด้านการค้นคว้าสำรวจวิเคราะห์ ทดสอบ และตรวจสอบ และบริการการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และวิเคราะห์ ตามลำดับ ส่วนความต้องการลำดับต่ำสุด ได้แก่ บริการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริการด้านการบริการสารสนเทศ บริการด้านการเขียนงานวิชาการ และงานแปลสำหรับชุมชน และสังคมในเขตจังหวัดปราจีนบุรีมีความต้องการรับบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ด้านการจัดฝึกอบรมสัมมนาอภิปราย และบรรยายมากที่สุด รองลงมา คือ บริการด้านการค้นคว้าสำรวจวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ และบริการการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และวิชาชีพตามลำดับ ส่วนความต้องการลำดับต่ำสุด ได้แก่ บริการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริการด้านการบริการสารสนเทศ บริการด้านการเขียนงานวิชาการ และงานแปลตามลำดับ

บัณฑิตา ทรัพย์กมล (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจศึกษาเฉพาะกรณี โรงงานอุตสาหกรรมเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ทิศนะของประชากรด้านความรับผิดชอบต่อสังคมภายในองค์กร ประกอบด้วย การจัดสวัสดิการ การเลื่อนตำแหน่งอย่างยุติธรรม การให้เงินเดือนที่เหมาะสม การส่งเสริมด้านการฝึกอบรม ให้แก่พนักงานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนในด้านทัศนคติต่อขอบเขตความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งรวมถึงขอบเขตด้านชุมชน และสวัสดิการการศึกษาสิทธิผู้บริโภค และด้านศิลปวัฒนธรรม

พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า มีนโยบายด้านการส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพมากที่สุด ในส่วนของกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า องค์กรจัดให้มีกิจกรรมในการผลิตสินค้าที่ดี และมีคุณภาพมากที่สุด สำหรับปัจจัยจูงใจในการจัดกิจกรรมอันประกอบไปด้วยการใช้จริยธรรมในการบริหาร การตระหนักถึงจรรยาบรรณขององค์กร และการสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อองค์กร สำหรับแนวโน้มในการจัดกิจกรรมในอนาคต พบว่า องค์กรคิดที่จะจัดกิจกรรมในด้านการผลิตสินค้าที่ดี และบริการที่มีคุณภาพมากที่สุด รองลงมา คือ การรักษาสภาพแวดล้อมและการบริจาคเงินหรือสิ่งของในงานสาธารณะกุศล ซึ่งกิจกรรมจะเกิดขึ้นในระยะยาว

พิสมัย สารชาติ (2557) ผลกระทบของประสิทธิผลความรับผิดชอบต่อสังคมทางการบัญชีที่มีต่อภาพลักษณ์องค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลความรับผิดชอบต่อสังคมทางการบัญชี มีความยั่งยืนยาวนาน และด้านการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานมีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับภาพลักษณ์องค์กร ดังนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยควรนำข้อเสนอแนะไปใช้ในวางแผน และกำหนดนโยบายด้านบัญชีให้เกิดความเชื่อมั่นและยั่งยืนยาวนาน มีการเปิดเผยข้อมูลด้านพนักงานเพื่อแสดงข้อมูลของส่วนราชการอย่างโปร่งใส กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานให้ทันกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และควรส่งเสริมให้พนักงานทุกคนในองค์กรได้เห็นความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมทางการบัญชี โดยการจัดประชุมสัมมนาหรืออบรมให้พนักงานทุกคนได้รับทราบ และเข้าใจเรื่องการบัญชีที่มีความสำคัญต่อสังคม และประเทศชาติเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรต่อไป

सानิตย์ หนูนิล (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ผลจากการศึกษาพบว่า 1) องค์กรที่ศึกษาไม่ได้มีการกำหนดนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมไว้โดยตรงแต่มีแนวทางในการดำเนินงานด้าน CSR ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร โดยองค์กรส่วนใหญ่จะเลือกดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธุรกิจที่ดำเนินอยู่ 2) หน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรที่ศึกษามีบทบาทในการดำเนินงานด้าน CSR แตกต่างกันไปในแต่ละองค์กรส่วนใหญ่จะจัดตั้งเป็นคณะกรรมการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR committee) 3) การดำเนินกิจกรรมด้าน CSR ของหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ ส่งผลให้พนักงานมีความจงรักภักดีต่อองค์กรเกิดความภาคภูมิใจในการได้ช่วยเหลือสังคม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานอื่น ๆ และจากพนักงานมากขึ้นรวมทั้งได้รับรู้ถึงคุณค่าของตนเองที่มีต่อองค์กรนอกจากนั้นกิจกรรม CSR ยังช่วยให้พนักงานเกิดการเรียนรู้

และการพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกด้วย ในอนาคตหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์จะมีบทบาทในการดำเนินงานด้าน CSR มากขึ้นเนื่องจากแรงผลักดันทั้งจากภายใน และภายนอกองค์กร

สุภัทรา หุ่นนอก (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง การให้ความหมายและที่มาของความหมายรูปแบบ และกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร เกิดขึ้นจากนโยบายขององค์กร ความรู้สึกนึกคิดความสนใจ การตระหนักรู้ และมีส่วนร่วมของผู้ที่อยู่ในชุมชน และองค์กร ได้แก่ การคืนกำไรสู่สังคม และช่วยเหลือตอบแทนสังคม การสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การมีจิตสำนึกต่อสังคม และการไม่เอาเปรียบสังคมการทำเพื่อให้ชุมชนหรือสังคมรู้จักองค์กร และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การสร้างประโยชน์ในทางอ้อมให้องค์กร และการทำงานตามนโยบายขององค์กร ส่วนรูปแบบ และกลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ได้แก่ 4 แนวทางหลัก คือ สนับสนุนสถาบันครอบครัว เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมการให้โอกาส และช่วยเหลือสังคมการปลูกจิตสำนึกให้พนักงานช่วยเหลือสังคม โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบ Societal marketing คือ กลยุทธ์การตลาด ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ และค่านิยมทางสังคมเกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันครอบครัว การให้โอกาสทางสังคมแก่ผู้พิการ โดยการรับเข้าทำงานในบริษัท และการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการอันเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนกลยุทธ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และนโยบายทางธุรกิจเป็นเรื่องเดียวกันมากยิ่งขึ้น

ชนนิกันต์ เสรีตานนท์ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของความสอดคล้องระหว่างธุรกิจหลักกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรต่อภาพลักษณ์องค์กร พบว่า องค์กรที่ดำเนินกิจกรรมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยให้การสนับสนุนประเด็นทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับธุรกิจหลักของตนเอง มีแนวโน้มค่าเฉลี่ยภาพลักษณ์องค์กรแตกต่าง และสูงกว่าองค์กรที่ดำเนินกิจกรรมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่ให้การสนับสนุนประเด็นทางสังคมที่ไม่มีความสอดคล้องกับธุรกิจหลักของตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kim (2011) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรกับค่านิยมของผู้บริโภคต่อภาพลักษณ์องค์กร และแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการซื้อพบว่า ปัจจัยด้านความสอดคล้องระหว่างธุรกิจหลักกับกิจกรรมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร สามารถส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสาเหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

1. สาธารณชนทำการเชื่อมโยงภาพลักษณ์การดำเนินธุรกิจขององค์กรเข้ากับกิจกรรมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรตามที่ Harley (1996, cited in menon and kahn, 2003) กล่าวไว้ว่า ปกติแล้วสาธารณชนมักมีความเชื่อที่หนักแน่นว่า องค์กรควรให้การสนับสนุนประเด็นทางสังคมที่มีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีความสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจหลักขององค์กร เนื่องจากการสนับสนุนประเด็นทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับธุรกิจหลักขององค์กร ถือได้ว่าเป็นการแสดงออกถึงการมีความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ได้อย่างชัดเจนเพราะประเด็นทางสังคมเหล่านี้มักเกิดขึ้น และได้รับผลกระทบมาจากการดำเนินธุรกิจขององค์กร (Porter & Kramer, 2006)

2. สาธารณชนมองว่าองค์กรควรนำเอาศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการดำเนินธุรกิจมาสนับสนุนหรือช่วยเหลือสังคม และสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของ Becker-Olsen et al (2006) ที่อธิบายไว้ว่าการที่องค์กรนำเอาศักยภาพ และความเชี่ยวชาญในการดำเนินธุรกิจของตนเองมาสนับสนุนหรือช่วยเหลือสังคม และสิ่งแวดล้อมอาจส่งผลให้สาธารณชนเกิดความเชื่อถือ และมีทัศนคติที่ดีต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นขององค์กร ได้มากกว่าการสนับสนุนหรือช่วยเหลือประเด็นทางสังคมที่ไม่มีความสอดคล้อง และไม่ตรงกับความเชี่ยวชาญในการประกอบธุรกิจขององค์กร

3. พฤติกรรมการเสาะหาสาเหตุของสาธารณชนเกี่ยวกับแรงจูงใจหรือเบื้องหลังการสนับสนุนประเด็นทางสังคมในกิจกรรมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรตามทฤษฎีการเสาะหาสาเหตุ (Attribution theory) ของ Fritz Heider ที่ว่าด้วยเรื่อง ของพฤติกรรมมนุษย์ที่มักมีพฤติกรรมการค้นคว้าหาที่มาหรือสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ รอบตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นผิดแปลกไปจากการรับรู้เดิมหรือความรู้สึกลึกซึ้งเดิมที่มีอยู่ของตนเอง ในบริบทของปัจจัยด้านความสอดคล้องระหว่างธุรกิจหลักกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรสามารถนำเอาทฤษฎีการเสาะหาสาเหตุ (Attribution theory) มาอภิปรายได้ดังนี้ว่า หากองค์กรให้การสนับสนุนประเด็นทางสังคมที่มีความสอดคล้องกับธุรกิจหลักของตนเอง อาจส่งผลให้สาธารณชนมีการประเมินผลการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรแตกต่างและสูงกว่าการสนับสนุนประเด็นทางสังคมที่ไม่มีความสอดคล้องกับภาพลักษณ์

ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชน บางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่า 1) ชาวชุมชนได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำด้วยใจจริงช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้เท่าที่ตนทำได้โดยไม่อยู่นิ่งเฉยเพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งด้วยการที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และในด้านองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา

คือ เป็นผู้ที่พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งร่างกายแรงใจ รวมทั้งด้านเวลาและเป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์โดยประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยการยึดคุณธรรมจริยธรรม พร้อมกับมีความขยันอดทน และเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดีเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายเป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่น ได้ถ่ายทอดความรู้ความสามารถของตนให้กับผู้อื่นและมีภาวะความเป็นผู้นำ และมีความกระตือรือร้น

2) การขัดเกลาทางสังคมผ่านสถาบันต่าง ๆ คือ ครอบครัว ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจา การทำตนให้เห็นเป็นแบบอย่าง การลงโทษ การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัล สร้างกฎเกณฑ์ ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านศาสนา ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจา สร้างกฎเกณฑ์ข้อตกลงร่วมกัน การให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านโรงเรียน ได้แก่ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจา การลงโทษ การให้รางวัล การทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง 3) การเปรียบเทียบการขัดเกลาทางสังคม แต่ละสถาบัน วิธีการที่ทุกสถาบันใช้ คือ การขัดเกลาทางสังคมทั้งครอบครัวศาสนา และโรงเรียน ได้ใช้มากที่สุด คือ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจาและวิธีการทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง รวมถึงวิธีการลงโทษ ทั้งวาจา และตีด้วยไม้เรียวในการเปรียบเทียบรูปแบบการเลี้ยงดูหลัก ๆ ที่ทุกสถาบันให้ความสำคัญ ในการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ วิธีการอบรมที่เหมือนกันทั้งสามสถาบัน คือ การอบรมสั่งสอนด้วยวาจา และวิธีการทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง เมื่อพิจารณาเฉพาะในวิธีการลงโทษ และวิธีการจูงใจให้รางวัล พบว่า สถาบันที่นำมาใช้คือครอบครัว และโรงเรียน ในขณะที่สถาบันทางศาสนาไม่เน้นใช้วิธีการนี้ ส่วนวิธีการให้เรียนรู้ด้วยตนเอง สถาบันที่ใช้วิธีนี้มากที่สุด คือ ครอบครัว และศาสนา สำหรับวิธีการ สร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันนั้นสถาบันครอบครัวได้นำมาใช้

ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาประกอบด้วย 1) รูปแบบการมีส่วนร่วม กับองค์การบริหารส่วนตำบล 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง 4) รูปแบบการมีส่วนร่วม ของศิษย์เก่า 5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย (ผู้แทนครูผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียน) 6) รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน 7) รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพ และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 8) รูปแบบการมีส่วนร่วม ของประชาชนทั่วไปในชุมชน 9) รูปแบบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ 10) รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และสถานประกอบการ 11) รูปแบบการมีส่วนร่วม ของศูนย์อำนวยการเครือข่าย และ 12) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน

2. กระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจความต้องการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา ขั้นที่ 3 การวางแผนพัฒนา

สถานศึกษาตามวิสัยทัศน์พันธกิจ ชั้นที่ 4 ชั้นการดำเนินการ ชั้นที่ 5 ชั้นการประเมินผล
ชั้นที่ 6 ชั้นการร่วมรับผลประโยชน์

3. ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 4 ระดับ
คือ 1) ระดับร่วมวางแผนตัดสินใจ 2) ระดับปฏิบัติการ 3) ระดับการรับประโยชน์
4) ระดับการประเมินผล

4. ปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประกอบด้วยปัจจัย และเงื่อนไขภายในโรงเรียนได้แก่ปัจจัยด้านผู้บริหารมี 7 ด้าน ปัจจัยด้านครู
และบุคลากรทางการศึกษามี 17 ด้าน ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 5 ด้าน
ปัจจัยด้านโรงเรียนมี 9 ด้าน ปัจจัย และเงื่อนไขภายนอกโรงเรียนประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านชุมชน
มีทั้งหมด 19 ด้าน 2) ปัจจัยด้านการเมืองมี 4 ด้าน 3) ปัจจัยด้านงบประมาณ 4) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม
5) ปัจจัยด้านทรัพยากร และสภาพแวดล้อมในชุมชน 6) ปัจจัยด้านสื่อ และเทคโนโลยี
7) ปัจจัยที่เกิดจากข้อเสนอแนะของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์การมหาชน)

5. ยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การศึกษาสภาพแวดล้อมชุมชน 2) ยุทธศาสตร์การศึกษาประวัติ
ความเป็นมา และสภาพชุมชน 3) ยุทธศาสตร์การศึกษาประวัติความเป็นมา และสภาพปัจจุบัน
ของสถานศึกษา 4) ยุทธศาสตร์การปรับบุคลิกภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา
5) ยุทธศาสตร์การปรับบุคลิกภาพการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา และ
6) ยุทธศาสตร์การปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

6. ผลกระทบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย
ผลกระทบต่อนักเรียนผลกระทบต่อครู และบุคลากรทางการศึกษาผลกระทบต่อคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานผลกระทบต่อชุมชน และผลกระทบต่อโรงเรียน

7. บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยบทบาท
ของผู้บริหารบทบาทของครู และบุคลากรทางการศึกษาบทบาทของผู้เรียนบทบาทของผู้ปกครอง
บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล
และบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน

8. การเข้ามามีมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 4 ลักษณะ คือ
1) การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และร่วมดำเนินงาน
3) การมีส่วนร่วมควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานของ โรงเรียน 4) การมีส่วนร่วมในการรับบริการ
และรับความช่วยเหลือจากโรงเรียน

9. วิธีการในการเข้ามามีส่วนประกอบด้วย 2 วิธี คือ 1) การเข้ามามีส่วนร่วม โดยความสมัครใจหรืออาสาสมัคร 2) การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักจูงหรือชักชวน

10. อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 บริบท คือ บริบทจากโรงเรียน และผู้บริหาร บริบทด้านผู้ปกครอง และบริบทด้านชุมชน

รักศักดิ์ ทองเกิด และพัชราภรณ์ เกษะประกร (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง รับรู้ และเข้าร่วม กิจกรรมด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทธนาคารกสิกรไทยจำกัด (มหาชน) ที่มีผลต่อความพึงพอใจด้านปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ในสายตาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อรับรู้ และเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมประเภทการส่งเสริมประเด็นทางสังคม (โครงการปลูกป่าชายเลน) จะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ ด้านความน่าเชื่อถือด้านความแน่นอน สามารถคาดคะเนได้ ด้านความสนใจร่วมกัน ด้านการมีประโยชน์ร่วมกัน ด้านความใกล้ชิด และด้านความยั่งยืนภายในชุมชน และสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมประเภทการตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม (โครงการ Saving more: อยากเห็นคนไทยมีเงินออมเพิ่มขึ้น) จะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความแน่นอนสามารถคาดคะเนได้ ด้านการมีประโยชน์ร่วมกัน ด้านความใกล้ชิด และด้านการแบ่งปันข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อรับรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมประเภทการตลาดเพื่อสังคมขององค์กร (โครงการ K SME Care) จะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ด้านความไว้วางใจและด้านความใกล้ชิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อรับรู้และเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมประเภทการบริจาคตรง (โครงการบริจาคมูลนิธิกสิกรไทยเพื่อโครงการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส) จะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ด้านการแบ่งปันข้อมูล และด้านความยั่งยืนภายในชุมชน และสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อรับรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมประเภทอาสาสมัครช่วยเหลือชุมชน (โครงการค่ายอาสาพัฒนาชนบท) ให้ทุนสนับสนุนเยาวชนเพื่อพัฒนาโรงเรียนด้อยโอกาสในเขตชนบท) จะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความแน่นอนสามารถคาดคะเนได้

ด้านความสนใจร่วมกัน ด้านการมีประโยชน์ร่วมกันด้านความใกล้ชิด และด้านความยั่งยืน ภายในชุมชนและสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครเมื่อรับรู้ และเข้าร่วมกิจกรรม ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมประเภทข้อปฏิบัติทางธุรกิจ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (โครงการส่งเสริมการเรียนรู้กับสถาบันการศึกษาด้วยการรับนักศึกษาเข้ามาฝึกงานในช่วงปิดภาคเรียน) จะมีความพึงพอใจต่อปัจจัยของคุณภาพความสัมพันธ์ ด้านความไว้วางใจด้านความแน่นอน สามารถคาดคะเนได้ด้านการมีประโยชน์ร่วมกัน ด้านการแบ่งปันข้อมูลและด้านความยั่งยืน ภายในชุมชน และสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เอก เอกสกุล (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของส่วนบุคคลต้องเป็นผู้ที่มุ่งมั่นเสียสละ ทั้งเวลาการเป็นผู้ให้การแบ่งปันการเสียสละนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจะได้มีความสุขเมื่อช่วยให้ผู้อื่นมีความสุขต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมใหญ่ สำหรับแนวคิดคุณลักษณะจิตอาสาของผู้ที่เข้าร่วมงานในทีมนั้นมีความเห็นว่าจะต้องไว้วางใจได้ ต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่เอาผลประโยชน์เข้าตัวเอง ไม่เบียดเบียนคนอื่น และมีความรู้สึกได้บำเพ็ญประโยชน์จริง ๆ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสาตามการรับรู้ส่วนใหญ่ มาจากบริบททางสังคมซึ่งพอเป็นต้นแบบให้กับชุมชน

ประจวบ ขวัญมัน, ฉันทนา จันทร์บรรจง, ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และอนุชา กอนพ่วง (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตชายแดนไทย-พม่า พบว่า

1. สภาพการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตชายแดนไทย-พม่าที่มีการปฏิบัติที่ดี คือ 1) ด้านปัจจัยที่มีผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ มีเป้าหมายซึ่งมุ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม มีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน 2) ด้านกระบวนการเน้นการปฏิบัติจริงโดยมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน โดยวางแผนดำเนินงานตามแผนและประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม (P-D-C-A) ตามแนวทางที่เสนอแนะ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ด้านผลผลิตเกิดประสิทธิผลในระดับสูง เช่น กิจกรรมการทำความสะอาดชุมชน กิจกรรมการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย กิจกรรมวันเด็กชนเผ่าเพื่อความสามัคคี เป็นต้น ส่วนแนวทางการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคม

และสาธารณประโยชน์ที่ต้องการให้ดำเนินงาน คือ ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตชายแดนไทย-พม่าเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดเกี่ยวกับบริหารกิจกรรม เพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ให้มากขึ้น และให้ดำเนินการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอไว้ โดยเน้นการสร้างสันติสุขร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรมของชายแดนไทย-พม่า

2. รูปแบบที่สร้างขึ้น โดยได้รับมติเอกฉันท์จากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยนำเข้าได้แก่มีนโยบายการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่ชัดเจน มีผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนนโยบายอย่างจริงจัง มีการมอบหมายความรับผิดชอบและบทบาทที่ชัดเจนให้กับครูที่ปรึกษากิจกรรม มีงบประมาณเพียงพออาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์เพียงพอและมีระยะเวลาที่เหมาะสม

2.2 กระบวนการ ได้แก่ การวางแผนการปฏิบัติตามแผนการติดตามประเมินผลการปรับปรุงแก้ไข และการมีส่วนร่วม

2.3 ผลผลิตได้แก่พฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนที่มีต่อครอบครัวเพื่อน โรงเรียนชุมชนท้องถิ่น และสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

3. รูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตชายแดนไทย-พม่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการประเมินจากผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้ปกครองนักเรียนว่า มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากและมีความเป็นไปได้ในระดับมาก

วัลลภา เกลิมวงศาเวช (2555) ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลกได้นำมาปรับใช้เป็นหนึ่งในนโยบายหลักในแง่ของการสร้างกรอบของความรับผิดชอบต่อองค์กรควรมีต่อสังคมการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมว่า ส่วนใหญ่เกิดจากความรับผิดชอบต่อผลกระทบทั้งที่เกิดขึ้นแล้ว และที่อาจจะเกิดขึ้นทั้ง โดยตรงหรือโดยอ้อมจากการดำเนินกิจการขององค์กรไม่ว่าจะในลักษณะใดต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนรวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับผู้คนเหล่านั้นไม่ว่าจะในแง่ของการเมืองเศรษฐกิจหรือสังคมด้วยเหตุนี้ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร จึงถือว่าเป็นพันธกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ผู้คนในทุกภาคส่วน ไม่เว้นแม้ในวงการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์กรในระดับอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นในระดับสากลหรือในระดับประเทศต่างมีความตื่นตัว

เกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นเวลากว่าทศวรรษ จะเห็นได้ว่าไม่เพียงแต่ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร จะถูกนำมาปรับใช้เป็นนโยบายหลัก และกลยุทธ์ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยหายัง รวมถึงการวางแผนและการลงมือทำโครงการต่าง ๆ ในหลากหลายด้านเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง กับข้อตกลงที่ให้ไว้ในนโยบาย ทั้งนี้เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งสังคมที่ดีและน่าอยู่อย่างยั่งยืนแรงจูงใจ ต่อพนักงานในการพัฒนาองค์กร ความภักดี และความพึงพอใจของลูกค้า การลดต้นทุนการดำเนินงาน การลดความเสี่ยงทางธุรกิจและการลดเงื่อนไขหรือข้อบังคับทางกฎหมายต่อองค์กร จึงนับเป็น โอกาสที่ดีต่อธุรกิจประเทศกำลังพัฒนาที่ทำให้กำไร และภาพลักษณ์องค์กรได้รับการยอมรับเป็นที่จดจำ และเท่ากับช่วยลดต้นทุนการโฆษณาขององค์กรได้ในระยะยาว

กัญญรัตน์ หงส์วรรณท์ (2557) ศึกษาเรื่องการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม: กลยุทธ์ และโอกาสขององค์กรธุรกิจประเทศกำลังพัฒนาในสังคมพลวัต มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอว่าทำไมองค์กรธุรกิจกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ควรนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม มาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความสอดคล้องกับองค์มาตรฐาน โลก และเพื่อเสนอถึง กลยุทธ์ การดำเนินงานตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ สามารถสร้างความคุ้มค่าด้านผลกำไร และความคุ้มค่าด้านภาพลักษณ์ในสังคมพลวัตได้เพียงใด โดยวิเคราะห์ และสังเคราะห์จากงานวิจัยกลุ่มเนสต์เดี่ยวในประเทศอินเดีย และกลุ่มธุรกิจประเทศไทยที่นำแนวคิด ความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ในการกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งประโยชน์ที่ได้ประกอบ ไปด้วยการทำให้ชื่อเสียงองค์กรเป็นที่ยอมรับเพิ่มขึ้น โอกาสการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร การเพิ่มแรงจูงใจต่อพนักงาน ในการพัฒนาองค์กรความภักดี และความพึงพอใจของลูกค้าการลดต้นทุนการดำเนินงาน การลดความเสี่ยงทางธุรกิจ และการลดเงื่อนไขหรือข้อบังคับทางกฎหมายต่อองค์กร จึงนับเป็น โอกาสที่ดีต่อธุรกิจประเทศกำลังพัฒนาที่ทำให้กำไร และภาพลักษณ์องค์กรได้รับการยอมรับเป็นที่จดจำ และเท่ากับช่วยลดต้นทุนการโฆษณาขององค์กรได้ในระยะยาว

รัตน์ชัย ศรีสุวรรณ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า องค์กรประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ธรรมาภิบาล (Organizational governance) 2) สิทธิมนุษยชน (Human rights) 3) การปฏิบัติ ด้านแรงงาน (Labour practices) 4) สิ่งแวดล้อม (Environment) 5) การปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair operation practices) 6) ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer issues) 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาชุมชน (Community involvement and development) เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์

กับแนวทางการบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบข่ายการบริหารโรงเรียน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นพหุวิธีการที่มีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์ และมีความถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องกับทฤษฎีหลักการแนวคิดตามกรอบการวิจัย

ศุภชัย จันทร์งาม, ราเชนทร์ นพณัฐ, และกนิษฐา คุณมี (2557) บทคัดย่อการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนในด้านการจัดการศึกษากรณี: โรงเรียนเทศบาล 4 (พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ) ในสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนโดยมีกิจกรรมการเชิญผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่กิจกรรมการจัดงานพบปะสังสรรค์ศิษย์เก่า เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญน้อยที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

บราวน์ และคลอค (Brown & Cloke, 2009) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Corporates social responsibility in higher education) ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการองค์กรโดยใช้แนวคิด และหลักการการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในสถาบันอุดมศึกษานี้ ช่วยให้เกิดผลกระทบด้านการตลาดและพัฒนาบทบาทหน้าที่และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษอย่างมากในศตวรรษที่ 21 นี้ แม้ว่าจะยังมีผู้บริหารระดับสูงในมหาวิทยาลัยในอังกฤษที่จะต้องทำความเข้าใจประเด็นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้ชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ของมหาวิทยาลัยที่นำกระบวนการความรับผิดชอบต่อสังคมไปใช้ในการพัฒนาองค์กรว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ และสามารถช่วยองค์กรพัฒนาได้อย่างแท้จริง

เชสเตอร์ (Chester, 1966 อ้างถึงใน วราภรณ์ ทับละคร, 2552) พบว่า การบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพสูง เกิดจากการส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ครูควรมีส่วนร่วมในการวางแผน อภิปรายปัญหาการเรียนการสอน เปลี่ยนกันเขียนชั้นเรียน และสังเกตการสอน มีวิทยากรมาบรรยาย ประชุมปฏิบัติการด้านเทคนิคการสอน การสร้าง และใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน

โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1981) การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม การตัดสินใจ ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติ ตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

เดวิด, คาไรรา และคอนคาลเวส (David, Carreira, & Goncalves, 2010 cited in Kazemi & Estendsi, 2011) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและความรับผิดชอบ ต่อสังคม: หลักฐานจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศโปรตุเกส (Performance indicators and corporate social responsibility: Evidence from portuguese higher education institutions) การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการของ มหาวิทยาลัยในโปรตุเกส เพื่อให้บรรลุพันธกิจ และเป้าหมายของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นองค์กรที่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพ โดยไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาผลกำไร และพัฒนา ระบบการบริหารจัดการสิทธิประโยชน์โดยใช้กระบวนการเชิงกลยุทธ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของสถาบันระดับอุดมศึกษามีความสัมพันธ์กับ ความรับผิดชอบต่อสังคมและเน้นผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ เช่น ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และสภาพทางเศรษฐกิจของภาคส่วนด้านการบริหารจัดการของรัฐที่มหาวิทยาลัยต้องให้การช่วยเหลือ ซึ่งเป็นบทบาทของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จะต้องให้การสนับสนุนการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในสังคม และสถาบันการศึกษาเองด้วย ซึ่งตัวบ่งชี้เหล่านี้เป็นที่มาของข้อมูลที่ต้องการ ที่สามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนการบริหารจัดการ และกระบวนการตัดสินใจในการบริหารจัดการสถาบัน

Gabzdylova (2008) พบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดที่เป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ คือ ค่านิยมความชอบ และความพอใจส่วนตัว รองลงมาคือ คุณภาพสินค้า และความต้องการของลูกค้า ถึงแม้ว่าบริษัทผลิตไวน์ของนิวซีแลนด์จะถูกควบคุมโดยตลาด แต่ก็ไม่ได้มีผลต่อการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ และบริษัทเองก็ไม่ได้รับอนุญาต ให้เพิ่มราคาในฐานะที่บริษัทปลูกองุ่นโดยใช้วิธีออร์แกนิกนอกเหนือจากนั้นข้อบังคับทางสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของบริษัทการศึกษาครั้งนี้ได้ช่วยเพิ่มความเข้าใจ ที่มีต่อสถานะความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมผลิตไวน์ของนิวซีแลนด์ในปัจจุบันว่า เป็นตัวผลักดันที่ควบคุมสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและผู้ถือหุ้นของบริษัทต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจและอนาคตของอุตสาหกรรมผลิตไวน์ของประเทศนิวซีแลนด์

Kruger (1999) ได้ศึกษาการจัดการคุณภาพโดยรวม: เครื่องมือสำหรับการปรับปรุงโรงเรียน โดยใช้หลักการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางในการศึกษา พบว่า พฤติกรรมของผู้บริหาร

เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมหลักการจัดการคุณภาพโดยรวม ผู้นำด้านการสนับสนุน และ การช่วยเหลือทำให้การปรับปรุงเป็นไปอย่างต่อเนื่องจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านคุณลักษณะ และพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพจะเห็นว่าคุณลักษณะ และพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการจัดการคุณภาพโดยรวม ซึ่งคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพประกอบด้วยคุณลักษณะ และพฤติกรรม 8 ประการ ได้แก่ ทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกความมุ่งมั่น ในการทำงานสนับสนุน และช่วยเหลือลูกน้องมีความสามารถในการใช้ข้อมูลสถิติในการตัดสินใจ มีความสามารถในการสื่อสารใช้แรงจูงใจในการบริหารรวมทั้งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวัดตัวแปรคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งคุณภาพ โดยครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 8 ประการดังกล่าว

เลโต และซิลวา (Leitao & Silva, 2007) ทำการศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม และสังคมการตลาด: บทบาทที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนนโยบายสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำกลยุทธ์การสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม มาใช้ในมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนนโยบายสาธารณะในการพัฒนาประเทศของโปรตุเกส อันดับแรกกระบวนการซีเอสอาร์ ควรได้รับการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยเพื่อวิเคราะห์แบบบูรณาการ ระหว่างการตลาด เศรษฐกิจ มานุษยวิทยา และประเด็นปัญหาทางสังคมรวมถึงการปฏิบัติการใน 3 ระดับ คือ การวิเคราะห์ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล อันดับสองเพื่อเตรียมรับผลกระทบ จากการพัฒนาของนโยบายสาธารณะ สังคมการตลาดที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งควรนำไปสู่การปฏิบัติ ร่วมกันระหว่างสถาบัน และเครือข่ายในสังคม

Kazemi & Estendsi (2011) ศึกษางานวิจัยเรื่อง Investigation of the corporate social responsibility (CSR) dimension in private financial Institutes case study: Two iranian private bank ได้ศึกษาว่าผู้บริหารให้ความสำคัญ และมีมุมมองกับ CSR ขององค์กรอย่างไรด้วยกรณีศึกษา ธนาคารเอกชน 2 แห่งในประเทศอิหร่าน ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์ทั้งผู้บริหารระดับนโยบายและระดับผู้จัดการพบว่า ทัศนคติของผู้นำองค์กรคือประเด็นสำคัญของการทำ CSR ที่จะทำให้แนวคิด CSR สามารถส่งต่อไปยังหน่วยงานระดับล่างได้

Newby (1998) ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพโดยรวมในโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาเปรียบเทียบในโรงเรียนที่มีการนำระบบบริหารคุณภาพโดยรวมมาใช้จำนวน 4 โรงเรียน กับโรงเรียนที่ไม่มีการนำระบบบริหารคุณภาพโดยรวมมาใช้จำนวน 4 โรงเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องการฝึกอบรมและความเข้าใจแนวคิด ในเรื่องระบบบริหารคุณภาพโดยรวม นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างในเรื่องการตอบสนอง

ความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนซึ่งถือว่าความพึงพอใจของนักเรียน และผู้ปกครอง เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียน

ศิริรามศ, นิ่ง และติง (Sriramesh, Ng, Ting, 2007) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ และการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และการประชาสัมพันธ์ในประเทศสิงคโปร์ (Corporate social responsibility and public relations: Perception in singapore) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารระดับสูงมีความสามารถในการให้คำนิยาม แนวคิด แนวทางการวัดผล และสามารถระบุ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมแต่ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ ยังคงมีกรอบความคิดเฉพาะในส่วนของกรบิรจาคเท่านั้นเป็นกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม แรงจูงใจขององค์กรในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ จะมีแรงขับจากความสะดวก และความพร้อมขององค์กรซึ่งยังขาดในส่วนของความมีพันธะสัญญา ในการที่จะประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากบริษัทต่าง ๆ ไม่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่แรก

แซมมวล โอลินอร์ (Samuel oliner, 1999) ได้ทำการศึกษากลุ่มบรรพชาธรรณิกยต่าง ๆ กลุ่ม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเอื้อเพื่อผู้อื่นมีอยู่หลายด้านด้วยกัน เช่น ได้รับแบบอย่างที่ดี จากผู้ปกครอง มีความกล้าหาญความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ความใส่ใจการมีศีลธรรม ไม่ปรารถนา ที่จะเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ เคารพตนเองรับผิดชอบต่อสังคม พึงพอใจในตนเอง รัก ความยุติธรรม เชื่อว่าทุกอย่างแก้ไขได้ใส่ใจ หลักศาสนารู้สึกว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ควรกระทำต้องการช่วยเหลือชุมชนต้องการความใกล้ชิดใส่ใจหลักศาสนารู้สึกว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ต้องการช่วยเหลือชุมชนต้องการความใกล้ชิดพัฒนาตนเอง และลดความรู้สึกลึกผิด

ชิป (Shipe, 1998) ได้ศึกษาการจัดการคุณภาพโดยรวมในโรงเรียน โดยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ในลักษณะการศึกษาเป็นรายกรณี พบว่า การจัดการคุณภาพโดยรวมจะเกี่ยวข้องกับการวางแผนกลยุทธ์ การสนับสนุนจากผู้บริหารที่เข้มแข็ง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ การปรับปรุง การสื่อสาร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่เหมาะสม การใช้การอบรมในการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะจะสอดคล้องกับการใช้ทฤษฎีแรงจูงใจ ในการบริหารงาน

วิลเลียม (William, 2006) ศึกษาวิจัยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กร ธุรกิจไทยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับความเป็นบรรษัทภิบาล ขององค์กรและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่สุดที่บ่งบอกถึงความเป็น บรรษัทภิบาลขององค์กรซึ่งมีผลต่อองค์กรทั้งในระดับนโยบาย และวิธีการดำเนินงาน

Wheelen & Hunger (2002 อ้างถึงใน จีราวรรณ บุญศรีวงศ์, 2557) กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ชุดของการตัดสินใจ และการปฏิบัติการต่าง ๆ ทางด้านการบริหาร ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการดำเนินงานระยะยาวของบริษัท ประกอบด้วย การตรวจสอบสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร การจัดทำกลยุทธ์ ซึ่งเป็นแผนกลยุทธ์หรือแผนระยะยาว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัย เป็น 2 ขั้นตอนคือ เริ่มจาก ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นกำหนดองค์ประกอบตัวบ่งชี้สร้างตัวแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical model) ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการทดสอบ ความสอดคล้องขององค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยตามขั้นตอน และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาสภาพปัจจุบันความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อรวบรวมเป็นกรอบแนวคิดในการร่างรูปแบบ การจัดการความรู้ โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) การสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ครูและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา เพื่อรวบรวมเป็นกรอบแนวคิดในการร่างรูปแบบการจัดการความรู้ ดังนี้

1. ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) จากการวิเคราะห์ เอกสาร (Documentary analysis) โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ทั้ง ใน และต่างประเทศ ทบทวนวรรณกรรม หลักการ แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับ ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ศึกษาเอกสารการประชุม อบรมสัมมนาและ ผลการดำเนินการของหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จทั้งรูปแบบเอกสาร และการศึกษานำร่อง สรุปได้เป็นองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสา ต่อสังคม การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ตามแนวคิดของ (ISO 26000) Kotler & Nancy (2005); Matten and Moon (2004); Carrol (1991); พิชามญชุ์ กรวัฒน์กุลตย์ (2553); Matten and Moon (2004); ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ร่วมกับการศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียนและครู ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10-20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 จำนวน 20 คน นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย หาแนวทางการสร้าง

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและจัดร่างรูปแบบองค์ประกอบ ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นที่ยอมรับของชุมชน และมีความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่างเป็นองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้และทำการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยใช้การสังเกต และเข้าไปร่วมเก็บข้อมูลในสถานศึกษาพร้อมทั้งสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview) จากผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบความสำเร็จจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกอย่างเจาะจง จำนวน 10 แห่ง โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่น
- โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลงานดีเด่นด้านความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนที่ดี จำนวน 5 โรงเรียน
- โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสามอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 5 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหาโดยใช้การสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครอบคลุมประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ตามกรอบของประเด็นองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลตอบได้อย่างเสรีตามความพอใจ โดยผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงเหตุผลประกอบได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อประเด็นในการสัมภาษณ์ในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนแห่งนั้น

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องจาก วารสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. ศึกษารูปแบบวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการวิจัยทางการศึกษาของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538)
3. ร่างแบบสัมภาษณ์นำไปเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ (Face validity) และนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามปฏิบัติการ (Index of item objective congruence หรือ IOC) และคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้น นำมาเป็นประเด็นในการจัดทำแบบสัมภาษณ์
4. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อศูนย์ วัฒนธรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อให้คณะศึกษาศาสตร์ดำเนินการขอออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ประสานงานผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นที่ตั้งของ โรงเรียนเพื่อขอเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย
3. ผู้วิจัยประสานงานกับผู้อำนวยความสะดวกสถานศึกษาด้วยตนเอง โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขอความยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัยอย่างเป็นทางการ
4. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพร้อมทั้งอัดคลิปวิดีโอสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งด้วยวาจา ผู้วิจัยจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field note) เพื่อใช้ประกอบการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารมาเรียบเรียงวิเคราะห์ เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 โรงเรียน มารวบรวมประเด็นจัดหมวดหมู่ความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้

3. นำข้อมูลที่จัดประเด็นแล้วมาจัดลำดับความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาสร้างเป็นแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทดสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อทราบแนวความคิด ความหมาย และองค์ประกอบต่าง ๆ ของความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 กำหนดตัวบ่งชี้ย่อยและตัวบ่งชี้หลักของความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม

1.3 สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามกระบวนการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย บทบาทหรือสถานะ การปฏิบัติงานหรือการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert)

1.4 นำแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 106 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม การบริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
1.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม การบริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
1.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เป็นเหลือ	ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริม และการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
1.4.4 ดร.สถาพร พงษ์พิบูล	อาจารย์ประจำศูนย์นวัตกรรม การบริหาร และผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

1.4.5 ดร.สุกิจ โปธิ์ศิริกุล

ผู้อำนวยการ โรงเรียนวังจันทร์วิทยา

จังหวัดระยอง มัธยมศึกษา เขต 18

เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้ภาษาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของแบบสอบถามในแต่ละข้อ และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ใช่อันเป็นตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม

1.5 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: *IOC*) ระหว่าง 0.6-1.0 จากนั้นผู้วิจัยทำการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 นำแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียนครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 6 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ศึกษาจริงที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

1.7 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) โดยผู้วิจัยเลือกข้อคำถามเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

จากการทดลองใช้เครื่องมือกับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า

1.7.1 เครื่องมือวัดการรับรู้ประเด็นทางสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .89 แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .59 ถึง .77

1.7.2 เครื่องมือวัดการรับรู้การให้บริการต่อสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .92 แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .61 ถึง .89

1.7.3 เครื่องมือวัดการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .87 แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .62 ถึง .80

1.7.4 เครื่องมือวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .85 แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .60 ถึง .78

1.7.5 เครื่องมือวัดการสร้างจิตสาธารณะช่วยเหลือชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .88 แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .64 ถึง .83

1.7.6 เครื่องมือวัดการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .93 แต่ละข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนก โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อ กับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง .67 ถึง .88

1.8 นำแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน ตอบเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษา และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11,229 คน จาก 195 โรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเป็นหน่วยสุ่ม 5 ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานำร่อง ครั้งที่ 1 จำนวน 20 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 7 คน ผู้ปกครองจำนวน 7 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน จำนวน 6 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 30 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 10 คน ครู จำนวน 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 10 คน ในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 (รายละเอียดในภาคผนวก)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ดังนี้

2.2.1 กำหนดจังหวัดในภาคตะวันออก จำนวน 9 จังหวัด โรงเรียน เป็นหน่วยสุ่มแรก

2.2.2 สุ่มครั้งที่ 1 โดยการสุ่มแบบง่ายด้วยการจับฉลากรายชื่อจังหวัด 9 จังหวัด ได้จังหวัดมา 5 จังหวัด

2.2.3 กำหนดให้ 5 จังหวัดเป็นหน่วยสุ่มครั้งที่ 2 เพื่อสุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดละ 10 โรงเรียน

2.2.4 สุ่มครั้งที่ 2 โดยการสุ่มแบบง่ายด้วยการจับฉลากรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน 5 จังหวัด จังหวัดชลบุรี สมุทรปราการ ระยอง ปราจีนบุรี และจันทบุรี จังหวัดละ 10 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 4 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ได้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม 50 โรงเรียน

2.2.5 กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 50 โรงเรียน จำนวน 300 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน 100 คน ครู 100 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 100 คน เป็นหน่วยการสุ่มหน่วยที่ 3

2.2.6 สุ่มครั้งที่ 3 เป็นการสุ่มแบบจำเพาะเจาะจงและการสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีจับฉลาก โดยกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน และจับฉลากรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละโรงเรียน 2 คน เข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 300 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 100 คน ครู 100 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 100 คน

3. ขั้นตอนการทำวิจัย

3.1 นำแบบสอบถามตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 300 ฉบับ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูงเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การรวบรวมข้อมูล

4.1 นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขออนุญาต และอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับแนบซองเปล่า

เขียนชื่อผู้รับ และติดแสตมป์เรียบร้อยแล้วเพื่อการส่งแบบสอบถามคืนมายังผู้วิจัย ส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียน ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดส่งด้วยตนเองให้แก่โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 50 โรงเรียน โรงเรียนละ 6 ฉบับ รวม 300 ฉบับ

4.2 ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง เพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

5.1 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (บุญเชิด ภิญ โญอนันตพงษ์, 2545)

5.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม จากการวัดแต่ละตัวแปร (Item-total correlation) ของไวร์สมา และจัวร์ส (Wiersma & Jurs, 1990, pp. 139-147) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หลังจากนั้นได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจ $r = .20$ ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถามที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 อ้างใน บัญชา ปลื้มอารมย์, 2557, หน้า 117)

5.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยรวมและรายองค์ประกอบของแบบสอบถาม ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค โดยค่าแอลฟาควรมากกว่า .60 (บุญเชิด ภิญ โญอนันตพงษ์, 2545)

5.4 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบสอบถาม ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.5 วิเคราะห์หาความเหมาะสมโดยรวมและรายองค์ประกอบของแบบสอบถาม ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยการหาค่าเฉลี่ย โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	มีความเหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	มีความเหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	มีความเหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

5.6 ค่าความเชื่อมั่น โดยรวมและรายองค์ประกอบของแบบสอบถาม ความรับผิดชอบ ต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยค่าแอลฟาควรมากกว่า .60 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2545)

5.7 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index = GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index = AGFI)

5.8 วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) ในครั้งนี้ ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง ในการประมวลผลดังนี้

1. วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของตัวแบบการวัดในแต่ละองค์ประกอบ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) ซึ่งเป็นการประเมินผล ความถูกต้องของโมเดล โดยประเมิน 2 ส่วน คือ ประเมินความกลมกลืนของโมเดลแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม (Overall model fit measure) และประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ ในส่วนประกอบที่สำคัญของโมเดล (Component fit measure) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) โดยการประเมินในส่วนนี้จะนำไปสู่การพัฒนาโมเดลต่อไปด้วยเกณฑ์ที่ใช้ ในการตรวจสอบโมเดล ในงานวิจัยมีดังนี้

1.1 ประเมินความกลมกลืนของ โมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม ค่าสถิติ ที่ใช้ในการประเมินความกลมกลืน ได้แก่

1.1.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistic) จะทำการทดสอบว่า เมทริกซ์ ความแปรปรวนร่วมของประชากรแตกต่างจากเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าหรือไม่ (Bollen, 1989) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนแบบที่ 1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังนั้น ถ้าค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เมทริกซ์ ความแปรปรวนร่วมของประชากร ไม่แตกต่างจากเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วม จากการประเมินค่าสรุปได้ว่าโมเดลมีความกลมกลืน กับข้อมูลเชิงประจักษ์

1.1.2 คำนีบ่งบอกความกลมกลืน (Fit index) เป็นดัชนีที่บ่งบอกถึงความกลมกลืนของข้อมูลเชิงประจักษ์กับ โมเดลที่กำหนดขึ้น ได้แก่ คำนีจีเอฟไอ (GFI) (Goodness of fit index) คำนีเอจีเอฟไอ (AGFI) (Adjusted goodness of fit index) คำนีเอนเอฟไอ (NFI) (Normal fit index) และคำนีไอเอฟไอ (IFI) (Incremental fit index: IFI) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 แต่ค่าที่สูงกว่า .90 ถือว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Arbuckle, 1995) โดยค่าที่เข้าใกล้ 1 สูงจะบ่งบอกว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลสูงด้วย (Bollen, 1989) และคำนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index: CFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และคำนี CFI ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1.1.3 คำนีอาร์เอ็มเอสอีเอ (RMSEA) (Root mean square error of approximation) เป็นดัชนีที่ถูกพัฒนาขึ้นเนื่องจากการทดสอบไค-สแควร์ ค่าสถิติขึ้นอยู่กับกลุ่มตัวอย่าง (n) ต่อชั้นแห่งความเป็นอิสระ (df) ถ้าจำนวนพารามิเตอร์เพิ่มขึ้น ค่าไค-สแควร์ ก็จะลดลง ทำให้การทดสอบมีแนวโน้มไม่มีนัยสำคัญ ค่าอาร์เอ็มเอสอีเอ (RMSEA) เป็นดัชนีบ่งบอกความไม่กลมกลืนของโมเดลกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร โดยควรมีค่าต่ำกว่า .05 แต่ไม่ควรเกิน .08 ซึ่งเป็นค่าที่พอจะยอมรับได้เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Siguaw (2000 อ้างถึงใน สุกมาศ อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ญัญโญภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27) และถ้าอาร์เอ็มเอสอีเอ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนอย่างแท้จริง (Exact fit) (Arbuckle, 1995)

1.1.4 ค่าอาร์เอ็มอาร์ (Root mean square residual: RMR) เป็นดัชนีที่วัดค่าเฉลี่ยส่วนที่เหลือจากการเปรียบเทียบขนาดของความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรของประชากรกับการประเมินค่า ซึ่งดัชนีจะใช้ได้ดีเมื่อตัวแปรสังเกตทั้งหมดเป็นตัวมาตรฐาน (Standard variables) โดยที่ค่าใกล้ศูนย์มากแสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Bollen, 1989)

1.1.5 ค่าชีเอ็่มไอเอ็่น/ ดีเอ็ฟ (Chi-square statistic comparing the tested model and the independent model with the saturated model: CMIN/ DF) ค่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และค่าชีเอ็่มไอเอ็่น/ ดีเอ็ฟ (CMIN/ DF) ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ประเมินความกลมกลืนของผลลัพธ์ในส่วนประกอบที่สำคัญในโมเดลภายหลังจากการประเมินความกลมกลืนของโมเดลในภาพรวมแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญมากที่ต้องประเมินคือ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ในแต่ละส่วนว่ามีความถูกต้อง และอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล การตรวจสอบนี้ จะทำให้ทราบว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างแท้จริงหรือไม่

ในแต่ละส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในงานวิจัยชิ้นนี้พิจารณาพารามิเตอร์ใน 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error) โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานควรมีขนาดเล็ก ในการตีความว่าค่าความคลาดเคลื่อนมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นพิจารณาจากค่าพารามิเตอร์ว่ามีนัยสำคัญหรือไม่ หากค่าพารามิเตอร์มีนัยสำคัญแสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน มีขนาดเล็ก หากค่าพารามิเตอร์ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่า ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน มีขนาดใหญ่ ซึ่งบ่งบอกได้ว่าแบบจำลองยังไม่ดีพอ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 53) สำหรับการประเมินค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูงนั้น เมื่อมีการประเมินค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดวางนัยทั่วไป จะถูกต้องและแม่นยำเมื่อตัวแปรสังเกตในแบบจำลองมีการแจกแจงแบบโกลังปกติหลายตัวแปร (Joreskog & Sorbom, 1999)

2.2 สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (Square multiple correlation: R^2) หรือค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรสังเกต โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าสถิติที่มีค่าสูงแสดงว่าแบบจำลองมีความเที่ยงตรง (Validity) (Joreskog & Sorbom, 1999) แต่ถ้าสถิติ มีค่าน้อยแสดงว่าแบบจำลองนั้นมีความเที่ยงตรงน้อยยังไม่มีประสิทธิภาพ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) และการพิจารณา แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ถึงร้อยละ 40 ย่อมถือได้ว่าเป็นผลลัพธ์ที่ดีและยอมรับได้ (Sarlis & Strenkhorst, 1984)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ค่าสูงสุด ต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 วิเคราะห์ความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง

6.3 สถิติวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อ โดยใช้สูตร

สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation: r)

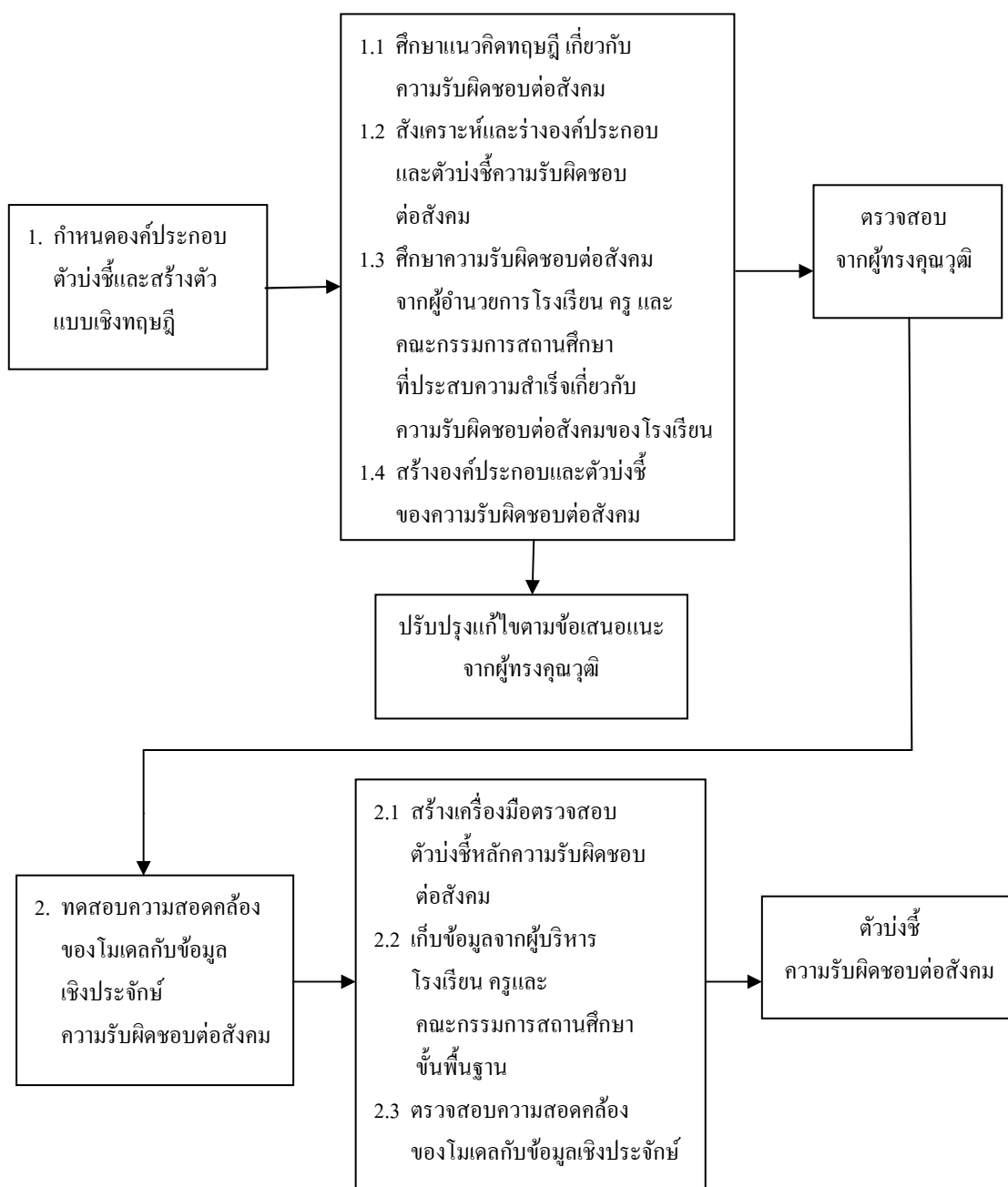
6.4 สถิติวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของคะแนนแบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สูตรอัลฟา ของครอนบาค

6.5 สถิติความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถาม

6.5.1 การแสดงค่าความสัมพันธ์รายข้อ และคะแนนรวมทั้งฉบับโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation: r)

6.5.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อดูตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูง

การวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแสดงเป็นแผนภาพแสดงการดำเนินงาน ได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาผ่านตัวแปรจำนวน 6 ตัวแปรประกอบด้วย 1) ตัวบ่งชี้การรับรู้ประเด็นทางสังคม 2) ตัวบ่งชี้การให้บริการต่อสังคม 3) ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม 4) ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน 5) ตัวบ่งชี้การสร้างจิตอาสาต่อชุมชน และ 6) ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ
3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ขององค์ประกอบ

ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด

1. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด

ตอนที่ 3 การทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตอนที่ 4 เสนอผลการพิจารณาในการนำตัวบ่งชี้สู่การปฏิบัติ

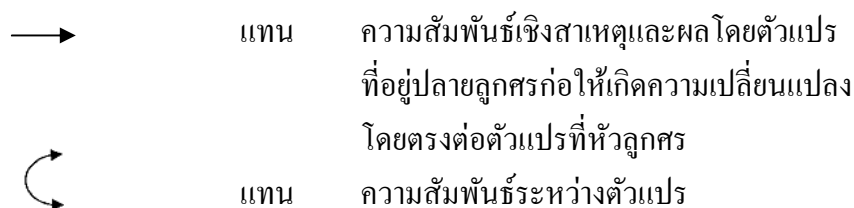
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square)
df	แทน	องศาอิสระ (Degree of freedom)
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index)
$AGFI$	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index)
NFI	แทน	ดัชนีเชิงเปรียบเทียบ (Normand fit index)
CFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index)
RMSEA	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์
λ	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading)
λ^2	แทน	ค่าความเชื่อมั่นรายด้าน (Reliability)
β	แทน	พารามิเตอร์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงภายในกับตัวแปรแฝงภายใน
γ	แทน	พารามิเตอร์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกกับตัวแปรแฝงภายใน
Δ	แทน	ผลต่างของการเปรียบเทียบ
$C.R.$	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤต (Critical ratio)
$S.E.$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error)
Standardized RMR	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
ε หรือ e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการวัด (Measurement error)
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
TE	แทน	อิทธิพลรวม
IE	แทน	อิทธิพลทางอ้อม
DE	แทน	อิทธิพลทางตรง
Z -test	แทน	ค่าสถิติทดสอบความแตกต่าง
n	แทน	จำนวนตัวอย่าง
SK	แทน	ค่าความเบ้ (Skewness)

<i>KU</i>	แทน	ค่าความโด่ง (Kurtosis)
<i>RES</i>	แทน	ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน
<i>perceive</i>	แทน	การรับรู้ประเด็นทางสังคม
<i>social</i>	แทน	ปัจจัยทางสังคม
<i>economy</i>	แทน	ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
<i>edu</i>	แทน	ปัจจัยทางการศึกษา
<i>service</i>	แทน	การให้บริการต่อสังคม
<i>job</i>	แทน	ด้านความรู้และอาชีพ
<i>health</i>	แทน	ด้านสุขภาพ
<i>coo</i>	แทน	ด้านความร่วมมือกับชุมชน
<i>improve</i>	แทน	การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม
<i>p_family</i>	แทน	ปัญหาครอบครัว
<i>p_eco</i>	แทน	ปัญหาเศรษฐกิจ
<i>p_edu</i>	แทน	ปัญหาการศึกษา
<i>p_inten</i>	แทน	ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง
<i>public</i>	แทน	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน
<i>largess</i>	แทน	การบริจาคเพื่อการกุศล
<i>festival</i>	แทน	สืบสานประเพณีวัฒนธรรม
<i>environ</i>	แทน	การจัดการสิ่งแวดล้อม
<i>volunteer</i>	แทน	การสร้างจิตอาสาต่อสังคม
<i>vo_sch</i>	แทน	จิตอาสาในโรงเรียน
<i>vo_com</i>	แทน	จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม
<i>vo_net</i>	แทน	การสร้างเครือข่ายจิตอาสา
<i>quality</i>	แทน	การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม
<i>q_std</i>	แทน	คุณภาพนักเรียน
<i>q_tea</i>	แทน	คุณภาพครู
<i>q_boss</i>	แทน	คุณภาพผู้บริหาร
	แทน	ตัวแปรแฝง (Latent variable)
	แทน	ตัวแปรสังเกตได้ (Observed variable)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ประกอบด้วย ผลการแจกแจงความถี่ และร้อยละของขนาดโรงเรียนของผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม และผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าคะแนนสูงสุด (Max) ค่าคะแนนต่ำสุด (Min) ค่าความเบ้ (SK) ค่าความโด่ง (KU) วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อการศึกษาลักษณะการกระจายและการแจกแจงของตัวแปรแต่ละตัว

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 นำเสนอการแจกแจงความถี่และร้อยละของขนาดโรงเรียนของผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดลและส่วนที่ 3 นำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การแจกแจงความถี่และร้อยละของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำแนกตามกลุ่มของผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน ($n = 300$)	ร้อยละ
ผู้อำนวยการโรงเรียน	50	16.67
รองผู้อำนวยการโรงเรียน	50	16.67
ครู	100	33.33
คณะกรรมการสถานศึกษา	100	33.33
รวม	300	100.00

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวน และร้อยละของคุณลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ตัวอย่าง พบว่า เป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เป็นรองผู้อำนวยการ โรงเรียนจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 เป็นครู จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เช่นกัน

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์โมเดล ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าสถิติบรรยายลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 300$)					
	\bar{X}	SD	Min	Max	SK	KU
การรับรู้ประเด็นทางสังคม (perceive)						
1. บัณฑิตทางสังคม (social)	3.76	.55	2.14	5.00	-.07	-.01
2. บัณฑิตทางเศรษฐกิจ (economy)	3.73	.63	2.00	5.00	.53	-.46
3. บัณฑิตทางการศึกษา (edu)	3.83	.63	2.00	5.00	-.14	-.26
การให้บริการต่อสังคม(service)						
1. ความรู้และอาชีพ (job)	3.39	.73	2.00	5.00	.22	-.55
2. สุขภาพ (health)	3.39	.80	1.00	5.00	-.21	.15
3. ความร่วมมือกับชุมชน (coo)	3.99	.61	2.00	5.00	-.28	-.07
การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม (improve)						
1. ปัญหาครอบครัว (p_family)	3.59	.70	2.00	5.00	.19	-.60
2. ปัญหาเศรษฐกิจ (p_eco)	3.36	.69	2.00	5.00	.00	-.50
3. ปัญหาการศึกษา (p_edu)	4.33	.55	2.00	5.00	-.65	.48
4. ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง (p_inten)	3.63	.73	2.00	5.00	-.10	-.75
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ (public)						
1. บริจาคเพื่อการกุศล (largess)	3.82	.68	2.00	5.00	-.09	-.38
2. สืบสานประเพณีวัฒนธรรม (festival)	4.16	.65	2.40	5.00	-.37	-.68
3. การจัดการสิ่งแวดล้อม (environ)	3.99	.61	2.00	5.00	-.28	-.07
การสร้างจิตอาสาต่อสังคม (volunteer)						
1. จิตอาสาในโรงเรียน (vo_sch)	4.36	.55	2.00	5.00	-.78	.87
2. จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม (vo_com)	4.13	.63	2.40	5.00	-.37	-.48
3. การสร้างเครือข่ายจิตอาสา (vo_net)	3.76	.75	2.00	5.00	-.13	-.40

ตัวบ่งชี้	ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 300$)					
	\bar{X}	SD	Min	Max	SK	KU
การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม (<i>quality</i>)						
1. บัณฑิตทางสังคม (<i>social</i>)	3.76	.55	2.14	5.00	-.07	-.01
2. บัณฑิตทางเศรษฐกิจ (<i>economy</i>)	3.73	.63	2.00	5.00	.53	-.46
3. บัณฑิตทางการศึกษา (<i>edu</i>)	3.83	.63	2.00	5.00	-.14	-.26

ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) สมมติ = .908

ค่า Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square = 5.127

df = 171

Sig = 000

จากตารางที่ 9 ค่าสถิติบรรยายลักษณะตัวบ่งชี้การวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง มีรายละเอียด ดังนี้

1) การรับรู้ประเด็นทางสังคม (*perceive*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ บัณฑิตทางสังคม (*social*) บัณฑิตทางเศรษฐกิจ (*economy*) บัณฑิตทางการศึกษา (*edu*) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้คะแนนด้านบัณฑิตทางการศึกษา บัณฑิตทางสังคม และบัณฑิตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.76, 3.73 และ 3.83) ตามลำดับ ซึ่งเมื่อพิจารณาความเบ้ (SK) ความโด่ง (KU) พบว่า 2 ตัวแปร มีค่าความเบ้เป็นลบ ความหมายซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ซ้าย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนด้านการรับรู้ประเด็นทางสังคม สูงกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร และ 1 ตัวแปร คือ บัณฑิตด้านเศรษฐกิจ มีค่าความเบ้เป็นบวก ความหมายซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ขวา แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนบัณฑิตด้านเศรษฐกิจต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร ส่วนค่าความโด่งของตัวแปรมีค่าเป็นลบ ทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ บัณฑิตทางการศึกษาบัณฑิตทางสังคมและบัณฑิตทางเศรษฐกิจแสดงว่าตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายค่อนข้างมาก ความหมาย คือ โค้งการแจกแจงมีลักษณะเตี้ยแบนกว่าโค้งการแจกแจงปกติ

2) ตัวบ่งชี้หลักการให้บริการต่อสังคม (*service*) ตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้ และอาชีพ (*job*) สุขภาพ (*health*) ความร่วมมือกับชุมชน (*coo*) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้คะแนนอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ตัวแปร ได้แก่ ความร่วมมือกับชุมชน, อาชีพ และสุขภาพ มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.99, 3.39 และ 3.39) ตามลำดับเมื่อพิจารณาความเบ้ (SK) ความโด่ง (KU) พบว่า ทั้ง 2 ตัวแปร มีค่าความเบ้เป็นลบซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ซ้าย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนด้านสุขภาพ และความร่วมมือกับชุมชนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร และตัวแปรด้านอาชีพ มีค่าความเบ้เป็นบวกซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ขวา แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนด้านอาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร

ส่วนค่าความโค้งของตัวแปรมีค่าเป็นลบ 2 ตัวแปร คืออาชีพ (*job*), ความร่วมมือกับชุมชน (*coo*) แสดงว่า ตัวแปรทั้งสอง มีการกระจายค่อนข้างมาก ความหมาย คือ โ้ก้งการแจกแจงมีลักษณะเดี่ยวแบนกว่า โ้ก้งการแจกแจงปกติ ส่วนค่าความโค้งของตัวแปร สุขภาพ (*health*) มีค่าเป็นบวก แสดงว่า ตัวแปรสุขภาพ (*health*) มีการกระจายค่อนข้างน้อย ความหมายคือ โ้ก้งการแจกแจงมีลักษณะสูงกว่า โ้ก้งการแจกแจงปกติ

3) ตัวบ่งชี้หลักการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคมจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ปัญหาครอบครัว (*p_family*) ปัญหาเศรษฐกิจ (*p_eco*) ปัญหาการศึกษา (*p_edu*) และ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง (*p_inten*) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้คะแนนอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.33, 3.63, 3.63 และ 3.59) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความเบ้ (*SK*) ความโค้ง (*KU*) พบว่า 2 ตัวแปร มีค่าความเบ้เป็นลบซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ซ้ายคือ ปัญหาการศึกษา (*p_edu*) และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง (*p_inten*) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร และ 2 ตัวแปร มีค่าความเบ้เป็นบวก ซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ขวา คือ ปัญหาครอบครัว (*p_family*) ปัญหาเศรษฐกิจ (*p_eco*) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร ส่วนค่าความโค้งของตัวแปร มีค่าเป็นลบ 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาความรุนแรงแสดงว่า ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาความรุนแรงมีการกระจายค่อนข้างมาก ความหมายคือ โ้ก้งการแจกแจงมีลักษณะเดี่ยวแบนกว่า โ้ก้งปกติ และมีค่าความโค้งเป็นบวก 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านปัญหาการศึกษา แสดงว่าตัวแปรด้านปัญหาการศึกษามีการกระจายค่อนข้างน้อย ความหมายคือ โ้ก้งการแจกแจงมีลักษณะสูงกว่า โ้ก้งการแจกแจงปกติ

4) ตัวบ่งชี้หลักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (*public*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ การบริจาคเพื่อการกุศล (*largess*) การสืบสานประเพณีวัฒนธรรม (*festival*) และการจัดการสิ่งแวดล้อม (*environ*) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้คะแนน การสืบสานประเพณีวัฒนธรรม (*festival*) การจัดการสิ่งแวดล้อม (*environ*) และการบริจาคเพื่อการกุศล (*largess*) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.16, 3.99 และ 3.82) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความเบ้ (*SK*) ความโค้ง (*KU*) พบว่า ทั้ง 3 ตัวแปร มีค่าความเบ้เป็นลบ ซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ซ้าย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนด้านการบริจาคเพื่อการกุศลการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมและการจัดการสิ่งแวดล้อมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร ส่วนค่าความโค้งของตัวแปรมีค่าความโค้งเป็นลบ 3 ตัวแปร แสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้านจัดการสิ่งแวดล้อม การบริจาคเพื่อการกุศลและการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม มีการกระจายค่อนข้างมากความหมายคือ โ้ก้งการแจกแจงมีลักษณะเดี่ยวแบนกว่า โ้ก้งแจกแจงปกติ

5) ตัวบ่งชี้หลักการสร้างจิตอาสาต่อสังคม (*volunteer*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ จิตอาสาในโรงเรียน (*vo_sch*) จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม (*vo_com*) และการสร้างเครือข่ายจิตอาสา (*vo_net*) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้คะแนนด้านจิตอาสาในโรงเรียน จิตอาสาต่อชุมชนและสังคม และการสร้างเครือข่ายจิตอาสา อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.36, 4.13 และ 3.76) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความเบ้ (*SK*) ความโด่ง (*KU*) พบว่า ทั้ง 3 ตัวแปรมีค่าความเบ้เป็นลบซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ซ้าย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีคะแนนด้านการสร้างจิตอาสาต่อสังคมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนค่าความโด่งของตัวแปร มีค่าความโด่งเป็นลบทั้ง 2 ตัวแปร ได้แก่ จิตอาสาต่อชุมชนและสังคมและการสร้างเครือข่ายจิตอาสา แสดงว่า ตัวแปรจิตอาสาต่อชุมชนและสังคมและการสร้างเครือข่ายจิตอาสา มีการกระจายค่อนข้างมาก ความหมายคือ โคน้การแจกแจงมีลักษณะเตี้ยแบนกว่าโคน้ปกติ ส่วนตัวแปรที่มีค่าความโด่งเป็นบวกคือ จิตอาสาในโรงเรียน (*vo_sch*) แสดงว่าตัวแปรจิตอาสาในโรงเรียน (*vo_sch*) มีการกระจายค่อนข้างน้อย ความหมายคือ โคน้การแจกแจงมีลักษณะสูงกว่าโคน้ปกติ

6) หลักการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม (*quality*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ คุณภาพนักเรียน (*q_std*) คุณภาพครู (*q_tea*) และคุณภาพผู้บริหาร (*q_boss*) เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้คะแนนด้านคุณภาพครูคุณภาพผู้บริหารและคุณภาพนักเรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.44, 4.40 และ 4.39) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความเบ้ (*SK*) ความโด่ง (*KU*) พบว่า ทั้ง 3 ตัวแปร มีค่าความเบ้เป็นลบซึ่งเป็นลักษณะของการแจกแจงข้อมูลแบบเบ้ซ้าย แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างด้านคุณภาพนักเรียน (*q_std*) ด้านคุณภาพครู (*q_tea*) และด้านคุณภาพผู้บริหาร (*q_boss*) ส่วนใหญ่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปร ส่วนค่าความโด่งของตัวแปร มีค่าความโด่งเป็นลบ 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านคุณภาพครู และด้านคุณภาพผู้บริหารแสดงว่า คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหารมีการกระจายค่อนข้างมาก ความหมายคือ โคน้การแจกแจงมีลักษณะเตี้ยแบนกว่าโคน้ปกติส่วน ค่าความโด่งที่เป็นบวก 1 ตัวแปร ได้แก่ ด้านคุณภาพนักเรียน แสดงว่า ตัวแปรด้านคุณภาพนักเรียน มีการกระจายค่อนข้างน้อย ความหมายคือ โคน้การแจกแจงมีลักษณะสูงกว่าโคน้ปกติ จากการวิเคราะห์ค่าความเบ้และความโด่งพบว่าบางหน่วยมีค่าสูงกว่าปกติเล็กน้อย เช่น ตัวแปรจิตอาสาในโรงเรียน (*vo_sch*) ซึ่งเป็นไปได้ว่า อาจมีการแจกแจงเป็นโคน้ปกติเมื่อจำนวนตัวอย่างมีจำนวนมาก ($n=300$) (สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ญัญโญภาณุวัฒน์ (2551) จากผลการวิเคราะห์ ค่า KMO และ Bartlett's Test พบว่าค่า KMO มีค่า .908 แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ และค่า Chi-square มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปร (ตัวบ่งชี้) มีความสัมพันธ์กัน สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

3. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดล

ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือผลการวิเคราะห์
ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคม
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์
ที่จะนำไปใช้วิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน

ตัวแปร	(n = 300)									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. สังคม (<i>social</i>)	1									
2. เศรษฐกิจ (<i>economy</i>)	.761**	1								
3. การศึกษา (<i>ed</i>)	.661**	.743**	1							
4. ความรู้ (<i>job</i>)	.521**	.523**	.641**	1						
5. สุขภาพ (<i>health</i>)	.465**	.519**	.558**	.747**	1					
6. ความร่วมมือ (<i>coo</i>)	.382**	.444**	.454**	.413**	.487**	1				
7. ครอบครัว (<i>p_family</i>)	.525**	.571**	.590**	.669**	.681**	.462**	1			
8. เศรษฐกิจ (<i>p_eco</i>)	.497**	.570**	.574**	.599**	.635**	.523**	.770**	1		
9. การศึกษา (<i>p_edu</i>)	.408**	.425**	.500**	.278**	.238**	.375**	.353**	.407**	1	
10. ความรุนแรง (<i>p_inten</i>)	.516**	.490**	.462**	.527**	.565**	.443**	.582**	.555**	.348**	1
11. บริจาค (<i>largess</i>)	.438**	.443**	.421**	.383**	.456**	.574**	.435**	.484**	.361**	.538**
12. สืบสาน (<i>festival</i>)	.375**	.366**	.438**	.340**	.390**	.611**	.422**	.465**	.449**	.384**
13. การจัดการ (<i>environ</i>)	.382**	.444**	.454**	.413**	.487**	.932**	.462**	.523**	.375**	.443**
14. ในโรงเรียน (<i>vo_sch</i>)	.331**	.337**	.401**	.224**	.413**	.293**	.371**	.573**	.298**	.410**
15. ชุมชน (<i>vo_com</i>)	.394**	.420**	.513**	.423**	.391**	.440**	.492**	.527**	.535**	.501**
16. การสร้าง (<i>vo_net</i>)	.472**	.469**	.479**	.507**	.509**	.511**	.496**	.540**	.361**	.631**
17. นักเรียน (<i>q_std</i>)	.302**	.309**	.412**	.402**	.226**	.337**	.269**	.354**	.574**	.311**
18. ครู (<i>q_tea</i>)	.344**	.281**	.412**	.255**	.248**	.281**	.278**	.279**	.514**	.306**
19. ผู้บริหาร (<i>q_boss</i>)	.371**	.346**	.431**	.294**	.351**	.375**	.334**	.359**	.589**	.309**

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ตัวแปร	(n = 300)							
	11	12	13	14	15	16	17	18
1. สังคม (<i>social</i>)								
2. เศรษฐกิจ (<i>economy</i>)								
3. การศึกษา (<i>ed</i>)								
4. ความรู้ (<i>job</i>)								
5. สุขภาพ (<i>health</i>)								
6. ความร่วมมือ (<i>coo</i>)								
7. ครอบครัว (<i>p_family</i>)								
8. เศรษฐกิจ (<i>p_eco</i>)								
9. การศึกษา (<i>p_edu</i>)								
10. ความรุนแรง (<i>p_inten</i>)								
11. บริจาค (<i>largess</i>)	1							
12. สืบสาน (<i>festival</i>)	.668**	1						
13. การจัดการ (<i>environ</i>)	.574**	.611**	1					
14. ในโรงเรียน (<i>vo_sch</i>)	.410**	.533**	.413**	1				
15. ชุมชน (<i>vo_com</i>)	.479**	.581**	.440**	.678**	1			
16. การสร้าง (<i>vo_net</i>)	.568**	.536**	.511**	.465**	.623**	1		
17. นักเรียน (<i>q_std</i>)	.366**	.492**	.337**	.629**	.593**	.372**	1	
18. ครู (<i>q_tea</i>)	.291**	.368**	.281**	.578**	.511**	.361**	.679**	1
19. ผู้บริหาร (<i>q_boss</i>)	.370**	.469**	.375**	.570**	.492**	.341**	.596**	.596**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ของโมเดล พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .224 ถึง .932 ตัวแปร สังเกตได้มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (*environ*) มีความสัมพันธ์กับ ด้านความร่วมมือ (*coo*) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .932 รองลงมา คือ ด้านปัญหาด้านเศรษฐกิจ (*p_eco*) มีความสัมพันธ์กับ ด้านปัญหาครอบครัว

(*p_family*), ด้านคุณภาพผู้เรียน (*q_std*) มีความสัมพันธ์กับ ด้านคุณภาพครู (*q_tea*) และ ด้านจิตอาสาต่อชุมชน (*vo_com*) มีความสัมพันธ์กับ ด้านจิตอาสาใน โรงเรียน (*vo_sch*) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .770, .679 และ .678 ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้และอาชีพ (*job*) มีความสัมพันธ์กับ ด้านจิตอาสาใน โรงเรียน (*vo_sch*) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .224

โดยสรุปผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าพิสัยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .224 ถึง .932 ลักษณะเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ แตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันได้ เนื่องจากตัวแปรที่จะนำไปใช้วิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน ควรเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 1

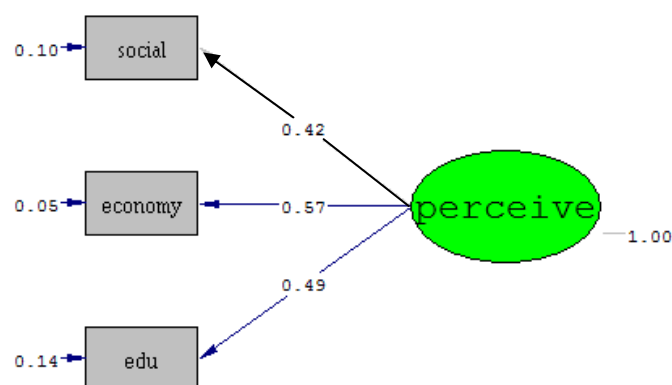
การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัด โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 นำเสนอผลการตรวจสอบความเที่ยงตรง โมเดลการวัดตัวแปรแฝง และส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า (Convergent validity) ของโมเดลการวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียน รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝง

การวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบเชิงยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับปัจจัยแฝง โดยเป็นการยืนยันความสัมพันธ์ว่าตัวแปรเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อปัจจัยแฝงหรือไม่ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สำหรับโมเดลการวัดการรับรู้ประเด็นทางสังคม (*perceive*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม (*social*) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (*economy*) ปัจจัยทางการศึกษา (*edu*) โมเดลการวัดการให้บริการต่อสังคม (*service*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้และอาชีพ (*job*) สุขภาพ (*health*) ความร่วมมือกับชุมชน (*coo*) โมเดลการวัดการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคมวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ ปัญหาครอบครัว (*p_family*) ปัญหาเศรษฐกิจ (*p_eco*) ปัญหาการศึกษา (*p_edu*) และปัญหาที่เกี่ยวข้องความรุนแรง (*p_inten*) โมเดลการวัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (*public*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ บริจาคเพื่อการกุศล (*largess*) สืบสานประเพณีวัฒนธรรม (*festiival*) และการจัดการสิ่งแวดล้อม (*environ*) โมเดลการวัดการสร้างจิตอาสาต่อสังคม (*volunteer*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ จิตอาสาใน โรงเรียน (*vo_sch*) จิตอาสาต่อชุมชน และสังคม (*vo_com*) และการสร้างเครือข่ายจิตอาสา (*vo_net*) โมเดลการวัดการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

ต่อสังคม (*quality*) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ คุณภาพนักเรียน (*q_std*) คุณภาพครู (*q_tea*) และคุณภาพผู้บริหาร (*q_boss*) โครงสร้างโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม (*perceive*) การให้บริการต่อสังคม (*service*) การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม (*improve*) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (*public*) การสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชนและสังคม (*volunteer*) และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม (*quality*) มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 19 ตัวแปร ได้แก่ 1) ปัจจัยทางสังคม (*social*) 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (*economy*) 3) ปัจจัยทางการศึกษา (*edu*) 4) ด้านความรู้และอาชีพ (*job*) 5) ด้านสุขภาพ (*health*) 6) ด้านความร่วมมือกับชุมชนและสังคม (*coo*) 7) ปัญหาครอบครัว (*p_family*) 8) ปัญหาเศรษฐกิจ (*p_eco*) 9) ปัญหาการศึกษา (*p_edu*) 10) ปัญหาความรุนแรง (*p_inten*) 11) การบริจจาคารกุศล (*largess*) 12) การสืบสานประเพณี (*festival*) 13) การจัดการสิ่งแวดล้อม (*environ*) 14) จิตอาสาในโรงเรียน (*vo_sch*) 15) จิตอาสาต่อชุมชน (*vo_com*) 16) การสร้างเครือข่ายจิตอาสา (*vo_net*) 17) คุณภาพนักเรียน (*q_std*) 18) คุณภาพครู (*q_tea*) และ 19) คุณภาพผู้บริหาร (*q_boss*) โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 3 ถึงภาพที่ 8

1.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การรับรู้ประเด็นทางสังคม (*perceive*) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยทางสังคม (*social*) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (*economy*) ปัจจัยทางการศึกษา (*edu*) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังภาพที่ 3

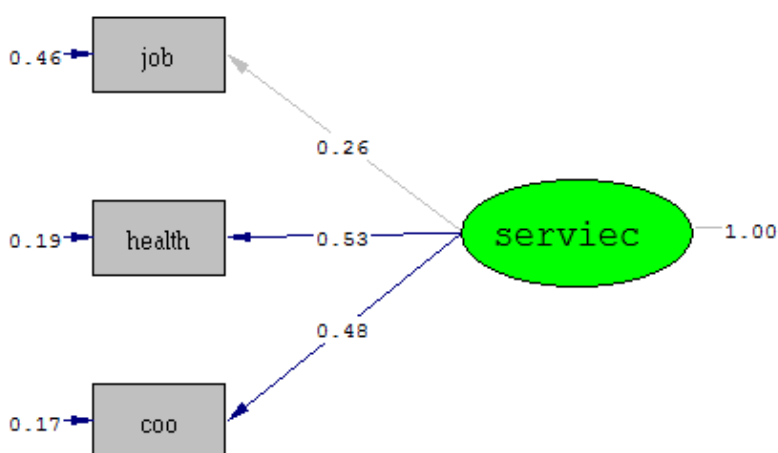
Chi-Square=1.84, df=1, P-value=0.17516, RMSEA=0.053

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การรับรู้ประเด็นทางสังคม

จากภาพที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตว่งชี้การวัดการรับรู้ประเด็นทางสังคมของความรับผิดชอบตอสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.84 ค่าองศาอิสระ มีค่าเท่ากับ 1 ความน่าจะเป็น (p -value) มีค่าเท่ากับ .175 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05-.08 หมายถึง โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Siguaw (2000 อ้างถึงใน สุกมาศ อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ญญ โยธยานุวัฒน์, 2551 หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานทั้งหมดมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ .42-.57 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (*economy*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .57 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 86 ตองลงมาคือ ปัจจัยทางสังคม (*social*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .42 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 63 และปัจจัยทางการศึกษา (*edu*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .49 มีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 63

1.2 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตว่งชี้การให้บริการต่อสังคม (*service*) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้และอาชีพ (*job*) สุขภาพ (*health*) ความร่วมมือกับชุมชน (*coo*) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังภาพที่ 4

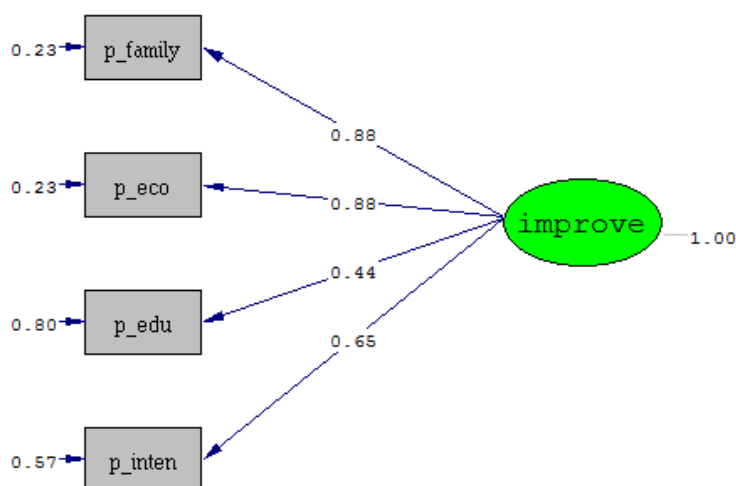
Chi-Square=1.94, df=1, P-value=0.16381, RMSEA=0.056

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตว่งชี้การให้บริการต่อสังคม

จากภาพที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตวบ่งชี้การให้บริการต่อสังคมของโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 1.94 ค่าองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1 ความน่าจะเป็น (p -value) มีค่าเท่ากับ .163 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05 -.08 หมายถึงโมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Siguaw (2000 อ้างถึงใน สุขมาส อังสุโชติ,สมถวิล วิจิตรวรรณและรัชนิกุล ฉัญญ โยธยานุวัฒน์, 2551 หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานทั้งหมดมีค่าเป็นบวก คือ .26 ถึง .53 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านสุขภาพ (*health*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .53 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 59 ด้านความร่วมมือ (*coo*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .48 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 58 และด้านความรู้และอาชีพ (*job*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .26 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 13

1.3 การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตวบ่งชี้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม มีตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ปัญหาครอบครัว (p_family) ปัญหาเศรษฐกิจ (p_eco) ปัญหาการศึกษา (p_edu) และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง (p_inten) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังภาพที่ 5

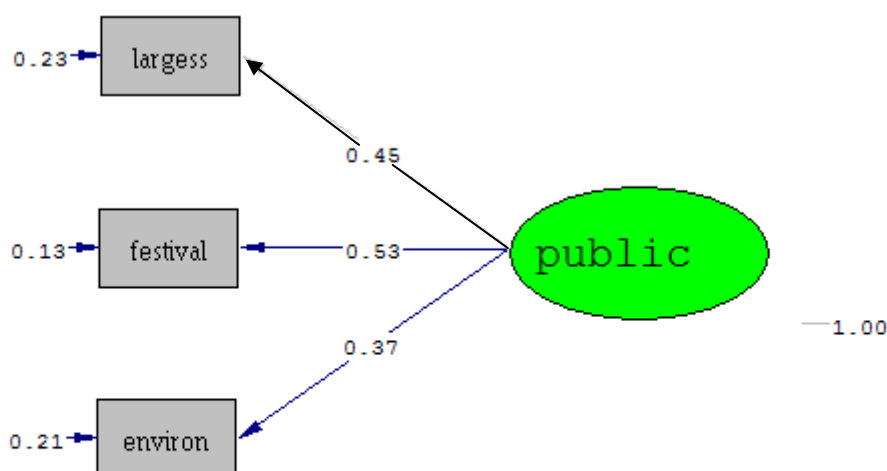
Chi-Square=5.76, df=2, P-value=0.05611, RMSEA=0.079

ภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตวบ่งชี้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม

จากภาพที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาในสังคมของโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจาก ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 5.76 ค่าองศาอิสระ เท่ากับ 2 ความน่าจะเป็น (p -value) มีค่าเท่ากับ .056 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05 -.08 หมายถึงโมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Sigauw (2000 อ้างถึงใน สุขมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และ รัชนิกุล ญญาโณภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักหองค์ประกอบมาตรฐาน ทั้งหมดมีค่าเป็นบวก คือ มีค่าตั้งแต่ .44-.88 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักหองค์ประกอบมาตรฐาน (β) เป็นรายหองค์ประกอบ พบว่า หองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ปัญหาครอบครัว (p_family) และ ปัญหาเศรษฐกิจ (p_eco) ทั้งสองมีค่าน้ำหนักหองค์ประกอบเท่ากับ .88 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 77 ด้านปัญหาความรุนแรง (p_inten) มีค่าน้ำหนักหองค์ประกอบเท่ากับ .65 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 43 และปัญหาการศึกษา (p_edu) มีค่าน้ำหนักหองค์ประกอบน้อยที่สุด เท่ากับ .44 มีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 20

1.4 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน ($public$) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ บริจาคเพื่อการกุศล ($largess$) สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ($festival$) และการจัดการสิ่งแวดล้อม ($environ$) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังภาพที่ 6

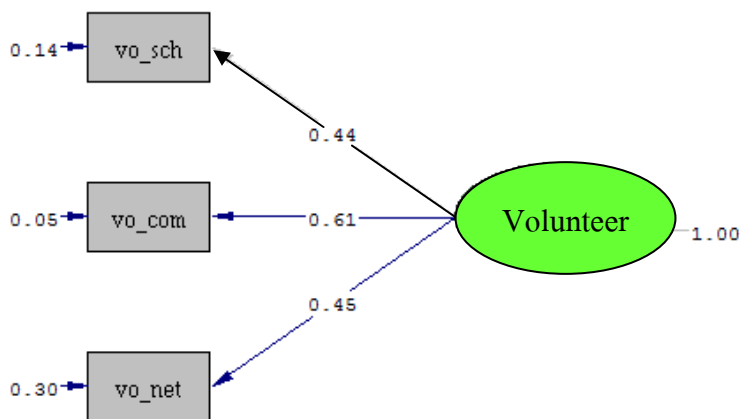
Chi-Square=1.51, df=1, P-value=0.21863, RMSEA=0.041

ภาพที่ 6 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ
ของชุมชน

จากภาพที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
สาธารณะของชุมชนของโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง
ตั้งกััดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
พิจารณาจากค่าค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.51 ค่าองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1 ความน่าจะเป็น (p -value)
มีค่าเท่ากับ .218 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) RMSEA มีค่าน้อยกว่า .05.08
หมายถึงโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมากเป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos
และ Siguaw (2000, อ้างถึงใน สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ฉัญญา โยธานาวัฒน์,
2551 หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน
ทั้งหมดมีค่าเป็นบวก คือ มีค่าตั้งแต่ .37-.53 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β)
เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ การสืบสานประเพณี (*festival*)
มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .53 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 69 รองลงมา
คือ การบริจาคการกุศล (*largess*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .45 และมีสัดส่วนความแปรปรวน
ที่อธิบายได้ร้อยละ 47 และการจัดการสิ่งแวดล้อม (*environ*) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .37
และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 40

1.5 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตว่งชี้การมีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน (voluntee) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ จิตอาสาในโรงเรียน (vo_sch) จิตอาสาต่อชุมชน สังคม (vo_com) และการสร้างเครือข่ายจิตอาสา (vo_net) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังภาพที่ 7

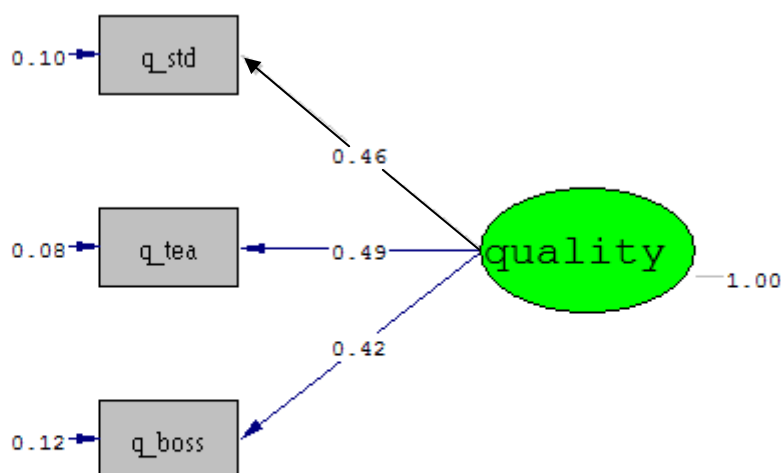
Chi-Square=1.90, df=1, P-value=0.16764, RMSEA=0.055

ภาพที่ 7 ผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตว่งชี้การมีจิตอาสาต่อสังคม

จากภาพที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตว่งชี้การมีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชนของความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.90 ค่าองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1 ความน่าจะเป็น (p-value) มีค่าเท่ากับ .167 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05 -.08 หมายถึง โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Siguaw (2000 อ้างถึงใน สุขมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ญัญโญภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานทั้งหมดมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ .44-.61 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านจิตอาสาต่อชุมชน (vo_com) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .61 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 88 รองลงมา คือ จิตอาสาในโรงเรียน (vo_sch) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .44 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 57 และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสร้างเครือข่ายจิตอาสา (vo_net) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .45 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 40

1.6 การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตวบ่งชี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม (quality) มีตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ คุณภาพนักเรียน (q_std) คุณภาพครู (q_tea) และ คุณภาพผู้บริหาร (q_boss) รายละเอียดการวิเคราะห์ดังภาพที่ 8

Chi-Square=1.77, df=1, P-value=0.18282, RMSEA=0.051

ภาพที่ 8 ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตวบ่งชี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

จากภาพที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันต้นตวบ่งชี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคมของโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจาก ค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 1.77 ค่าองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1 ความน่าจะเป็น (p -value) มีค่าเท่ากับ .182 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p < .05$) RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05-.08 หมายถึงโมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Siguaw (2000 อ้างถึงใน สุขมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ญัญญุภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน ทั้งสองมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ .42-.49 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) เป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ด้านคุณภาพครู (q_tea) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด มีค่าเท่ากับ .49 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 75 รองลงมาคือ ด้านคุณภาพนักเรียน (q_std)

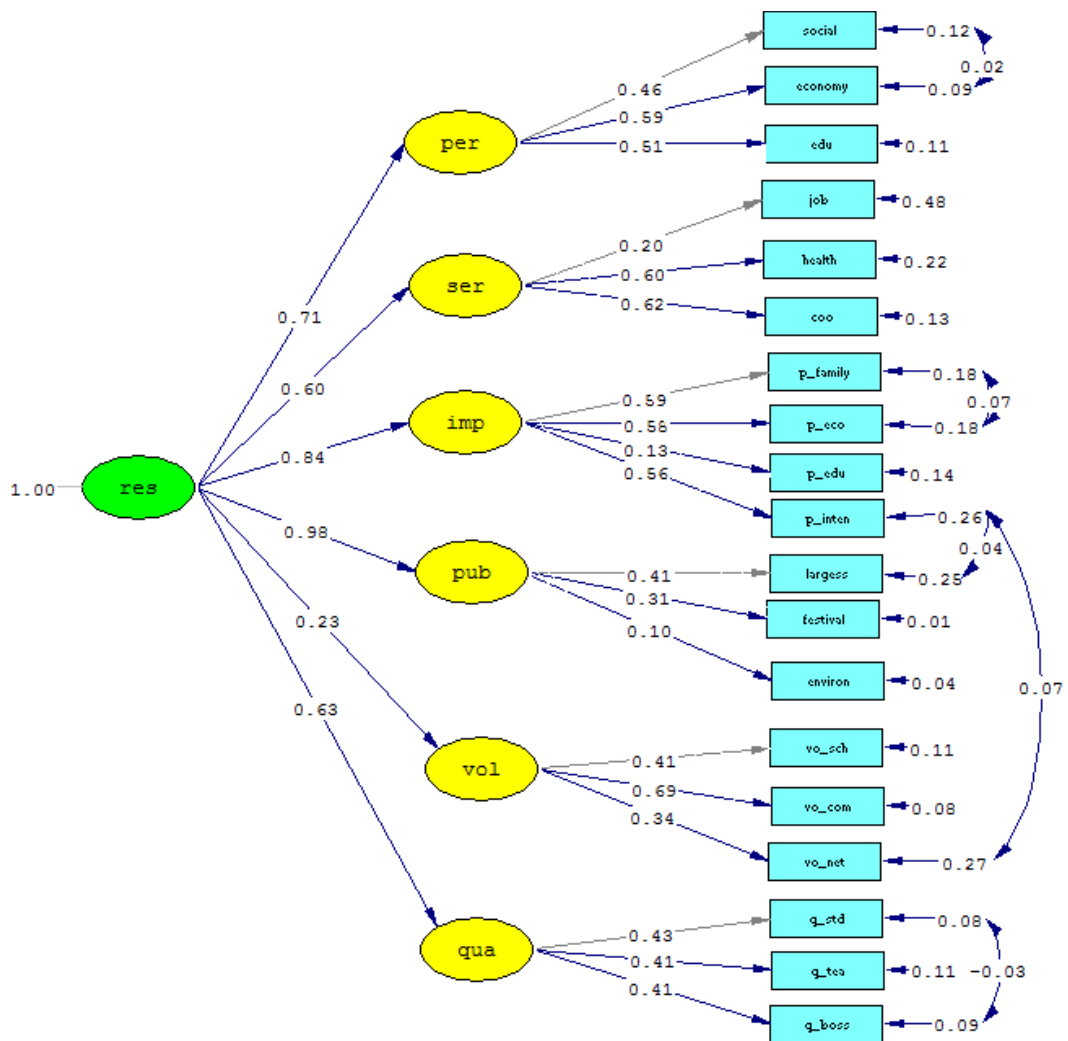
มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .46 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 67 และด้านคุณภาพผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ .42 และมีสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ร้อยละ 59

โดยสรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ทุกองค์ประกอบเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงของแต่ละด้าน โดยสามารถทำการวัดได้จริง ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมด 19 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง .26 - .88 และมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับ 2 ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลสมการ โครงสร้างของความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการตรวจสอบสมมติฐานของตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 9

Chi-Square=154.41, df=131, P-value=0.07945, RMSEA=0.024

ภาพที่ 9 โมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากภาพที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์โมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 154.41 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 131 ค่าความน่าจะเป็น (p -value) มีค่าเท่ากับ .07945 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่นัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p < .05$) และค่าดัชนีความสอดคล้อง GFI, CFI, NFI, IFI, RMSEA และ SRMR เป็นการสนับสนุนข้อสรุปที่ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ดัชนีทดสอบ ความกลมกลืน	เกณฑ์พิจารณา	ผลวิเคราะห์โมเดล	ผลการพิจารณา
p -value of X^2	$> .05$.079	ผ่านเกณฑ์
X^2/df	≤ 5	1.178	ผ่านเกณฑ์
GFI	$0 \geq 1$.950	ผ่านเกณฑ์
CFI	$\geq .90$	1	ผ่านเกณฑ์
NFI	$\geq .90$.980	ผ่านเกณฑ์
IFI	$\geq .90$	1	ผ่านเกณฑ์
SRMR	$0 > .08$.016	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	$< .05 = \text{Good}$ $< .08 = \text{MED}$ $> .08 = \text{Poor}$.024	ผ่านเกณฑ์

การประเมินความเหมาะสมของโมเดล (Assessment of model fit) (Diamantopoulos และ Siguaaw, 2000 อ้างถึงใน สุขมาศ อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ญัญโญภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27)

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติความสอดคล้องของโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่า p -value ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ .079 ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาต้องไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value มากกว่าระดับ .05) ผลการพิจารณาผ่านเกณฑ์ ค่าไค-สแควร์ (X^2) มีค่าเท่ากับ 154.41 และค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 131 ค่าสัดส่วนไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square) อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์กับองศาอิสระ (X^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.178 จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าค่าไค-สแควร์ สัมพัทธ์มีค่าอยู่ระหว่าง 1.0-5.0 เป็นค่าที่ยอมรับได้ เป็นไปตามเกณฑ์ของ Schumacker & Lomax (2004, p. 82) ค่า GFI CFI NFI มีค่าเข้าใกล้ 1, RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05-.08 หมายถึงโมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ

Siguaw (2000 อ้างถึงใน สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ญัญโญภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27) ผลการพิจารณาถือว่าผ่านเกณฑ์

2. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสมมติฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติขั้นสูงรายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าสถิติผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรใน โมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรผล → ตัวแปรเหตุ ↓	ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา (Res)	
	อิทธิพลทางตรง (DE)	อิทธิพลรวม (TE)
การรับรู้ประเด็นสังคม (Perceive)	.71** (.070)	.71** (.070)
การให้บริการต่อสังคมและชุมชน (Service)	.60** (.16)	.60** (.16)
การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคมและชุมชน (Improve)	.84** (.068)	.84** (.068)
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (Public)	.98** (.089)	.98** (.089)
การสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน (Volunteer)	.44** (.097)	.44** (.097)
การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (Quality)	.63** (.066)	.63** (.066)

ค่าสถิติ $X^2 = 154.41$, $df = 131$, $p = .079$, $X^2/df = 1.178$, RMSEA = .024, GFI = .950, CFI = 1, NFI = .980

หมายเหตุ: ค่าตัวเลขบรรทัดบน คือ ค่าอิทธิพลทางตรง (DE), ค่าตัวเลขภายในวงเล็บ () คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.)

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความเที่ยงตรงของตัวแปรสังเกตได้										
ตัวแปรสังเกตได้	social	economy	edu	job	health	coo	p_family	p_eco	p_edu	p_inten
ความเที่ยงตรง	.46	.59	.51	.20	.60	.62	.59	.55	.13	.56
ตัวแปรสังเกตได้	largess	festival	environ	vo_sch	vo_com	vo_net	q_std	q_tea	q_boss	
ความเที่ยงตรง	.41	.31	.10	.41	.69	.34	.43	.41	.41	
สมการโครงสร้างตัวแปร	Perceived	Service	Improve	Public	Volunteer	Quality				
R-SQUARE	.56	.53	.80	.96	.41	.35				
แมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง										
ตัวแปรแฝง	Perceived	Service	Improve	Public	Volunteer	Quality				
Perceived	1									
Service	.55	1								
Improve	.82	.65	1							
Public	.76	.74	.91	1						
Volunteer	.48	.47	.57	.65	1					
Quality	.44	.43	.53	.60	.70	1				
Res	.75	.73	.89	.96	.64	.59				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งมีค่า X^2 มีค่าเท่ากับ 154.41, df มีค่าเท่ากับ 131, p มีค่าเท่ากับ .079, X^2/df มีค่าเท่ากับ 1.178, RMSEA มีค่าเท่ากับ .024, GFI มีค่าเท่ากับ .950, CFI มีค่าเท่ากับ 1 และ NFI มีค่าเท่ากับ .980 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของสมการโครงสร้างตัวแปรแฝงโมเดลความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ตัวแปรแฝง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (Public) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) สูงที่สุด มีค่าเท่ากับ .96 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (Public) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 96 รองลงมาคือ ตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม (Improve) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .80 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม (Improve) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 80 และตัวแปรแฝงการรับรู้ประเด็นทางสังคม (Perceived) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .56 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้าน การรับรู้ประเด็นทางสังคม (Perceived) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 56 ตัวแปรแฝง การให้บริการต่อสังคม (Service) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .53 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้าน การให้บริการต่อสังคม (Service) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 53 ตัวแปรแฝงการสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน (Volunteer) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .41 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านการสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน (Volunteer) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 41 และลำดับสุดท้ายคือ ตัวแปรแฝง การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม (Quality) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .35 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม (Quality) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 35 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ที่ส่งต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษามากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดของอิทธิพลเท่ากับ .98 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชนซึ่งประกอบด้วย การบริจาคการกุศล การสืบสานประเพณี และการจัดการสิ่งแวดล้อม มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดของอิทธิพลเท่ากับ .84 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วยปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษา และปัญหาความรุนแรง มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวบ่งชี้การรับรู้ประเด็นทางสังคม ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดของอิทธิพลเท่ากับ .71 แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ประเด็นทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการศึกษา มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดของอิทธิพลเท่ากับ .63 แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคมซึ่งประกอบด้วยคุณภาพนักเรียน คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหาร มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวบ่งชี้การให้บริการต่อสังคมส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดของอิทธิพลเท่ากับ .60 แสดงให้เห็นว่า การให้บริการต่อสังคม ซึ่งประกอบด้วยด้านความรู้และอาชีพ ด้านสุขภาพ และด้านความร่วมมือกับชุมชน และสังคม มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา

และลำดับสุดท้ายคือ ตัวบ่งชี้การสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยขนาดของอิทธิพลเท่ากับ .44 แสดงให้เห็นว่า การสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน ซึ่งประกอบด้วยด้านจิตอาสาในโรงเรียน จิตอาสาต่อชุมชน และการสร้างเครือข่ายจิตอาสา มีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง .43-.96 โดยตัวแปรส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียว คือ มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์มากที่สุดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .96 คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชนสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชนสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .91 และการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .89 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .44 คือ การรับรู้ประเด็นทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

สรุปผลการศึกษาโมเดลตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ทุกตัวบ่งชี้

ตอนที่ 4 เกณฑ์การพิจารณาในการนำตัวบ่งชี้สู่การปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบ
เพื่อแปลผลค่าของการปฏิบัติในแต่ละตัวบ่งชี้ของโมเดลตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้การรับรู้ประเด็นทางสังคม โดยแปลความหมายค่าคะแนนของการปฏิบัติได้ ดังนี้

ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.15 ขึ้นไป	การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.77-4.14	การปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.40-3.76	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	น้อยกว่า 3.40	การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

2. ตัวบ่งชี้การให้บริการต่อสังคมโดยแปลความหมายค่าคะแนนของการปฏิบัติได้ดังนี้

ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.00 ขึ้นไป	การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.59-3.99	การปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.18-3.58	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	น้อยกว่า 3.18	การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

3. ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคมโดยแปลความหมายค่าคะแนน
ของการปฏิบัติได้ดังนี้

ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.16 ขึ้นไป	การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.79-4.15	การปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.43-3.78	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	น้อยกว่า 3.43	การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

4. ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชนโดยแปลความหมายค่าคะแนน
ของการปฏิบัติได้ดังนี้

ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.37 ขึ้นไป	การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.99-4.36	การปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.61-3.98	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	น้อยกว่า 3.61	การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

5. ตัวบ่งชี้การสร้างจิตอาสาต่อสังคมโดยแปลความหมายค่าคะแนนของการปฏิบัติได้ ดังนี้

ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.37 ขึ้นไป	การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.99-4.36	การปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	3.61-3.98	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	น้อยกว่า 3.61	การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ
6. ตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม โดยแปลความหมายค่าคะแนนของการปฏิบัติได้ดังนี้		
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.73 ขึ้นไป	การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.41-4.72	การปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	4.09 -4.40	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนของการปฏิบัติ	น้อยกว่า 4.09	การปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเพื่อทดสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหาร โรงเรียน ครูใน โรงเรียนมัธยมศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 จำนวน 11,229 คน จาก 195 โรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 48) โดยมีโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูล จำนวน 50 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อทราบแนวคิด ความหมาย และองค์ประกอบต่างๆ ของความรับผิดชอบต่อสังคมและการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละตัวบ่งชี้ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 106 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert)

การวิเคราะห์ที่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) สำหรับพิจารณาความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบหลักด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในการศึกษาได้จัดกระทำโดยการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีขององค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมต่างๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา ร่วมกับการศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อนำไปใช้ชี้วัดการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จากฐานความคิด เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กรอบในการศึกษา 6 ประเด็น ดังนี้ คือ

- 1) การรับรู้ประเด็นทางสังคม
- 2) การให้บริการต่อสังคม
- 3) การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม
- 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน
- 5) การสร้างจิตอาสาต่อสังคม และ
- 6) การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบของโครงสร้างตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ และใช้วิธีวิเคราะห์เชิงยืนยันอันดับที่ 2 เพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้รวมขององค์ประกอบของโครงสร้างตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มาสร้างสเกลองค์ประกอบ โดยผู้วิจัยนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงยืนยันมาสร้างสเกลองค์ประกอบเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้หลัก 6 ด้าน สำหรับใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง ได้ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

2.1.1 ตัวบ่งชี้รวมด้านการรับรู้ประเด็นทางสังคม = 0.553 (คะแนนมาตรฐานปัจจัยทางสังคม) + 0.636 (คะแนนมาตรฐานปัจจัยทางเศรษฐกิจ) + 0.632 (คะแนนมาตรฐานปัจจัยทางการศึกษา)

2.1.2 ตัวบ่งชี้รวมด้านการให้บริการต่อสังคม = 0.803 (คะแนนมาตรฐานปัจจัยด้านการรับรู้และอาชีพ) + 0.803 (คะแนนมาตรฐานปัจจัยด้านสุขภาพ) + 0.611 (คะแนนมาตรฐานปัจจัยด้านความร่วมมือกับชุมชน)

2.1.3 ตัวบ่งชี้รวมการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม = 0.726 (คะแนนมาตรฐานปัญหาครอบครัว) + 0.711 (คะแนนมาตรฐานปัญหาเศรษฐกิจ) + 0.551 (คะแนนมาตรฐานปัญหาการศึกษา) + 0.792 (คะแนนมาตรฐานปัญหาความรุนแรง)

2.1.4 ตัวบ่งชี้ร่วมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของ ชุมชน = 0.692
(คะแนนมาตรฐานการบริจาคการกุศล) + 0.662 (คะแนนมาตรฐานการสืบสานประเพณี)
+ 0.713 (คะแนนมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม)

2.1.5 ตัวบ่งชี้ร่วมการสร้างจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน = 0.554 (คะแนนมาตรฐาน
จิตอาสาในโรงเรียน) + 0.646 (คะแนนมาตรฐานต่อชุมชนและสังคม) + 0.790 (คะแนนมาตรฐาน
การสร้างเครือข่ายจิตอาสา)

2.1.6 ตัวบ่งชี้ร่วมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม = 0.534 (คะแนนมาตรฐาน
คุณภาพนักเรียน) + 0.547 (คะแนนมาตรฐานคุณภาพครู) + 0.535 (คะแนนมาตรฐานคุณภาพผู้บริหาร)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อทดสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคม
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

ในการวิจัยผู้วิจัยได้แยกแยะการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โมเดลย่อย 6 โมเดล
แล้วนำค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้มาสร้างสเกลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง
ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผู้วิจัยแยกทดสอบความสอดคล้อง
ความกลมกลืนของโมเดลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์
โดยแยกโมเดลย่อย 6 โมเดล ทั้งนี้ก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าสถิติที่ใช้
ในการพิจารณา ได้แก่ ค่าสถิติ Bartlett's test และค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-
Olkin-Measure of sampling adequacy = MSA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากค่า (Bartlett's test of sphericity) และ
ค่าความน่าจะเป็น ประกอบกับค่าดัชนี ไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin-Measure
sampling adequacy = KMO) พบว่า องค์ประกอบย่อยทั้ง 6 องค์ประกอบ เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์
(Identity matrix) มีค่าความน่าจะเป็นของ Bartlett's test of sphericity น้อยกว่า .05 อีกทั้งมีตัวบ่งชี้
ความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมเน้นจากค่า (Kaiser-Meyer-Olkin-Measure sampling adequacy =
KMO) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ
แยกวิเคราะห์ออกเป็นโมเดล 6 โมเดล ได้แก่ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการทางสังคม
การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน การสร้างจิตอาสา
ช่วยเหลือชุมชน และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ผลการวิเคราะห์พบว่า ไค-สแควร์
ของทุกโมเดลไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าองศาอิสระ ความน่าจะเป็น (p-value) มีค่าเท่ากับ 1

ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญ ($p > .05$) RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง .05-.08 หมายถึง โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามเกณฑ์ของ Diamantopoulos และ Sigauw (2000 อ้างถึงใน สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ญัญโญภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 27) แสดงให้เห็นว่าโมเดลทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นอกจากนี้ทั้ง 19 ตัวมีค่าน้ำหนักเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุดตั้งแต่ .44 ถึง .93 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้แสดงให้เห็นว่าทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบย่อยแต่ละองค์ประกอบ โดยแต่ละ โมเดลย่อยจะมีตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบแตกต่างกันดังนี้

3.1.1 โมเดลการรับรู้ประเด็นทางสังคม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัว มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุดมีค่าระหว่าง .80 ถึง .93 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบด้านการรับรู้ประเด็นทางสังคม โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ตัวบ่งชี้ทางเศรษฐกิจ

3.1.2 โมเดลการให้บริการต่อสังคม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้ 3 ตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุด มีค่าระหว่าง .51 ถึง .84 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบการให้บริการต่อสังคม โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านสุขภาพ

3.1.3 โมเดลการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุดมีค่าระหว่าง .44 ถึง .88 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ตัวบ่งชี้ปัญหาครอบครัว และตัวบ่งชี้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

3.1.4 โมเดลการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุดมีค่าระหว่าง .73 ถึง .84 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ตัวบ่งชี้การสืบสานประเพณี

3.1.5 โมเดลการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาด้านสังคม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุดมีค่าระหว่าง .71 ถึง .95 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาด้านสังคม โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ จิตอาสาต่อชุมชน

3.1.6 โมเดลการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาด้านสังคม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกมีค่าต่ำสุดถึงสูงสุดมีค่าระหว่าง .76 ถึง .86 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวต่างเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาด้านสังคม โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ตัวบ่งชี้คุณภาพครู

3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองเกิดจากการนำตัวแปรใหม่ที่ได้จากการนำสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบที่ได้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง มาสร้างสเกลองค์ประกอบย่อย ซึ่งได้ตัวแปร 19 ตัว โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งถ้าตัวแปรไม่สัมพันธ์กันแสดงว่าไม่มีองค์ประกอบร่วมจะไม่นำเมทริกซ์สหสัมพันธ์นั้นไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา ได้แก่ ค่าสถิติ Bartlett's test และค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin-Measure of sampling adequacy = MSA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่า Bartlett's test of sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ร่วมกันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้เมื่อพิจารณาค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคินของแต่ละองค์ประกอบ พบว่า มีค่าระหว่าง .50 ถึง .70 ซึ่งมีค่ามากกว่า .50 หมายความว่าข้อมูลมีความเพียงพอเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 154.41 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 131 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) มีค่าเท่ากับ .07945 ซึ่งแสดงให้เห็นระดับความไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($p > .05$) และค่าดัชนีความสอดคล้อง GFI, CFI, NFI, IFI, RMSEA และ SRMR เป็นการสนับสนุนข้อสรุป แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลโครงสร้างการพัฒนาด้านตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีมีความตรงเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากค่ามากไปหาน้อย ได้ดังนี้ .98, .84, .71, .63, .60 และ .23 ตามลำดับ ซึ่งน้ำหนักองค์ประกอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้รวม ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากองค์ประกอบหลักการรับรู้ประเด็นทางสังคม (perceive) องค์ประกอบหลักการให้บริการต่อสังคม (service) องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา สังคม(improve) องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน (public) องค์ประกอบหลักการมีจิตอาสาต่อสังคม (volunteer) และองค์ประกอบหลักการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพต่อสังคม (quality)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปราย 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้ คือ 1) ผลการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง ใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ผลปรากฏว่า

1.1 การรับรู้ประเด็นทางสังคม การบริหาร โรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมีความจำเป็น ที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องใช้หลักการบริหารงานเชิงกลยุทธ์มาบริหาร ทั้งนี้การบริหารเชิงกลยุทธ์ จะกระบวนการดำเนินงานเริ่มต้นด้วยการวางแผนกลยุทธ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อพิจารณาปัจจัยที่สนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และปัจจัยที่เป็นจุดเด่นหรือ จุดด้อยต่อการดำเนินงานกิจกรรม องค์กรประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกองค์กร 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 3) การสรุป โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และจุดอ่อนด้วยการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ทั้งนี้เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทเรน (Teran, 1771) ได้ศึกษาเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ระบบการศึกษาของโรงเรียนในเขตเมือง พบว่า การวางแผนกลยุทธ์ ของโรงเรียนดังกล่าวมีผลดีต่อโรงเรียน และทำให้บริหารมีความตั้งใจ กระตือรือร้น ในการร่วมมือ พัฒนางานกับชุมชนมากขึ้น ดังนั้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมขององค์กรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา

และแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนร่วมกัน ผลจากการวิเคราะห์ จุดเด่นจุดด้อยของสภาพภายใน และภายนอกของโรงเรียนทำให้รับรู้ปัจจัยประเด็นทางสังคมชัดเจน จะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง โรงเรียนสามารถได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อนำไปสร้างกระบวนการในการแก้ปัญหาพัฒนางานได้อย่างมีระบบ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนรับทราบและให้ความร่วมมือด้วยดีในการแก้ปัญหา และพัฒนาสอดคล้องกับรักศักดิ์ ทองเกิด และพัชราภรณ์ เกษะประกร (2555) ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่รับรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมประเภทการส่งเสริมประเด็นทางสังคม (โครงการปลูกป่า ชายเลน) และประเภทการตลาดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม (โครงการ Saving more: อยากเห็นคนไทยมีเงินออมเพิ่มขึ้น) เห็นว่า กิจกรรมดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาของประชาชนในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะกิจกรรมประเภทการส่งเสริมประเด็น ทางสังคมมีประสิทธิภาพในการสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชน ในผลกระทบที่ประชาชน อาจได้รับหากไม่ร่วมกันแก้ไข กิจกรรมดังกล่าวทำให้ประชาชนรู้สึกว่างค์กรมีความห่วงใย ต่อประเด็นปัญหาในชุมชนมากเพียงใด ทำให้แสดงให้เห็นความสอดคล้องของการรับรู้ประเด็น ทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับบรูม เคซี และริชชี (Broom Casey and Ritchey, 2000) เสนอว่า ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับประชาชน กลุ่มหลักเป็นสภาพการณ์ที่ทั้งสองฝ่ายต้องมีอิทธิพลต่อกันและกันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม โดยอธิบายว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและประชาชนเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กร และกลุ่มประชาชนหลักขององค์กร โดยการกระทำที่เกิดขึ้นของแต่ละฝ่ายมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของอีกฝ่ายหนึ่ง จึงควรได้มีการศึกษา ปัจจัยด้านเหตุหรือที่มาของความสัมพันธ์ซึ่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ความกดดันในระบบ อันเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบ

1.2 ด้านการให้บริการต่อสังคม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า บทบาทของโรงเรียน มัธยมศึกษามีความสำคัญ และความสัมพันธ์ที่ดีแก่ชุมชนและสังคมในการให้ความช่วยเหลือ และบริการต่อสังคม เป็นกิจกรรมที่ทั้งครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมช่วยเหลือสังคม และได้รับความรู้ประสบการณ์ในการเข้าร่วมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติยา ผาภงคา (2550) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้ โดยการรับใช้สังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยการรับใช้สังคมสามารถเชื่อมโยงความรู้ สาระวิชาการที่สอดคล้องกับกิจกรรมการปฏิบัติงานในภาคสนามของตนเองได้ เพราะการจัดการเรียน การสอน โดยการรับใช้สังคมกระตุ้นให้นักเรียนต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง นักเรียนเป็นผู้กระทำ กิจกรรมต่างๆทั้งในกิจกรรมวิชาการ และกิจกรรมการรับใช้สังคม ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ

ต่อการเรียนรู้และมีผลการเรียนดีขึ้นสอดคล้องกับ งานวิจัยของไอเคดา (Ikeda, 1999) ที่พบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมส่งผลให้ผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงการบริการสังคมกับเนื้อหา ในรายวิชาได้โดยผ่านการไตร่ตรอง และการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาสังคม และผลการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ที่เกิดขึ้น ได้แก่ มีความเข้าใจในตนเองสูงขึ้น มีความตระหนักต่อโลกสูงขึ้น มีความตระหนักในคุณค่าของบุคคลสูงขึ้น และมีความสนใจในการเรียน ในห้องเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของแซนเดิล คาริน (Sandle Karin, 2005) พบว่า ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่แท้จริงในภาคสนามได้มากขึ้น พัฒนาความ ตระหนัก ในปัญหาสังคมได้มากขึ้น พัฒนา ความคิดวิเคราะห์ ได้สูงขึ้น มีความสามารถในการอภิปราย เชื่อมโยงกับประเด็นที่อยู่นอกห้องเรียนได้มากขึ้น มีแรงบันดาลใจที่จะอ่าน โดยอิสระนอกห้องเรียน ได้มากขึ้น

นอกจากนี้การจะพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อให้สถานศึกษามีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนจึงเป็นบทบาท และหน้าที่สำคัญของโรงเรียน โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถ้าสังคมจะมีการพัฒนาเป็นสังคมที่ดี บทบาท และหน้าที่ของโรงเรียนจึงมีความสำคัญ อย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคม การให้ความร่วมมือที่ดีของโรงเรียนในการบริการสังคม ย่อมมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งเป็นสังคมที่มีความสุข สอดคล้องกับ อนุชา ภูธร (2552) ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่าการให้บริการแก่ชุมชน ควรจัดให้โรงเรียนเป็นสถานที่ ให้บริการความรู้ทางวิชาการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ให้กับชุมชน มีการให้บริการห้องสมุด ควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน การจัดนิทรรศการ งานประเพณี และกีฬา ให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ในชุมชน จัดเป็นที่ออกกำลังกาย จัดบริเวณโรงเรียนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนในชุมชน ให้ความสะดวกกับชุมชนได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อทำประโยชน์เกี่ยวกับชุมชน สอดคล้องกับเสน่ห์ เหลือจันทร์ (2551) ที่เสนอว่า การให้บริการชุมชน ควรให้โรงเรียนกับชุมชน ร่วมกันปลูกฝังจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน พัฒนา และเพิ่มบุคลากร ให้มีความเหมาะสมกับงาน อีกทั้งจัดหาเวลาที่เหมาะสมในการให้บริการชุมชน จัดให้ชุมชนส่งตัวแทนเข้าร่วมให้บริการ และประชาสัมพันธ์ระบบระเบียบทางราชการให้ชุมชนเข้าใจอย่างชัดเจน

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษามีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของสังคมให้ดีขึ้น และส่งผลให้ การจัดการศึกษาเกิดการพัฒนายิ่งขึ้นไป เพราะในสังคมใดที่มีปัญหาต่าง ๆ มากมายย่อมส่งผลกระทบต่อ การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วม ในการร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาของสังคมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว

ปัญหาหาเสพติด ปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาความรุนแรงในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่สอดคล้องกับ
 ธนวัต บัญลือ, จิตตินันท์ อรรถยามกุล, นารี รมย์นุกุล, ประพันธ์ จันทรเสมา และคนุชา ศิวรักษ์
 (2554) ได้ศึกษาวิจัยชุมชน โครงการเพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร
 ชุมชนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ เขตธนบุรี ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาหลักของชุมชน
 เช่น ปัญหาหาเสพติด การลักเล็กขโมยน้อยจากผู้ติดตามเสพติดในชุมชน การขาดความมั่นคงในงาน
 การว่างงาน รายได้ต่ำ หนี้สิน เงินกู้ยืมในระบบ ล้วนแล้วแต่เชื่อมโยงกันและมีสาเหตุมาจากการที่คน
 ในชุมชนมีการศึกษาไม่สูงนักทำให้มีผลต่อการประกอบอาชีพ จึงควรส่งเสริมการเข้าถึงระบบ
 การศึกษา และพัฒนาเยาวชนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ในระยะยาว ส่วนในระยะสั้น
 อาจจัดให้มีการอบรม ส่งเสริมอาชีพพื้นบ้านในชุมชน การรวมกลุ่มอาชีพเสริม การจัดอบรมอาชีพง่าย ๆ
 เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความยากจน และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เช่นเดียวกับปัญหาของสังคม
 ด้านเศรษฐกิจย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ปกครอง และนักเรียนเป็นอย่างมาก ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียน
 การย้ายที่อยู่ของผู้ปกครอง ย่อมมีสาเหตุมาจากรายได้ของผู้ปกครองที่เกิดจากสภาวะทางเศรษฐกิจ
 ที่ไม่ดี สอดคล้องกับบุญเลิศ ชงสะอาด และสมศักดิ์ บุญชู (2551) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรค
 ที่ทำให้ ครอบครัวขาดความเข้มแข็ง คือ ปัญหาที่มีผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 และวัฒนธรรมและทาง เศรษฐกิจ เช่น รายได้น้อย ความยากจน ยาเสพติด การไม่ไว้ใจกัน
 และกัน ครอบครัว การพนัน หนี้สิน ปัญหาทางการเกษตร เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีมีผลกระทบต่อดิน
 น้ำ สัตว์ต่าง ๆ ปัญหาเด็ก และเยาวชนที่ก้าวร้าว และสอนยาก โรคภัยที่น่ากลัวและรักษายากขึ้น
 ล้วนเป็นตัวบั่นทอนให้สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง และปัญหาด้านการศึกษาที่เกิดจากการจัดการศึกษา
 ไม่ได้คุณภาพ ปัญหาการออกกลางคัน การเรียนไม่จบ จัดการศึกษาไม่ตรงต่อความต้องการของสังคม
 ปัญหาความรุนแรงในสังคมที่เกิดจากการทะเลาะวิวาท ยาเสพติด ต่างเป็นปัจจัยที่ส่งผลในการเรียน
 ของนักเรียน โรงเรียนต้องเข้าใจและมีบทบาทในการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา นโยบาย และ
 การสนับสนุนการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองด้วยรัฐ การปรับ โครงสร้างทางสังคมสะท้อนให้เห็น
 บทบาทของการเป็นพลเมืองของประชาชนในการรู้จักถึงสิทธิ และหน้าที่ของความเป็นพลเมือง
 ที่แตกต่างจากการเป็นผู้อยู่ใต้ปกครองเท่านั้น ด้วยการให้ความสำคัญกับการสร้างบรรทัดฐานค่านิยม
 และแนวคิดอื่น ๆ ต่อประชาชนการสนับสนุนให้ประชาชนมีความเข้าใจ และตระหนักถึงความเป็น
 พลเมืองจึงไม่ใช่หน้าที่อื่นใดขององค์กรใดองค์กรหนึ่งแต่เป็นรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคม
 ให้เกิดการพัฒนาคู่ความเป็นพลเมือง ดังยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
 พ.ศ. 2553-2561 ที่มีเป้าหมายเพื่อทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จ
 โดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย
 ซึ่งสมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบต่อนตนเองต่อผู้อื่น และต่อสังคม

เพื่อให้ประเทศไทยก้าวสู่ความเป็น “สังคมพลเมือง” (Civil society) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) หลักการสร้างความเป็นพลเมือง พบว่า หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาของชาติในทุกระดับ ทั้งในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา ต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อมประสานและอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันภายใต้ยุทธวิธีที่หลากหลาย แต่มียุทธศาสตร์เดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสถานศึกษา ถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัด “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างเด็ก และเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทย โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลด้วยการฝึกฝนกติกาแบบง่าย ๆ ที่ปฏิบัติอยู่แล้วในห้องเรียนอนุบาล ชั้นประถมศึกษา ต่อยอดด้วยเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคม การเคารพกติกา และเคารพความแตกต่าง

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ฝึกฝนให้เป็นพลเมืองของโรงเรียนด้วยการให้ทำโครงการ ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้ทำโครงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ฝึกฝนการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย รูปแบบการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ เน้นการเรียนรู้แบบกลุ่มแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยอาศัยฐานการเรียนรู้บนสถานการณ์จริง บริบทจริงในชุมชน และในย่านที่อยู่อาศัยของนักเรียนในท้องถิ่น

ในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมให้มีวิชาพลเมืองในหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปซึ่งนักศึกษาทุกคนต้องเรียน และเพื่อให้เข้าใจถึงระบอบประชาธิปไตยโดยการลงมือปฏิบัติ เช่น การเลือกตั้ง และการปกครองตนเองของนิสิตนักศึกษาทั้งในรูปสภานักเรียนและองค์กรนิสิตนักศึกษารวมถึงการเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนเพื่อนำไปบริการสังคม (Service learning) โดยการทำ วิชาจริยธรรมวิชาชีพ หรือวิชาจริยธรรมของแต่ละคณะให้เป็นการเรียนเพื่อนำไปบริการสังคม

โดยการใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง และเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ “หนึ่งจังหวัด-หนึ่งมหาวิทยาลัย” เพื่อให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็นพลเมืองด้วยการลงมือปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) นอกจากนี้ยังส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับผู้ใหญ่ ครอบครัว ชุมชน ด้วยการที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องสร้างหลักสูตร “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับผู้ใหญ่” รวมถึงการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชน ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม “พลเมือง และประชาธิปไตยในชุมชน” ในด้านสื่อมวลชน จัดให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับครูในการเรียนรู้ทักษะ และเทคนิควิธีการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาความเป็น “พลเมือง” มีความเป็นรูปธรรม ที่ทุกภาคส่วนของสังคมต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างประกอบกับการมีหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการจัดกิจกรรมประสานงานเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เกิดการระดมทรัพยากรทั้งบุคคล และงบประมาณจากทั้งภาครัฐ และ

เอกชนเพื่อให้เห็นผลอย่างจริงจัง ตลอดจนกำหนดแนวทางการดำเนินงานของแต่ละองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการที่ชัดเจนและจัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการประสานงานบูรณาการระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ควรกำหนดความเป็นพลเมืองเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการประเมินคุณภาพสถานศึกษา จากยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้กำหนดให้การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนสังคมต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง เพื่อให้บรรลุถึงคุณสมบัติของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย 6 ประการ ได้แก่ 1) มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (ทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น” 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟัง และยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง 4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นและเห็นคนเท่าเทียมกัน มองคนเป็นแนวระนาบไม่ใช่แนวตั้ง 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหาไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย 6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบต่อสังคม และร่วมแก้ไขปัญหาสังคม โดยเริ่มต้นที่ตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการร่วมจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนเนื่องมาจากกิจกรรมการช่วยเหลือสังคม เป็นการสร้างและส่งเสริมคุณธรรม ปลูกฝังการเสียสละ การแบ่งปัน การพัฒนาจิตใจ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม เป็นรากฐานของการพัฒนาความเจริญของสังคม สอดคล้องงานวิจัยของฉันทนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) กล่าวว่าลักษณะที่สอดคล้องของจิตอาสา ประกอบไปด้วยพฤติกรรมหลัก 3 ประการ ได้แก่ ด้านแรกคือ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร จิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ด้านที่สองคือ การเสียสละต่อสังคมที่แสดงออกถึงการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และด้านที่สามคือ ความมุ่งมั่นพัฒนา คิดริเริ่มในการพัฒนาตน และสังคม เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จัดกิจกรรมอาสาที่เกี่ยวกับการร่วมบริจาคและการแบ่งปัน เป็นการแสดงจิตที่เป็นกุศลในการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนลำบาก ทุกข์ยาก ขัดสน เดือดร้อน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นการสร้างสังคมที่ดีงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ อภินันท์หมกุล (2555) พบว่าเนื่องจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาเป็นเวลานาน แนวคิด และหลักคำสอน

ของศาสนาพุทธจึงน่าจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติ ความประพฤติ และการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยส่วนใหญ่ ความเข้าใจเรื่องการบริจาคแก้วัด และการบริจาคเพื่อสาธารณะกุศลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา จะช่วยให้เราเข้าใจบทบาทของวัดต่อการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาสังคมไทยได้ดีขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรการการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในสังคม เพื่อสร้างความสมานฉันท์ และส่งเสริมการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืนในที่สุด อีกทั้งการส่งเสริมด้านประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมมีความสำคัญในการถ่ายทอดอารยธรรมวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเจริญรุ่งเรืองของสังคมย่อมเป็นบทบาทของโรงเรียนที่ต้องสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีของโรงเรียน และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของชนเสกฐ สุกากาศ, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ และนิตา ชูโต (2557) ที่พบว่า 1) วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสำนึนในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรมสำนึนต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีของคน 3 กลุ่ม คือ ชุมชน ศาสนา และสถานศึกษา ภายใต้อการพิจารณาเงื่อนไข ทางเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน และการเมืองการปกครอง ในด้านสิ่งแวดล้อมมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญปกป้องรักษา เพราะการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นการตระหนักถึงการดำรงชีวิตของคนที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติที่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด สร้างความตระหนักให้รักและหวงแหนสภาพสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึก ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งภายในบริเวณโรงเรียน และของชุมชน อีกทั้งร่วมรณรงค์ให้โรงเรียน ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืนสอดคล้องกับ Erwin William (1976) ที่กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติใดก็ตาม จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องงานวิจัยของบุญเลิศ ชงสอาดและนายสมศักดิ์ บุญชูบ (2554) พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่สถาบันครอบครัวในชุมชนชนบท 5 แห่ง ของจังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากแนวทางดังนี้ 1) ผู้นำ และสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการปรึกษาปัญหาและเรียนรู้สภาพแวดล้อม การเกิดขึ้น การดำรงอยู่และพัฒนาการของครอบครัวตนเอง เครื่องญาติ ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี กฎระเบียบ และการสืบทอด 2) ผู้นำ และสมาชิกในครอบครัวเรียนรู้ในการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ในครอบครัวผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และจากต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในครอบครัวและชุมชน เช่น ทุนทางสังคมด้านบุคคล ด้านกลุ่มทางเศรษฐกิจ และสังคมต่าง ๆ 3) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันจากการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียผ่านกิจกรรมด้านยุทธศาสตร์ชุมชน แผนงาน และโครงการต่าง ๆ

ในชุมชน มีผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่ครอบครัวของประชากรในชุมชนชนบท

4) สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงของปัญหาครอบครัว สภาพปัญหาแนวโน้ม ความรุนแรงที่กระทบต่อครอบครัวในชุมชน และแนวทางแก้ไขปัญหาของครอบครัว 5) การเรียนรู้ ในการจัดทำโครงการ และดำเนินงานตามโครงการและติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ อย่างมีส่วนร่วมในชุมชน 6) การเรียนรู้การมีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพของครอบครัว และชุมชนผ่านโครงการ กิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการพัฒนาครอบครัวในชุมชน 7) การมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้และค้นหาศักยภาพของครอบครัวในชุมชนปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมใน การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่สถาบันครอบครัวในชุมชน 5 แห่ง พบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำ ในครอบครัวเอาใจใส่ในการกระตุ้นแนวคิดสร้างจิตสำนึกแก่สมาชิกในครอบครัวให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว ทั้งการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมครอบครัวตนเอง เครือญาติ ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และการสืบทอดอาชีพสร้างรายได้ การแบ่งเบาภาระและกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว สมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ให้ดีที่สุด ผลประโยชน์ของครอบครัว ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข่าวสารจากผู้นำในชุมชน ปราชญ์ชุมชน ผู้รู้ในชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน สื่อสารมวลชน และแผนงานโครงการที่หลากหลายในชุมชน ผลประโยชน์ของชุมชน (บุญเลิศ ชงสอาด และนายสมศักดิ์ บุญชูบ, 2554)

1.5 ด้านการสร้างจิตอาสาต่อสังคม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนมัธยมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีจิตอาสาให้กับครูและนักเรียน โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา เพราะจิตอาสาเป็นการเสียสละด้วยจิตวิญญาณ ช่วยเหลือโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นการช่วยเหลือ ด้วยใจบริสุทธิ์สอดคล้องกับดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555) ได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำ ด้วยใจจริง ช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำ ประโยชน์ให้ผู้อื่น ได้เท่าที่ตนทำ ได้ อย่างไม่อยู่หนึ่งเฉย เพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งด้วยการที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และ ในด้านองค์ประกอบ คุณลักษณะของผู้มีจิตอาสา คือ เป็นผู้พร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งร่างกาย แรงใจ รวมทั้งด้านเวลา และเป็นผู้ที่มีความเมตตา มีความซื่อสัตย์ โดยประพฤติตนเป็นบุคคลตัวอย่างให้กับผู้อื่นด้วยการ ยึดคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับมีความความขยัน อดทน และเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี เข้ากับผู้อื่น ได้ง่าย เป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่น ได้ถ่ายทอดความความรู้ ความสามารถของตนให้กับผู้อื่น และมีภาวะ ความเป็นผู้นำ และมีความกระตือรือร้น จิตอาสาเป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่สร้างเยาวชนอนาคต ของชาติให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรมของชาติเป็นการปลูกฝังจิตอาสาจึงควรฝึกฝนตั้งแต่ในวัยเยาว์วัย ดังนั้น โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญที่จะเพาะบ่มและสร้างจิตอาสาเพื่อให้เยาวชนของชาติ ได้มีประสบการณ์ในการทำความดีสอดคล้องกับพระคต คำนิม (2551) ได้ให้ความเห็นไว้ว่าวัยรุ่น

เป็นวัยที่มีความพร้อมทางร่างกายและสติปัญญาในการกระทำต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน การใช้กิจกรรมจิตอาสาเป็นการสร้างภาคีในการทำความดีร่วมกัน ฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะ เป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ความเสียสละ การบำเพ็ญประโยชน์ให้ส่วนรวม เป็นการสร้างความสามัคคีของหมู่คณะ เป็นการสร้างจิตวิญญาณของการเสียสละ การเป็นผู้ให้ ย่อมเกิดความสุขกายสุขใจ ซึ่งสอดคล้องกับอริส ทิลิสโซทรานนท์และคณะ (2555) ได้กล่าวว่า จิตอาสามีความสำคัญ และมีประโยชน์คือบุคคลที่มีจิตอาสาจะได้รับความสุขจากการให้ด้วยใจ ไม่หวังผลตอบแทน เมื่อมีความสุขฮอร์โมนเอ็นโดฟิน (Endorphin) จะหลั่งมาโดยอัตโนมัติส่งผลให้ ผู้ให้มีจิตที่เป็นสุขและมีสุขภาพแข็งแรง การจัดกิจกรรมจิตอาสาในชุมชนนอกโรงเรียนจะเป็น การสร้างเสริมประสบการณ์ การสร้างจิตสำนึกการเสียสละเพื่อส่วนรวม การรักษาสาธารณประโยชน์ ของชุมชนสอดคล้องกับรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 (2555) ที่กล่าวว่า วัตถุประสงค์เพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์โดยใช้ชุมชน และสังคมเป็นฐาน เป็นกิจกรรมส่งเสริมความสนใจในลักษณะอาสาสมัครเพื่อ แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ความดีงาม ความเสียสละ และความมีจิตสาธารณะต่อผู้คนในครอบครัวและชุมชน เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนา สิ่งแวดล้อมในชุมชนกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมอาสาพัฒนา เด็กด้อยโอกาสในสังคม การสร้างจิตอาสายังมีการพัฒนารูปแบบโดยการจัดตั้งเครือข่ายจิตอาสา ร่วมกันเป็นการฝึกการทำงานเป็นทีมเป็นหมู่คณะ เป็นการสร้างทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การกล้าแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ในสังคมสอดคล้องกับกิกเคอเบอเกอ (Knickerbocker, 1992) กล่าวว่า นอกจากความรู้สึกเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แล้ว พฤติกรรมเพื่อสังคม (Prosocial behavior) ก็เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่อยู่ถึง การเข้ามาเป็นอาสาสมัครของผู้คน โดยพฤติกรรมเพื่อสังคมนั้นประกอบด้วยค่านิยมที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) ความเสมอภาค (Equity) การเสนอสนอง (Reciprocity) และสอดคล้องกับณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) ที่กล่าวว่าลักษณะที่สอดคล้อง ของจิตอาสาประกอบไปด้วยพฤติกรรมหลัก 3 ประการ ได้แก่ ด้านแรกคือ การช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน ที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจเอื้ออาทร จิตใจ โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ด้านที่สองคือ การเสียสละ ต่อสังคมที่แสดงออกถึงการใช้เวลาว่าง ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม การเสียสละเงิน เวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม รวมทั้งการเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และด้านที่สาม คือ ความมุ่งมั่นพัฒนา คิดริเริ่ม ในการพัฒนาตนและสังคมเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งได้มีลักษณะของการมีคุณสมบัติ ของผู้ที่มีจิตอาสาคล้ายกับจาร์ฟงส์ พลเดช (2551) ได้กล่าวว่า 1) มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

มีความปรารถนาดีต่อคนอื่น และอยากเห็นคนอื่นมีความสุข 2) มีความตั้งใจ และมุ่งมั่นทำประโยชน์
 เพื่อผู้อื่น ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคหรือความยากลำบาก โดยทำงานด้วยใจไม่มีการบังคับ
 3) ผู้ที่มีจิตอาสาต้องมีความพอใจในการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น พอใจในการกระทำที่ช่วยผู้อื่นอย่างเต็มใจ
 โดยมีความสำเร็จ ความสมหวังที่เกิดจากความพอใจในการทำให้ผู้อื่นได้มีความสุข 4) ผู้ที่มีจิตอาสา
 นั้นต้องตั้งใจกับสิ่งที่ได้ทำเพื่อผู้อื่น ติงกับสิ่งที่ประจักษ์ตามความต้องการของตน เพื่อเป็นแรงผลักดัน
 ให้ได้ทำประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

1.6 ด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษา
 ให้มีคุณภาพ เป็นที่พึงพอใจ และเป็นที่ยอมรับเป็นบทบาทและความรับผิดชอบของโรงเรียน
 มัชฌมศึกษาที่สังคมมีความต้องการอย่างยิ่ง สอดคล้องกับบุญญาภา สุทธิวงศ์ (2552) ได้ทำการวิจัย
 เรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อที่มีต่อการบริหาร การศึกษาของ โรงเรียนนุ้มประสงค์วิทยา
 จังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการ บริหารการศึกษา ของโรงเรียน
 นุ้มประสงค์วิทยาจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า
 อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือด้านวิชาการด้านครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านพฤติกรรม
 นักเรียน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้นการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ
 กับนักเรียน โรงเรียนจะต้องมีกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ
 ประสบการณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม เกิดทักษะการดำรงชีวิตในสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
 ดังนั้นจุดมุ่งหมายของสังคมคาดหวังให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ให้นักเรียนมีความรู้
 เกิดทักษะ มีประสบการณ์ มีสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม
 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไป
 เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม
 มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เมื่อจัดการศึกษา
 ให้นักเรียนมีคุณภาพ มีผลการเรียนดี ส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชน มีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา
 ของโรงเรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพนั้น ปัจจัยที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้นักเรียนเกิดคุณภาพ
 และไปสู่เป้าหมายที่สำคัญก็คือครู เพราะเปรียบเสมือนสื่อการสอนที่ดีที่สุด ครู คือ พิมพ์ที่สร้างผลผลิต
 ได้ตรงต่อความต้องการที่สุด ดังนั้นบุคคลสำคัญที่สุดใน กระบวนการพัฒนาการศึกษา และการพัฒนา
 การเรียนรู้ ก็คือ “ครู” ครูยังคงเป็นผู้ที่มีความหมายและปัจจัยสำคัญมากที่สุดในห้องเรียน และ
 เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู
 (McKinsey, 2007) เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญในระดับโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
 มากที่สุด จากการทดสอบระดับนานาชาติประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง จะมีแนวโน้ม
 การเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษาดีมีคุณภาพ

จะมีความเป็นประชาธิปไตย และเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมสูงกว่า (Hanushek & Rivkin, 2010) ทำอย่างไร ที่จะให้ครูได้รับการพัฒนาคุณภาพมีศักยภาพ เป็น “ครูเพื่อศิษย์อย่างสมบูรณ์ มีทักษะการเรียนรู้และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะเป็นการเรียนรู้ เพื่อชีวิตของตนเอง ระหว่างเป็นครูเป็นการเรียนรู้และมีศักดิ์ศรีสำหรับการเป็นครูเพื่อศิษย์ และเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2551) มีสมรรถนะและความเชี่ยวชาญในการทำงานที่ประกอบด้วย ความรู้ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานที่เน้นทักษะมากกว่าความรู้ (กฤษณพงษ์ กิรติกร, 2557) ปัจจัยในการจัดการศึกษาที่สำคัญของโรงเรียนอีกด้านหนึ่ง ได้แก่ คุณภาพผู้บริหาร ผู้บริหารที่ดี มีความสามารถในการบริหารโรงเรียนจะต้องมีการทำงาน อย่างเป็นระบบ มีภาวะผู้นำเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำทางวิชาการซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกคนต้องเป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ เป็นผู้นำทางวิชาการตามขอบข่าย และภารกิจการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ครอบคลุม การบริหาร วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ในองค์ประกอบ 8 ภาระงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) โดยผู้บริหารใช้ศิลปะ และกระบวนการให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะนำวิสัยทัศน์ไปสู่ผู้ปฏิบัติงาน โดยเกิดการยอมรับและเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงาน ประกอบกับเห็นความสำคัญและคุณค่าของงาน อีกทั้งใช้ภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งตอบแทน รางวัล การสนับสนุน การยกย่องให้การยอมรับเพื่อตอบแทนผลการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจขวัญกำลังใจให้เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน (Base, 1981) องค์ประกอบเหล่านี้ เป็นส่วนส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจัดให้มีการอบรมผู้บริหารโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจ แนะนำแนวทางการปฏิบัติ ตลอดจนการติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556 คำสั่งที่ ศธ 04229/ 56 (สำนักบริหารงานการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย, 2556) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษามัธยมศึกษายุคใหม่ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) การนำประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พลิกระบบการจัดการมัธยมศึกษา และระบบการเรียนรู้ใหม่สู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล ด้วยเหตุผลดังกล่าวผลการวิจัยนี้จึงพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี หวานสนิท (2551) พบว่า การที่ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมและใช้ศิลปะ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้นำแลกเปลี่ยน

ส่งผลต่อบรรยากาศของคณาจารย์ และแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาที่จะส่งเสริมในห้องคณาจารย์ หรือโรงเรียนประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พร ไชยดา (2552) พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จ และส่งผลอิทธิพลทางอ้อม

2. ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบตัวบ่งชี้ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสมมติฐานมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการรับรู้ประเด็นทางสังคม ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งตรงกับสมมติฐานของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ประเด็นทางสังคมของบุคคลมีผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน โดยบุคคลเกิดความตระหนัก ให้ความสำคัญ และศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา สามารถอธิบายเหตุผล ความสำคัญปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาได้ชัดเจนเกิดผลดี การรับรู้ประเด็นทางสังคมเป็นการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลทั้งบวกและลบกับการจัดการศึกษา ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านสังคม เป็นปัจจัยที่สามารถส่งผลในการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้เพราะการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามที่สังคมต้องการ สอดคล้องกับ จักรพงษ์ สุวรรณศรี (2552) ที่กล่าวไว้ว่าการศึกษาเป็นระบบของสังคม และต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สังคมวางไว้ รวมถึงการมีบทบาทตามที่สังคมปรารถนา การศึกษาเป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบ หรือระบบการศึกษาในสังคมได้ เช่นเดียวกัน การศึกษามีบทบาท หรือมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่อิทธิพล หรือบทบาทของการศึกษา เป็นเพียงอิทธิพลมือสอง ไม่ใช่มีมือหนึ่ง ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพราะการศึกษาคือการลงทุน การส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษา ผู้ปกครองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับ ณรงค์ชัย อัครเศรณี และรังสรรค์ ชนะพรพันธ์, 2554 อ้างถึงใน ทิพย์รัตน์ คำวียง, 2556) ได้กล่าวว่า นักศึกษาจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมายในรูปแบบแรงงาน และเวลาแต่ผู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วจะเปรียบเสมือนเครื่องจักรราคาแพงผู้ที่ได้รับการศึกษาจะสามารถประกอบกิจการที่ยุ่ยากกว่าด้วยประสิทธิภาพเหนือกว่าผู้ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนควรมีการส่งเสริม และสร้างกระบวนการรับรู้ประเด็นทางสังคมให้เป็นที่ไปในทิศทางที่ดี ด้วยการวิเคราะห์ห้วงบริบทของโรงเรียนเพื่อให้รับรู้จุดอ่อนจุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคเพื่อเป็นข้อมูลนำมาวางแผน และดำเนินการ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยดี

แก้ปัญหาและพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่ดี เกิดกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับ Wheelen and Hunger (2002) กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ชุดของการตัดสินใจ และการปฏิบัติการต่าง ๆ ทางด้านการบริหาร ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการดำเนินงานระยะยาว ของบริษัท ประกอบด้วย การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environmental scanning) ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร การจัดทำกลยุทธ์ (Strategic formulation) ซึ่งเป็นแผนกลยุทธ์หรือแผนระยะยาว การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Wheelen & Hunger, 2002 อ้างใน จิราวรรณ บุญศรีวงศ์ (2554) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ดังนั้นก็การศึกษาจึงเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัย สำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ เพื่อให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจให้ประสบความสำเร็จได้ ในทางกลับกันหากเศรษฐกิจ ของประเทศนั้น ๆ มีความมั่นคง มั่งคั่งก็ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และคุณภาพ เช่นเดียวกันสอดคล้องกับสุภาวดี สายเชื้อ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของการศึกษามีความสำคัญ และมีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ “Why quality matters in education” ของ Eric Hanushek ยอมรับว่า การเพิ่มปริมาณการศึกษานั้น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเศรษฐกิจ โดยได้มีการพิสูจน์ ในเชิงสถิติ และวิชาการตลอดมา ในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา ไม่ใช่มุ่งเน้นแต่ปริมาณอย่างเดียว ควรจะให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และสังคมที่คุ้มค่าด้วย ซึ่งสอดคล้องกับถวิล นิไลบ (2553) ที่กล่าวว่า การศึกษานอกจากจะมีผลโดยตรงต่อตัวผู้เรียน คือ จะทำให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามีคุณภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ และรายได้ จึงสามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพหรือไม่ได้คุณภาพจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และ สภาวะของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่าการรับรู้ประเด็นทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ด้านการให้บริการต่อสังคม ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียน มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้คือ ด้านความรู้และอาชีพ ด้านสุขภาพ และ ด้านความร่วมมือ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบของสังคมองค์กรหนึ่ง ซึ่งเป็นหน่วยที่ให้การบริการด้านความรู้ ตลอดจนมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ชุมชน และสังคม การให้ความช่วยเหลือและบริการต่อสังคม เป็นกิจกรรมที่ทั้งครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมช่วยเหลือสังคม และได้รับความรู้ประสบการณ์ในการเข้าร่วม ซึ่งในด้านการบริการ ต่อสังคม สอดคล้องกับณัฐชรินทร์ อภิวิชญ์ชลาชาติ (2551) วิจัยเรื่อง การศึกษาการให้ความหมาย

รูปแบบ และกลยุทธ์การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พบว่า ปตท.ให้ความสำคัญความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านนโยบายของบริษัท ซึ่งปรากฏในวิสัยทัศน์ และค่านิยมขององค์กร โดยมุ่งไม่ผู้องค์กรแห่งความเป็นเลิศด้วยการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีแก่สังคมและชุมชนทั้งความสามารถในการให้ผลประโยชน์บริการชุมชน และสังคม ผลตอบแทนที่เหมาะสมต่อผู้มีส่วนได้เสีย ปตท. มีการดำเนินธุรกิจตามหลักการการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคม โดยรูปแบบการดำเนินกิจกรรมมีความสอดคล้องตามหลักการกำหนดรูปแบบของ ฟิลิป คอดเลอร์ และแนนซีลี ถึง 4 รูปแบบคือ การส่งเสริมประเด็นทางสังคม การบริจาคโดยตรง อาสาสมัครช่วยเหลือชุมชน บริการชุมชน และสังคม สอดคล้องกับ จฉิน เอี่ยมสะอาด (2550) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบและการสื่อสารการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจไทย พบว่า องค์กรธุรกิจไทยมีนโยบายที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม โดยกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน และยึดถือปฏิบัติ ตั้งแต่ก่อตั้งกิจการแม้จะแตกต่างกันในการกำหนดชื่อเรียก และรายละเอียดปลีกย่อย แต่เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระแล้ว พบว่า มีการดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม ที่ให้ความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งต่อองค์กรและสังคมส่วนรวม และสอดคล้องกับ Sriramesh, Ting & Wanyin (2007) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ และการปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการประชาสัมพันธ์ในประเทศสิงคโปร์ (Corporate social responsibility and public relations: Perception in singapore) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารระดับสูงมีความสามารถในการให้ คำนิยาม แนวคิด แนวทางการวัดผลและสามารถระบุผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ยังคงมีกรอบความคิดเฉพาะในส่วนของการบริจาคเท่านั้น ที่เป็นกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม แรงจูงใจขององค์กรในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะมีแรงขับเคลื่อนจากความสะดวกและความพร้อมขององค์กรซึ่งยังขาดในส่วนของการมีพันธะสัญญาในการที่จะประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การบริการสังคม ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากบริษัทต่าง ๆ ไม่ได้ ตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่แรก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่า ด้านการให้บริการต่อสังคม ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ว่าจะเป็นในวงการธุรกิจหรือในรูปแบบของสถานศึกษา

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 วัดจากตัวแปรสังเกตได้ คือ ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษา และปัญหาความรุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากระดับของการศึกษา มีผลกับพฤติกรรม

โรงเรียนถือเป็นองค์กรด้านการศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยลด และร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ ปัญหาของสังคมด้านเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ปกครอง และนักเรียนเป็นอย่างมาก ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียน การย้ายที่อยู่ของผู้ปกครอง ย่อมมีสาเหตุมาจากรายได้ของผู้ปกครอง ที่เกิดจากสถานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี โรงเรียนถือเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหาสังคม ตลอดจนการสร้างรายได้ และช่องทางของการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว โดยในรูปแบบของสถานศึกษา สามารถประยุกต์รูปแบบการบริหารขององค์การธุรกิจที่มีส่วน ในการแก้ไขปัญหาในสังคม มาใช้ให้เข้ากับบริบทของชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับภรณ์ วงศ์จันทร์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องความรับผิดชอบต่อของภาคธุรกิจด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษา เครือซีเมนต์ไทยจากการศึกษา พบว่าเครือซีเมนต์ไทยมีแนวการดำเนินงาน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมในชื่อว่า “การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจควบคู่กับ การเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ ความรับผิดชอบต่อสังคม (ISO 26000) สรุปได้ตาม ประเด็นหลัก 6 ประเด็น คือ การกำกับดูแลกิจการที่ดี การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม การเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม การดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมและนวัตกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ครอบคลุม ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร นั่นคือ การกำกับ ดูแลกิจการที่ดี การประกอบ ธุรกิจด้วยความเป็นธรรม และการเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม นั่นเป็น การเคารพสิทธิมนุษยชน การดูแลความปลอดภัย ทุกข์สุข ความก้าวหน้าของพนักงาน และผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียภายในกิจกรรมขององค์กร เช่น ผู้ถือหุ้น พนักงาน และแรงงานภายในองค์กร ในขณะเดียวกัน การร่วมพัฒนาชุมชน และสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและการสร้างนวัตกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเปิดเผยสู่สาธารณะก็เป็นการปฏิบัติที่ครอบคลุมในส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก องค์กร นั่นคือเป็นการดูแลรักษา ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจาก การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร และสร้างประโยชน์ต่อองค์กรอื่น ๆ ในการเป็นแบบอย่าง ในการปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา (2554) ซึ่งกล่าวถึงหลักในการสร้างความเป็นพลเมือง พบว่าหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ ดูแลการจัดการศึกษาของชาติในทุกระดับทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ต้องทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางโดยเชื่อมประสาน และอำนวยความสะดวกให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันภายใต้ยุทธวิธีที่หลากหลาย แต่มียุทธศาสตร์เดียวกัน กระทั่งวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสถานศึกษา ถือเป็นหน่วยงานหลักในการจัด “การศึกษาเพื่อ ความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทย โดยจะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษา

สถานศึกษา มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคมซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งวัดจากตัวแปรสังเกตได้ คือ การบริจาคการกุศล การสืบสานประเพณี และการจัดการสิ่งแวดล้อม ข้อค้นพบเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะในชุมชนของโรงเรียน เช่น กิจกรรมการช่วยเหลือสังคม เป็นการสร้างและส่งเสริมคุณธรรม ปลูกฝังการเสียสละ การแบ่งปัน การพัฒนาจิตใจ และคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม เป็นรากฐานของการพัฒนาความเจริญของสังคมที่ยั่งยืน ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ให้กับโรงเรียน ชุมชน และสังคม กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์ชัย ศรีสุวรรณ (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ธรรมาภิบาล (Organizational governance) 2) สิทธิมนุษยชน (Human rights) 3) การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labour practices) 4) สิ่งแวดล้อม (Environment) 5) การปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair operation practices) 6) ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer issues) 7) การมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาชุมชน (Community involvement and development) จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบเกี่ยวข้อง โดยการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างเห็นได้ชัดเจนในวันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา และกิจกรรมรณรงค์เพื่อสังคม และชุมชน แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ที่จะเห็นได้อย่างเด่นชัด โดยสอดคล้องกับจินตนา มังละกนก (2554) พบว่า ในภาพรวมชุมชนและสังคมมีความต้องการการรับบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย และสถานศึกษา ด้านการฝึกอบรมสัมมนา อภิปรายและบรรยายมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการค้นคว้าสำรวจวิเคราะห์ ทดสอบ และตรวจสอบ และบริการให้คำปรึกษาทางวิชาการและวิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนความต้องการลำดับต่ำสุด ได้แก่ บริการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริการด้านสารสนเทศ

และบริการด้านการเขียนงานวิชาการและงานแปลตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามเขตพื้นที่พบว่าชุมชนและสังคมในเขตบางซื่อกรุงเทพมหานคร มีความต้องการการรับบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ด้านการจัดฝึกอบรม สัมมนา อภิปรายและบรรยายมากที่สุด รองลงมา คือ บริการด้านการค้นคว้า สำรวจ วิเคราะห์ ทดสอบ และตรวจสอบ และบริการการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และวิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนความต้องการลำดับต่ำสุด ได้แก่ บริการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริการด้านการบริการสารสนเทศ และบริการด้านการเขียนงานวิชาการ และงานแปล สำหรับชุมชน และสังคมในเขตจังหวัดปราจีนบุรี มีความต้องการรับบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย ด้านการจัดฝึกอบรม สัมมนา อภิปราย และบรรยาย มากที่สุด รองลงมา คือ บริการด้านการค้นคว้า สำรวจ วิเคราะห์ ทดสอบ และตรวจสอบและบริการการให้คำปรึกษาทางวิชาการ และวิชาชีพ ตามลำดับ ส่วนความต้องการลำดับต่ำสุด ได้แก่ บริการเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน บริการด้านการบริการสารสนเทศ และบริการด้านการเขียนงานวิชาการ และงานแปล ตามลำดับ โดยในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.5 ด้านการสร้างจิตอาสาต่อสังคม ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ จิตอาสาในโรงเรียน จิตอาสาต่อชุมชน และการสร้างเครือข่ายจิตอาสา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่า การสร้างจิตอาสาต่อสังคมของโรงเรียน มีความสำคัญ และถือได้ว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ชุมชน และสังคมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของเอก เอกสกุล (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้าใจพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญ หนองบัวที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของส่วนบุคคล ต้องเป็นผู้ที่มุ่งมั่น เสียสละทั้งเวลา การเป็นผู้ให้ การแบ่งปัน การเสียสละนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยจะมีความสุข เมื่อช่วยให้ผู้อื่นมีความสุข ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมใหญ่ สำหรับแนวคิดคุณลักษณะจิตอาสาของผู้ที่เข้าร่วมงานในทีม นั้น มีความเห็นว่า ต้องไว้วางใจได้ ต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่เอาผลประโยชน์เข้าตัวเอง ไม่เบียดเบียนคนอื่น และมีความรู้สึกได้บำเพ็ญประโยชน์จริง ๆ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมจิตอาสา ตามการรับรู้ส่วนใหญ่มาจาก บริบททางสังคม ซึ่งพอเป็นต้นแบบให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของฉันทนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดจิตอาสาของนักเรียน

2) ศึกษาสภาพจิตอาสาและปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และ 3) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 675 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสา และแบบวัดจิตอาสาของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ด้วยโปรแกรม 8.72 ผลการวิจัย พบว่า จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา และมีตัวชี้วัดทั้งหมด 7 ตัว คือ 1) การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น 2) การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น 3) การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น 4) การสละเงินแรงกายเพื่อผู้อื่นและสังคม 5) การสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม 6) การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม และ 7) การร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสา เพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์ และหลากหลาย

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนมี 6 ด้าน ปัจจัยด้านนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน ครู เพื่อน สังคม ชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ สุรชาติพิทย์ แก้วเกลี้ยง (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตอาสาในพระพุทธศาสนา ได้ทำการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก เป็นการศึกษาภาคเอกสาร โดยศึกษาจากหลักคำสอนพระพุทธศาสนา และหนังสือเกี่ยวกับ “จิตอาสา” ของพระไพศาล วิสาโล ผลจากการศึกษาพบว่าพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มุ่งเน้นให้บุคคลมีความเมตตา เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คือ สังคหวัตถุธรรม พรหมวิหาร 4 ตลอดจนเรื่องการทำทาน ซึ่งเป็นหลักธรรมมีความสอดคล้องกับจิตอาสา และการพัฒนาจิตอาสา คือ มุ่งเน้นให้บุคคลในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือคนอื่น และการสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาภาคสนาม โดยศึกษาจากการดำเนินงานของเครือข่ายจิตอาสาและเครือข่ายพุทธิกานในโครงการฉลาดทำบุญ จากการศึกษาทราบว่า กระบวนการพัฒนาจิตอาสา คือ การสร้างให้บุคคลมีโอกาสทำงานเพื่อผู้อื่น และส่วนรวมด้วยตนเอง ผ่านงานอาสาสมัครผลจากการศึกษา พบว่าบุคคลที่ปฏิบัติงานอาสา จะเข้าถึงความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่นการเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมพร้อมทั้งได้รับความสุข ความภาคภูมิใจจากการปฏิบัติงานอาสา จะหาโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น และสร้างประโยชน์ต่อไป ส่วนสุดท้าย คือข้อมูลจากแบบสอบถาม เรื่องการทำบุญ และอาสาสมัครผู้ศึกษาพบว่า งานอาสาสมัครเป็นการทำบุญรูปแบบหนึ่ง จะรู้สึกอยากทำงานอาสาสมัครมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาจิตอาสาทางหนึ่ง จากการศึกษาทั้งสามส่วนจึงสรุปได้ว่าการทำงานอาสาสมัครเป็นแนวทางหนึ่งของการปฏิบัติตามคำสอนพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการขัดเกลาจิตใจ สามารถกระตุ้นให้บุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือผู้อื่น และส่วนรวมได้

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสร้างจิตอาสาต่อสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบ ต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2.6 ด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ส่งผลทางบวกต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 วัตถุประสงค์ที่ระดับ .001 วัตถุประสงค์ได้ คือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านคุณภาพครู และด้านคุณภาพผู้บริหาร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ เป็นที่พึงพอใจ และเป็นที่ยอมรับเป็นบทบาทและความรับผิดชอบต่อโรงเรียน มัธยมศึกษาที่สังคมมีความต้องการอย่างยิ่ง สอดคล้องกับถวิล อนุรักษ์ (2557) การยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานสูงขึ้น โดยการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน และการเปิดโอกาสให้ภาคีทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาสถานศึกษามีภารกิจสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สถานศึกษาจึงต้องมี ศักยภาพสูงในการแปลงนโยบาย และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุ ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่ละแห่งจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาจำต้องมีคุณลักษณะสำคัญที่เป็นที่ยอมรับอย่างสูง ทั้งด้านความรู้และความเชี่ยวชาญมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งมั่น ทดมเท เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาและสามารถพัฒนาสถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ วิสัยทัศน์ สถานศึกษาถือว่าเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูง ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน เป็นต้นแบบของสังคมแห่งการเรียนรู้สู่สังคม สมานฉันท์และสันติสุขผู้เรียนจะต้องได้รับ โอกาสให้เข้าถึง การเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และ เสมอภาค เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขและภาคภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียน จะต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม เกิดทักษะการดำรงชีวิตในสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ปัจจัยที่เป็นพลังขับเคลื่อนให้นักเรียนเกิดคุณภาพ และ ไปสู่เป้าหมายที่สำคัญก็คือ ครู เพราะเปรียบเสมือนสื่อการสอนที่ดีที่สุด ครูคือพิมพ์ที่สร้างผลผลิต ได้ตรงต่อความต้องการที่สุด ผู้บริหารเปรียบเสมือนหางเสือที่จะบังคับเรือไปสู่จุดหมาย ผู้บริหารคือนำพาเรือนี้ไปถึงที่หมาย การบริหาร โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องใช้ความสามารถ ทั้งศาสตร์ และศิลป์ ดังนั้นผู้บริหารที่ดีจึงควรมีคุณสมบัติหลายประการคือ ต้องมีภาวะผู้นำ

เป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดหลักธรรมาภิบาล มีมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารณทัตต์ แสนวิเศษ (2555) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ โรงเรียนประถมศึกษา การสร้างทฤษฎี จากฐานราก ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง
- 4) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศิษย์เก่า
- 5) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย (ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียน)
- 6) รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
- 7) รูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
- 8) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในชุมชน
- 9) รูปแบบการมีส่วนร่วมของหน่วยงานราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 10) รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและสถานประกอบการ
- 11) รูปแบบการมีส่วนร่วมของศูนย์อำนวยการเครือข่ายและ
- 12) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการระดมทุน

จะเห็นได้ว่าทุกภาคส่วนล้วนแล้วแต่จะให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสนับสนุนด้านทรัพยากร บุคลากร และการระดมทุน โดยจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคมเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การรับรู้ประเด็นทางสังคม ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา มีการรับฟังความคิดเห็นจากสังคม และชุมชน ในประเด็นต่าง ๆ ตลอดจนการนำประเด็นดังกล่าวมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ จัดทำแผนปฏิบัติการ นำลงสู่การปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และสังคมได้อย่างชัดเจน
2. การให้บริการต่อสังคม โดยโรงเรียนควรมีการให้บริการด้านความรู้ และด้านอาชีพ การบริหารเกี่ยวกับด้านสุขภาพ และความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับสังคม ตลอดจนการให้

ความช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการมุ่งสู่การพัฒนาทางการศึกษา และร่วมบริหารสังคมในทุก ๆ ด้าน

3. การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาในสังคม โดยโรงเรียนเป็นสถานีแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการปฐกฐานที่มั่นคงทางสังคม เกี่ยวกับการจัดการด้านความรู้ ให้การศึกษา ปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษา และปัญหา ที่เกี่ยวข้องความรุนแรง ด้วยรูปแบบและวิธีการตามภาระหน้าที่ที่สถานศึกษาทำได้อย่างเต็มศักยภาพ

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน ซึ่งโดยบริบทแล้วโรงเรียนกับชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของกัน และกัน เพราะฉะนั้นจะขาดเสียไม่ได้ที่โรงเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะของชุมชนตาม โอกาส และประเพณีสำคัญ โดยการนำของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร

5. การสร้างจิตอาสาต่อสังคม โดยโรงเรียนจะต้องปฏิบัติหน้าที่จิตอาสาต่อสังคม ในกรอบของ การบริจาคการกุศล การสืบสานประเพณี และการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการปลูก จิตสำนึก ให้แก่ผู้เรียน เห็นถึงความสำคัญในการมีจิตอาสาต่อสังคม ในการร่วมบริจาคเพื่อการกุศล ตามโอกาส สืบสานประเพณี และร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมภายในชุมชน และสังคม

6. การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม ในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านคุณภาพครู และด้านคุณภาพผู้บริหาร โดยโรงเรียนต้องสร้างความเชื่อมั่น และการยอมรับต่อสังคม ทั้งทางด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และตัวผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน มีอิทธิพล ต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีอิทธิพลมากที่สุด ดังนั้นควรมีการศึกษาวิจัย ในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน เป็นตัวแปรอิทธิพล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของสังคม และ ขยายผลต่อไป

2. การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยตรวจวัดจากบริบท ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแท้จริงแล้วถ้าจะให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการเปรียบเทียบ ผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2557). *ประเภทของความรับผิดชอบต่อสังคม*. เข้าถึงได้จาก http://www.csr.rmutt.ac.th/?page_id=355
- กองศรี เจริญชม. (2547). *ผลการใช้โปรแกรมการเตือนตนเองและโปรแกรมการชี้แนะด้วยวาจา ที่มีต่อการปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กัญญณัช นิธิภย์. (2554). *ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) ในมุมมองของนักวิชาชีพประชาสัมพันธ์ไทย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์การตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- กัญญรัตน์ หงส์วรรณท์. (2557). *การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม: กลยุทธ์และโอกาสขององค์กรธุรกิจประเทศกำลังพัฒนาในสังคมพลวัต*. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 6(2), 83-112.
- การบริจาดเพื่อการกุศลธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). *เกี่ยวกับ ธปท.*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bot.or.th/Thai/About BOT/Pages/default.aspx>
- กิตติยา ผางคำ. (2550). *ผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมที่มีต่อความตระหนักในการรับใช้สังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพนแพง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏกลนคร.
- กุลนัดดา สุวรรณศรี. (2551). *ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า "ฮอนด้า" และแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). 5 ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการศึกษาไทย. เข้าถึงได้จาก <http://www.kriengsak.com/node/1040>
- ไกรยศ ภัทรवास. (ม.ป.ป). *จังหวัดปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สหมิตร พรินต์ติ้ง.
- ขวัญใจ ศรีทาพัทธ์. (2555). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณิภา ชูระธรรม. (2555). *โรงเรียนชุมชน*. เข้าถึงได้จาก <https://www.l3nr.org/posts/517032>
- จณิน เอี่ยมสะอาด. (2550). *รูปแบบและการสื่อสารการดำเนินงานธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจไทย*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารภาครัฐและเอกชน, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จักรพงษ์ สุวรรณรัตน์. (2553). *องค์ประกอบด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองกับการศึกษา*. (ซีดีรอมมัลติมีเดีย). ชลบุรี: โรงเรียนบริหารธุรกิจจิงส์ตัน พัทยา.
- จักรพงษ์ เกียน. (2554). *คุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอยู่ในชุมชนของการเคหะแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้องอาคารแฝดเช่า*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จักริน คำคำ. (2554). *ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้กิจกรรมกีฬาฟุตบอลตามแนวคิดของเพียเจต์ที่มีผลต่อความมีระเบียบวินัยในตนเองของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุพงศ์ พลเดช. (2551, 15 ธันวาคม). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. เข้าถึงได้จาก <http://new.thaimba.blogspot.com/2009/08/hrd-case-study-by-drdanai-thieanphut.html>
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2540). *คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรวัดเจตคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อที่สร้างขึ้น โดยประยุกต์วิธีการฮอร์นไคค์*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการทดสอบและการวัดผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินตนา มังคละกนก. (2554). *รายงานการวิจัยการสำรวจความต้องการการรับบริการวิชาการของชุมชนและสังคมในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร และเขตจังหวัดปราจีนบุรี*. กองแผนงานสำนักงานอธิการบดี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- จิราวรรณ บุญศรีวงศ์. (2557, 12 กรกฎาคม). การจัดการเชิงกลยุทธ์. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/340098>
- เจษฎา นกน้อย. (2552). นานาทรรศนะการจัดการความรู้และการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. (2553). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. วารสารการบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2(1), 175-189.
- ชนิกานต์ เสรีदानนท์. (2555). ประสิทธิภาพของความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจหลักกับกิจกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ต่อภาพลักษณ์องค์กร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต สละ. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเสนอและแก้ไข “ปัญหาและวิกฤต”. วารสารร่มพฤษี, 19(2), 61-70.
- ชัยณรงค์ อินทรมิทรัพย์. (2557). ทิศทางการศึกษาไทยปี 57 ฟื้นฟูคุณภาพนำชาติฝ่าวิกฤต. เข้าถึงได้จาก <http://www.kroothaiban.com/news-id4840.html>
- ชุตินา อริยะธนากุล. (2556). การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ (มหินทรศึกษาการ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษวิทยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, วิทยาลัยทองสุข.
- ณัฐชรินทร์ อภิวิษณุชลชาติ. (2551). การศึกษาการให้ความหมาย รูปแบบ และกลยุทธ์การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา), สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉินัก. (2547). รายงานการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2555). รูปแบบการขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- คารารัตน์ จันทร์กาย. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพวรรณ สังขศิลา. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้ประสิทธิผลการสอนของครู
วิทยาศาสตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15, 214-220.
- ชนวดี บุญถือ. (2554). *การสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อสังคม: การศึกษาวิจัยชุมชน โครงการเพื่อพัฒนา
และแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกรุงเทพมหานคร ชุมชนวัดใหญ่ศรีสุพรรณ
แขวงหิรัญบุรี เขตธนบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชนเสถียร สุภาภาศ. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนล้านนาในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าก่อ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารเกษตรศาสตร์
(สังคม)*, 35, 45-60.
- ธีรวัสส์ บำเพ็ญบุญบารมี. (2550). *โครงการธรรมศึกษาวิจัยรู้ปัญหาสังคม*. เข้าถึงได้จาก
<https://www.gotoknow.org/posts/512753>
- ธีรวุฒิ พุทธการี. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก [theerawut.blogspot.com/
2008/12/blog-post.htm](http://theerawut.blogspot.com/2008/12/blog-post.htm)
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*,
1(2), 6-11.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2541). *การวิเคราะห์การจัดอันดับมหาวิทยาลัย
ของประเทศในเอเชีย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- นันท์วิภา ชีวะอุดม. (2551). *การศึกษาการให้ความหมายรูปแบบและกลยุทธ์ความรับผิดชอบ
ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บนนรา ชวนอาจ. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการแสดงความ
รับผิดชอบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่อสังคม (CSR-DIW)*. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคมและ
สิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- บัณฑิตา ทรัพย์กมล. (2554). *กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ*.
 วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์,
 คณะสังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บ้านจอมยุทธ. (2557, 4 กรกฎาคม). *ปัญหาสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก http://www.baanjommyut.com/library_2/extension-3/human_society/07.html
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญญาภา สุทธิวงศ์. (2550). *ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียน
 นุ่มประสงศ์วิทยา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
 การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บุญเลิศ ชงสะอาด และสมศักดิ์ บุญชู. (2551). *รูปแบบความเป็นสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็งและ
 ยั่งยืน กรณีศึกษา 3 ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: สำนักงานพัฒนาสังคม
 และความมั่นคงของมนุษย์, จังหวัดอุบลราชธานี.
- ประจบ ขวัญมัน และคณะ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและ
 สาธารณประโยชน์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาในเขตชายแดนไทย-พม่า*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15(1),
 124-135.
- ปารณทัตต์ แสนวิเศษ. (2555). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
 โรงเรียนประถมศึกษา: การสร้างทฤษฎีจากฐานราก*. คุชฉินิพนธ์ปรัชญาคุษฉินิบัณฑิต,
 สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปารีณา ประยุกต์วงศ์ และแมท โอเซ็น. (2552). *รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนา CSR ในประเทศไทย
 และบทบาทอาสาสมัคร (ฉบับแปล)*. กรุงเทพฯ: เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจ
 และภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เดอะเนทเวิร์ค (ประเทศไทย).
- ประณต คำนิม. (2555). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจน์ใจ ชาญสุขกิจ. (2556). *DNA จิตอาสา ค่านิยมที่ต้องเร่งสร้างในองค์กร*. เข้าถึงได้จาก
http://www.drphot.com/images/journal/2553/corporate_communication/internal/Articie
- พนิจดา วีระชาติ. (2542). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ เอส
 พรินติ้ง เฮ้าส์.

- พระราชกฤษฎีกา. (2556, 26 กรกฎาคม). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. เข้าถึงได้จาก <http://www.m-culture.go.th/admin-develop/ckfinder/userfiles/files/Row/pet7.pdf>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ(ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ฉบับราชกิจจานุเบกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/a/045/1.PDF>
- พัทธ์ศรีสุภางค์ ศรีสวัสดิ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับภาพลักษณ์องค์กรของเครือซิเมนต์ไทย (SCG) ในมุมมองผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเอกการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิชามณูษ์ กรวัฒนฤกษ์. (2553). *การศึกษาเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม กรณีศึกษา บริษัท ไทยยูเนี่ยน โฟรเซ่น โปรดักส์ จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี, วิทยาลัยนวัตกรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2553). *การจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร การสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน*. นนทบุรี: ริงค์ บีคอนด์ บัคส์.
- พิสมัย สารชาติ. (2557). *ผลกระทบของประสิทธิผลความรับผิดชอบต่อสังคมทางการบัญชีที่มีต่อภาพลักษณ์องค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 33(1), 164-174.
- ภัสชรีย์ ผกานนท์ และชนพัฒน์ โคนะสุกิจ. (2555, 8 มิถุนายน). *รายงานการสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 24* เข้าถึงได้จาก <http://www.sesa24.go.th>
- ภารณ์ วงศ์จันทร์. (2552). *ความรับผิดชอบต่อสังคมภาคธุรกิจด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาเครือซิเมนต์ไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภิญโญ สาธร. (2546). *หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- มนตรี เลิศสกุลเจริญ. (2547). *แนวการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

یینง ราชวงษ์. (2555, 20 เมษายน). *ปัจจัย 5 กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก

<https://www.gotoknow.org/posts/570686>

รักศักดิ์ ทองเกิด และพัชราภรณ์ เกษะประกร. (2555). *การรับรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในสายตาของประชาชน เขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา บริษัทธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)*. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์การตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

รัชฎาพร อุทาทิศ. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมสร้างเสริมจิตสาธารณะ โดยใช้แบบของแบนดูรา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รัตน์ชัย ศรีสุวรรณ. (2557). *การบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. คุุณิพนธ์ปรัชญศึกษาศาสตรคุุณิบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โรงเรียนราชประชาสมาลัย. (2556). *คู่มือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

เข้าถึงได้จาก <http://www.rajini.ac.th/sompunchumchun/jiarsa>

โรงเรียนราชินี. (2556). *คู่มือครูที่ปรึกษากิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์*.

เข้าถึงได้จาก <http://www.rajini.ac.th/sompunchumchun/teacher-m.pdf>

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วารภรณ์ ทับละคร. (2552). *การศึกษาความคาดหวังของครูที่มีต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดเสวตรนิมิตร สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

วัลลภา เกลิมวงศาเวช. (2555). *ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอุดมศึกษา*. *วารสารนักบริหาร*. *มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*, 32 (4), 116-122.

วาสนา สืบสุดิน. (2557). *การจัดการมัธยมศึกษา*. เข้าถึงได้จาก http://sps.lpru.ac.th/script/show_article.pl?mag_id=5&group_id=22&article_id=225

วิกิพีเดีย สารานุกรม. (2556). *สารานุกรมเสรีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ประเทศไทย)*. เข้าถึงได้จาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/>

- วิจารณ์ พาณิช. (2545). สกว. เจียรไนเพชรสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่. *เคลนิวิสต์*. หน้า 10.
- วิลาวลัย มาคุ้ม. (2549). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลลักษณ์ แก้วนพรัตน์ และคณะ. (2551). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระบบ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม*, 2(3), 169-182.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2553). *แนวทางการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา ระบบงานบุคคล คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. (2541). *การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบัน ราชภัฏ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์สิน ช่องดารากุล. (2554). ยุทธศาสตร์ที่น่าจะนำมาสู่การจัดการมัธยมศึกษาที่ดีมีคุณภาพ. *วารสารวิชาการ*, 14(1), 83-95.
- ศุภชัย จันทร์งาม. (2557). การศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนในด้าน การจัดการศึกษา. ใน *โครงการประชุม วิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม ครั้งที่ 6* (หน้า 1-9). นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- สุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2554). *การบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม Managing SR School*. กรุงเทพฯ: สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2554). *การใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า*. เข้าถึงได้จาก <http://www.kroobannok.com/blog/43535>
- สถาบันไทยพัฒน์. (2556). *ประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคม*. เข้าถึงได้จาก http://www.thaicr.com/2007/03/cg-csr_20.html.
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. (2555). *ประเภทของกิจกรรม*. กรุงเทพฯ: ไอคอนพรินติ้ง.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2557). *แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับการสร้างพื้นที่ทางสังคม และสำนักพลเมือง*, เข้าถึงได้จาก <http://www.kpi.ac.th/ppd/index>.
- सानิตย์ หนูนิล. (2554). บทบาทหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ขององค์กร. *สหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 1(2), 1-9.

- สุกิจ โพธิ์ศิริกุล. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะในการดำเนินชีวิตของนักเรียน โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สุทธิชัย คนกาญจน์. (2547). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการทดสอบและการวัดผลการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- สุธาทิพย์ แก้วเกลี้ยง. (2549). *การพัฒนาจิตอาสาในแนวพระพุทธศาสนา. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาศาสนศึกษา, วิทยาลัยศาสนศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). *ปัญหาสังคม (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
- สุภัทรา หุ่นนอก. (2554). *การให้ความหมายและที่มาของความหมายรูปแบบและกลยุทธ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประกอบการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชณีกุล ฉัญญูโยธยานุวัฒน์. (2551). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีงคงการพิมพ์.*
- สุมาลี หวานสนิท. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สุเมธ กาญจนพันธ์ และสุวัฒนา วงษ์กะพันธ์. (2552). *กลยุทธ์การบริหารจัดการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา, 1(2), 115-144.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. (2555). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ขอนแก่น: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25.*
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2556). *นโยบายการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, วันที่ค้นข้อมูล 4 ตุลาคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/doc/gov-policy/pt-11.htm>.*
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2552). *มาตรฐานว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม-ISO 26000. เข้าถึงได้จาก http://www.tisi.go.th/training52/26000_52/presentation.html*

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2555). *คุณภาพศิษย์ เป้าหมายการประเมิน*, เข้าถึงได้จาก <http://blog.rmutp.ac.th/sukumal.w/2012/12/12/%E0%B8%A5/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561*. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนกรุงเทพมหานคร. (2557). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และชุมชน*. เข้าถึงได้จาก http://www.nfebkk.com/page_a.php?cid=19&cname
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2556). *มูลค่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.eastosm.com>
- เสน่ห์ เหลืออ้น. (2551). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อมรรัตน์ อภินันท์มหกุล. (2555). *รัฐกับการพัฒนาทุนทางสังคม*. เข้าถึงได้จาก <http://cse.nida.ac.th/main/images/Political.pdf>
- อาภรณ์ รัตน์มณี. (2553). *ทำไมการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. เข้าถึงได้จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=878&articlegroup_id=203
- อภิชาติ พงษ์ศรีหกุลชัย. (2550). *แนวทางการสร้างตัวชี้วัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนันตชัย ยูประถม. (2550). *กรอบตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ. ในรายงานการสัมมนาเรื่อง ครบเครื่องรายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการประเมินผล CSR*, หน้า 1-3. กรุงเทพฯ: สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม.
- อนุชา ภูธร. (2555). *แนวทางการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน วัดท่าช้าง*. สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย, วันที่ค้นข้อมูล 2 พฤษภาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=79490&bcat_id=16
- เอก เอกสกุล. (2555). *ความเข้าใจพฤติกรรมจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ที่เข้าร่วมกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญ ธนบุรี มูลนิธิ คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย.
- Bass, B. M. (1985). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: Free Press.

- Broom, G. M., Casey, S., & Ritchey, J. (2000). Concept and theory of organization-public relationships, In Iedingham, J. A., & Bruning, S. D. (Eds.), *Public relations as relationship management: A relational approach to the study and practice of public relations* (pp. 3-22). NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Brown, E., & Cloke, J. (2009). Corporate social responsibility in higher education. *ACME: An International E-Journal for Critical Geographies*, 8(3), 474-483.
- Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business horizons*, 34(4), 39-48.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation*. Rural development committee center for international studies: Cornell University.
- Global Reporting Initiative. (2000-2001). *Sustainability reporting guidelines (version 3.1)*. EA Amsterdam: The Netherlands.
- Hanushek, E. A., & Rivkin, S. G. (2012). The distribution of teacher quality and implications for policy. *Annu. Rev. Econ.*, 4, 131-153.
- Ikeda, E. K. (1999). *How does service learning enhance learning? Toward an understanding of the process*. Unpublished doctoral dissertation, University of California. Los Angeles.
- Johnstone, J. N. (1981). *Indicators of education systems*. London: UNESCO.
- Karin, S. (2005). *Service learning research at Ohio University*. Retrieved from <http://www.ohiou.edu/commserv/servlern/research.htm>.
- Kazemi, M., & Estendsi, S. (2011). Investigation of the corporate social responsibility (CSR) dimensions in private financial institute case study: Two Iranian private banks. *Journal of contemporary research in business*, 3(2), 80-92.
- Knickerbocker, B. (1992). *Fres looks to bard's work*. n.p.
- Kotler, P., & Nancy, L. (2005). *Corporate social responsibility : Doing the most good for your company and your cause*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Leitao, J., & Silva, M. J. (2007). *CSR and social marketing : What is the desired role for universities in fostering public policies?*. Retrieved from <http://mpira.ub.muenchen.de/2954/>

- Matten, D., & Moon, J. (2004). Implicit and Explicit CSR: A Conceptual framework for understanding CSR in Europe. *Journal of business Ethics*, 54(4), 323-337.
- Mckinsey & Co. (2007). *McKinsey report on education*. Retrieved from <http://www.mckinsey.com>.
- Newby, E. F. (1998). *Total quality management and the elementary school*.n.p.
- Oliner, S. P. (1999). *Extraordinary acts of ordinary people: Faces of heroism and altruism*. Retrieved from http://www.altruisticlove.org/docs/s_oliner.html
- Shipe, D. A. (1998). A case study about total quality management in a school district: From selection to reflection (Participatory management, Continuous improvement). n.p.
- Sriramesh, K. N., Ting, S. T., & Wanyin, L. (2007). Corporate social responsibility and public relations: Perceptions and practices in Singapore. In May, S., Cheney, G., & Roper, J. (eds), *The debate over corporate social responsibility* (pp. 119-134). New York, NY: Oxford University Press.
- Teran, R. (1997). *A case study of strategic planning in a large urban school district*. Dissertation abstracts international. Wichita state university, Department of wducation.
- Thai CSR Network. (2555). *เครือข่ายความรับผิดชอบต่อสังคมอาเซียนภาคเอกชน (ASEAN CSR Network)*). เข้าถึงได้จาก [http://www.thaicrs.com/2011/06/ASEAN-CRS-network.html? m=0](http://www.thaicrs.com/2011/06/ASEAN-CRS-network.html?m=0)
- William, E. (1976). *Participation management: Concept theory and implementation*. Atlanta GCa: Georgia State University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

สำเนา

ที่ ศธ. ๖๖๒๑.๘/ ๖๗๓๓

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. คำโครงการวิทยานิพนธ์

๒. เครื่องมือในการวิจัย ๑ ชุด

ด้วย นายภิรมย์ ลีกุล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้อำนวยการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๐๕๒

โทรสาร ๐-๓๘๓๔-๕๘๑๑

สำเนา

ที่ ศธ. ๖๖๒๑.๘/ ๖๕๗

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ด.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๓ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายภิรมย์ ลีกุล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในการนี้ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือจากท่านเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๐๕๒

โทรสาร ๐-๓๘๗๔-๕๘๑๑

สำเนา

ที่ ศธ. ๖๖๒๑.๘/ ๖๕๘

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๓ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายภิรมย์ ลีกุล นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความประสงค์จะขออำนาจความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา เรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) วิมลรัตน์ จตุรานนท์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๐๕๒

โทรสาร ๐-๓๘๑๔-๕๘๑๑

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาเครื่องมืองานวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
พิจารณาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและคุณภาพเครื่องมืองานวิจัย
เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสถียร เป้นเหลือ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและ
การศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
4. ดร.สถาพร พฤษพิบูล อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
5. ดร.สุกิจ โพธิ์ศิริกุล ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนวังจันทร์วิทยา จังหวัดระยอง
อาจารย์พิเศษภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

รายชื่อบุคคลที่ใช้เก็บข้อมูลเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1
คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา

1. พระครูวิเศษศุภกิจ	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
2. จำเอกปัญญา ธนาภรณ์	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
3. สจ.ปรีชญ์ ชุ่มบุญยืนยง	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
4. นายดุสิต บำรุงศิริ	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
5. นายกัณฑ์พัฒน์ ทองเพชร	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
6. นางสุขใจ รุ่งเรือง	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
7. นายแพทย์นิคม ศิริไชย	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
8. นายไพฑูรย์ กิจกาญจน์	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
9. นายอัมฤทธิ์ เปี่ยมคูหา	ตำแหน่ง	กรรมการสถานศึกษา
10. นางอุดมพร ศรีอุ้นดี	ตำแหน่ง	ผู้ปกครอง
11. นายเจริญ สกุลมา	ตำแหน่ง	ผู้ปกครอง
12. นายอภิเชษฐ์ มีบุญ	ตำแหน่ง	ผู้ปกครอง
13. นางชนพรรณ วรรณรัตน์	ตำแหน่ง	ผู้ปกครอง
14. นายสุรศักดิ์ ศิลาอาสน์	ตำแหน่ง	ผู้ปกครอง
15. นายนิคม บุญญานาม	ตำแหน่ง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา
16. นายธานี ศิริสว่าง	ตำแหน่ง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา
17. นายสุรเกียรติ์ งามเลิศ	ตำแหน่ง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา
18. นายสำเร็จ ศรีสิทธิชัยสกุล	ตำแหน่ง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา
19. นายสุนทร จารุทโรภาส	ตำแหน่ง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา
20. นายสมศักดิ์ บุญสุทธิ	ตำแหน่ง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา

รายโรงเรียนที่ใช้เก็บข้อมูลเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 2
ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครู 3 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน
จำนวน 10 โรงเรียน

1. โรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 3 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก จำนวน 5 โรงเรียน

- 1.1 โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร
- 1.2 โรงเรียนระยองวิทยาคม
- 1.3 โรงเรียนปราชญ์ราษฎร์อารุง
- 1.4 โรงเรียนศรียานุสรณ์
- 1.5 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ
2. โรงเรียนที่มีผลงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนที่ดีจำนวน 5 โรงเรียน
 - 2.1 โรงเรียนชลกันยานุกูล
 - 2.2 โรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร
 - 2.3 โรงเรียนวังจันทร์วิทยา
 - 2.4 โรงเรียนวัดทรงธรรม
 - 2.5 โรงเรียนสระแก้ว

รายชื่อโรงเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1. โรงเรียนตกรมวิทยาคาร
2. โรงเรียนศรีรัตนราษฎร์เคราะห์
3. โรงเรียนตราดสรรเสริญ
4. โรงเรียนมัธยมท่าแคลง
5. โรงเรียนเขาสมิงวิทยาคม (จงจันต์รุจิรวงศ์)

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในภาคตะวันออก

จากจำนวน 50 โรงเรียน (จังหวัดระยอง 10 โรงเรียน)

1. โรงเรียนระยองวิทยาคม
2. โรงเรียนวัดป่าประดู่
3. โรงเรียนวังจันทร์วิทยา

4. โรงเรียนแก่ง “วิทย์สถาวร”
5. โรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร
6. โรงเรียนนิคมวิทยา
7. โรงเรียนปลวกแดงวิทยา
8. โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา
9. โรงเรียนเพ็ร็ภษมาดาวิทยา
10. โรงเรียนเขาชะเมาวิทยา

**รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในภาคตะวันออก
จากจำนวน 50 โรงเรียน (จังหวัดจันทบุรี 10 โรงเรียน)**

1. โรงเรียนเบญจมานุสรณ์
2. โรงเรียนศรียานุสรณ์
3. โรงเรียนขลุ้งรัชดาภิเษก
4. โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม (อาทรสังฆะวัดมะอูปลั้มภัก)
5. โรงเรียนท่าใหม่ พูลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล
6. โรงเรียนนายายอามพิทยาคม
7. โรงเรียนเบญจราษฎร์ จันทบุรี
8. สอยดาววิทยา
9. โรงเรียนมัธยมวัดเขาสุกิม
10. โรงเรียนโปรงน้ำร้อนวิทยา

**รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในภาคตะวันออก
จากจำนวน 50 โรงเรียน (จังหวัดชลบุรี 10 โรงเรียน)**

1. โรงเรียนชลราษฎร์อำรุง
2. โรงเรียนบึงศรีราชา
3. โรงเรียนพานทองสภานูปถัมภัก
4. โรงเรียนโพธิสัมพันธ์พิทยาคาร
5. โรงเรียนชลกันยานุกูล
6. โรงเรียนบ้านบึงมัญญพิทยาคาร
7. โรงเรียนพนัสพิทยาคาร

8. โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย
9. โรงเรียนผินแจ่มวิชาสอน
10. โรงเรียนหนองรีมงคลสุขสวัสดิ์

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในภาคตะวันออกเฉียง

จากจำนวน 50 โรงเรียน (จังหวัดสมุทรปราการ 10 โรงเรียน)

1. โรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยม รัชดาภิเษก ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา
3. โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์
4. โรงเรียนมัธยมวัดใหม่สมุทรกิจวิทยาคม
5. โรงเรียนสาขาสุทธิราอุปถัมภ์
6. โรงเรียนบางบ่อวิทยาคม
7. โรงเรียนวัดทรงธรรม
8. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ
9. โรงเรียนหลวงพ่อบานคลองด่านอนุสรณ์
10. โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในภาคตะวันออกเฉียง

จากจำนวน 50 โรงเรียน (จังหวัดปราจีนบุรี 10 โรงเรียน)

1. โรงเรียนปราจีนราษฎร์บำรุง
2. โรงเรียนปราจีนกัลยาณี
3. โรงเรียนศรีมหาโพธิ์
4. โรงเรียนศรีมหาโพธิ์
5. โรงเรียนมณีเสวตรอุปถัมภ์
6. โรงเรียนกบินทร์บุรี
7. โรงเรียนกบินทร์วิทยา
8. โรงเรียนประจันตราษฎร์บำรุง
9. โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาคม
10. โรงเรียนกรรอกสมบุญรัญวิทยาคม

ภาคผนวก ค
การศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์
แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์
ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate social responsibility: CSR) สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.เวลา.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

กรอบแนวคำถามการสัมภาษณ์

1. ท่านมีความต้องการให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ในเรื่องใดมากที่สุด

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีความต้องการให้โรงเรียนรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนในด้านใดมากที่สุด

.....

.....

.....

.....

3. อื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate social responsibility: CSR)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

วันที่ให้สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.เวลา.....

สถานที่ให้สัมภาษณ์.....

กรอบแนวคำถามการสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าโรงเรียนควรจะรู้ปัญหาอะไรที่เกี่ยวกับชุมชนบ้าง

1.1

1.2

1.3

1.4

1.5

2. ท่านคิดว่าโรงเรียนควรให้บริการด้านอะไรกับชุมชนบ้าง

2.1

2.2

2.3

2.4

2.5

3. ท่านคิดว่าโรงเรียนควรมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาด้านใดบ้าง

3.1

3.2

3.3

3.4

3.5

4. ท่านคิดว่าโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชนด้านใดบ้าง

- 4.1
- 4.2
- 4.3
- 4.4
- 4.5

5. ท่านคิดว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมจิตอาสาแก่ใครในด้านใดบ้าง

- 5.1
- 5.2
- 5.3
- 5.4
- 5.5

6. ท่านคิดว่าโรงเรียนควรจัดการศึกษาให้มีคุณภาพความต้องการของชุมชนด้านใดบ้าง

- 6.1
- 6.2
- 6.3
- 6.4
- 6.5

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาค ตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีจุดประสงค์นำข้อมูลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับท่าน และ โรงเรียนที่ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตอนที่ 2-7 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยมาก โดยมีการพิจารณาความคิดเห็นต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน รวม 106 ข้อ

โปรดพิจารณาความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีในการตอบแบบสอบถาม และขอให้ท่านกรุณาตอบด้วยความจริงใจและครบทุกข้อ เพราะแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใดโดยข้อมูลที่ได้อาจนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

นายภิรมย์ ลีกุล

นิสิตหลักสูตรปริญญาคุุณชีพัฒนชาติ สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ให้ท่านใส่เครื่องหมาย ลงในช่องเพียงคำตอบเดียวหรือเติมคำลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ท่านมีส่วนร่วม จัดการศึกษาในบทบาทหรือสถานะ

- ผู้บริหาร โรงเรียน
 ครู
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง

- จำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน จำนวนนักเรียน 500-1,500 คน
 จำนวนนักเรียน 1,501-2,500 คน จำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป

ตัวอย่าง ตอนที่ 2-7 ตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 โปรดทำเครื่องหมาย ในช่องที่ท่านเห็นว่าโรงเรียนของท่านมีการรับรู้ประเด็นทางสังคมต่อไปนี้ในระดับใด

1.2 โปรดทำเครื่องหมาย ในช่องที่ท่านเห็นว่าควรเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนหรือไม่

(ตัวอย่างแบบสอบถาม)

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบต่อ ของโรงเรียนหรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
ด้านปัจจัยทางสังคม								
1	ท่านรับรู้พื้นฐานของครอบครัวต่าง ๆ ในชุมชนเขตบริการของชุมชน			✓			✓	
2	ท่านรู้จักครอบครัวของนักเรียนที่มาเรียนในโรงเรียน		✓					✓

ความหมาย คือ ข้อที่ 1 ผู้ตอบเลือกตอบระดับปานกลาง (3) หมายถึง ท่านรับรู้พื้นฐานของครอบครัวต่าง ๆ ในชุมชนเขตบริการของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง และควรเป็นความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และข้อที่ 2 ผู้ตอบเลือกตอบระดับมาก (4) หมายถึง ท่านรู้จักครอบครัวของนักเรียนที่มาเรียนในโรงเรียน อยู่ในระดับมากแต่ไม่ควรเป็นความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ประเด็นทางสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมจากการรับรู้หรือมุมมองของท่านของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้อยู่ในระดับใด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
โรงเรียนมีวิธีการหรือช่องทางการรับรู้ในด้านต่าง ๆ เหล่านี้เพียงใด								
ปัจจัยทางสังคม								
1	การรับรู้พื้นฐานของครอบครัวต่าง ๆ ในชุมชนเขตบริการของชุมชน							
2	การรู้จักครอบครัวของนักเรียนที่มาเรียน ในโรงเรียน							
3	การรับทราบระดับความสำคัญหรือ ความเข้มแข็งของครอบครัว							
4	การรับรู้ปัญหาเสียดังของชุมชน ในเขตบริการของโรงเรียน							
5	การรับรู้สภาพแวดล้อมของชุมชน ในเขตบริการของโรงเรียน							
6	การรับรู้สภาพแวดล้อมของชุมชน ในเขตบริการของโรงเรียน							
7	การรับรู้ปัญหาของเด็กและเยาวชน ที่ไม่เข้าสู่ระบบโรงเรียน							
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ								
1	การรับรู้อาชีพของครอบครัวในชุมชน เขตบริการของโรงเรียน							
2	การรับรู้สภาพฐานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัวของนักเรียนในโรงเรียน							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
3	การรับรู้รายได้รายจ่ายของครอบครัว ในชุมชนเขตบริการของโรงเรียน							
4	การรับรู้อาชีพที่สร้างปัญหาของชุมชน ในเขตบริการของชุมชน							
5	การรับรู้การขาดทุนทรัพย์ของครอบครัว ในการเรียนของนักเรียน							
ปัจจัยทางการศึกษา								
1	การรับรู้ความรู้การศึกษาพื้นฐาน ของประชาชนในชุมชนเขตบริการ ของโรงเรียน							
2	การรับรู้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ในโรงเรียน							
3	การรับรู้ปัญหาของเด็กที่ไม่อยู่ในระบบ โรงเรียน							
4	การรับรู้การขาดทุนทรัพย์ในการเรียน ของนักเรียน							
5	การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน							

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการให้บริการต่อสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้อยู่ในระดับใด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบต่อ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่ เป็น
โรงเรียนมีการดำเนินการบริการต่อสังคมในประเด็นเหล่านี้เพียงใด								
ด้านความรู้และอาชีพ								
1	การให้บริการความรู้ด้านการประกอบอาชีพแก่ชุมชน และท้องถิ่น							
2	การบริการแหล่งเรียนรู้หรือข้อมูลทางวิชาการของอาชีพในชุมชน							
3	การบริการให้ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศให้ประชาชนในชุมชน							
4	การให้การสนับสนุนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชน							
5	การให้บริการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่ประชาชนในชุมชน							
6	การให้บริการครูแกนนำเพื่อสร้างภูมิปัญญาความรู้สู่ชุมชน							
ด้านสุขภาพ								
1	การให้บริการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุขพื้นฐานให้แก่ชุมชน							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
2	การให้ความรู้ และความร่วมมือกับ ชุมชนเพื่อแก้ไขสิ่งปฏิญ์ของชุมชน							
3	การให้บริการ และส่งเสริมการออก กำลังกายให้แก่ชุมชน							
4	การให้บริการด้านความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สินแก่เด็ก และเยาวชน ในชุมชน							
5	การให้บริการด้านการควบคุมโรคต่าง ๆ ที่เกิดในโรงเรียน และชุมชน							
ด้านการให้ความร่วมมือกับชุมชน								
1	การให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร และสถานที่แก่ชุมชน							
2	การนำบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม ของชุมชนและท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ							
3	การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ต่าง ๆ ให้ชุมชน และ สังคม							
4	การให้ความร่วมมือการรณรงค์ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน							
5	การให้บริการจัดกิจกรรม เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน							

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ที่อยู่ในระดับใด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
โรงเรียนมีการดำเนินการมีส่วนร่วมในประเด็นเหล่านี้เพียงใด								
ปัญหาครอบครัว								
1	การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหากับความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวของนักเรียน							
2	การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงภายในครอบครัวของนักเรียน							
3	การมีส่วนร่วมช่วยให้ครอบครัวนักเรียนมีอาชีพ มีความสุขและนักเรียนได้เรียนหนังสือ							
4	การมีส่วนร่วมกับชุมชน และสังคม เพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดในชุมชน							
5	การมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหการใช้ชีวิตของนักเรียนและครอบครัว							
ปัญหาเศรษฐกิจ								
1	การจัดการศึกษาที่อบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี							
2	การส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ครอบครัวของนักเรียนในโรงเรียน							
3	การส่งเสริมอาชีพ และการมีงานทำของประชาชนในชุมชน							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
4	การมีส่วนร่วมในการลดรายจ่าย ด้านการศึกษาของนักเรียนให้กับครอบครัว							
5	การมีส่วนร่วมส่งเสริมการดำเนินชีวิต ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง							
ปัญหาการศึกษา								
1	การจัดการศึกษาที่อบรมสั่งสอนเยาวชน ให้เป็นคนดี							
2	การให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์ในการเรียน							
3	การร่วมแก้ไขปัญหาของนักเรียน ออกกลางคัน							
4	การร่วมแก้ไขปัญหาที่นักเรียน ที่มีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์							
5	การให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียน							
6	การร่วมสร้างจิตสำนึกของนักเรียน ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม และสังคม							
ปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรง								
1	การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของชุมชน							
2	การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านอบายมุขต่าง ๆ ของชุมชน							
3	การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ด้านการทะเลาะวิวาท							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
4	การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ความขัดแย้งของคนในชุมชน							
5	การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหามลภาวะ เป็นพิษของชุมชน							

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้อยู่ในระดับใด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
โรงเรียนควรมีการดำเนินการในกิจกรรมสาธารณของชุมชนเหล่านี้เพียงใด								
การบริจาคเพื่อการกุศล								
1	การมีส่วนร่วมบริจาคทรัพย์สิน หรือ สิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย							
2	การมีส่วนร่วมในงานบุญต่าง ๆ ของชุมชน							
3	การมีส่วนร่วมให้การบริการสังคม เกี่ยวกับงานศพ งานบวชนาค งานแต่งงานต่าง ๆ							
4	การมีส่วนร่วมช่วยเหลือประชาชน ที่ประสบความเดือดร้อน							
5	การส่งเสริมเมตตาจิต ในการสร้างบุญกุศล							
การสืบสานประเพณีวัฒนธรรม								
1	การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี ท้องถิ่นต่าง ๆ ของชุมชน							
2	การมีส่วนร่วมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของชุมชนและท้องถิ่น							
3	การมีส่วนร่วมส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของชุมชน และสังคม							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
4	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการ และสันทนาการของชุมชน							
5	การมีส่วนร่วมการเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรี และกีฬา							
การจัดการสิ่งแวดล้อม								
1	การมีส่วนร่วมในการรู้จักใช้ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ							
2	การมีส่วนร่วมการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน							
3	การมีส่วนร่วมเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ดีให้กับชุมชน							
4	การมีส่วนร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคสิ่งแวดล้อม							
5	การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม สร้างความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ของชุมชน							
6	การมีส่วนร่วมในการสร้างทัศนียภาพที่ดี ของชุมชน							

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการสร้างจิตอาสาต่อชุมชน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้อยู่ในระดับใด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบต่อ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
โรงเรียนควรมีการดำเนินการสร้างจิตอาสาเหล่านี้เพียงใด								
จิตอาสาในโรงเรียน								
1	การส่งเสริมการสร้างความสวย สะอาด และปรับภูมิทัศน์ในโรงเรียน							
2	การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน							
3	การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเสียสละ และบริจาคช่วยเหลือ							
4	ส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด อบายมุข และป้องกันโรคภัยต่าง ๆ							
5	การส่งเสริมการสร้างสุนิษยานุรักษ์ในโรงเรียน							
จิตอาสาในชุมชน								
1	การจัดกิจกรรมสร้างภาวะผู้นำจิตอาสาให้กับนักเรียน							
2	การส่งเสริมนักเรียนให้บริการแก่ชุมชนในกิจกรรมงานต่างๆ							
3	การจัดกิจกรรมอาสาสร้างคุณธรรมและวัฒนธรรม							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
4	การจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย							
5	การจัดกิจกรรมให้นักเรียนช่วยเหลือ โรงเรียนน้องในชุมชน							
การสร้างเครือข่ายจิตอาสา								
1	การประสานงานเชิญชวนให้ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา							
2	การส่งเสริมการทำความดีเพื่อส่วนรวม ให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น							
3	การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม							
4	การกำหนดเป้าหมายร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายจิตอาสา ให้เป็นแบบอย่าง							
5	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียนในการพัฒนาปรับปรุงสภาพ ของชุมชน							
6	การจัดกิจกรรมค่ายอาสาอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของชุมชน							

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
โรงเรียนมีการดำเนินการจัดการศึกษาในประเด็นเหล่านี้เพียงใด								
คุณภาพนักเรียน								
1	จัดการศึกษาให้นักเรียนสามารถ จบการศึกษาและมีคุณภาพ							
2	จัดการศึกษาให้นักเรียนมีความสามารถ ออกไปประกอบอาชีพได้							
3	จัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณธรรม และจริยธรรม							
4	จัดการศึกษาให้นักเรียนสามารถ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข							
5	จัดการศึกษาให้นักเรียนมีความรู้ เกี่ยวกับชุมชน และท้องถิ่นของตน							
6	จัดการศึกษาให้นักเรียนใช้ภาษา ในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี							
7	จัดการศึกษาให้นักเรียนมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี							
คุณภาพครู								
1	มีความรับผิดชอบเอาใจใส่ด้านการเรียน การสอน							
2	มีความสามารถในการสอน สอนเก่ง เข้าใจง่าย							

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการดำเนินงาน					ควรเป็น ความรับผิดชอบ ของโรงเรียน หรือไม่	
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1	เป็น	ไม่เป็น
3	มีการวางตัวเหมาะสมและเป็นกันเอง กับนักเรียน							
4	มีความอดทนอดกลั้นไม่ใช้อารมณ์ ในการเรียนการสอน							
5	มีความรู้ในจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของนักเรียน							
6	ปฏิบัติหน้าที่การสอน โดยมีจิตวิญญาณ ของความเป็นครู							
คุณภาพผู้บริหาร								
1	มีความสามารถในการประสานงาน กับชุมชนตลอดเวลา							
2	มีความสามารถบริหารงาน ได้ยืดหยุ่น ตามสถานการณ์							
3	มีความเสียสละและทุ่มเทในการทำงาน							
4	ให้ความสำคัญในการจัดการเรียน การสอนนักเรียน							
5	มีคุณธรรมยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล							
6	มีภาวะผู้นำในการบริหารงาน							
7	มีภาวะผู้นำทางการสอน							

ภาคผนวก ง

แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

(Corporate social responsibility: CSR)

การศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์

ตารางที่ 13 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร

(Corporate social responsibility: CSR)

ตอนที่ 1 การรับรู้ประเด็นทางสังคม

จุดประสงค์ ของการสอบถาม	คำถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่าดัชนี		
		คนที่					รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
ด้านสุขภาพ	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	0	0	+1	+1	+1	+3	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	0	+1	+4	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	0.60	ใช้ได้
ด้านปัจจัยทางการศึกษา	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	0	+1	0	+1	+3	0.60	ใช้ได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการให้บริการต่อสังคม

จุดประสงค์ ของการสอบถาม	คำถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่าดัชนี		
		คนที่					รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านความรู้และอาชีพ	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านสุขภาพ	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	0	0	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านการให้ความร่วมมือ สังคมกับชุมชน	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	0	0	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของสังคม

จุดประสงค์ ของการสอบถาม	คำถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่าดัชนี		
		คนที่					รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านปัญหาครอบครัว	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	0	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	4	+1	+1	0	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านปัญหาเศรษฐกิจ	1	+1	0	+1	0	+1	+3	0.60	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านปัญหาการศึกษา	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	0	0	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านปัญหาเกี่ยวกับ ความรุนแรง	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน

จุดประสงค์ ของการสอบถาม	คำถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่าดัชนี		
		คนที่					รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านการบริจาค เพื่อการกุศล	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	0	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านการสืบสาน ประเพณีวัฒนธรรม	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	0	0	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	0	0	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการสร้างจิตอาสาต่อชุมชน

จุดประสงค์ ของการสอบถาม	คำถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่าดัชนี		
		คนที่					รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านจิตอาสาในโรงเรียน	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	0	+1	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านการจิตอาสา ต่อชุมชนและสังคม	1	+1	0	+1	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	0	0	+1	+1	+1	+3	0.60	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
ด้านการสร้าง เครือข่ายจิตอาสา	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+3	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	6	+1	0	+1	0	+1	+2	0.60	ใช้ได้

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม

จุดประสงค์ ของการสอบถาม	คำถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่าดัชนี		
		คนที่					รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5			
ด้านคุณภาพนักเรียน	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
ด้านคุณภาพครู	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	0	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
ด้านผู้บริหาร	1	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	2	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	3	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	4	+1	+1	+1	0	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	5	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้
	6	+1	+1	0	+1	+1	+4	0.80	ใช้ได้
	7	+1	+1	+1	+1	+1	+5	1.00	ใช้ได้

การศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน/ ท้องถิ่น หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับสถานศึกษา สรุปรายละเอียด เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate social responsibility: CSR) ได้ดังนี้

1. ให้โรงเรียนจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อนักเรียน โดยเน้นการเรียนการสอน และลดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนการสอน
2. ให้โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. ให้โรงเรียนมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในวันสำคัญต่าง ๆ และ ร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ
4. ให้ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ร่วมมือกำกับติดตามพฤติกรรมของนักเรียน
5. ให้โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชุมชน และท้องถิ่นของนักเรียน โดยให้ชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วม
6. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้าน กีฬา ดนตรี กิจกรรมนันทนาการ เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีระเบียบวินัย

ผลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ครู 3 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน สรุปรายละเอียด เรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate social responsibility: CSR) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรจะประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก คือ การรับรู้ประเด็นทางสังคม การให้บริการต่อสังคม การมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณของชุมชน การสร้างจิตอาสาต่อชุมชน และการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อสังคม เพราะแต่ละองค์ประกอบย่อมจะได้ตัวบ่งชี้ที่แตกต่างกัน ดังนี้

องค์ประกอบ	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ตัวบ่งชี้ย่อย	สิ่งที่บ่งชี้
การรับรู้ ประเด็น ทางสังคม	1.1 รู้พื้นฐานครอบครัวของชุมชนครอบครัว นักเรียนความเป็นอยู่ของชุมชน ความสัมพันธ์ของชุมชนปัญหา ครอบครัวของคนในชุมชน อบรมมุข ยาเสพติด สภาพแวดล้อมชุมชน สุขภาพสถานามัย และปัญหาประชากรแฝง	ปัจจัย ทางสังคม	1. การรับรู้คุณภาพ ชีวิตของครอบครัว 2. การรับรู้ปัญหาทางครอบครัว ของนักเรียน 3. การรับรู้สภาพปัญหาต่าง ๆ ในทางสังคม
	1.2 รายได้ และรายจ่าย และฐานะ ของคนในชุมชน ครอบครัวของนักเรียน อาชีพของคนในชุมชนการประกอบอาชีพ ที่สร้างปัญหาของคนในชุมชน	ปัจจัย ทาง เศรษฐกิจ	1. การรับรู้ฐานะรายได้ ครอบครัวของนักเรียน 2. การรับรู้การประกอบอาชีพ ของผู้ปกครอง
	1.3 ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาของชุมชน วัยของนักเรียน ปัญหาทางการเรียน อ่าน ไม่ออกเรียน ไม่รู้เรื่อง ปัญหาเด็ก ไม่อยู่ในระบบ ปัญหาการเดินทาง ไปโรงเรียน การขาดแคลนทุนทรัพย์	ปัจจัยทาง การศึกษา	1. การรับรู้ปัญหา ทางการเรียน ของนักเรียน 2. การรับรู้ปัญหาพื้นฐาน ทางการศึกษาของคน ในชุมชน 3. การรับรู้สภาพการรับรู้ การขาดแคลนทุนทรัพย์ ทางการศึกษาของนักเรียน

องค์ประกอบ	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ตัวบ่งชี้ย่อย	สิ่งที่บ่งชี้
การให้บริการ ต่อสังคม	2.1 ให้ความรู้ด้านอาชีพแก่ชุมชน และ ท้องถิ่น ให้ความรู้ภาษาต่างประเทศ รู้ทันความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ความรู้ด้านวิชาการ และแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ชุมชน	ด้านความรู้ และอาชีพ	1. การส่งเสริมความรู้ และ อาชีพในชุมชน 2. การจัดแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนและเผยแพร่ สู่ชุมชน
	2.2 ส่งเสริมความรู้ทางสาธารณสุขพื้นฐาน การแก้ปัญหาสิ่งปฏิกูลของชุมชน ส่งเสริมการออกกำลังกาย ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การควบคุมโรคต่าง ๆ	ด้านสุขภาพ	1. การส่งเสริมสุขภาพ พละนาถัยของชุมชน 2. การให้บริการ การออกกำลังกาย และ นันทนาการ 3. การให้ความรู้ ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
	2.3 การให้บริการด้านอาคารสถานที่ การให้ความร่วมมือกิจกรรม ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ช่วยเหลือภัยพิบัติต่าง ๆ ร่วมรณรงค์ กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จัดศูนย์กระจายข่าว และประชาสัมพันธ์ บริการผู้มาติดต่ออย่างเป็นทางการ เชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชน	ด้าน ความร่วม มือกับชุมชน	1. การให้บริการด้านอาคาร สถานที่ 2. การร่วมกิจกรรมกับชุมชน 3. การให้บริการด้านต่าง ๆ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ กับชุมชน

องค์ประกอบ	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ตัวบ่งชี้ย่อย	สิ่งที่บ่งชี้
การมีส่วนร่วม ร่วมกัน แก้ปัญหา ของสังคม	3.1 แก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่ดี ของสมาชิกในครอบครัว ความรุนแรง ในครอบครัว การใช้ชีวิตของคน ในชุมชน ช่วยสร้างความสุข ในครอบครัว การให้ความรู้แก่ชุมชน	ปัญหา ครอบครัว	1. กิจกรรมสร้างความเข้มแข็ง ให้ครอบครัว 2. การร่วมมือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของในชุมชน
	3.2 แก้ปัญหาความยากจนของนักเรียน และชุมชน การให้ความรู้เรื่องอาชีพ การส่งเสริมการมีอาชีพ และการมีงานทำ	ปัญหา เศรษฐกิจ	1. ความยากจนของนักเรียน 2. การส่งเสริมอาชีพในชุมชน
	3.3 ส่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี การขาดแคลนทุนทรัพย์ การขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม การจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม ให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น การตั้งครุฑ ก่อนวัยอันควร	ปัญหา การศึกษา	1. การขาดแคลนทุนทรัพย์ ของนักเรียน 2. การสร้างจิตสำนึก เพื่อส่วนรวม 3. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ของนักเรียน
	3.4 แก้ไขปัญหาหยาเสพติด อบายมุข สถานบันเทิง โรคเอดส์ การทะเลาะวิวาท ปัญหาหมอลภาวะเป็นพิษต่าง ๆ ความขัดแย้ง ในชุมชน	ปัญหาที่มี ผลเกี่ยวกับ ชุมชน	1. ปัญหาหยาเสพติด 2. ปัญหาอาชญากรรม 3. ปัญหาอบายมุข 4. มลภาวะที่เป็นพิษ

องค์ประกอบ	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ตัวบ่งชี้ย่อย	สิ่งที่บ่งชี้
การมีส่วนร่วม ในกิจกรรม สาธารณ ของชุมชน	4.1 การบริจาคทรัพย์สินหรือสิ่งของ ช่วยเหลือผู้ประสบความเดือดร้อนต่าง ๆ การร่วมทำบุญในโอกาสต่าง ๆ คณะครูและนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วม กับชุมชน เช่น ร่วมทำความสะอาดวัด งานบริการสังคม งานศพ งานบวช และงานบุญต่าง ๆ	การบริจาค สิ่งของ เพื่อการกุศล	1. กิจกรรมการบริจาค ทรัพย์สินหรือสิ่งของ 2. การให้ความร่วมมือ กับชุมชน 3. การให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกัน และกัน
	4.2 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น งานประเพณี และวัฒนธรรม ของชุมชน และท้องถิ่น กิจกรรมสันทนาการ ดนตรี กีฬา และ โรงเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมของชุมชน ส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม	การสืบสาน ประเพณี และ วัฒนธรรม	1. กิจกรรมการบริจาค ทรัพย์สินหรือสิ่งของ 2. การให้ความร่วมมือ กับชุมชน 3. การให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน
	4.3 การร่วมกันพัฒนาสิ่งแวดล้อม ปรับภูมิทัศน์ การสร้างสาธารณประโยชน์ แหล่งเรียนรู้ การร่วมกันทำความสะอาด ชุมชน สถานที่ราชการ	การจัดการ สิ่งแวดล้อม	1. การสร้างจิตสำนึก ในการรักษาสิ่งแวดล้อม 2. การจัดกิจกรรมพัฒนา สิ่งแวดล้อม 3. การร่วมพัฒนา สาธารณประโยชน์ ของส่วนรวม

องค์ประกอบ	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ตัวบ่งชี้ย่อย	สิ่งที่บ่งชี้
การสร้าง จิตอาสา ต่อชุมชน	5.1 ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสา สร้างจิตสำนึกให้นักเรียน รักษาสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติให้ช่วยกัน ดูแลสถานที่โดยใช้นักเรียนเป็นตัวกลาง ในการเผยแพร่สู่ครอบครัว และชุมชน จัดกิจกรรมรณรงค์ เช่นต่อต้านยาเสพติด โรคเอดส์ สร้างนิสัยการเสียสละ และการช่วยเหลือผู้อื่น	จิตอาสา ในโรงเรียน	1. กิจกรรมจิตอาสา ในโรงเรียน 2. ปลูกจิตสำนึกการรักษา สิ่งแวดล้อม 3. กิจกรรมรณรงค์ต่อต้าน ปัญหาต่าง ๆ ด้านยาเสพติด โรคเอดส์ ฯลฯ
	5.2 การร่วมกันพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน ได้แก่ วัด องค์การทางศาสนา ให้บริการงานต่าง ๆ ในชุมชน ซ่อมแซม บำรุง บูรณศาสนสถาน สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การจัดโครงการสำนึกกรักบ้านเกิด	จิตอาสา ต่อชุมชน และสังคม	1. กิจกรรมจิตอาสาในชุมชน 2. ความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม ด้านสาธารณประโยชน์
	5.3 เชิญชวนชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา ให้คำแนะนำที่ดีต่อชุมชน และท้องถิ่น จัดประชาสัมพันธ์เชิญเข้าร่วมกิจกรรม ผ่านผู้นำชุมชน หรือ เสียงตามสาย ร่วมมือกับผู้นำชุมชนพัฒนาชุมชน ให้เป็นแบบอย่างที่ดี ปรีภษาหาหรือ กับผู้ปกครองร่วมกันปรับสภาพต่าง ๆ ในชุมชน เช่น แหล่งน้ำ ป่าไม้	การสร้าง เครือข่าย จิตอาสา	1. การรวมกลุ่มกันสร้าง จิตอาสาร่วมกับชุมชน 2. กิจกรรมร่วมมือ ในการพัฒนาชุมชน

องค์ประกอบ	ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	ตัวบ่งชี้ย่อย	สิ่งที่บ่งชี้
การจัด การศึกษา ให้มีคุณภาพ ต่อสังคม	6.1 นักเรียนสามารถจบการศึกษา และมีคุณภาพ สามารถประกอบอาชีพได้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ และ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เน้นอาชีพ ในอนาคต และอาชีพตามความถนัด ของบุคคลในชุมชน ต้องเรียนรู้ เกี่ยวกับชุมชน ท้องถิ่น มีประวัติ ภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม การสื่อสาร หลายภาษาใช้ภาษาอังกฤษในสื่อสาร	คุณภาพ นักเรียน	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน 2. สุขภาพพลานามัย ของนักเรียน 3. ระเบียบวินัยความประพฤติ ของนักเรียน
	6.2 ให้ความรู้ด้านสุขภาพ เพศศึกษา การออกกำลังกาย เอาใจใส่ในการเรียน การสอน สอนเก่งเข้าใจง่าย เป็นกันเอง กับนักเรียน ไม่ใช่อารมณ์ มีความเข้าใจ วยของนักเรียน ไม่ทิ้งคาบสอน โดยเอาเวลาไปทำงานส่วนตัว ทำตัวเป็นกลาง	คุณภาพครู	1. ความรู้ความสามารถ ของครู 2. ครูเป็นแบบอย่างที่ดี 3. ทักษะการจัดกระบวนการ เรียนรู้ของครู
	6.3 สถานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พัฒนาสถานศึกษา เป็นผู้นำทางการศึกษาที่ดี มีคุณธรรม ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล	คุณภาพ ผู้บริหาร	1. ภาวะความเป็นผู้นำ 2. การบริหารยึดมั่น ในหลักธรรมาภิบาล 3. ความรู้ความสามารถ ในการบริหาร